

Tilinpäätös

2018

Helsinki

HELSINGIN KAUPUNGINTILINPÄÄTÖS 2018

Julkaisija:

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Helsingin kaupungin keskushallinnon
julkaisuja 2019:12

ISBN 978-952-331-558-7 (painettu julkaisu)

ISBN 978-952-331-559-4 (verkkojulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu)

ISSN 2323-8135 (verkkojulkaisu)

Tilinpäätöksen aineisto:

Taloushallintopalvelu (Talpa)
Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto

Taitto: Innocorp Oy

Paino: Helsingin kaupungin digipaino

www.hel.fi/tilinpaatos

Tilinpäätös 2018 kaupunginvaltuustossa 19.6.2019.

Helsingin kaupunki

Tilinpäätös 2018

Sisällysluettelo

1 TOIMINTAKERTOMUS	4	2.4 Rahoitusosan toteutuminen.....	119
1.1 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa.....	4	2.4.1 Helsingin kaupungin rahoituslaskelman toteutumisvertailu	119
1.1.1 Pormestarin katsaus.....	4	2.4.2 Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu	120
1.1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	5	2.4.3 Rahoitusosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen.....	121
1.1.3 Taloudellinen kehitys Helsingin seudulla	5	3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	124
1.1.4 Kaupungin henkilöstö.....	8	3.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelma	124
1.1.5 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	10	3.2 Helsingin kaupungin rahoituslaskelma.....	125
1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä tulevasta kehityksestä	12	3.3 Helsingin kaupungin tase.....	126
1.1.7 Ympäristötekijät.....	14	3.4 Helsingin kaupungin konsernituloslaskelma	128
1.1.8 Harmaan talouden torjunta.....	15	3.5 Helsingin kaupungin konsernirahoituslaskelma	129
1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.....	16	3.6 Helsingin kaupungin konsernitase.....	130
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohdineen	18	4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	134
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	18	4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	134
1.3.2 Toiminnan rahoitus.....	20	4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot..	134
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	22	4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	135
1.5 Kokonaistulot ja -menot.....	24	4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	136
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	25	4.3 Tasetta koskevat liitetiedot.....	140
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä ja säätiöistä.....	25	4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	140
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus	25	4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	149
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	25	4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot ..	153
1.6.4 Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen.....	28	4.5 Ympäristövastuut	164
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	32	4.6 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot.....	164
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	33	5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	168
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely.....	38	5.1 Kunnallisten liikelaitosten tilinpäätökset	168
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	40	5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätöslaskelmat	184
2.1 Käyttötalouden toteutuminen.....	40	5.3 Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus kaupungin talouteen	192
2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	97	6 ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ... 196	
2.2.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelman toteutumisvertailu.....	97	7 LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA SEKÄ NIIDEN SÄILYTYSTAVASTA.....	198
2.2.2 Helsingin kaupungin talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu.....	98	8 TILINTARKASTUSKERTOMUS 2018	200
2.2.3 Tuloslaskelmaosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen.....	100		
2.3 Investointiosan toteutuminen	104		

Toimintakertomus

1 Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

1.1.1 Pormestarin katsaus

Helsinki on voimakkaasti kasvava kaupunki, jonka mahdollisuudet ja haasteet nivoutuvat voimakkaan kasvun ympärille. Helsingin väkiluku vuoden 2018 lopussa on arviolta 649 800. Väkiluku kasvoi vuoden 2018 aikana 6 500 hengellä. Suomen 311 kunnasta vain 123:ssa asukasluku on suurempi kuin Helsingin asukasluvun vuotuinen kasvu, mikä kuvastaa omalta osaltaan Helsingin kohtaamien haasteiden poikkeuksellisuutta muun maan kehitykseen verrattuna.

Helsingin tärkein tehtävä on varmistaa, että kaupungin kasvu tapahtuu kestävästi. Tämä edellyttää investointeja niin palveluihin, infraan, asumiseen kuin liikenne- ja ratkaisuihin. Vuonna 2018 Helsinki investoi 625 miljoonaa euroa kasvavan kaupungin tarpeisiin.

Vuonna 2018 Helsingissä aloitettiin yli 7 943 asunnon rakentaminen, mikä on 2000-luvun ennätys. Vuodenvaihteessa rakenteilla oli 10 032 asuntoa, mikä on merkittävästi suurempi määrä kuin aikaisempina vuosina. Kahtena edellisenä vuotena vuodenvaihteessa rakenteilla oli noin 7 000 asuntoa. Uusia päiväkotipaikkoja rakennettiin 1 063.

Vuonna 2018 rakensimme myös maailman toimivinta kaupunkia kaupunkistrategian viitoittamana. Vuoden tärkeimpiä päätöksiä tehtiin loppuvuodesta kaupunginhallituksen hyväksyessä päästövähennysohjelman, jonka tavoitteena on tehdä Helsingistä hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Helsinki aloitti myös kokonaisvaltaisen hankkeen katutöiden sujuvuuden parantamiseksi. Lisääntyvät katutyöt ovat yksi kasvavan kaupungin haasteista, jotka on maailman toimivimmassa kaupungissa pystyttävä hoitamaan vähemmän haittaa asukkaille aiheuttavalla tavalla. Kaupunki rekrytoi myös historiansa ensimmäisen digitalisaatiojohtajan ja Helsinki on aloittanut matkansa maailman parhaiten digitalisaatiota hyödyntäväksi kaupungiksi.

Kasvavassa kaupungissa on myös paljon mahdollisuuksia. Nämä näkyvät muun muassa kaupungin kansainvälistymisenä, uusina yritysina ja vaikkapa kaupungin ravintolakulttuurin kehittymisenä yhdeksi Euroopan seuratuimmista. Kaupunkitila on muuttunut myös elävämmäksi ja kaupunkilaiset ovat saaneet uusia elämyksiä Amos Rexin ja keskustakirjasto Oodin avautumisen myötä. Molemmat rakennukset ovat tuoneet Helsingille runsaasti kansainvälistä huomiota ja Helsinki on päässyt niiden myötä edistämään meille tärkeitä arvoja demokratiasta ja sivistyksestä.

Kaupungin taloutta on hoidettu pitkäjänteisesti ja se on vahvalla pohjalla. Vuoden 2018 alusta Helsingin kunnallisveroprosenttia laskettiin puolella prosentilla. Kunnallisverotilitys on noin 0,6 prosenttia (15 miljoonaa euroa) heikompi kuin vuonna 2017. Helsingin verotulojen kehitys oli parempi kuin maassa keskimäärin, vaikka Helsinki alensi veroprosenttiaan. Helsingin ansiotuloveropohja on kasvanut viime vuosina paremmin kuin maassa keskimäärin. Kunnallisverotilitysten lasku valtakunnallisesti johtui pääosin kilpailukykysovimuksesta ja sen aiheuttamista vaikutuksista vuoden 2018 tilityksiin. Helsingille vuonna 2018 verotuloja kertyi myös yhteisövero ja kiinteistövero huomioiden 1,1 prosenttia enemmän vuoteen 2017 verrattuna. Valtionosuustilitykset laskivat verrattuna edelliseen vuoteen 23 miljoonaa euroa. Tämä huomioiden verorahoitus kasvoi vuonna 2018 edelliseen vuoteen nähden vain noin 13 miljoonaa euroa eli 0,4 %.

Vuosikate 752 miljoonaa euroa toteutui 206 miljoonaa euroa talousarviota korkeampana, mutta selvästi edellisvuotta heikompana (838 miljoonaa euroa vuonna 2017).

Helsinki tähtää kaupungiksi, joka tarjoaa parhaat olosuhteet urbaanille, hyvälle elämälle.

Jan Vapaavuori
pormestari

1.1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Helsingin kaupunginvaltuustoon kuuluu 85 jäsentä. Vuonna 2017 järjestettyjen kunnallisvaalien perusteella muodostettuun valtuustoon on vuonna 2018 perustettu kaksi uutta valtuustoryhmää, Terve Helsinki (29.8.2018) sekä Liike Nyt Helsinki (26.9.2018), joilla molemmilla on yksi valtuutettu. Vuoden lopussa paikat jakautuivat seuraavasti: Kokoomus 24, Vihreät 21, Sosialidemokraattinen puolue 12, Vasemmistoliitto 10, Ruotsalainen kansanpuolue 5, Perussuomalaiset 4, Keskusta 2, Sininen valtuustoryhmä 2, Kristillisdemokraatit 1, Feministinen puolue 1, Piraattipuolue 1, Terve Helsinki 1 ja Liike Nyt Helsinki 1.

Valtuuston puheenjohtajana vuonna 2018 toimi Tuuli Kousa (vihr.), I varapuheenjohtajana Harry Bogomoloff (kok.) ja II varapuheenjohtajana Pentti Arajärvi (SDP).

Kaupungin hallintosäätöön tehtiin tarkistuksia kaupunginvaltuustossa 14.2.2018 (kaupunginkanslian uusi organisaatio) sekä 11.4.2018. Jälkimmäisessä päätöksessä toimivaltatarkistusten lisäksi annettiin nuorisoneuvoston edustajille valtuustossa läsnäolo- ja puheoikeus nuorten aloitteiden käsittelyssä.

1.1.3 Taloudellinen kehitys Helsingin seudulla

Talouskehitys

Suomen talouden tuotanto kasvoi vuonna 2018 laaja-alaisesti, mutta edellistä vuotta hitaammin. Vuonna 2018 BKT kasvoi ennusteen mukaan 2,5 prosenttia. Vahvana jatkuva talouskasvu ja voimistunut työvoiman kysyntä nostivat vuonna 2018 työllisten määrän 2,5 prosenttia edellisvuotta korkeammaksi ja työllisyysasteen 71,6 prosenttiin.

Helsingin seudun tuotannon kasvu jatkui vahvana kuluvan vuoden kolmannella neljänneksellä. Tuotanto oli heinäsyyskuussa ennakoarvion mukaan 3 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. Edellisellä vuosineljänneksellä tuotanto kasvoi 2,5 prosenttia. Koko maan tuotanto kasvoi heinä–syyskuussa reilut 2 prosenttia edellisvuodesta. Liiketoiminta kasvoi vahvasti lähes kaikilla aloilla Helsingin seudulla. Hintojen nousu kuitenkin vähensi tuotannon reaalista kasvua. Talouden nousu jatkui heinä–syyskuussa vahvana niin teollisuudessa ja rakentamisessa kuin useilla seudun palvelualoilla: liikevaihto kasvoi palvelualoista eniten liike-elämän palveluissa, majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, informaatio- ja viestintäalalla sekä kuljetuksessa ja varastoinnissa.

Työllisyys ja työttömyys

Vuonna 2018 Helsingissä oli 434 400 työpaikkaa. Koko Helsingin seudun työpaikkamäärä oli 800 100. Helsingin osuus koko maan reilusta 2,5 miljoonasta työpaikasta oli 17 prosenttia ja Helsingin seudun osuus 32 prosenttia. Helsingin työpaikkamäärä kasvoi 1,9 prosenttia vuodesta 2017 ja Helsingin seudulla työpaikkoja oli 2,8 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. (TK, Työvoimatutkimus).

Työllisten määrä kasvoi Helsingissä vuonna 2018 yli kahdella prosentilla edellisvuodesta. Helsingin seudulla kasvu oli saman suuruinen kuin Helsingissä. Vuonna 2018 Helsingissä oli 336 900 työllistä. Työllisyysaste oli 74 prosenttia, mikä oli 1,6 prosenttiyksikköä edellisvuotta korkeammalla tasolla.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan työttömien määrä aleni Helsingissä vuonna 2018 keskimäärin 13 prosenttia edellisestä vuodesta. Työttömien määrän vähentyminen hidastui kuitenkin hieman loppuvuotta kohden. Vuoden 2018 lopussa Helsingin työttömyysaste oli 9,3 prosenttia, mikä oli 1,2 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin (TEM).

Työttömyys aleni kaikissa ikäryhmissä ja voimakkaimmin nuorilla. Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä aleni keskimäärin 14 prosenttia vuoden takaisesta. 25–29-vuotiaiden työttömien määrä väheni 12 prosentilla. Yli 50-vuotiaiden työttömien määrä pieneni keskimäärin 11 prosentilla.

Pitkäaikaistyöttömien (yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleet) osuus kaikista työttömistä oli kolmasosa. Pitkäaikaistyöttömien määrä aleni nopeammin kuin alle vuoden työttömänä olleiden. Vuoden 2018 lopussa pitkäaikaistyöttö-

mien määrä oli 16 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Keskimäärin pitkäaikaistyöttömiä oli vuoden 2018 aikana 27 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Osa pitkäaikaistyöttömien määrän rivakasta vähenemisestä johtuu tilastointikäytännöistä. Pitkään kestänyt työttömyys keskeytyi osalla työvoimahallinnon palveluihin, ja jatkui sen jälkeen uutena työttömyysjaksona. Pitkäaikaistyöttömyydestä siirryttiin myös työhön, opiskelemaan tai eläkkeelle.

Väestönkehitys

Vuodenvaihteessa 2018–2019 Helsingissä asui Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan noin 650 000 asukasta. Helsingin väkiluku kasvoi vuoden 2018 aikana 6 780 asukkaalla eli 1 300 vähemmän kuin vuonna 2017. Tästä ennakkotilastosta kuitenkin poistetaan pitkään tietymättömissä olevia, joten väkiluvun arvioidaan olevan noin 649 800 asukasta ja väestönkasvuksi tulee siten noin 6 500 henkeä.

Syntyneiden määrä aleni kolmatta vuotta peräkkäin. Vuonna 2018 syntyi ennakkotiedon mukaan 6 324 lasta, mikä on 200 vähemmän kuin edellisenä vuonna ja 650 vähemmän kuin huippuvuonna 2015. Koska kuolleiden määrä kasvoi, luonnollinen väestönkasvu oli viime vuonna 1 160, kun se oli vielä kolme vuotta sitten lähes 2 000 henkeä.

Helsingin saama muuttovoitto väheni edellisen vuoden poikkeuksellisen korkeasta 7 000:sta 1 500 henkeä. Väheneminen johtui muuttotappion kasvusta muulle Helsingin seudulle, joka oli -3 000 henkeä. Myös seudun ulkopuolelta Suomesta saatu muuttovoitto väheni. Vuonna 2017 muuttoja kasvatti vuonna 2015 maahan tulleiden ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden muutot Helsinkiin muista Suomen kunnista. Ulkomailta saatu muuttovoitto sen sijaan kasvoi edellisvuodesta, ja oli nyt 3 000 henkeä.

Ulkomaan kansalaisten määrä kasvoi noin 2 400:lla ja muiden kuin suomen- tai ruotsinkielisten määrä 4 500:lla. Vieraskielisen väestön määrä on nyt 102 750 eli vajaa 16 prosenttia väestöstä. Suomenkielisten määrä kasvoi noin 1 500 hengellä ja ruotsinkielisten määrä 230:lla. Ruotsinkielisiä on 36 600, vajaa kuusi prosenttia helsinkiläisistä.

Varhaiskasvatusikäisiä, 1-6-vuotiaita oli ennakkotiedon mukaan 39 500, ja heidän määränsä pysyi edellisen vuoden tasolla. 7-15-vuotiaiden määrä kasvoi yli 1 600 ja peruskouluikäisiä on nyt noin 52 300. Toisen asteen ikäluokkaan kuuluvia, 16-18-vuotiaita oli 16 100 ja määrä pysyi ennallaan. 65 vuotta täyttäneitä on nyt 110 000 ja kasvua oli 2 000 henkeä. Yli 75-vuotiaita asukkaita tuli viime vuoden aikana lähes 1 500 lisää. Työikäisten eli 19–64-vuotiaiden määrä kasvoi 3 300 asukkaalla.

Ennakkotiedon mukaan Eteläinen suurpiiri kasvoi eniten, 2 200 asukkaalla ja Läntinen suurpiiri 1 700 asukkaalla. Varhaiskasvatusikäisten määrä kasvoi eniten Itäisessä (70) ja Kaakkoisessa (60) suurpiirissä. Peruskouluikäisten kasvu oli suurinta Eteläisessä suurpiirissä, 490 koululaista. Läntisessä suurpiirissä kasvu oli 350. Vanhimpien, yli 75-vuotiaiden määrän kasvu painottui eniten Eteläiseen ja Läntiseen suurpiiriin, joissa kasvu 350-500 asukasta.

Helsingin suurimmat kieliryhmät suomen ja ruotsin lisäksi ovat venäjänkieliset, noin 19 000 henkilöä, vironkieliset, 11 700 ja somalinkieliset, 11 300 henkilöä. Vuoden 2018 aikana arabiankielisten määrä kasvoi 700:lla, somalinkielisten 650:llä sekä englannin ja venäjänkielisten määrä 450:llä. Vironkielisten määrä väheni 200:lla.

Ulkomaan kansalaisia oli noin 64 500 eli 10 prosenttia väestöstä. Suurimmat ryhmät olivat Viron kansalaiset, 12 800 henkeä, Venäjän kansalaiset (6 200) ja Somalian kansalaiset (3 200). Eniten kasvoi irakilaisista (440), afganistanilaisten (200) ja intialaisten (180) määrä. Tietyissä ryhmissä ulkomaan kansalaisten määrä kasvaa hitaasti tai jopa alenee, kun maassa pitempään asuneet saavat Suomen kansalaisuuden. Myös väestörekisterin korjauksissa ulkomaan kansalaisten määrä usein vähenee kun laaditaan virallisia tilastoja.

Rakentaminen Helsingissä vuonna 2018

Rakentaminen jatkui ennätysmäisen korkealla tasolla vuonna 2018. Vuoden vaihteessa rakenteilla oli 1,2 miljoonaa kerrosneliometriä, joista liki 700 000 oli keskeneräisiä asuinrakennuksia ja hieman yli 500 000 kerrosneliometriä muita kuin asuinrakennuksia.

Toimitilarakentamisen osalta erityisesti valmistuneiden rakennusten kerrosala (415 511 k-m²) oli erittäin korkealla tasolla vuonna 2018. Vuonna 2018 valmistui muun muassa Redin kauppakeskus, Metropolian ammattikorkeakoulun Myllypuron kampuksen 1. vaihe sekä Uusi lastensairaala. Rakennuslupia myönnettiin (271 446 k-m²) hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna. Aloitettujen rakennustöiden osalta taso oli koko 2010-luvun korkein (369 472 k-m²).

Olellaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Asuntorakentaminen jatkui ennätyskorkealla tasolla. Vuodenvaihteessa rakenteilla oli 10 032 asuntoa, mikä on merkittävästi suurempi määrä kuin aikaisempina vuosina. Kahtena edellisenä vuotena vuoden vaihteessa rakenteilla oli noin 7 000 asuntoa.

Helsingin tavoitteena vuonna 2018 oli 6 000 asunnon rakentaminen. Voimakkaan kaupungistumisen ja hyvän tontti-, kaava- ja rakentamiskelpoisuustilanteen vuoksi Helsingissä alkoi vuonna 2018 yhteensä 7 943 asunnon rakentaminen. Asuntoja valmistui 4 843. Rakennuslupia myönnettiin yhteensä 7 109 asunnon rakentamiseksi.

Valmistuneista asunnoista 22,0 prosenttia (1 066 asuntoa) oli valtion tukemia korkotukiasuntoja, 27,9 prosenttia välimuodon asuntoja ja 50,1 prosenttia sääntelemätöntä tuotantoa. Välimuodon tuotanto koostui pääosin asumisoikeusasunnoista (715) sekä hitas- ja hintakontrolloiduista asunnoista (589). Sääntelemättömistä asunnoista vuokra-asunnoiksi valmistui 859 ja omistusasunnoiksi 1 567.

Valtaosa valmistuneista asunnoista (86 prosenttia) rakentui kerrostaloihin. Rivitaloasuntoja valmistuneista asunnoista oli 6 prosenttia ja loput oli omakoti- ja paritaloasuntoja. Uudisrakennuksiin valmistuneista kerrostaloasunnoista yhden tai kahden huoneen asuntoja oli 63,1 prosenttia ja kaikkien uudisrakennuskerrostalojen huoneistoalan keskiarvo oli 54,8 neliötä.

Kaupungin oman tuotannon osuus valmistuneista oli 30,6 prosenttia (1 480 asuntoa). Näistä asunnoista 582 oli valtion tukemia ARA-vuokra-asuntoja Helsingin kaupungin asunnot Oy:lle, 563 asumisoikeusasuntoja Helsingin Asumisoikeus Oy:lle ja 335 hitas-asuntoja. Kaupungin omana tuotantona asuntoja alkoi 1 534.

Asuntotuotantotavoite vuonna 2019 on 7 000 asuntoa. Vuonna 2018 myönnettyjen rakennuslupien korkean tason johdosta voidaan arvioida, että asuntotuotanto pysyisi korkealla tasolla myös kuluvan vuoden.

Alueittain tarkasteltuna eniten asuntokohteita aloitettiin Kalasataman alueella, 1 749 asuntoa. Merkittäviä asuntoaloitusten määriä oli myös Jätkäsaarella (1 104 asuntoa), Herttoniemessä (693 asuntoa), Pasilassa (692 asuntoa) sekä Kruunuvuorenrannassa (595 asuntoa).

1.1.4 Kaupungin henkilöstö

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2018 lopussa vakinaisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa yhteensä 37 656 työntekijää (2017: 37 089). Henkilöstömäärä kasvoi yhteensä 567 työntekijällä eli 1,5 prosentilla (2017: -2,6 prosenttia).

Henkilöstömäärän kasvu selittyy pääosin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstömäärän kasvulla (506 henkilöä), joka johtuu väestönkasvun myötä kasvaneista asiakasmääristä, opiskelijapaikkamäärien kasvusta sekä varhaiskasvatuksen maksuttomuuden laajenemisesta. Kaupunkiympäristön toimialalla henkilöstömäärä on saatu lähemmäksi tavoitetasoa vakanssien täyttöasteen parannuttua. Pelastuslaitoksen henkilöstömäärän kasvua selittävät muun muassa laajat pelastajarekrytoinnit. Korkeasaaren eläintarha muuttui säätiöksi 1.1.2018. Liikelaitosten henkilöstömäärä on supistunut edelliseen vuoteen verrattuna, syinä muun muassa toimintojen siirrot ja niiden tehostaminen prosesseja kehittämällä. Työterveys Helsingissä lääkäri työvoimaa ostetaan vuokratyövoimana heikon saatavuuden vuoksi. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalla henkilöstömäärä on kasvanut tyhjinä olleiden vakanssien täyttämisen seurauksena, jotka kytkeytyvät kirjastopalvelukokonaisuuden henkilöstöratkaisuihin Oodin toiminnan käynnistyttyä. Sosiaali- ja terveystoimialalle perustettiin kotihoitoon uusia vakansseja. Toimintojen siirtojen, organisaatiomuutosten ja tehtävien uudelleenjärjestelyjen seurauksena Soten henkilöstöä siirtyi muun muassa HUSin neurologian poliklinikalle, kaupunginkanslian sovittelutoimintaan, valtiolle ja Kansaneläkelaitokselle.

KAUPUNGIN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ TOIMIALOITTAIN VUOSIEN 2017 JA 2018 LOPUSSA

Toimialat	Vakinaiset		Määräaikaiset		Palkkatuetut		Yhteensä ilman palkkatuettuja		Muutos 2017-2018
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	10 206	10 508	2 671	2 875	179	154	12 877	13 383	506
Kaupunkiympäristön toimiala	3 224	3 270	218	256	15	18	3 442	3 526	84
Kaupunkiympäristön toimiala	1 466	1 501	115	139	15	18	1 581	1 640	59
Liikennelaitos	1 126	1 102	64	85			1 190	1 187	-3
Pelastuslaitos	632	667	39	32			671	699	28
Keskushallinto	3 833	3 720	425	434	49	56	4 258	4 154	-104
Kaupunginkanslia	602	629	132	132	21	15	734	761	27
Korkeasaaren eläintarha	73		9		4		82	0	-82
Palvelukeskus	1 407	1 391	69	74	18	27	1 476	1 465	-11
Rakentamispalvelu	1 225	1 198	155	164	1	4	1 380	1 362	-18
Taloushallintopalvelu	372	349	28	40	5	10	400	389	-11
Tarkastusvirasto	17	16	1				18	16	-2
Työterveys Helsinki	137	137	31	24			168	161	-7
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	1 584	1 596	230	268	135	117	1 814	1 864	50
Sosiaali- ja terveystoimiala	11 654	11 556	3 044	3 173	387	404	14 698	14 729	31
YHTEENSÄ	30 501	30 650	6 588	7 006	765	749	37 089	37 656	567

Koko henkilöstöstä 76,4 prosenttia oli naisia ja 23,6 prosenttia miehiä. Koko henkilöstöstä 7,2 prosenttia oli muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Vakinaisesta henkilöstöstä 43,2 prosenttia oli työskennellyt kaupungilla yli kymmenen vuotta. 14,5 prosentilla työsuhte kaupunkiin oli kestänyt yli 24 vuotta. Henkilöstön suurin ikäryhmittymä oli 50–59-vuotiaat. Sairaus-, työtapaturma- ja kuntoutuspoissaolot pysyivät edellisvuotisessa tasossa, alle 4,9 prosentissa. Vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus oli 6,9 prosenttia (2017: 6,7 prosenttia). Kaupungin palveluksesta erosi 1 385 työntekijää (2017: 1 175) ja eläkkeelle jäi 625 työntekijää (2017: 776). Eläkkeelle jätiin keskimäärin vähän yli 61-vuotiaana.

Kaupunki luopui täyttölupamenettelystä maaliskuussa. Uusi tehtävän täytön toimintatapa suunniteltiin toimialojen ja liikelaitosten kanssa. Uudessa toimintatavassa myös työnantajan työnantajan työntarjoamisvelvollisuuden varmistaminen

Olellaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

tehdään osana rekrytointiprosessia. Kaupungin henkilöstömäärän kehittymistä seurataan osana toiminnan ja talouden vuosiraportointia.

Toimialojen hallinto- ja tukipalvelujen henkilöstömäärille asetettiin vuonna 2017 tavoitetasot ajankohtaan 1.1.2019. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla sekä sosiaali- ja terveystoimialalla tavoitetasojen saavuttaminen tarkoittaa rekrytointitehtäviä, jotka jatkuvat edelleen vuonna 2019. Kaupunkiympäristön ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialojen 37 uudelleensijoitettavasta mitoituksen ylittävistä henkilöstöstä yhdeksän henkilöä oli määräaikaan mennessä vielä uutta työtä vailla.

Toimialojen, liikelaitosten ja virastojen vakinaisen ja määräaikaisen henkilöstön kokonaispalkkasumma oli noin 1,4 miljardia euroa (2017: 1,35 miljardia euroa), nousten edellisen vuoden loppuun verrattuna 3,4 prosenttia. Nousua selittävät henkilöstömäärän kasvu, palkkojen yleiskorotukset sekä toimialauudistukseen liittyvät palkkaharmonisoinnit.

Työhyvinvointia mitattiin valtakunnallisella Työterveyslaitoksen johtamalla Kunta10-seurantatutkimuksella, jossa selvitetään henkilöstön hyvinvointia ja työelämän kehittymistä. Helsinki osallistui Kunta10-tutkimukseen edellisen kerän kaksi vuotta sitten. Tämän jälkeen kaupunkiorganisaatiossa on tapahtunut historian suurin organisaatiouudistus. Kunta10 -tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että kunta-alalla on havaittavissa työpaineiden ja työstressin lisääntymisen. Helsingin tulokset ovat hyvin samansuuntaisia muiden kuntien tulosten kanssa. Yli 43 prosenttia kokee työmäärien lisääntyneen yli sietokyvyn. Samalla 68 prosenttia vastaajista kokee olevansa innostuneita työstään, saavansa siitä energiaa ja uppoutuvansa työhönsä. Vaikka työmäärä ja -paineet ovat lisääntyneet, koetaan työ silti aiempaa mielekkäämpänä. Työntekijät ovat tyytyväisiä työn haasteellisuuteen ja siihen että työ on merkityksellistä ja itsenäistä. Tähän vaikuttanee se, että johtamisen ja esimiestyön koetaan parantuneen. Työyhteisöt ovat aiempaa yhteistyökykyisempiä ja innovatiivisempia, lisäksi työpaikan ilmapiiri ja yhteisöllisyys ovat lisääntyneet. Silti työyhteisöissä esiintyy aiempaa enemmän kiusaamista ja syrjintää. Näitä kertoo kokeneensa hieman yli 11 prosenttia vastaajista. Syrjintää koettiin pääasiassa mielipiteiden, mutta myös aseman, iän ja sukupuolen johdosta.

Helsingin kaupunki edistää kaikessa toiminnassaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tahtotilana on olla työpaikka, johon kaikkien on hyvä tulla ja jossa on hyvä olla. Työnantajana kaupunki edellyttää asiallista ja arvostavaa suhtautumista kaikkia työyhteisön jäseniä ja asiakkaita kohtaan. Henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ohjaavat kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä. Helsingin kaupungille on valmisteltu uutta tasa-arvosuunnitelmaa vuoden 2018 aikana.

Helsingin kaupunki on tukenut henkilöstön kielitaidon, ja sitä kautta työurien, kehittymistä kielikoulutusten turvin. Osaaminen käyttöön Suomessa -hankkeessa luodaan urapolkuja EU- ja Eta-maiden sairaanhoitajien sekä Suomen ulkopuolella koulutuksensa saaneille lastentarhanopettajien päteväntekemiseksi yhdessä hankkeen ammattikorkeakoulujen sekä Helsingin yliopiston kanssa. Helsingin kaupunki on myös jatkanut monimuotoisten työyhteisöjen tukemista erilaisin esimiesvalmennuksin.

Helsinki satsaa vahvasti kaiken ikäisten liikkumisen lisäämiseen vuosina 2018–2021. Tavoitetta toteutetaan kaupungin Liikkumisohjelmalla. Tavoitteena on, että henkilöstö se liikkuu terveytensä ja toimintakykynsä näkökulmasta riittävästi ja tauottaa liiallista istumista. Lisäksi tavoitteen on myös liikunnan integrointi arjen käytäntöihin toimialoitain ja henkilöstön työkyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen.

Ennakoivaa työkykyjohtamista edistettiin uudistamalla korvaavan työn ohjeistus. Periaatteiden uusimistyö viimeistellään vuonna 2019. Myös ohjeistusta epäasiallisen kohtelun ja häirinnän tilanteisiin uudistettiin. Sopuisasti stadiissa -ohjeistusta vahvistettiin ennaltaehkäisyn ja monimuotoisuuden näkökulmista. Ohjeistus tukimateriaaleineen julkaistaan alkuvuodesta 2019.

Tuloksiin perustuvaa palkitsemista kehitettiin PALKKI-projektissa. Syksyllä valmistuivat uudet tulospalkkiojärjestelmän periaatteet. Niiden mukaisesti vuodesta 2019 alkaen tulospalkkiosuunnitelmat valmistellaan entistä vahvemmin kaupunkistrategian toteutumista tukeviksi siten, että 60 prosenttia tavoitteista on suoraan kaupunkistrategiasta johdettuja, kaikille toimialoille ja liikelaitoksille yhteisiä tavoitteita. Kertaluonteisen palkitsemisen kokonaisuudesta myös kertapalkitsemista ja ideapalkitsemista kehitettiin ja kehitystyö jatkuu vuonna 2019.

Tarkempia tietoja henkilöstöstä esitellään erillisessä Henkilöstöraportti 2018 -julkaisussa.

1.1.5 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Edellisenä vuonna toteutetun laajan johtamisjärjestelmän ja organisaatorakenteen muutoksen jälkeen tehtiin vuonna 2018 mittaluokaltaan pienempiä tarkistuksia kaupunkikokonaisuuteen. Keskushallinnossa kaupunginkanslian osastorakenne tiivistyi 1.6.2018 lukien.

Toiminnallisesti näkyvä muutos oli tapahtumatuottamisen keskittäminen Helsinki-viikon säätiön johdettavaksi vuodenvaihteesta 2018–2019 lukien. Kaupungin lausunto tapahtumasäätiön muodostamista varten käsiteltiin kaupunginhallituksessa 29.10.2018.

Kaupungin ja HUS-konsernin välillä tehtiin useita järjestelyjä liikkeenluovutuksena. Valtuusto hyväksyi 31.1.2018 sopimuksen palvelukeskusliikelaitoksen sote-toimialan varastopalveluiden yhdistymisestä HUS-Logistiikka-liikelaitokseen 1.5.2018 lukien. Liikkeenluovutuksessa siirtyi 18 työntekijää sekä joukko kaupungin sopimuksia toimittajien kanssa.

7.11.2018 kaupunginvaltuusto hyväksyi sopimuksen sote-toimialan terveys- ja päihdepalvelut -palvelukokonaisuuden päivystystoimintojen siirtämisestä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (HUS) kuntayhtymälle 7.1.2019 alkaen. Sopimukseen kuuluu, että Haartmanin ja Malmin sairaaloiden päivystystoiminta ja siihen kuuluva hoito- ja tukipalvelu- ja antava henkilöstö siirtyy liikkeenluovutuksen periaattein niin sanotusti vanhoina työntekijöinä HUSin palvelukseen. Siirtyviä henkilöitä on 539.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi samasta ajankohdasta lukien sosiaali- ja terveystoimen välinehuoltotoiminnan siirtämisen HUS-kuntayhtymälle 7.1.2019 alkaen. Liikkeenluovutuksen kohteena olevassa välinehuoltotoiminnassa oli 80 vakanssia.

Valtakunnalliseen sote-uudistukseen Helsinki on suhtautunut torjuvasti. Kaupunginvaltuusto totesi 4.4.2018 lausuntoon eduskunnalle, että maakunta- ja sote-uudistusta koskevaa ehdotuskokonaisuutta ei tule hyväksyä. Pääkaupunki-seudun kaupunginvaltuustot antoivat 15.5.2018 vielä eduskunnalle yhteisen lausunnon, jossa kritisoitiin uudistuksen vahingollisia vaikutuksia kasvavien kaupunkien taloudelle, palveluille ja investointikyvyille sekä pääkaupunkiseudun erityispiirteiden huomiotta jättämistä.

Korkein hallinto-oikeus kumosi päätöksellään 8.11.2018 osia Helsingin yleiskaavasta, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi 2016. Kumotuilta osin voimaan jäi vuoden 2002 yleiskaava.

Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman (AM-ohjelma) seurantaraportti 2018 käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 16.5.2018. Helsingin väkiluvun kasvu jatkui voimakkaana ja asuntorakentamisen määrä kohosi historiallisen korkealle. Kaupunkistrategia 2017–2021 ja uudistunut johtamisjärjestelmä tavoittelevat myös asumiskysymysten toimivampia ja ketterämpiä prosesseja.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.1.2018 Hernesaaren ja Länsisaarten alueelle osayleiskaavan 33 hehtaarin alueelle. Alueelle suunnitellaan noin 285 000 kerrosneliömetrin verran asuntorakentamista ja 150 000 kerrosneliometriä työpaikka- ja palvelukerrosalaa.

Östersundomin alueelle laadittu Helsingin, Sipoon ja Vantaan yhteinen yleiskaava sai kaupunginvaltuuston puoltavan lausunnon 24.10.2018. Yhteinen yleiskaava koskee Helsingissä Östersundomin suurpiiriä, Vantaalla Länsisalmen kaupunginosaa ja osia Länsimäen, Vaaralan ja Ojangon kaupunginosista sekä Sipoossa Majvikin aluetta ja Granön saarta. Yhteinen yleiskaava hyväksyttiin Östersundom-toimikunnassa 11.12.2018.

Laajasalon Kruunuvuorenrannan alueelle hyväksyttiin laaja asemakaava entisen öljysataman pohjoisosaan ja Kruunuvuoren metsäalueelle. Alueelle tulee uutta asumiseen osoitettua kerrosalaa 68 500 k-m² sekä palvelu- ja liiketiloja.

Keski-Pasilan tornialueen arkkitehtuuri- ja rakennuskilpailu ratkesi 28.11.2018 kaupunginvaltuuston päätöksellä Trigoniehdotuksen voittoon. Toteutettavalle aloitusalueelle laaditaan asemakaava, kokonaiskerrosalaltaan noin 67 000 k-m². Kaupunki osin myy ja osin vuokraa pysyvällä sopimuksella tontteja toteuttajalle.

Raitiovaunuliikenteen kehittämiseen liittyen tehtiin kaupunginvaltuustossa ja -hallituksessa useita päätöksiä. 17.1.2018 kaupunginvaltuusto hyväksyi MLNRV2-nivelraitiovaunujen täyskorjauksen hankesuunnitelman siten, että 42 raitiovaunua

Olellaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

nuu täyskorjataan ja että täyskorjauksen kustannusarvio on 10,5 miljoonaa euroa. Tällä tavoin pidennetään vaunujen tavoitteellista käyttöikä.

Kaupunginhallitus hyväksyi raitioliikenteen kehittämissuunnitelman 19.3. ja raitiotievarikkojen kehittämissuunnitelman 27.8.2018.

30.5.2018 kaupunginvaltuusto hyväksyi uusia matalalattiaraitiovaunuja koskevan hankesuunnitelman. Hanke käsittää enintään 10 kappaletta matalalattiaisia, pitkiä raitiovaunuja. Hankkeen kokonaiskustannus on yhteensä enintään 30 miljoonaa euroa kustannustasossa 1/2017. Samalla todettiin, että 40 Variotram-raitiovaunua (MLRV), jotka ovat olleet liikenteessä vuosina 1998–2004, poistuu käytöstä vuoden 2018 aikana.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.6.2018 Kalasataman raitioteiden yleissuunnitelman ja hankkeen toteuttamisen kokonaiskustannusarvion ollessa 79,3 miljoonaa euroa. Lähtökohtina suunnitelmassa olivat olemassa olevat joukkoliikenteen järjestelyt ja tiedossa olevat uudet yhteydet, kuten Kruunusillat-hanke. Kalasataman raitiotie välillä Nihti–Kalasataman keskus–Vallilanlaakso–Pasila käsittää noin 4,5 kilometriä kaksiraiteista linjaraidetta ja noin 1,3 kilometriä yhdys- ja kääntöraiteita. Se liittyy eteläpäässä suunnitteilla olevaan Kruunusillat-hankkeen raitiotiehen ja pohjoispäässä Pasilan raitioteihin.

29.8.2018 valtuuston käsittelyssä oli Sörnäistentunnelin asemakaavan muutos, joka mahdollistaa Sörnäistentunnelin rakentamisen Sörnäisten rantatien ja Hermannin rantatien yhdistämiseksi. Sörnäisten tunnelin rakentamisen kustannusarvio oli 160 miljoonaa euroa vuonna 2013. Sörnäistentunnelin kaksiaukkoinen suuaukko sijoittuu Hermannin rantatien keskellä kulkevan Kalasataman raitiotien molemmiin puoliin.

Vuoden kuluessa valtuustossa käsiteltiin monia koulujen ja niiden ympäristön korjaus- ja kehittämissuunnitelmiin liittyviä asioita.

- Kruununhaan yläasteen koulun perusparannuksen hankesuunnitelma oli kaupunginvaltuustossa 17.1.2018.
- Hankesuunnitelma Myllypuron peruskoulun rakennuksen laajentamiseksi ja osittaiseksi perusparantamiseksi yhtenäiseksi peruskouluksi käsiteltiin 31.1.2018.
- Pohjois-Haagan ala-asteen laajennuksen ja perusparannuksen hankesuunnitelmasta päätettiin 14.2.2018.
- 30.5.2018 päätettiin Kaisaniemen ala-asteen koulun perusparannushankkeen enimmäishinnan korottamisesta.
- 13.6.2018 oli kaupunginvaltuustossa kaksi koulu kiinteistöasiaa: Kallion lukion perusparannusta ja laajennusta koskevan hankesuunnitelman hyväksyminen sekä Pihlajiston ala-asteen perusparannusta koskevan hankesuunnitelman hyväksyminen.
- Mäkelänrinteen koulun urheilukampuksen asemakaavasta päätettiin 26.9.2018. Toinen asemakaavan muutos koulualueelle koski Vuosaaren uutta lukiota ja tehtiin 7.11.2018. Myös vuoden viimeisessä valtuustossa 12.12. oli esillä kaavamuuotos koskien Myllypuron peruskoulua.
- Lauttasaaren ala-asteen perusparannusta koskeva hankesuunnitelma hyväksyttiin 28.11.2018.

Kaupunginvaltuusto myönsi 11.4.2018 Stadion-säätiölle Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishankkeen 90 miljoonan euron suuruisen lainan 30 vuoden ajalle urheilu- ja ulkoilulaitosrahaston varoista.

Kaupunginvaltuusto vahvisti 14.11.2018 vuoden 2019 tuloveroprosentiksi edelleen 18,0 %. Talousarvio vuodeksi 2019 ja ohjeellinen taloussuunnitelma vuosille 2019–2021 hyväksyttiin 28.11.2018.

Kaupunginvaltuusto päätti 13.6.2018 perustaa itsenäiseksi taseyksiköksi muodostettavan Osallisuusrahaston, jolla rahoitetaan niin sanotun osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti edellisten kausien ylijäämästä siirrettiin 40 miljoonaa euroa osallisuusrahastolle peruspääomaksi. Osallistuvan budjetoinnin tavoitteena on kaupunkistrategian mukaisesti vahvistaa kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia, edistää yhdenvertaisuutta sekä lisätä ymmärrystä kunnan toiminnasta. Kaupunginhallitus päätti osallistuvan budjetoinnin toteuttamisperiaatteista 1.10.2018.

1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä tulevasta kehityksestä

Taloudelliset ja strategiset riskit

Toimintaympäristön merkittävimmät riskit liittyvät muun muassa kaupunkien rahoituspohjaan ja investointikyvyn heikkenemiseen sekä valtion muiden toimenpiteiden epävarmuustekijöihin, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupunkiin. Merkittävimpänä epävarmuustekijänä on tunnistettu kuntien verotulopohjan tulevat muutokset, joiden vaikutuksia 2020-luvulla on vaikea ennakoita tässä vaiheessa.

Kaupungin uusi johtamisjärjestelmä astui voimaan 1.6.2017, jolloin kaupunki siirtyi sekä pormestari- että toimialamalliin. Vuosi 2018 oli ensimmäinen kokonainen vuosi kaupungin uudessa johtamisjärjestelmässä. Johtamisjärjestelmä uudistuksen väliarviointi valmistui elokuussa. Väliarvioinnissa nousi esille erityisesti toimialojen hallinto- ja tukipalveluiden toimivuuteen liittyviä haasteita. Hallinto- ja tukipalveluiden tilanteen arviointi on käynnistynyt.

Vuosi 2018 oli Helsingin kaupungin taloudessa hyvä, vaikkakin edellisvuotta heikompi. Vuoden 2018 tilikauden tulos oli 387 miljoonaa eli 200 miljoonaa talousarviota parempi. Kaupungin toimintakate toteutui talousarviota parempana (81,3 miljoonaa euroa). Vero- sekä valtionosuustulot kasvoivat talousarviossa ennakoitua enemmän (106 miljoonaa euroa). Myös korkomenot toteutuivat talousarviota pienempinä (12 miljoonaa euroa).

Kaupungin toimintamenojen kasvu edelliseen vuoteen oli 2,8 prosenttia. Menokasvu oli maltillinen verrattuna vastaavan menokasvuun koko kuntakentällä tai muissa suurissa kaupungeissa.

Kaupungin tulorahoitus riitti talousarviossa ennakoitua paremman verotulokehityksen ansiosta kattamaan investointitasan. Vuonna 2018 toiminnan ja investointien rahavirta muodostui noin 151 miljoonaa euroa positiiviseksi. Vuonna 2018 lainan määrä asukasta kohden laski 178 eurolla edellisestä vuodesta. Vuonna 2018 oli lainaa jokaista asukasta kohden 1 693 euroa.

Riskien hallinta:

Kasvavan kaupungin investointikyvystä on huolehdittava kaikissa oloissa. Uusiin haasteisiin varaudutaan mitoitamalla kokonaisinvestoinnit tasolle, joka kyetään rahoittamaan strategiakaudella tulorahoituksella siten, ettei lainakanta asukasta kohden kasva.

Kaupunki on pyrkinyt vaikuttamaan valtion suunnittelemiin uudistuksiin (lait ja tehtävät) ja ennakoimaan niiden vaikutuksia. Lainakannan kasvua hillitään, jotta mahdollisten tulevien sote uudistusten rahoitusmuutoksiin pystytään varautumaan ja vuosittaiset lainanhoitokustannukset eivät korkotason noustessa nouse liian korkeiksi. Taloudellisten riskien vaikutukset huomioidaan talousarvioprosessissa. Taloudelliseen epävarmuuteen liittyviä riskejä on pyritty vähentämään muun muassa strategiaohjelmaan sisältyvillä, tuottavuuden parantamista sekä investointien rahoitusta ja mitoitusta koskevilla tavoitteilla.

Helsingin 2016 yleiskaavasta tehdyt valitukset johtivat marraskuussa 2018 yleiskaavan kumoamiseen useiden alueiden osalta. Tästä voi seurata kustannus- tai aikatauluriskejä rakentamiselle tai palvelutoiminnan toteuttamiselle. Kaupunki on käynnistänyt tähän liittyvän arviointityön.

Loppuvuodesta kävi ilmeiseksi, että Raide-Jokeri-pikaraitiotien kustannukset kasvavat oleellisesti vuonna 2016 päätetyn hankesuunnitelman mukaisesta kustannusarviosta (275 miljoonaa euroa). Korotus kustannusarvioon on noin 100 miljoonaa euroa. Kaupunginvaltuusto käsittelee asian uudestaan.

Operatiivisia ja muita riskejä

Kaupunkitasolla tarkasteltuna toiminnalliset tavoitteet toteutuivat useilla toimialoilla hyvin.

Esimerkkinä pitkään kestäneestä kaupungin palvelukykyyn liittyvästä riskistä on pula osaavasta henkilöstöstä erityisesti kasvatuksen ja koulutuksen sekä sosiaali- ja terveystoimialoilla. Rekrytointiongelmia on ollut myös muualla kaupunkikonsernissa.

ICT-riskinä toteutui laaja tietoliikennehäiriö 15.–16.5.2018, jolla oli laaja-alaisesti vaikutuksia kaupungin palveluihin ja toimintaan. Häiriötilanne syntyi toteutetun kuitukaapelin muutostyön seurauksena. Häiriö ei aiheuttanut omaisuusvahinkoja tai henkeen ja terveyteen kohdistuvia vaaratilanteita. Merkittävimmät kustannukset aiheutuivat toiminnan hidastumisesta tai estymisestä sekä häiriönhallintaan käytetystä työpanoksesta. Tilanteen pitkittyminen olisi merkittävästi vaarantanut palveluiden järjestämistä. Lisäksi Helsingin Uusyrityskeskukseen kohdistui merkittävä tietomurto.

Vuoden 2018 loppupuolella käynnistettiin kaupunkikonsernin merkittävien riskien ja riskien hallintakeinojen arviointi. Tässä prosessissa on tunnistettu riskejä, jotka liittyvät muun muassa henkilöstön saamiseen, osaamiseen ja jakamiseen, maakuntaudistukseen ja soteen, talouskehitykseen, edunvalvonnan toteutumiseen, syrjäytymiseen ja segregaatioon, yhteiskunnalliseen radikalisaatioon, digitaaliseen turvallisuuteen ja tietoturvaan, ilmastonmuutokseen ja siihen varautumiseen, rakentamiseen ja asumiseen, toimitiloihin ja rakennettuun ympäristöön, kaupungin kilpailukykyyn, eettisyyteen ja vaatimustenmukaisuuteen, liikennejärjestelmään, kansainväliseen turvallisuusympäristöön sekä johtamiseen ja ennakkointiin.

Riskien hallinta:

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 30.1.2019. Kuntalain säännökset velvoittavat kaupunginvaltuuston päättämään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Perusteiden tarkoituksena on ohjata kaupunginhallitusta sen huolehtiessa kuntalain velvoittamana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Perusteet ohjaavat myös konsernijohdon vastuulla olevan konsernivalvonnan järjestämistä.

Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto sekä kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmä ohjaavat ja tukevat toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhteisöjä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisessä. Ne antavat tarvittaessa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamista koskevia täydentäviä ohjeita. Lisäksi ne avustavat kaupunkikonsernin johtoa kokoamalla ja arvioimalla kaupunkikonsernin merkittävimpiä riskejä sekä niiden hallintakeinoja.

Kaupunkiympäristön toimiala, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala valmistelivat vuoden 2018 aikana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaukset ja ne hyväksyttiin ao. lautakunnissa. Myös kaupunginkansliassa valmisteltiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaus ja sen hyväksyi kansliapäällikkö. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvausten tavoitteena on määritellä yhteiset toimintatavat ja menettelyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisessä, toimeenpanossa, arvioinnissa ja raportoinnissa. Koska sosiaali- ja terveystoimialalla tehtiin organisaatiouudistus jo aiemmin, siellä ei ollut tarvetta päivittää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvausta.

Vuoden 2018 lopussa käynnistettiin kaupunkikonsernin merkittävien riskien arviointi. Kaupungin johtoryhmä käsittelee merkittävimmät riskit ja niiden hallintakeinot keväällä 2019. Merkittävien riskien arviointi rakentaa yhteistä tilannekuvaa kaupunkikonsernin merkittävimmistä riskeistä, riskien hallintakeinoista ja hallintakeinojen riittävydestä.

Vuoden 2019 aikana päivitetään Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohje.

Kiinteistöihin ja turvallisuuteen kohdistuu muun muassa onnettomuus-, palo- ja vuotoriskejä. Kaupunki on varautunut henkilö- ja omaisuusriskeihin riskien ennaltaehkäisyn lisäksi vakuutusrahastolla ja vakuutuksilla. Vakuutusrahastosta maksettiin vuoden 2018 aikana metrovaunuille vuonna 2016 sattuneista kahdesta törmäysvahingoista yhteensä noin 850 000 euroa.

Keskushallinto ja toimialat arvioivat ja raportoivat talousarvioiden ennusteiden yhteydessä merkittävimmät taloudelliset ja toiminnalliset riskit. Arvio merkittävimmistä riskeistä pohjautuu pääosin vuoden 2018 lopussa käynnistettyyn kaupunkikonsernin merkittävien riskien arviointiin, joka on syntynyt toimialojen, liikelaitosten ja suurimpien yhtiöiden tunnistamista riskeistä.

1.1.7 Ympäristötekijät

Helsingin kaupunki on ympäristön kannalta alueensa merkittävimpien toimijoiden joukossa. Helsingissä käytetyn energian ja muun kulutuksen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat noin seitsemän prosenttia koko Suomen hiilidioksidipäästöistä. Viikinmäen jätevedenpuhdistamo vastaa noin 800 000 asukkaan jätevesien puhdistuksesta.

Kaupungin oman toiminnan ympäristöasioiden hallintaa ohjaa kaupunkistrategia, ympäristöpolitiikka sekä ympäristönsuojelun osa-alueiden ohjelmat. Lisäksi toimialoilla ja liikelaitoksilla on käytössään omia ympäristöjärjestelmiä ja -ohjelmia. Ekotukitoiminnan avulla ympäristöasiat tuodaan lähelle työntekijöiden arkea.

Kaupungin emo-organisaation ympäristökulut ovat nousseet tasaisesti viime vuosina ja olivat vuonna 2018 noin 91 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä ympäristökuluja aiheuttivat alueiden ilmastonuojelu (30 milj. €), alueiden puhtaanapito ja jätehuolto (21 milj. €) ja ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistäminen (16 milj. €).

Kaupungin ympäristöinvestointien määrä vaihtelee vuosittain. Vuonna 2018 investointeja tehtiin noin 135 miljoonalla eurolla. Suurimmat investoinnit liittyivät ilmasto- ja ympäristöystävälliseen liikkumiseen (110 milj. €) sekä pilaantuneiden maiden kunnostuksiin (17 milj. €). Ympäristötuotot vuonna 2018 olivat noin 6 miljoonaa euroa. Ne laskivat merkittävästi, koska Korkeasaaren eläintarha, jonka tuotot ovat muodostaneet suurimman osan ympäristötuotoista, ei ole enää osa emo-organisaatiota.

Tulevaisuudessa ympäristökustannuksia tulevat lisäämään entisestään ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, energiatehokkuuden velvoitteet, paikallisen ilmanlaadun parantaminen sekä meluntorjunta. Ympäristökulut ovat viime vuosina olleet noin 2-3 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista.

Kaupunki laatii erillisen ympäristöraportin, joka tuodaan tiedoksi kaupunginvaltuustolle myöhemmin keväällä.

Energia ja ilmastopolitiikka

Helsingin ilmastotyötä ohjataan valtuustotasolla kaupunkistrategian, ympäristöpolitiikan ja Helen Oy:n kehitysohjelman kautta. Kaupunki on mukana työ- ja elinkeinoministeriön energiatehokkuussopimuksessa (KETS), EU:n kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopoliittisessa (Covenant of Mayors for Climate & Energy) ja kuuden suurimman kaupungin kaupunginjohtajien ilmastoverkostossa. Helsingin kaupunkistrategiassa 2017–2021 on linjattu, että Helsinki on hiilineutraali vuonna 2035 ja vähentää päästöjä 60 prosenttia vuodesta 1990 vuoteen 2030. Kaupunginhallitus hyväksyi Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman ohjeellisenä asiakirjana käynnistämään tarvittavat toimenpiteet kaupunkistrategiassa asetettujen päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjeellisuudesta huolimatta toimenpideohjelmaa tulee toteuttaa kunnianhimoisesti ja määrätietoisesti.

Ilmansuojelu

EU:n asettama typidioksidin vuosiraja-arvo ylittyi edelleen pakokaasupäästöjen takia Helsingin keskustan vilkasliikenteisissä katukuiluissa. Kaupungin ilmansuojelusuunnitelma 2017–2024 sisältää lainsäädännön vaatimusten mukaisesti toimenpiteitä liikenteen päästöjen vähentämiseksi niin, että raja-arvon alle päästään mahdollisimman pian. Typidioksidin pitoisuudet ovat viime vuosina olleet laskusuunnassa ja raja-arvon ylitysalue on pienentynyt.

Liikenteen pakokaasupäästöjen lisäksi Helsingin ilmanlaatua heikentävät myös katupöly ja pientulisijojen päästöt. Ilmansuojelusuunnitelmaan on sisällytetty myös niiden vähentämiseen tähtäviä toimia. Katupölyn eli hengitettävien hiukkasten raja-arvot eivät ole ylittyneet Helsingissä viime vuosina, mutta ylitysriski on edelleen olemassa etenkin vilkasliikenteisissä katukuiluissa.

Meluntorjunta

Tieliikenne on merkittävin ympäristömelun lähde Helsingissä. Kaupunkilaisista 37 prosenttia (233 030) asuu alueilla, joilla tieliikenteen aiheuttama melutaso ylittää päiväaikaan valtioneuvoston päätöksen (993/1992) mukaisen ohjearvotason 55 dB (A). Helsingin meluntorjunnan toimintasuunnitelma 2018–2022 sisältää tavoitteet meluhaittojen vähentämiseksi sekä toimenpiteet, joiden avulla melutilannetta pyritään parantamaan.

Melutasojen alentamiseksi ja melulle altistumisen vähentämiseksi tarvitaan laaja keinovalikoima. Meluhaittojen ennaltaehkäisemisessä tärkeintä on huomioida liikennemelu maankäytön ja liikenteen suunnittelussa. Lisäksi tarvitaan melutasojen alentamiseen liittyviä toimia, kuten melua vaimentavia katupäällysteitä, nopeusrajoitusten alentamista ja nastarenkaiden käytön vähentämistä. Melusteitä tarvitaan meluisimmissa kohteissa, joissa ei muilla toiminnoilla voida saavuttaa riittävää vaikuttavuutta. Määrärahojen puuttuessa kaikkia toimenpiteitä ei kuitenkaan ole saatu toteutettua tavoiteaikataulussa. Erityisen haastavaa on ollut melusteiden rakentamiseen ja valtion hallinnoimien maanteiden meluntorjuntaan osoitettujen määrärahojen puuttuminen.

Maaperän ja kaatopaikkojen kunnostaminen

Helsingissä otetaan käyttöön alueita, joiden maaperää joudutaan esirakentamaan ennen uutta käyttöä. Osa esirakentamisesta on pilaantuneen maan kunnostamista. Helsingin entiset kaatopaikat kunnostetaan ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisesti.

Kaupunki varautuu tulevaisuudessa Iso-Huopalahden kaatopaikan kunnostamiseen. Kaatopaikkojen jälkihoitoon on lisäksi tehty varaukset. Pilaantuneiksi arvioitujen alueiden kunnostusten määrärahatarpeet arvioidaan vuosittain kymmenelle seuraavalle vuodelle. Arvio tarkentuu siten aina vuosittain. Merkittävimmät puhdistamiskohteet vuonna 2018 olivat Kalasataman entisen satama-alueen, Työpajanpihan korttelin sekä Kivikontien alueen kunnostus. Vuosaaren kaatopaikan kunnostaminen on käynnissä.

1.1.8 Harmaan talouden torjunta

Kaupunkikonsernin hankinnoissa tuli noudattaa lainsäädäntöä ja konsernisisäistä harmaan talouden torjuntaohjetta. Hankintojen kautta valittavat sopimuskumppanit toimittivat tilaajavastuulain ja harmaan talouden torjuntaohjeen mukaiset selvitykset viimeistään ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista sekä sopimuskauden aikana.

Kansliapäällikkö hyväksyi päätöksellään 12.10.2018 uudistetun kaupunkikonsernin harmaan talouden torjuntaohjeen. Ohjeesta järjestettiin koulutusta kaupunkikonsernin hankinnoista ja sopimuksista vastaavalle henkilöstölle.

Kaupungin ja Verohallinnon välistä sopimuskumppaneita koskevaa vapaaehtoista seulontatiedonvaihtoa ei tehty Verohallinnon tietojärjestelmien uudistamisen vuoksi. Urakkatietojen ilmoittaminen Verohallintoon tehtiin luonnollisesti verotusmenettelylain mukaisesti.

1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla toimielimet, johtavat viranhaltijat ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden, resurssien ja omaisuuden turvaamisen sekä raportoinnin ja tietojen luotettavuuden. Riskienhallinta puolestaan tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida ja hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia.

Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteko perustuu toimialojen, liikelaitosten ja virastojen sekä lauta- ja johtokuntien arviointeihin ja toiminnastaan hyväksymiin selontekoihin. Lisäksi kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteko perustuu sisäisen tarkastuksen tekemiin tarkastuksiin ja tilintarkastajan väliraportin arviointitietoihin.

Kaupunginvaltuusto on kuntalain 13 §:n perusteella hyväksynyt 11.12.2013 (§ 441) Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Päätöksellä valtuusto on ohjannut koko kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja edellyttänyt, että kaupungin ja sen tytäryhteisöjen kaikissa toiminnissa on oltava riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Kaupunginvaltuuston hyväksymässä hallinto-säännössä on määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut.

Kaupunginhallitus huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä valvoo sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa. Kaupunginhallitus hyväksyy kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet sekä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen. Lauta- ja johtokunta vastaa toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimeenpanon valvonnasta. Lauta- ja johtokunnat sekä tytäryhteisöjen hallitukset hyväksyvät vastuualueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaukset, joissa esitetään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisimmät tavoitteet, toimintaperiaatteet, menettelyt ja vastuut. Kansliapäällikkö, tarkastusjohtaja, toimialajohtajat ja muut johtavat viranhaltijat huolehtivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisesta toimeenpanosta vastuualueellaan.

Hallintosäännön lisäksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen perustuu toimintasääntöihin, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksiin, toimintasuunnitelmiin ja ydinprosessien kuvauksiin ja vastuiden määrittelyihin. Riskienhallinnan toteutumista seurataan osana toiminnan ja talouden seurantaprosessia.

Vuoden 2018 aikana kaupunginkanslia, toimialat ja osa liikelaitoksista valmistelivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaukset ja veivät ne lauta- ja johtokuntiin hyväksyttäväksi. Muilla liikelaitoksilla, tarkastusvirastolla ja pelastuslaitoksella on aiemmin hyväksytyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaukset. Kaupunginkanslia, toimialat, liikelaitokset ja virastot toteuttivat vuoden lopulla merkittävien riskien arvioinnin.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilasta

Kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta tuottaa kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

Toteutuneet merkittävät riskit

Laaja tietoliikennehäiriö häiritsi merkittävästi kaupungin palveluja ja toimintaa 15.–16.5.2018. Häiriö ei kuitenkaan aiheuttanut omaisuusvahinkoja tai henkeen ja terveyteen kohdistuvia vaaratilanteita. Merkittävimmät kustannukset aiheutuivat toiminnan hidastumisesta tai estymisestä sekä häiriönhallintaan käytetystä työpanoksesta.

Loppuvuodesta kävi ilmeiseksi, että Raide-Jokeri-pikaraitiotien kustannukset tulevat kasvamaan oleellisesti vuonna 2016 päätetyn hankesuunnitelman mukaisesta kustannusarviosta (275 miljoonaa euroa). Korotus kustannusarvioon on noin 100 miljoonaa euroa.

Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kiinteistöomaisuuden hallinnassa toteutuneita merkittäviä riskejä olivat Oulunkylän koulun katon romahtaminen, Pirkkolan kahden jäähallin sulkeminen huonon kunnon vuoksi sekä Malmin päivystyssairaalassa ilmenneet kosteusongelmat.

Muita toteutuneita merkittäviä riskejä olivat kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla varhaiskasvatuksen henkilöstön heikko saatavuus ja Helsingin Uusyrityskeskukseen kohdistunut merkittävä tietomurto.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiskohteet ja kehittäminen

Kansliapäällikkö asetti (26.3.2018 §77) kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmän. Koordinaatioryhmä koostuu keskushallinnon, toimialojen, liikelaitosten ja suurimpien tytäryhteisöjen edustajista. Ryhmän puheenjohtajana toimii kansliapäällikkö. Koordinaatioryhmä ohjaa ja tukee toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhteisöjä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisessä sekä avustaa kaupunkikonsernin johtoa kokoomalla ja arvioimalla kaupunkikonsernin merkittävimpiä riskejä ja niiden hallintakeinoja.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus astui voimaan 25.5.2018. Kaupungin tietosuojavastaava ja häntä avustava tietosuojatiimi aloittivat toimintansa. Kaupungissa on otettu käyttöön EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukainen toimintaprosessi vastuineen sekä luotu menettelytavat tietosuojaloukkauksista raportoinnille.

Sopimushallintajärjestelmän ohjeistusta on päivitetty. Sopimushallintaa on kehitetty edelleen ja sopimusten viennin sopimushallintajärjestelmään on jatkettu. Vuoden aikana päivitettiin harmaan talouden torjuntaohje ja kriisi-johtamisen malli.

Vuoden 2019 aikana toteutetaan kaupunkikonsernin merkittävien riskien arviointi. Kaupungin eettiset periaatteet tarkistetaan ja viestitään koko kaupunkiorganisaatioon. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohje ajantasaistetaan. Toimialat, liikelaitokset ja virastot jatkavat toimintaprosessien ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyiden kehittämistä edelleen.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäisen tarkastuksen tarkoitus, tehtävät, valtuudet ja raportointi on määritelty kaupunginhallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa. Sisäinen tarkastus toimii kansliapäällikön alaisuudessa. Sen tehtävänä on arvioida, varmistaa ja tukea hyvän johtamis- ja hallintotavan toteutumista sekä sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan tuloksellisuutta. Sisäinen tarkastus raportoi pormestarille, kansliapäällikölle ja tarkastuskohteen johdolle. Sisäisen tarkastuksen kansainvälisten ammattistandardien mukaisen ulkoisen arvioinnin mukaan Helsingin kaupungin sisäinen tarkastus noudattaa kansainvälisiä sisäisen tarkastuksen ammattistandardeja.

Vuoden aikana valmistui 27 tarkastusraporttia ja 8 muistiota kaupungin johdolle. Tarkastukset koskivat muun muassa asfalttiurakoita, hankintoja ja ostolaskuja, järjestöavustuksia, yhteistyö- ja kumppanuussopimuksia, sopimusten hallintaa ja valvontaa, tytäryhteisöjen taloushallintoa, sijoituksia, palkkatukiprosessin valvontaa, pysäköintikollikoautomaattien hallintaa, reskontran ulkopuolisia maksuja, rakennusten ja osakehuoneistojen myyntiä, palvelusetelituottajien valvontaa, turvallisuusjohtamista, ulkoilualueiden turvallisuutta lisääviä toimia ja toipumissuunnittelua. Raporteissa ja muistioissa arvioitiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta toimialoilla ja tytäryhteisöissä. Tarkastuskohteiden johto on vastauksissaan tarkastusten toimenpidesuosituksiin sitoutunut toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet valvonnan parantamiseksi.

Vuoden 2018 aikana sisäisellä tarkastuksella ei ollut tarkastettavana poliisitutkintaan johtaneita väärinkäytösepäilyjä.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA

1 000 euroa	01.01.–31.12.2018	01.01.–31.12.2017
Toimintatuotot	1 155 060	1 179 736
Valmistus omaan käyttöön	163 192	135 069
Toimintakulut	-4 292 821	-4 175 166
TOIMINTAKATE	-2 974 569	-2 860 361
Verotulot	3 416 582	3 380 795
Valtionosuudet	197 308	220 442
Rahoitustuotot	130 198	116 133
Rahoituskulut	-17 523	-19 110
VUOSIKATE	751 996	837 900
Poistot ja arvonalentumiset	-346 801	-354 807
Satunnaiset erät	-18 412	0
TILIKAUDEN TULOS	386 782	483 093
Tilinpäätössiirrot	19 812	-1 703
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	406 595	481 390

Kaupungin tilikauden tulos oli 386,8 miljoonaa euroa ollen 199 miljoonaa euroa talousarviota parempi. Vuoden 2017 tulos oli 483,1 miljoonaa euroa ja vuoden 2016 tulos 470,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 tulos mahdollistui, kun toimintakate toteutui talousarviota parempana (81,3 miljoonaa euroa) ja vero- sekä valtionosuustulot kasvoivat talousarviossa ennakoitua enemmän (106 miljoonaa euroa). Myös korkomenot olivat talousarviota pienemmät (12 miljoonaa euroa).

Maanmyyntituloja kertyi talousarviossa ennakoitua (100 miljoonaa euroa) enemmän, yhteensä 123 miljoonaa euroa (toteuma 143 miljoonaa euroa vuonna 2017)

Kaupungin kokonaismenot alittivat talousarvion 38 miljoonaa euroa. Kaupunkistrategian käyttötalouden toimintamenoja mitoitettava taloustavoitteen mukaiset menot kasvoivat vuonna 2018 noin 2,0 prosenttia. Kyseisissä talousarviokohdissa menot alittivat noin 58 miljoonalla eurolla talousarviossa asetetun tason (joka oli asetettu talousarvion valmisteluvaiheen kustannustason muutoksen ja väestönkasvuvauhdin ennusteiden perusteella).

Määrärahojen alitus johtui osaltaan eräiden keskitetysti varattujen määrärahojen alittumisesta (mm. keskitetyt tietotekniikkamenot sekä henkilöstömenojen jaksotusmuutokset) sekä vaalien kustannusten toteutumisesta talousarviossa ennakoitua matalampina (ei maakuntavaaleja 2018 ja vain yksi kierros presidentinvaaleja). Lisäksi Kaupunkiympäristön toimialalla erään menot toteutuivat talousarviota pienempinä (kaupunkirakenne-talousarviokohdan henkilöstömenot, asuntotuotantopalveluiden menot sekä tuki HKL:lle).

Toimialojen yhteenlaskettujen toimintamenoja vertailua, ilman liikelaitoksia tarkastellen, vuosien 2017 ja 2018 välillä hankaloittaa vertailuvuonna 2017 tapahtunut toimialamalliin siirtyminen sekä mm. se, että Stara-liikelaitos aloitti toimintansa liikelaitosmallisena 1.6.2017 alkaen.

Kaupungin ulkoisten toimintamenojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 2,8 prosenttia. Kasvu oli maltillinen verrattuna menokasvuun muissa suurissa kaupungeissa tai koko kuntakentällä.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:
 $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$.

Tunnusluku on kehittynyt seuraavasti:

	2018	2017	2016	2015	2014
Toimintatuotot toimintakuluista prosenttia *)	28,0	29,2	31,8	24,9	38,8

*) Satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjauskäytännön 2017 muutoksen vaikutus huomioitu vuoden 2016 vertailuluvuissa.

Verotulot toteutuivat 84 miljoonaa euroa talousarviota korkeampina ja vuoteen 2017 verrattuna verotuloja kertyi 1,1 prosenttia enemmän. Valtionosuustilitykset laskivat verrattuna edelliseen vuoteen 23 miljoonaa euroa. Tämä huomioiden verorahoitus kasvoi vuonna 2018 edelliseen vuoteen nähden vain noin 13 miljoonaa euroa eli 0,4 prosenttia.

Vuosikate 752 miljoonaa euroa toteutui 206 miljoonaa euroa talousarviota korkeampana, mutta selvästi edellisvuotta heikompana (838 miljoonaa euroa vuonna 2017)

Tarkempaa erittelyä tuloslaskelman eristä on luvussa 2, talousarvion toteutuminen sekä liikelaitosten ja rahastojen erillistilinpäätöksissä luvussa 5.

	2018	2017	2016	2015	2014
Vuosikate, miljoonaa euroa *)	752,0	837,9	807,4	265,1	480,7
Vuosikate prosenttia poistoista *)	216,8	236,2	239,4	68,7	117,8
Vuosikate, euroa/asukas *)	1 157	1 300	1 270	422	773

*) Satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjauskäytännön 2017 muutoksen vaikutus huomioitu vuoden 2016 vertailuluvuissa.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	751 996	837 900
Satunnaiset erät	-18 412	0
Tulorahoituksen korjauserät	-107 180	-173 704
	626 404	664 196
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-625 292	-621 443
Rahoitusosuudet investointimenoihin	11 933	9 667
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	137 672	192 631
	-475 687	-419 145
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	150 717	245 051
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-120 031	-12 283
Antolainasaamisten vähennys	70 302	69 483
	-49 729	57 200
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-105 849	-165 308
	-105 849	-165 308
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-64 475	10 268
Vaihto-omaisuuden muutos	4 533	-4 900
Saamisten muutos	-14 884	21 757
Korottomien velkojen muutos	4 544	32 630
	-70 282	59 755
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-225 860	-48 353
RAHAVAROJEN MUUTOS	-75 143	196 698
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 241 418	1 316 561
Rahavarat 1.1.	1 316 561	1 119 863
	-75 143	196 698

Kaupungin investointien toteuma vuonna 2018 oli liikelaitosten investoinnit (pääosin HKL -liikelaitoksen joukkoliikenneinvestointeja) huomioiden 625 miljoonaa euroa eli jokseenkin edellisen vuoden tasolla (621 miljoonaa vuonna 2017).

Liikelaitosinvestointeihin oli talousarviossa varauduttu yhteensä 181,7 milj. eurolla, joista toteutui yhteensä 109,1 milj. euroa eli 60 prosenttia. Talousarvion investointiosassa oli varattu määrärahaa (ilman liikelaitoksia) investointien toteuttamiseen yhteensä 571,5 miljoonaa euroa. Talousarviovuodelle edelliseltä vuodelta käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjen sekä muiden ylitysoikeuksien jälkeen käytettävissä olleet investointiosan määrärahat olivat yhteensä 694,3 miljoonaa euroa, josta käytettiin yhteensä 516 miljoonaa euroa eli 74 prosenttia.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui 150,7 miljoonaa euroa positiivisena. Tämä keskeinen kaupungin talouden tilannetta kuvaava tunnusluku toteutui heikompana kuin edellisellä vuonna (245 miljoonaa euroa 2017). Syynä edellistä vuotta matalampaan tasoon oli alempi vuosikatteen taso.

Uusia pitkäaikaisia talousarviolainoja ei nostettu. Kaupungin lainakanta aleni 1 100 miljoonaan euroon (sisältäen HKL:n rahalaitoslainat). Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin yhteensä 106 miljoonaa euroa. Lyhennykset rahoitettiin ylijäämäisestä toiminnan ja investointien rahavirrasta.

Kaupungin rahat ja pankkisaamiset ovat pienentyneet kuluneella tilikaudella 75 miljoonaa euroa. Kassavarojen määrän väheneminen johtuu toiminnan ja investointien rahavirran edellistä vuotta heikommasta tasosta, pitkäaikaisten lainojen lyhentämisestä sekä antolainojen kasvusta (merkittävältä osin kaupunkikonserniin kuuluvalla Stadion-säätiöllä).

Kaupungin rahavaroihin sisältyy 428 miljoonaa euroa tytäryhteisöjen varoja kaupungin konsernitilillä, ts. kaupungin lyhytaikaista velkaa tytäryhteisöille, sekä vastaavasti 81 miljoonaa euroa henkilöstökassavaroja, ts. lyhytaikaista velkaa kaupungin henkilöstökassalle.

Muissa maksuvalmiuden muutoksissa kohdassa toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset näkyvät kaupungin maksuvalmiutta alentavana eränä Asuntotuotantopalveluiden niin sanotun kaupungin sisäisen käyttötilliluoton käytön kasvu. Tämä johtui huomattavasti kasvaneesta tuotantomäärästä sekä urakoiden kustannusten kasvusta.

Rahoituslaskelman tunnusluvut ovat kehittyneet seuraavasti:

	2018	2017	2016	2015	2014
Toiminnan ja investointien rahavirta, (kertymä v. 2014 - 2018), 1 000 euroa	789 658	563 819	221 907	-16 764	698 984
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa, ilman vuoden 2014 liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	410,3	184,4	-157,5	-396,0	-387,3
Investointien tulorahoitus, prosenttia *)	122,6	137,0	125,3	46,8	17,7
Lainanhoitokate *)	6,3	4,7	2,4	2,1	1,7
Kassan riittävyys, pv *)	91	99	79	70	44
*) Satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjauskäytännön 2017 muutoksen vaikutus huomioitu vuoden 2016 alkaen					

Kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta on ollut vuosina 2016–2018 ylijäämäinen ja se on parantanut rahoituslaskelman tunnuslukuja.

Toiminnan ja investointien rahavirta- tunnusluku kertoo kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Luvun ollessa negatiivinen menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Lainanhoitokate ilmaisee tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokykyä pidetään hyvänä, jos tunnusluvun arvo on yli 2. Vuonna 2017 lainanhoitokate oli 4,7. Vuonna 2016 tunnuslukua heikensi vuodelle 2016 ajoittuneet suuret lainojen lyhennykset.

Kassan riittävyys päivissä -tunnusluku kertoo, kuinka monen päivän kassasta maksut voidaan kattaa vuoden viimeisen päivän rahavaroilla

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE

1 000 euroa	31.12.2018	31.12.2017	1 000 euroa	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma		
Aineettomat oikeudet	24 106	12 617		2 972 407	2 972 407
Muut pitkävaikutteiset menot	75 327	74 467	Arvonkorotusrahassto	1 798 440	1 800 090
Ennakomaksut	5 566	4 013	Muut omat rahastot	583 229	553 928
	104 999	91 097	Muu oma pääoma	729 031	729 031
Aineelliset hyödykkeet			Edellisten tilikausien	5 346 275	4 914 292
Maa- ja vesialueet	3 256 019	3 223 739	ylijäämä / alijäämä (-)		
Rakennukset	1 706 183	1 689 290	Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	406 595	481 390
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 524 952	1 430 145		11 835 977	11 451 137
Koneet ja kalusto	409 316	344 819	POISTOERO JA		
Muut aineelliset hyödykkeet	12 523	12 295	VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Ennakomaksut ja keskeneräiset hankinnat	308 272	324 181	Poistoero	63 596	62 287
	7 217 266	7 024 469	Vapaaehtoiset varaukset	4 690	5 705
Sijoitukset				68 286	67 993
Osakkeet ja osuudet	3 239 756	3 223 742	PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut lainasaamiset	1 943 955	1 894 226	Eläkevaraukset	101 217	112 919
Muut saamiset	546	546		101 217	112 919
	5 184 258	5 118 514	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Valtion toimeksiannot	115 323	125 554
Valtion toimeksiannot	113 366	124 511	Lahjoitusrahastojen pääomat	5 070	4 392
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	5 070	4 392	Muut toimeksiantojen pääomat	460 969	438 000
Muut toimeksiantojen varat	544 715	456 356		581 362	567 946
	663 151	585 259	VIERAS PÄÄOMA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Pitkäaikainen		
Vaihto-omaisuus			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		
Aineet ja tarvikkeet	12 039	10 036		1 006 128	1 092 669
Keskeneräiset tuotteet	5 698	12 229	Lainat muilta luotonantajilta	7 438	7 438
Muu vaihto-omaisuus	90	95	Saadut ennakot	5 109	3 992
	17 826	22 359	Ostovelat	1 211	1 235
Saamiset			Liittymismaksut ja muut velat	7 552	7 552
Pitkäaikaiset saamiset				1 027 438	1 112 886
Lainasaamiset	62,22	62	Lyhytaikainen		
Muut saamiset	71 026	108 207	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	86 541	105 849
	71 088	108 269	Saadut ennakot	7 562	12 697
Lyhytaikaiset saamiset			Ostovelat	202 275	186 281
Myyntisaamiset	96 159	87 696	Liittymismaksut ja muut velat	490 863	498 637
Lainasaamiset	545	553	Siirtovelat	381 050	380 685
Muut saamiset	104 035	55 847		1 168 291	1 184 148
Siirtosaamiset	81 825	86 403	Vieras pääoma yhteensä	2 195 729	2 297 033
	282 564	230 499			
Saamiset yhteensä	353 653	338 768			
Rahoitusarvopaperit					
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	50 000				
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20 000	20 000			
	70 000	20 000			
Rahat ja pankkisaamiset	1 171 418	1 296 561			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	14 782 571	14 497 028	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	14 782 571	14 497 028

Kaupungin taseen loppusumma vuonna 2018 kasvoi 285 miljoonaa euroa. Muutaman viime vuoden positiivisen verotulokehityksen sekä käyttötalouden strategiatavoitteen mukaisen toimintamenojen maltillisen kasvun myötä saavutettu tilikauden ylijäämä 407 miljoonaa euroa on mahdollistanut vieraan pitkäaikaisen pääoman alentamisen (lainat rahoituslaitoksilta). Korkean investointitason kautta aineellisten hyödykkeiden erä on kasvanut.

Taseen tunnusluvut, jotka ilmaisevat vakavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaantuneisuutta, ovat kehittyneet seuraavasti:

Taseen tunnusluvut	2018	2017	2016	2015	2014
Omavaraisuusaste, prosenttia	80,6	79,6	77,6	77,9	78
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	45,8	47,7	49,9	52,5	45,6
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	51,94	54,2	53
Lainakanta, 31.12. miljoonaa euroa	1 100	1 206	1 371	1 582	1 569
Lainat, euroa/asukas	1 693	1 871	2 157	2 518	2 521
Lainasaamiset, 31.12. miljoonaa euroa	1 944	1 894	1 951	2 009	2 087

Omavaraisuusaste, joka kuvaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä, on pysynyt hyvällä tasolla koko tarkastelujakson. Omavaraisuuden yleisenä tavoitetasona pidetään kuntatalouden keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta.

Suhteellinen velkaantuneisuus kuvaa kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmin kunta selviytyy takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Vahvana pysynyt vuosikate on viime vuodet mahdollistanut kaupungin investointien rahoittamisen aiempaa suuremmalta osin tulorahoituksella sekä samanaikaisesti kaupungin pitkäaikaisten lainojen nettomääräisen lyhentämisen.

Lainasaamisten kasvua selittää kaupunkikonserniin kuuluvalla Stadion-säätiölle olympiastadionin peruskorjaukseen myönnetty laina suuruudeltaan 90 miljoonan euroa. Lainanhoitokulut on suunniteltu osaltaan katettavan kaupungin vuosittain myöntämällä avustuksella.

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot -laskelma kuvaa kaupungin rahan lähteet ja käytön. Siihen on koottu yhteen kaikki tulot ja menot tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Kokonaistulojen ja -menojen erotus -5 milj. euroa on sama kuin rahavarojen ja muiden maksuvalmiuden muutosten erotus.

TULOT	Miljoonaa euroa	MENOT	Miljoonaa euroa
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	1 155	Toimintakulut	4 293
Verotulot	3 417	Valmistus omaan käyttöön	-163
Valtionosuudet	197		
Korkotuotot	78	Korkokulut	17
Muut rahoitustuotot	52	Muut rahoituskulut	1
Satunnaiset tuotot	0	Satunnaiset kulut	18
Tulorahoituksen korjaukset		Tulorahoituksen korjaukset	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-115	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-19
		Pakollisten varausten muutos	12
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	12	Investointimenot	625
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	138		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	70	Antolainasaamisten lisäykset	120
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	106
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaistulot yhteensä	5 004	Kokonaismenot yhteensä	5 009

Täsmäytys:

Kokonaistulot - Kokonaismenot = 5 004 – 5 009 = -5

Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset = -75 - (-70) = -5

Kokonaistulot ja -menot -laskelma on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että kokonaistulojen ja -menojen erotus on yhtä suuri kuin rahoituslaskelman Rahavarojen muutos vähennettynä Muut maksuvalmiuden muutokset -erän summalla.

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä ja säätiöistä

Helsingin kaupungin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 83 kaupunkikonserniin kuuluvaa tytäryhteisöä. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös 17 alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä sekä kaikki 12 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaupungin yksi yhteisyhteisö ja 37 osakkuusyhteisöä.

Yksityiskohtainen luettelo konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä yhteisöistä ja säätiöistä on konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Helsingin kaupunki on aktiivinen ja vahva omistaja. Kaupungin konserniohjauksen tavoitteena on, että ohjauksen kohteena oleva yhteisö ottaa toiminnassaan huomioon omistajansa tahdon ja tavoitteet, kaupunkikonsernin kokonaisedun sekä yhteisön aseman osana kaupunkikonsernia. Konserniohjauksen keinoin yhtenäistetään tytäryhteisöjen hallinto- ja johtamiskäytäntöjä sekä varmistetaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen. Kaupunki noudattaa konserniohjauksessaan eri yhteisöjä koskevien lakien mukaisia yhteisön hallinto- ja toimielimien sekä omistajan välisiä tehtävä- ja vastuujakoja.

Kaupunkikonserni on omistus- ja hallintorakenne, jonka tarkoituksena on mahdollistaa siihen kuuluvien yksiköiden välinen yhteensopivuus ja yhteistyö, josta koituu hyötyä kaupungin asukkaille ja alueelle. Kaupunki emoyhteisönä vastaa kaupunkikonsernin kehityksen ohjaamisesta sekä kaupungin järjestämien palvelujen määrittelystä. Yhteisöjä käytetään täydentämään kaupungin omaa palvelutuotantoa ja hoitamaan kaupunkikonsernin tarvitsemia tukitoimintoja sekä kaupungin ja ulkopuolisten organisaatioiden yhteistyössä hoitamissa tehtävissä.

Konserniohjeella pyritään kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen ja tehostamiseen sekä kaupungin tytäryhteisöistä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun varmistamiseen. Konserniohjeen tarkoituksena on tukea kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä ja omistajaohjausta siten, että konsernia voidaan johtaa ja ohjata kokonaisuutena yhtenäisillä ohjeilla ja toimintaperiaatteilla kaupunkikonsernin kokonaisuus huomioon ottaen.

Konserniohjeella luodaan puitteet kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen ohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti. Voimassa olevassa konserniohjeessa on otettu huomioon 1.5.2015 voimaan tulleen kuntalain (410/2015) konserniohjetta koskevat säännökset. Lisäksi ohjeessa on otettu huomioon vuonna 2017 tapahtuneet kaupungin konserniohjauksen organisatoriset ja toiminnalliset muutokset.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Helen-konsernin liikevaihto kasvoi onnistuneiden sähkön tukkumarkkinatoimenpiteiden myötä. Helenin asiakasmäärä jatkoi kasvua ja jäädytyksen myynti nousi voimakkaasti.

Salmisaaren voimalaitosalueelle rakennettu pellettilämpölaitos otettiin tuotantokäyttöön kevättalvella 2018.

Esplanadin puiston alla sijaitsevassa jäädytyskeskuksessa otettiin kesällä 2018 käyttöön kaksi suurta jäädytystä ja lämpöä tuottavaa lämpöpumppua. Kokonaisinvestoinnin arvo oli yli 10 miljoonaa euroa.

Helen rakentaa Mustikkamaan vanhoihin öljyluoliin Suomen suurimman lämpövaraston, jossa voidaan varastoida kaukolämpöä. Lämpövaraston toteutus käynnistyi syksyllä 2018 ja se valmistuu tuotantokäyttöön 2021. Investoinnin arvo on noin 15 miljoonaa euroa.

Helen teki investointipäätöksen Katri Valan puiston alla sijaitsevaan lämpö- ja jäähdytyslaitokseen rakennettavasta kuudennesta lämpöpumpusta, joka saadaan tuotantokäyttöön vuonna 2021. Lämpöpumpuinvestoinnin arvo on noin 20 miljoonaa euroa.

Helen Oy:n osakkuusyhtiö Liikennevirta Oy:n pääomistajiksi tulivat suunnattujen osakeantien ja osakekauppojen kautta Helen Oy ja saksalainen E.ON joulukuussa 2018. Liikennevirta on sähköautojen latauksen markkinajohtaja Suomessa maan suurimmalla julkisella latausverkostolla. Lisäksi Liikennevirta mahdollistaa sähköautojen latausliiketoiminnan hallinnoinnin maailmalla.

Helsingin Sataman kautta kulki vuonna 2018 ennätysellinen määrä eli yhteensä 14,7 miljoonaa tonnia tavaraa. Määrä kasvoi 3,3 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Lisäksi Metsä Groupin Äänekosken tehtaan selluliikenteen kuljestusten ensimmäinen täysi vuosi näkyi tuloksessa positiivisena.

Merimatkustus jatkui vilkkaana, ja Helsingin asema Euroopan vilkkaimpana ulkomaanliikenteen matkustajasatamana säilyi. Erityisesti kansainvälisten risteilyturistien määrä Helsingissä oli suurempi kuin koskaan. Ulkomaankaupan tavaravirtojen lisäksi Helsingin Sataman kautta kulki kaikkiaan yhteensä 12,08 miljoonaa laivamatkustajaa vuonna 2018. Linjaliikenteessä heistä kulki 11,56 miljoonaa, mikä on 1,8 prosenttia vähemmän kuin edellisenä ennätysvuonna. Helsingin ja Tallinnan välisellä laivareitillä kulki viime vuoden aikana 8,8 miljoonaa matkustajaa (-1,8 prosenttia). Tämä on lähes 77 prosenttia kaikista Helsingin Sataman kautta kulkeneista matkustajista. Huippusuosion lievää taittumista selittää osaltaan Helsingin ja Tallinnan välisen pika-alusliikenteen puuttuminen vuonna 2018 sekä suomalaisten merimatkustuksen väheneminen Viron kohonneen hintatason myötä. Tukholman ja Helsingin välillä matkustajia kulki 2,3 miljoonaa (-2,1 prosenttia). Reitin suosio on jo vuosia ollut melko vakaa.

Palmia Oy osti Hämeenlinnan kaupungin ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriin omistamat Tekme Oy:n ja Linnan Ateriapalvelut Oy:n. Yhtiöt toimivat Kanta-Hämeessä ja niiden suurimpia asiakkaita ovat mm. sairaanhoitopiiriin ja Hämeenlinnan kaupungin toimijat. Tekme ja Linnan Ateriapalvelut toimivat samoilla toimialoilla kuin Palmia. Yhtiöt tarjoavat siivous-, kiinteistö- ja ruokapalveluja Kanta-Hämeessä. Tekmessä on noin 350 työntekijää erilaisissa palvelukohteissa muun muassa kouluissa, sairaaloissa ja kauppakeskuksissa. Tekme Oy sulautettiin Palmiaan 1.1.2019 ja Linnan Ateriapalvelut Oy jatkaa Palmian tytäryhtiönä uudella nimellä (Palmia Palvelut Oy). Palmia Oy:n tarkoituksena on kasvattaa Etelä-Suomessa erityisesti julkiselle sektorille tarjottavia palveluja, joissa osaavia toimijoita on toistaiseksi vähän ja joita kunnat tuottavat pääsääntöisesti vielä itse.

Vuosi 2018 oli Helsingin kaupungin asunnot Oy:ssä monella tapaa merkittävä. Vuosi alkoi uudistuneella organisaatiolla, kun 21 aiemmin toiminutta alueyhtiötä sulautuivat viideksi alueyhtiöksi. Vuonna 2018 valmisteltiin uusi vuokrantausmalli, joka tuli voimaan vuoden 2019 alusta. Vuokrantausmallissa huomioidaan kohteiden käyttöarvo aiempaa paremmin. Uusi malli on aiempaa oikeudenmukaisempi ja läpinäkyvämpi.

Vuosi 2018 oli jätehuollon teemavuosi. Muovipakkausten keräyksen laajeneminen lähes kaikkiin kiinteistöihin on näkyvä esimerkki teemavuoden tuloksista. Vuonna 2018 Hekalle valmistui yli 500 uutta asuntoa.

Suomi ja Finlandia-talo nousivat kesällä 2018 maailman tietoisuuteen, kun USA:n ja Venäjän presidentit tapasivat Helsingissä. Huippukokouksen aikana mediakeskuksena toimineessa Finlandia-talossa oli työskentelytilat toimittajia varten. Finlandia-talo ja Helsinki saivat paljon kiitosta hyvin toimineista järjestelyistä.

Kansainvälisen viestinnän osalta Helsinki Marketing Oy Ltd:n vuosi 2018 oli poikkeuksellinen. Yhdysvaltain ja Venäjän presidenttien tapaaminen sekä Amos Rex -museon ja keskustakirjasto Oodin lanseeraus onnistuivat hyvin. Niiden myötä Helsinki sai poikkeuksellisen suurta kansainvälistä mediahuomiota, joka vahvisti Helsingin tunnettuutta kiinnostavana kaupunkina.

Asunto Oy Helsingin Vellamonkatu 29 ja Asunto Oy Helsingin Varustuskentie 1 sulautuivat Kiinteistö Oy Auroranlinnaan sulautumissuunnitelman (17.5.2018) mukaisesti 31.12.2018.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokonaisjärjestelyn, jossa kaupunki vastaanottaa Kiinteistö Oy Oulunkylän Sotaveteraanitalo ja Kiinteistö Oy Oulunkylän sotaveteraanitalo II -nimisten yhtiöiden osakkeet. Osana järjestelyä kaupunki on sitoutunut pitämään sotaveteraanitalot rintamaveteraanien ja ikääntyneiden ihmisten asumiskäytössä. Järjes-

telyn kohteena olevien osakkeiden omistusoikeus ja osakkeiden tuomat hallinnoimisoikeudet siirtyivät kaupungille 20.12.2018. Kiinteistöosakeyhtiöt on tarkoitus sulauttaa Helsingin kaupungin asunnot Oy:öön vuoden 2019 lopussa.

Helsingin tapahtumasäätiö sr (ent. Helsinki-viikon säätiö sr) aloitti uuden laajemman toimintansa kaupungin tapahtumatuotantojen keskittymänä 1.1.2019. Säätiön tarkoituksena on voittoa tai ylijäämää tavoittelematta kulttuurin, mukaan lukien kaupunkikulttuurin, aineettoman kulttuuriperinnön ja taiteen sekä näiden eri muotojen tunnetuksi tekeminen kotimaiselle ja ulkomaiselle yleisölle. Säätiö vahvistaa omalta osaltaan Helsingin kaupungin vetovoimaisuutta osana Helsingin kaupunkikonsernia.

Säätiö toteuttaa tarkoitustaan järjestämällä kaupunkitapahtumia, festivaaleja ja kulttuuritilaisuuksia, joihin voi sisältyä muun muassa esityksiä, konsertteja, näyttelyitä sekä muita säätiön tarkoituksen toteuttamiseen liittyviä taide- ja kulttuurisältöjä. Säätiö vastaa myös Helsingin juhlaviikkojen ohjelmistosta ja toimii nykymusiikkifestivaali Musica Novan pääjärjestäjänä.

Helsingin kaupunkikonserniin kuuluvat sosiaali- ja terveystoimialalla toimivat säätiöt (Helsingin Seniorisäätiö sr, Niemikotisäätiö sr ja Oulunkylän sairaskotisäätiö sr) varautuivat omalta osaltaan valmistelussa olevaan maakunta- ja sote-muutokseen.

Kiinteistö Oy Myllypuron Kampus rakennuttaa kampusrakennuksen Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n käyttöön Myllypuroon. Lähtökohtana on Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n tilastrategia, jossa Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n toimipisteverkostoa tiivistetään 20:stä neljään. Perustettavat neljä kampusta sijaitsevat Helsingissä Myllypurossa ja Arabianrannassa, Espoossa Leppävaarassa ja Vantaalla Myyrmäessä. Myllypuron kampuksen 1. vaihe vastaanotettiin 19.12.2018. Vaiheen 2 urakkasopimuksen mukainen valmistumisaika on 31.8.2019.

Kaupunginhallitus perusti Hernesaaren jätteen putkikeräys -nimisen osakeyhtiön, jonka tehtävänä on omistaa, toteuttaa, hallinnoida ja ylläpitää Hernesaaren uudella asunto- ja toimitila-alueella alueellista jätteen putkikeräysjärjestelmää sekä tuottaa omakustannusperusteisia jätteen keräyspalveluja osakkeenomistajilleen.

Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilat osittain jakautui Helsingin kaupungin asunnot Oy:öön 31.12.2018. Osittaisjakautumisessa Hekalle siirtyi Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilojen omistamien, osoitteissa Kinaporinkatu 9 ja Kontukuja 5, sijaitsevien monipuolisten palvelukeskusten muodostama liiketoimintakokonaisuus.

Kaupunginhallitus hyväksyi Urhea-halli Oy:n osakkeiden merkitsemisen ja kaupungin omistusosuus yhtiöstä on 28 prosenttia. Osakkeet merkitsemällä ja osakassopimusta koskevan liittymissopimuksen hyväksymällä kaupunki sitoutui myöntämään hankkeen toteuttamiseksi Urhea-halli Oy:lle viiden miljoonan euron suuruisen pääomalainan. Urhea-halli Oy:n tavoitteena on rakentaa Mäkelänrinteen lukion viereen noin 12 000 m² suuruinen kansainvälisen tason urheilun arkiharjoittelukeskus.

Kaapelitehtaan yhteyteen rakennettavan Tanssin talon kaava hyväksyttiin Helsingin kaupunginvaltuustossa 16.5.2018. Kiinteistö Oy Kaapelitalo ja Tanssin talo ry ovat työstäneet Tanssin talo -hankkeen toteutussuunnittelua. Tanssin talon rakennustöiden oli määrä alkaa vuonna 2018, mutta kunnallisvalituksen myötä rakennusvaiheen aloitus lykkäytyi.

Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n neljä osaketta myytiin Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle 6.11.2018.

Asunto Oy Oulunkyläntori 2 -nimisen yhtiön osakekanta ostettiin kokonaisuudessaan 18.12.2018.

1.6.4 Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuusto asetti osana konserniohjausta vuoden 2018 talousarviossa seuraaville tytäryhteisöille sitovia tavoitteita. Viittä tytäryhteisöä lukuun ottamatta kaikki sitovat tavoitteet toteutuivat.

Yhtiö	Sitova tavoite	2018	Selite
Finlandia-talo Oy	Yhtiö varautuu kiinteistön peruskorjaukseen.	Toteutui	Yhtiö osallistui aktiivisesti perusparannuksen suunnitteluun sidosryhmien kanssa. Yhtiö myös teetätti yhdessä omistajan kanssa talon toiminnoista strategisen konseptiprojektin, joka tähtää perusparannuksen jälkeiseen aikaan.
Helen Oy	Omistajan päätöksen mukaisen kehitysohjelman toteuttaminen suunnitelman mukaisesti.	Toteutui	<ul style="list-style-type: none"> Salmisaaren voimalaitosalueelle rakennettu pellettilämpölaite otettiin tuotantokäyttöön keuhälvella 2018. Esplanadin puiston alla sijaitsevassa jäähdytyskeskuksessa otettiin kesällä 2018 käyttöön kaksi suurta jäähdytystä ja lämpöä tuottavaa lämpöpumppua. Helen on valmistellut tulevia biopolttoaineisiin perustuvia lämmöntuotannon ratkaisuja sekä teknistaloudellisin selvityksin että luvitusta edistämällä. Suunnittelukohteina ovat hakelämpökeskukset Vuosaaren ja Tattarisuolle sekä pellettilämpökeskus Patolaan. Biolämpölaitoksia on tarkoitus toteuttaa vaiheittain niin, että Hanasaaren voimalaitoksen lämmöntuotanto voidaan korvata vuoden 2024 loppuun mennessä. Helen toteuttaa Mustikkamaan vanhoihin öljyluoliin Suomen suurimman lämpövaraston, tilavuudeltaan 120 000 kuutiometriä. Lämpövarastolla voidaan pienentää kulutushuippujen aikaista fossiilisten polttoaineiden käyttöä sekä lisätä yhteistuotantosähkön tuotantoa ja siten vähentää päästöjä. Lämpövaraston toteutus käynnistyi syksyllä 2018 ja se valmistuu tuotantokäyttöön 2021. Kruunuvuorenrantaan Helen suunnittelee alueellista lämmön kausivarastoa, johon kerätään kesällä lämmentyneen meriveden lämpö ja alueella syntyvää hukkalämpöä, joita hyödynnetään lämmityskauden alettua. Tavoitteena on tuottaa noin kolmasosa Kruunuvuoren alueen vuotuisesta lämmöntarpeesta lämpövarastoon kerätyn lämmön avulla. Helen on tehnyt investointipäätöksen Katri Valan puiston alla sijaitsevaan lämpö- ja jäähdytyslaitokseen rakennettavasta kuudennesta lämpöpumpusta, joka saadaan tuotantokäyttöön vuonna 2021.

Yhtiö	Sitova tavoite	2018	Selite
Helsingin Asumisoikeus Oy	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksin nousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 1,2 prosenttia, mikä oli 0,9 prosenttiyksikköä pienempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Yhtiön ylläpitokustannukset laskivat 5,8 prosenttia vuonna 2018 edelliseen vuoteen verrattuna ja vuosina 2016 ja 2017 ylläpitokustannukset olivat nousseet vuosittain runsaat 4 prosenttia. Yhtiön ylläpitokustannuksista pinta-alayksikköä kohden ajanjaksolla eniten nousivat lämmitys- ja hallintokulut.
Helsingin kaupungin asunnot Oy	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksin nousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 1,8 prosenttia, mikä oli 0,3 prosenttiyksikköä pienempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Verrattaessa edelliseen vuoteen yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannukset nousivat pinta-alayksikköä kohden 4,7 prosenttia. Kustannuksissa prosentuaalisesti eniten nousivat lämmityskulut 8,4 prosenttia ja hallintokulut 8,3 prosenttia edellisestä vuodesta.
Helsingin Seniorisäätiö	Säätiö valmistautuu sote-uudistukseen kaupungin kanssa sovittujen linjausten mukaisesti.	Toteutui	Säätiössä valmistauduttiin sote- ja maakuntauudistukseen tutustumalla, lukemalla, kouluttautumalla ja pohtimalla, mitä uudistus merkitsee Helsingin Seniorisäätiölle, sen asemalle tytäryhteisönä kaupunkikonsemissa ja suhteessa sote-toimialaan sekä suhteessa maakuntaan. Toimintavuoden aikana säätiön johto on käynyt sote-uudistuksesta keskustelua kaupungin virkamiesten kanssa.
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Korkotukiasunnot	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksin nousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Ei toteutunut	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 2,4 prosenttia, mikä oli 0,3 prosenttiyksikköä suurempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Yhtiön ylläpitokustannusten suurin nousu oli kaukolämmön kulutuksen kasvussa, minkä kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 9 prosenttia.
Kiinteistö Oy Auroranlinna	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksin nousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen muutos oli -6,5 prosenttia, mikä oli 8,6 prosenttiyksikköä pienempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Yhtiön korjauskustannukset laskivat tarkastelujaksolla, mikä selittää yhtiön kustannusindeksiluvun pienenemisen.

Yhtiö	Sitova tavoite	2018	Selite
Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilat	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Ei toteutunut	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 16,7 prosenttia, mikä oli 14,6 prosenttiyksikköä suurempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Yhtiön korjaus- ja peruskorjauskustannukset ovat vaihdelleet paljon vuosittain. Vuosina 2017–2018 toteutettiin Apollonkatu 12 (Minervaskolan) perusparannushanke ja yhtiön korjauskulujen kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 38,6 prosenttia. Yhtiön lämpö- ja sähkökustannuksia nosti myös olennainen ilmanvaihdon käyttöaikojen lisääminen useiden rakennusten sisäilmaolosuhteiden laadun varmistamiseksi.
Kiinteistö Oy Kaapelitalo	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 1,3 prosenttia, mikä oli 0,7 prosenttiyksikköä pienempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokulut laskivat vuonna 2017 edellisestä vuodesta 4 prosenttia. Vuonna 2018 yhtiön kiinteistöjen ylläpitokulut nousivat 4,5 prosenttia edellisestä vuodesta. Eniten nousivat lämmitys- ja hallintokulut.
	Tanssin talo -hankkeen toteuttaminen suunnitelman mukaisesti.	Ei toteutunut	Yhtiön Tanssin talo -hanke on edennyt suunnitelmien mukaisesti muilta osin, mutta hankkeen aloitus on myöhässä suunnitellusta aikataulusta. Asemakaavasta jätettiin Helsingin hallinto-oikeuteen yksi kunnallisvalitus ja tästä johtuen hankkeen suunnitelman mukainen rakennusvaiheen aloitus viivästyi lykkääntyen syyskuusta 2018 vuoden 2019 puolelle.
Kiinteistö Oy Myllypuron Kampus	Kampuksen rakentamishanke etenee suunnitelmien mukaisesti.	Ei toteutunut	Yhtiön rakennushanke on edennyt suunnitelmien mukaisesti muilta osin, mutta hanke on myöhässä suunnitellusta aikataulusta. Vaihe 1 valmistui 19.12.2018, kun valmistumisen tavoiteaika oli 31.7.2018. Vaihe 2 valmistumisen tavoiteaika on 31.8.2019. Hanke on kustannuspuiteissaan.
Kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Tennispalatsi	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen muutos oli -3,9 prosenttia, mikä oli 6,1 prosenttiyksikköä pienempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Jakson aikana eri vuosien välillä on ollut merkittäviä kustannusvaihteluja johtuen mm. merkittävästä korjauksista, sääolosuhteista ja rakennuksen käytön (kävijämäärän) vaihtelusta.

Yhtiö	Sitova tavoite	2018	Selite
MetropoliLab Oy	Yhtiö varmistaa ja turvaa elintarvikkeiden, veden ja ympäristön tilan seurantaan tarvittavien laboratorioanalyysi- ja näytteenottopalveluiden saatavuuden pääkaupunkiseudulla kaikissa epidemia- ja muissa poikkeus- ja häiriötilanteissa sekä takaa näiden saatavuuden alueen yrittäjille, viranomaisille ja kuntalaisille.	Toteutui	Yhtiö on ollut vuodesta 1996 FINAS akkreditoitipalveluiden akkreditoima laboratorio (akkreditoivaatimus SFS-EN ISO/IEC 17025) ja yhtiöllä on laajin Suomessa tehtävien analyysien pätevyysalue. Yhtiö on tavoitteidensa mukaisesti ylläpitänyt ja kehittänyt niitä palveluja, joiden tarve liittyy erityistilanteisiin. Yhtiö on ylläpitänyt sekä henkilöstön osaamista että ajanmukaista laitekantaa ja laboratoriotiloja, joilla on turvattu elintarvikkeiden, veden ja ympäristön laboratorioanalyysi- ja näytteenottopalvelut pääkaupunkiseudulla kaikissa epidemia- ja muissa poikkeus- ja häiriötilanteissa sekä yhtiö on taannut näiden saatavuuden alueen yrittäjille, viranomaisille ja kuntalaisille tavoitteen mukaisesti kuluneen kauden aikana.
Niemikotisäätiö sr	Säätiö valmistautuu sote-uudistukseen kaupungin kanssa sovittujen linjausten mukaisesti.	Toteutui	Niemikotisäätiö on teettänyt ulkopuolisella asiantuntijalla selvityksen säätiön asemasta sote-uudistuksessa maaliskuussa 2018. Niemikotisäätiön hallitus on käsitellyt selvityksen kokouksessaan 28.3.2018. Tämä lisäksi säätiön operatiivinen johto on käynyt sote-uudistuksesta keskustelua kaupungin virkamiesten kanssa.
Oulunkylän sairaskotisäätiö sr	Säätiö valmistautuu sote-uudistukseen kaupungin kanssa sovittujen linjausten mukaisesti.	Toteutui	Sote-uudistukseen liittyvien lakien ja uuden maakuntamallin valmistelua seurattiin, ja toimittiin aktiivisesti sitä mukaa kun lait ja uudistus etenevät. Säätiön hallitus käsiteli asiaa säännöllisesti kokouksissaan ja teetettiin myös konsulttiselvityksiä. Ohjeita ja tukea valmistelun eteenpäin viemiseksi on saatu Helsingin kaupungilta.
Oy Helsingin Asuntohankinta Ab	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksin nousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Ei toteutunut	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 4,1 prosenttia, mikä oli 2 prosenttiyksikköä suurempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Yhtiön kuluista yli 3/4:aa muodostuu asuinhuoneistojen vastikkeista, joiden suuruuteen yhtiöllä ei ole käytännössä vaikutusmahdollisuutta. Tilastokeskuksen mukaan vastikkeiden nousu vuosina 2016 ja 2017 oli selvästi yleistä kiinteistöjen ylläpitokustannusten indeksin nousua suurempi ja tästä syystä myös yhtiön kulut nousivat kyseisinä vuosina. Lisäksi yhtiön huoneistokorjauskulujen kolmen vuoden keskimääräinen nousu oli 12,5 prosenttia raportointijaksolla.

Yhtiö	Sitova tavoite	2018	Selite
Palmia Oy	1. Yhtiön toiminta sopeutuu kilpailutuksiin kannattavuutta heikentämättä. 2. Valmistautuminen kaupungin tuleviin palvelukilpailutuksiin.	Toteutui	1. Vuonna 2017 kilpailutettiin kiinteistöpalveluiden ja toimitilapalveluiden sopimuksia, joiden taloudellinen vaikutus näkyi vuonna 2018. Yhtiön liikevoitto vuonna 2018 kasvoi 2,1 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. 2. Yhtiö on jatkanut kasvua markkinoilla ja toteuttanut valtakunnallistumisstrategian implementointia. Asiakasmäärä on kasvanut edelleen. Kasvustrategian mukaisesti Palmia osti Hämeenlinnassa toimivat Tekme Oy:n ja Linnan ateriapalvelut Oy:n. Yrityskauppa tuo uutta vuositason liikevaihtoa noin 25 miljoonaa euroa ja mahdollisuuden kasvattaa liikevaihtoa sekä parantaa kannattavuutta synergiahäyötyjen kautta.
Seure Henkilöstöpalvelut Oy	Henkilöstövuokrauksen volyymipalvelutuotteiden hintojen nousu enintään kustannustason nousua vastaava.	Toteutui	Kustannusvertailuna käytetään peruspalveluindeksiä. Ennakoarvio peruspalveluindeksin vuosimuutoksesta on 1,8 prosenttia. Seure nosti volyymipalvelutuotteiden hintoja 1.7.2018 alkaen 0,6 % verran.
Stadion-säätiö sr	Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishanke etenee kustannusarviossa ja aikataulussa.	Toteutui	Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishankkeen kustannuksista vastaavat Suomen valtio ja Helsingin kaupunki yhtä suurin osuuksin. Stadion-säätiö vastaa itsenäisesti Olympiastadionin varustamisesta, johon liittyvät suunnitelmat on tehty ja toimenpiteet yhteistyössä rakennuttajan kanssa aloitettu vuoden 2018 aikana. Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishanke valmistuu rakennuttajan tämänhetkisen arvion mukaan vuoden 2019 loppuun mennessä sisätilojen osalta ja kenttäalue ja ympäristö valmistuvat kesäkuun 2020 loppuun mennessä. Stadionin käyttöönotto vaatii viranomaisten hyväksynnän, varustamisen ja testauksen.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupunginvaltuuston 30.1.2019 hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet koskevat myös tytäryhteisöjä ja niiden hallituksia. Tämän lisäksi ohjeita annetaan kaupunginhallituksen 23.11.2015 hyväksymässä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa.

Kaupunginvaltuuston 25.5.2016 hyväksymän konserniohjeen mukaan tytäryhteisöjen tulee ottaa sisäisessä valvonnassaan ja riskienhallinnassaan hyvän hallinto- ja johtamistavan mukaisesti huomioon kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet sekä muut kaupunginkansli- an antamat tarkentavat ohjeet ja määräykset. Tytäryhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat kunkin yhteisön hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulle. Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhteisön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja että niitä seurataan.

Konsernijohto valvoo tytäryhteisöjen toimintaa ja tuloksellisuutta säännöllisesti muun muassa seurantaraporttien avulla. Raporteissa esitetään kustakin tytäryhteisöstä toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot yhteisö- jen toimittamien osavuositarkastusten perusteella. Osavuositarkastuksissa tytäryhteisöt raportoivat myös merkittä- vimmistä riskeistään. Kaupunginvaltuuston talousarviossa asettamien sitovien ja muiden tavoitteiden toteutumisen seuranta ja raportointi on osa kunkin tytäryhteisön sisäistä valvontaa.

Keskitettyjä konsernitoimintoja on rahoitus- ja sijoitustoiminnassa sekä hankinnoissa. Tytäryhteisöt vastaavat itse toimintansa ja omaisuutensa vakuuttamisesta. Harmaan talouden torjunnassa tytäryhteisöt hyödyntävät muun muassa Tilajavastuu.fi-palvelua ja osallistuvat kaupunkikonsernin ja Verohallinnon väliseen yhteistyöhön.

Voimassaolevan konserniohjeen mukaan kaupungin tytäryhteisöt ja -säätiöt jaetaan kahteen eri ryhmään eli salkkuun: markkinaehtoisesti toimiviin tytäryhteisöihin ja muihin tytäryhteisöihin. Kaupungin omistajaohjauksessa voidaan soveltaa erilaisia toimintaperiaatteita ja -tapoja markkinaehtoisesti toimivien tytäryhteisöjen ja muiden tytäryhteisöjen välillä esimerkiksi asettamalla erilaisia velvollisuuksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suhteen. Kaupunginhallitus päättää tytäryhteisöjen sijoittamisesta salkkuihin osana tytäryhteisökohtaisia omistajastrategioita, jotka ovat valmistelussa kaupunginkansliassa.

Konsernijohto on seurannut toiminnan ja talouden seurannan yhteydessä muun muassa seurantaraporttien avulla konserniyhteisöjen riskitilannetta. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on yhteisöjen koon ja toiminnan laajuuden kannalta toteutettu toiminnan vaatimalla tavalla, eikä siinä ole havaittu merkittäviä puutteita.

Tilinpäätöstietojen yhteydessä tytäryhteisöt toimittavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteot kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosastolle. Selonteot tukevat näkemystä, että sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa ei ole merkittäviä puutteita ja tytäryhteisöt tunnistavat toimintaansa liittyvät riskit ja niiden hallintakeinot. Tytäryhteisöjen on hyvä arvioida systemaattisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tasoa.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Helsingin kaupunkikonsernin vuoden 2018 vuosikate heikkeni vuodesta 2017 noin 35 miljoonalla eurolla ollen 1 358 miljoonaa euroa. Helsingin kaupungin vuosikate aleni 86 miljoonaa euroa vuonna 2018 edelliseen vuoteen verrattuna. Näin ollen tytäryhteisöjen vaikutus kaupunkikonsernin vuosikatetta nostavasti oli yli 50 miljoonaa euroa edellistä vuotta parempi. Ennen kaikkea Helen Oy:n toiminta oli edellistä vuotta kannattavampaa.

Yhteisöraportissa 1-12/2018 esitetään merkittävimmistä tytäryhteisöistä toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot vuodelta 2018.

Kaupunkikonsernin ylijäämä oli 528 miljoonaa euroa ja se heikkeni edellisestä vuodesta 120 miljoonaa euroa. Helsingin kaupungin ylijäämä oli 75 miljoonaa euroa edellisen vuoden tasoa heikompi.

Kaupunkikonsernin vuoden 2018 toiminnan ja investointien rahavirta oli -35 miljoonaa euroa negatiivinen ja selvästi edellisen vuoden tasoa (171 miljoonaa euroa) heikompi. Helsingin kaupungin vaikutus kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien rahavirtaan oli 150,7 miljoonaa euroa, jonka taso oli edellistä vuotta (245,1 miljoonaa euroa) heikompi. Tytäryhteisöjen yhteenlaskettu investointitaso oli 1 093,5 miljoonaa euroa ja se oli 328,9 miljoonaa euroa edellisen vuoden tasoa (764,6 miljoonaa euroa) suurempi. Tytäryhteisöjen kasvanut yhteenlaskettu investointitaso heikensi, kaupungin vuosikatteen heikentymisen ohella, kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien rahavirtaa.

Kaupunkikonsernin lainakanta oli 4 983,8 miljoonaa euroa (vuonna 2017 vastaava taso oli 4 984,7 miljoonaa euroa) eli 7 670 euroa asukasta kohden. Tästä Helsingin kaupungin lainakanta oli 1 100 miljoonaa euroa eli 1 693 euroa asukasta kohden. Helsingin kaupungin lainakanta pieneni, mutta tytäryhteisöjen yhteenlaskettu lainakanta kasvoi vastaavan suuruisesti.

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITULOSLASKELMA

1 000 euroa	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Toimintatuotot	3 551 633	3 368 014
Toimintakulut	-5 797 476	-5 549 282
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	14 523	23 333
TOIMINTAKATE	-2 231 320	-2 157 935
Verotulot	3 416 582	3 380 795
Valtionosuudet	197 861	220 442
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	20 613	17 647
Muut rahoitustuotot	7 960	10 023
Korkokulut	-61 488	-69 456
Muut rahoituskulut	7 798	-8 851
	-25 117	-50 638
VUOSIKATE	1 358 006	1 392 664
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-777 801	-708 445
Omistuksen eliminointierot	-2 600	-867
Arvonalentumiset	-100	0
	-780 501	-709 312
Satunnaiset erät	-18 391	2 492
TILIKAUDEN TULOS	559 114	685 844
Tilinpäätössiirrot	2 050	-15 738
Tilikauden verot	-15 145	-12 602
Laskennalliset verot	-18 959	-10 462
Vähemmistöosuudet	1 311	1 289
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	528 372	648 330
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/ Toimintakulut, prosenttia	61,3	60,7
Vuosikate/Poistot, prosenttia	174,6	196,6
Vuosikate, euroa/asukas	2 090	2 160
Asukasmäärä	649 800	644 700

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNIRAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	1 358 006	1 392 664
Satunnaiset erät	-18 391	2 493
Tilikauden verot	-15 145	-12 602
Tulorahoituksen korjauserät	-158 164	-188 918
	1 166 305	1 193 637
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-1 718 766	-1 385 994
Rahoitusosuudet investointimenoihin	11 511	33 379
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	506 424	330 243
	-1 200 831	-1 022 372
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-34 526	171 265
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-10 089	-10 709
Antolainasaamisten vähennys	11 509	8 986
	1 421	-1 724
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	366 423	417 793
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-305 620	-347 200
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-891	-26 228
	59 912	44 364
Oman pääoman muutokset	-16 411	24 163
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-58 326	-5 774
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 857	-8 506
Saamisten muutos	-5 963	-23 272
Korottomien velkojen muutos	33 229	74 214
	-33 917	36 661
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	11 004	103 464
RAHAVAROJEN MUUTOS	-23 521	274 729
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 508 920	1 532 441
Rahavarat 1.1.	1 532 441	1 257 711
	-23 521	274 730

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	90 701	-111 905
Investointien tulorahoitus, prosenttia	79,5	103,0
Lainanhoitokate	3,3	3,5
Kassan riittävyys (pv)	69	76

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITASE

1 000 euroa	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	59 625	56 491
Muut pitkävaikutteiset menot	203 355	206 939
Ennakkomaksut	7 946	6 035
	270 925	269 465
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 328 928	3 295 118
Rakennukset	6 032 715	5 731 550
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 575 088	2 515 717
Koneet ja kalusto	1 378 441	1 347 125
Muut aineelliset hyödykkeet	23 387	20 073
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 277 670	1 199 966
	14 616 229	14 109 550
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	272 871	264 097
Muut osakkeet ja osuudet	484 078	459 315
Muut lainasaamiset	478 189	480 390
Muut saamiset	2 902	2 123
	1 238 040	1 205 923
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	542 538	456 847
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	123 485	120 628
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	128 390	157 317
Lyhytaikaiset saamiset	458 651	423 761
	587 041	581 078
Rahoitusarvopaperit	105 929	57 306
Rahat ja pankkisaamiset	1 402 991	1 475 135
VASTAAVAA YHTEENSÄ	18 887 178	18 275 933

1 000 euroa	31.12.2018	31.12.2017
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 407
Säätöiden peruspääomat	7 015	5 815
Arvonkorotusrahasto	1 803 300	1 804 950
Muut omat rahastot	962 469	903 374
Muu oma pääoma	734 105	734 105
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	4 721 234	4 122 257
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	528 372	648 330
	11 728 901	11 191 238
VÄHEMMISTÖOSUDET	90 444	85 014
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	102 113	113 833
Muut pakolliset varaukset	37 134	36 193
	139 246	150 025
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	599 631	572 266
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 654 445	4 716 499
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	112 907	97 302
	4 767 353	4 813 801
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	329 378	268 250
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 232 226	1 195 339
	1 561 603	1 463 589
Vieras pääoma yhteensä	6 328 956	6 277 390
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	18 887 178	18 275 933
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	62,6	61,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	87,4	89,2
Velat ja vastuut, prosenttia käyttötuloista	96,9	97,8
Kertynyt ylijäämä, euroa	5 249 605	4 770 587
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	8 079	7 400
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	4 983 823	4 984 749
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	7 670	7 732
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	478 189	480 390
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	736	745

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos ennen varausten ja rahastojen muutoksia on 386 782 745,66 euroa. Tulokseen sisältyvät myös kaupungin liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen tulokset, jotka käsitellään niiden omis- sa kirjanpidoissa.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

Alla olevien liikelaitosten yli-/alijäämä siirretään ko. liikelaitoksen johtokunnan esityksen mukaisesti taseen omaan pääomaan.

Liikelaitos	Yli-/ alijäämä	2018 euroa
Liikenneliikelaitos (HKL)	ylijäämä	2 808 508,29
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	ylijäämä	7 345 228,65
Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)	ylijäämä	34 451,09
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	ylijäämä	834 896,90
Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)	ylijäämä	5 383 961,62

Alla olevien rahastojen yli-/alijäämä siirretään rahaston sääntöjen mukaisen ko. rahaston rahastopääomaan.

Rahasto	Yli-/ alijäämä	2018 euroa
Asuntotuotantorahasto	alijäämä	-8 266 464,09
Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto	ylijäämä	3 797,46
Vakuutusrahasto	ylijäämä	1 532 920,18
Innovaatorahasto	alijäämä	-2 548 580,14

Kaupunginhallitus esittää lisäksi, että muun toiminnan tilikauden tulos käsitellään seuraavasti:

	2018 euroa
Kamppi–Töölönlahti-alueen investointirahastosta tuloutetaan alueen investointeihin käytetty määrä	10 252 840,92
Asuntotuotantorahastoon siirretään asuntotuotannon tilikauden tuloksesta	4 556 098,00
Lähiörahostosta tuloutetaan toteutunutta käyttöä vastaava määrä	5 130 599,97
Kallion virastotalon peruskorjausta varten tehdystä investointivarauksesta syntynyttä poistoeroa tuloutetaan	840 939,63
Muun toiminnan tilikauden ylijäämä varaus- ja rahastokirjausten jälkeen, ehdotetaan kirjattavaksi kaupungin taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien yli- /alijäämiin	390 188 044,06

Talousarvion toteutuminen

2 Talousarvion toteutuminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyy toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Kaupunginvaltuustoon nähden sitovaksi eräksi talousarviossa voidaan määritellä määräraha, tuloarvio tai toimintakate. Myös toiminnallisia tavoitteita voidaan määritellä sitoviksi. Sitovuus merkitsee sitä, että tavoitteesta ei voi poiketa ilman kaupunginvaltuuston päätöstä. Sitovat erät on merkitty tilinpäätöksessä sinisellä värillä varjostettuina.

2.1 Käyttötalouden toteutuminen

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Keskushallinto	21 239	0	21 239	24 023	-2 784	0
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	56 000	0	56 000	66 095	-10 095	0
Kaupunkiympäristön toimiala	1 007 060	0	1 007 060	1 019 182	-12 122	-5 500
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	27 243	0	27 243	29 689	-2 446	0
Sosiaali- ja terveystoimiala	192 439	0	192 439	216 793	-24 355	0
Tulot yhteensä	1 303 980	0	1 303 980	1 355 782	-51 802	-5 500
Menot						
Keskushallinto	-278 696	-480	-279 176	-239 612	-39 564	-16 564
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	-1 141 125	450	-1 140 675	-1 138 775	-1 900	0
Kaupunkiympäristön toimiala	-753 322	0	-753 322	-737 420	-15 903	-4 180
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	-235 494	-450	-235 944	-238 492	2 548	-150
Sosiaali- ja terveystoimiala	-2 060 580	0	-2 060 580	-2 062 906	2 326	-5 320
Menot yhteensä	-4 469 217	-480	-4 469 697	-4 417 204	-52 493	-26 214
Toimintakate						
Poistot	-304 080	0	-304 080	-299 671	-4 409	0
Tilikauden tulos	-3 469 317	-480	-3 469 797	-3 361 092	-108 705	-31 714

Toimintatulot (sisältäen valmistus omaan käyttöön) olivat 1 355,8 miljoonaa euroa sisältäen maanmyyntitulot. Laskua edellisen vuoden vastaavasta luvusta 1 453 miljoonaa euroa oli 6,7 prosenttia, mikä johtuu Staran liikelaitostamisesta (valmistus omaan käyttöön on mukana viiden kuukauden osalta vertailuvuoden 2017 osalta nostaa sen vuoden tuloja keskushallinnon toimialalla) sekä edellisen vuoden hieman suuremmista maanmyynneistä. Talousarvioon nähden toimintatulot ylittyivät eniten sosiaali- ja terveystoimialalla. Talousarviokohdassa sosiaali- ja terveyspalvelut tulot ylittivät talousarvion 18,7 miljoonalla eurolla johtuen pääosin valtion korvausten kirjauskäytännön muutoksista.

Toimintamenot olivat 4 418,2 miljoonaa euroa ja ne olivat hyvin lähellä edellisen vuoden tasoa. Vuoden 2017 vertailuluukuun 4 395,9 miljoonaa euroa vaikuttaa Staran liikelaitostuminen kesken vertailuvuotta 2017 ja siten vuoden 2017 toimintamenoissa näkyvät menotasoa nostavasti Staran menot ennen liikelaitostumista viiden kuukauden ajalta.

Toimintamenot alittivat talousarvion 52 miljoonalla eurolla. Talousarvioon nähden toimintatulot alittuivat eniten keskushallinnon toimialalla, jonka menot alittavat talousarvion mukaiset määrärahat 39,6 miljoonalla eurolla. Toimialan toiminnoista, vaalien järjestämisen menot, kaupunginkanslian toimintamenot, keskitetysti varattujen tietotekniikan kehittämismäärärahat, jaksotetut henkilöstömenot sekä erät maksuosuudet toteutuvat talousarviota pienempinä.

Kaupungin ulkoiset kokonaismenot alittivat talousarvion 38 miljoonaa euroa. Kaupunkistrategian käyttötalouden toimintamenoja mitoitettava taloustavoitteen mukaiset menot kasvoivat vuonna 2018 noin 2,0 prosenttia. Kyseisissä talousarviokohdissa menot alittivat noin 58 miljoonalla eurolla talousarviossa asetetun tason (joka oli asetettu talousarvion valmisteluvaiheen kustannustason muutoksen ja väestönkasvuvauhdin ennusteiden perusteella).

Toimintatulojen ja -menojen toteutumista ja poikkeamia talousarvioon verrattuna on kuvattu jäljempänä tässä luvussa toimialoittain, virastoittain ja liikelaitoksittain.

1 Keskushallinto

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	21 239	0	21 239	24 023	-2 784	0
Menot	-278 696	-480	-279 176	-239 612	-39 564	-16 564
Toimintakate	-257 457	-480	-257 937	-215 589	-42 348	-16 564
Poistot	6 008	0	-6 008	6 364	356	0
Tilikauden tulos	-263 465	-480	-263 945	-221 954	-41 991	-16 564

Toimialan menot alittavat talousarvion mukaiset määrärahat 39,6 miljoonalla eurolla. Toimialan toiminnoista, vaalien järjestämisen menot, kaupunginkanslian toimintamenot, keskitetysti varattujen tietotekniikan kehittämismäärärahat, jaksotetut henkilöstömenot sekä eräät maksusuudet toteutuvat talousarviota pienempinä.

1 10 01 VAALIEN JÄRJESTÄMINEN, KESKUSVAALILAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 800	0	1 800	1 067	733	0
Menot	-7 966	0	-7 966	-2 149	-5 817	0
Toimintakate	-6 166	0	-6 166	-1 083	-5 083	0
Tilikauden tulos	-6 166	0	-6 166	-1 083	-5 083	0

Vuonna 2018 toimitettiin presidentinvaali. Vuoden 2018 määrärahoissa varauduttiin presidentinvaalissa kahteen vaaliin. Valinta suoritettiin jo ensimmäisessä vaalissa ja tämän vuoksi presidentinvaalin toisen vaalin määrärahat säästyivät. Vuoden 2018 määrärahoissa varauduttiin maakuntavaalien toimittamiseen. Maakuntavaaleja ei kuitenkaan toimitettu vuonna 2018. Näin ollen määrärahoissa syntyi huomattavia säästöjä.

1 20 01 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA -VIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3	0	3	5	-2	0
Menot	-1 977	0	-1 977	-1 737	-240	0
Toimintakate	-1 974	0	-1 974	-1 731	-243	0
Poistot	8	0	-8	4	-4	0
Tilikauden tulos	-1 982	0	-1 982	-1 735	-247	0

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tarkastuslautakunta ja -virasto						
Suoritetavoitteet						
Henkilötyöpäivät	3 700	0	3 700	2 935	-765	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Arviointi- ja tarkastustyöhön käytettyjen työpäivien osuus henkilötyöpäivistä, %	74,0	0,0	74,0	76,6	2,6	0,0
Arviointikertomus valmistuu 30.4. mennessä	30.4.	0	30.4.	10.4.		0
Tilintarkastuskertomus annetaan 30.4. mennessä	30.4.	0	30.4.	26.4.		0
Toiminnan laajuustiedot						
Tilintarkastuspäivät, ulkoisen tilintarkastajan toteutuneet tarkastuspäivät	390	0	390	389	-1	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä (31.12.)	18	0	18	15	-3	0
Tarkastusta ja arviointia tekevän henkilöstön määrä	16	0	16	14	-2	0

Tuottavuus (2015=100)	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Tarkastus- ja arviointitoiminnan tuottavuuden kehittyminen	101,4	117,0	100,0	103,9	100,0
Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Tilojen kokonaispinta-ala (h ²)	602	602	602	602	602

Tarkastustoimen vuoden 2018 toimintamenot toteutuivat huomattavasti arvioitua pienempinä. Tarkastusviraston suurin menoerä on henkilöstömenot. Vuoden aikana avoimena eri pituisia aikoja olivat arviointipäällikön, johtavan tuloksellisuustarkastajan, kahden kaupunkitarkastajan ja kahden erikoistarkastajan vakanssit. Asukasta kohden tarkastustoimen menot olivat 2,67 euroa. JHT/JHTT-tilintarkastuspalvelujen osuus tarkastustoimen toimintamenoista oli noin yhdeksän prosenttia ja tarkastuslautakunnan osuus oli noin viisi prosenttia.

Tarkastuslautakunta valvoi lakisääteisen sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattoi ilmoitukset kaupunginvaltuustolle tiedoksi kesä- ja joulukuussa.

Tarkastusviraston tuottavuutta mitataan tuloskorttiin pohjautuvalla tuottavuusindeksillä. Tuotosindeksissä työpanosten käyttöön liittyvien tekijöiden painoarvo on 50 prosenttia, työn laatutekijöiden painoarvo on 40 prosenttia ja henkilöstötekijöiden painoarvo on 10 prosenttia. Panosindeksi on muodostettu julkisten menojen hintaindeksillä (kuntatalouden yleishallinto) deflatoiduista toimintamenoista.

Sitova toiminnallinen tavoite toteutui seuraavasti:

- Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmaan sisältyvistä vuosittain vaihtuvista aiheista vähintään 60 prosenttia liittyy kaupungin strategiaohjelmassa asetettujen linjausten, tavoitteiden tai toimenpiteiden arviointiin.

Tavoite toteutui. 71 prosenttia vaihtuvista aiheista sisälsi strategiakytkennän.

1 30 KAUPUNGINHALLITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-9 050	0	-9 050	-9 079	29	-14 354
Toimintakate	-9 050	0	-9 050	-9 079	29	-14 354
Tilikauden tulos	-9 050	0	-9 050	-9 079	29	-14 354

1 30 01 KAUPUNGINHALLITUKSEN KÄYTTÖVARAT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-6 855	0	-6 855	-6 915	60	-14 354
Toimintakate	-6 855	0	-6 855	-6 915	60	-14 354
Tilikauden tulos	-6 855	0	-6 855	-6 915	60	-14 354

Kaupunginhallituksen käyttövaroja on käytetty yleisiin tarkoituksiin, kaupungin viihtyisyyden ja turvallisuuden parantamiseen sekä monimuotoiseen tapahtumatuotantoon 6,915 miljoonaa euroa.

Suurimmat yleisiin käyttövaroihin sisältyvät toteutuneet kustannukset olivat nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen ja alueiden välisen eriytymisen torjumisen hankkeisiin (Khn päätöksen 12.3.2018 mukaiset) käytetyt 1,7 miljoonaa euroa, maahanmuuttajien työmarkkina-aseman parantamiseen kohdennetut menot 1,1 miljoonaa euroa sekä nuorten kausityöllisyys 0,9 miljoonaa euroa, osallisuusmallin toimeenpano 0,7 miljoonaa euroa, Helsinki-mitalien hankintamenot 0,6 miljoonaa euroa, Korkeasaaren säätioittamisesta johtuva kirjanpidollinen tasejärjestely 0,4 miljoonaa euroa ja taiteilijakoti Lallukan peruskorjaukseen myönnetty avustus 0,19 miljoonaa euroa.

1 30 02 KAUPUNGINHALLITUKSEN AVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-2 195	0	-2 195	-2 165	-30	0
Toimintakate	-2 195	0	-2 195	-2 165	-30	0
Tilikauden tulos	-2 195	0	-2 195	-2 165	-30	0

Kaupunginhallituksen avustusrahoista maksettiin asukasosallisuuden avustuksia ja avustuksia niille järjestöille, joiden toiminta ei kuulu minkään muun toimialan toimintaan.

1 40 01 KAUPUNGINKANSLIA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	16 086	0	16 086	15 646	440	0
Menot	-126 758	-480	-127 238	-111 300	-15 938	-2 170
Toimintakate	-110 672	-480	-111 152	-95 654	-15 499	-2 170
Poistot	6 000	0	-6 000	6 343	343	0
Tilikauden tulos	-116 672	-480	-117 152	-101 996	-15 156	-2 170

Kaupunginkanslian talousarviokohdalla oli käytettävissä 127,2 miljoonaa euroa sekä ylitysoikeutta 2,2 miljoonaa euroa. Ylitysoikeutta myönnettiin Helsinki Abroad Ltd Oy:lle maksuosuuksiin 170 000 euroa ja keskitettyihin tietotekniikkahankkeisiin 2,0 miljoonaa euroa. Yhteensä kaupunginkanslialla oli määrärahaa käytettävissä ylitysoikeuksineen 129,4 miljoonaa euroa. Määräraha sisältää Khn käyttövaroista tehdyn 0,5 miljoonan euron siirron osallistuvan budjetoinnin toimintaan.

Suurimmat menoerät olivat henkilöstömenot 67,8 miljoonaa euroa (61,7 prosenttia menoista) ja palvelujen ostot 29,3 miljoonaa euroa (26,3 prosenttia menoista). Suurimmat säästöt syntyivät avustuksissa 1,6 miljoonaa euroa ja palvelujen ostoissa 15,6 miljoonaa euroa. Avustusten säästö johtui suurimmalta osalta työllisyysavustusten määrärahojen

säästöstä. Palvelujen ostojen säästöt koostuivat mm keskitettyjen tietotekniikkahankkeiden siirtymisestä seuraavalle vuodelle sekä työllisyyden asiantuntijapalveluiden toteutumisesta.

Alla on esitetty koko kaupunkia palvelevan tietotekniikan (ent. keskitetty tietotekniikka) ja työllisyyspalvelun (ent. työllisyyspolitiikka) vuoden 2018 toteutuma.

2018	Kaupunginkanslia (muut määrärahat)	Tietotekniikka	Työllisyysasiat	Yhteensä
Tulot	3 434 861	2 022 005	10 189 608	15 646 474
Menot	58 982 080	20 262 312	32 055 594	111 299 986

Strategiat

Vuosi 2018 oli valtuustokauden ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Kaupunginvaltuuston 27.9.2017 hyväksymän kaupunkistrategian 2017–2021 toteuttaminen saatiin täysimääräisesti käyntiin. Toimialojen ja liikelaitosten vuoden 2018 toimintasuunnitelmat ja tulosbudjetit toteuttivat uutta kaupunkistrategiaa. Toteutuksen etenemistä seurattiin talouden ja toiminnan seurantaraporteissa.

Kaupunginhallituksen päätettäväksi valmisteltiin ehdotus kaupunkistrategian mittareiden ja indikaattoreiden kokonaisuudesta. Kaupunginhallitus hyväksyi 12.3.2018 kaupunkistrategian mittarit ja merkitsi tiedoksi seurattavat kansainväliset vertailut. Kaupunkistrategian mittaristo muodostaa hierarkkisen kokonaisuuden, jossa eri tasot kytkeytyvät toisiinsa. Kaupunkitasolla on 49 mittaria. Kestävän kasvun turvaaminen -teemassa on 26 mittaria, Uudistuvissa palveluissa 16 mittaria ja Vastuullinen taloudenpito seitsemän mittaria.

Strategian mukaisesti mittarointi kytkettiin toiminnan ja talouden suunnittelurytmiin. Mittarikokonaisuus oli yhtenä lähtökohtana keskushallinnon ja toimialojen vuoden 2019 talousarviovalmisteluun. Osan mittareista todettiin vaativan enemmän valmistelua, joten kehitettävillä mittareilla täydennetty mittarikokonaisuus tuodaan kaupunginhallituksen käsiteltäväksi alkuvuodesta 2019.

Organisaation kehittämisen osalta toteutettiin uuden johtamisjärjestelmän ja toimialamallin toimivuuden ja onnistumisen arviointia kaupunginhallituksen kehotuksen 13.10.2017 mukaisesti. Arviointi on kaksiosainen. Ensimmäinen osa toteutettiin keväällä ja kesällä 2018. Arvioinnissa tehtiin kyselyjä ja haastatteluja luottamushenkilöille sekä kaupungin viranhaltijajohdolle ja esimiehille. Arvioinnin tulokset raportoitiin kaupungin johtoryhmälle ja kaupunginhallituksen aamukoululle 13.9.2018. Arvioinnin toinen osa toteutetaan keväällä 2019.

Elinkeinotoiminta

Helsinkiin perustetuista yrityksistä NewCo Helsingin yritysneuvontaa hyödynsivät ennätyselliset 1 180 uutta yritystä. Maria01 kasvuyrityskeskittymän kehittämistä on jatkettu ja toiminnan laajentaminen kasvuyrityskampukseksi aloitettiin kumppaneiden kanssa. Kaupunki on kehittänyt yhteistyössä korkeakoulujen ja muiden kumppaneiden kanssa keskeisiä kampusalueita ja innovaatioympäristöjä (muun muassa Meilahden health-kampus sekä Viikin bio-kampus). Helsingin kaupunki on käynnistänyt laajan yhteistyön digitaalisten luovien alojen ja elokuva-alan kehittämiseksi sekä kansainvälisten elokuvatuotantojen houkuttelemiseksi Helsinkiin. Yrityksille suunnattujen kokeilu- ja kehittämissympäristöjen kehittämistä on jatkettu kohteinaan muun muassa älykkäät oppimisympäristöt ja terveys sekä älyliikenne ja älykkäät kaupunkiratkaisut.

Elokuussa 2018 aloitti elinkeino-osastolla uusi yrityspalvelut-yksikkö, jonka tavoitteena on kehittää kaupungin yrityksiin liittyvää toimintaa entistä asiakasmyönteisemmäksi, ennakoitavammaksi ja tunnetummaksi sekä vahvistaa yritysten toimintaedellytyksiä muun muassa uuden yritysluotsitoiminnan avulla.

Työllisyys

Kaupungin työllisyyspalveluiden toiminta jatkui toista vuotta keskitetysti kaupunginkanslian elinkeino-osastolla. Nuorille alle 30-vuotiaille palvelua tarjottiin Helsingin Ohjaamon, urapalveluiden ja nuorten TYP:n entistä yhtenäisemmän palvelukokonaisuuden välityksellä. Nuorten urapalveluiden ohjauspalvelua tarjottiin 838 asiakkaalle, joista 57 prosenttia eteni

työhön tai koulutukseen. Ohjaamo Helsingin neuvontapalvelua hyödynnettiin noin 12 600 asiointikertaa. Työ- ja elinkeinotoimiston kanssa yhteistyössä järjestettyä työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua (Helsingin TYP) tarjottiin 6 200 henkilölle, joista 20 prosenttia eteni työhön tai koulutukseen ja 26 prosenttia jatkoi sote-palveluihin, eläkkeelle tai pitkäkestoiseen kuntoutukseen.

Työttömille järjestettiin palkkatukityötä ja oppisopimusta kaupungin työpaikoilla palkkatuen avulla. Vaikeasti työmarkkinoille kykenevien työllistämistä tuettiin Helsinki-lisällä ja työmahdollisuuksia luotiin kaupungin hankintojen työllistämisehdoissa. Työllisyyspalvelut tarjosivat työelämän toimenpidejaksoja (Helsinki-lisä, työkokeilu, oppisopimus ja palkkatuki) budjetin sitovan tavoitteen mukaisesti yli 3 500 aloituskertaa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjesti työttömille kurssitusta, koulutusta sekä maahanmuuttajien kielikoulutusta. Työrästi Helsinki -hankkeella tarjottiin digitaalisesti kaupungin työ- ja koulutusmahdollisuuksia liki neljä kertaa hankkeen tavoitetta suuremmalle asiakasmäärälle (noin 800). Lisäksi työllisyyspalveluissa käynnistettiin aikuisten opinto-ohjauksen palvelu sekä hankittiin ostopalveluna tulospohjasta valmennusta työttömille asiakkaille.

Määrärahaa jäi käyttämättä noin 2,1 miljoonaa euroa. Tähän vaikuttivat erityisesti palkkatuetun oppisopimuskoulutuksen aloitusmäärien väheneminen, hitaasti toimintansa käynnistänyt tulospohjainen valmennus sekä se, että yritykset hakivat Helsinki-lisää arvioitua vähemmän.

Talous- ja konserniohjaus

Vuoden 2019 talousarvio ja 10-vuotinen investointiohjelma valmisteltiin kaupunkistrategian 2017-2021 taloustavoitteiden mukaisesti. Kaupungin talouden ohjauksen tehostamiseksi käynnistettiin kaupunkitasoisen talousohjausryhmän (TOR) toiminta.

Maakuntauudistuksen vaikutuksiin kaupungin talouteen liittyvää edunvalvontaa tehtiin yhdessä muiden suurten kaupunkien kanssa, kuin myös valmisteilla oleviin valtiosuusuudistukseen ja kiinteistöverouudistukseen liittyen. Yksikkö osallistui keskeisesti kaupungin maakuntauudistuksesta antamien lausuntojen valmisteluun.

Konserniohjauksessa jatkettiin kaupungin tytäryhteisöille laadittavien omistajastrategioiden valmistelua ja hyvän hallintotavan ohjeistuksen päivitystyötä.

Kaupungin pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 105,8 miljoonaa euroa, ja uutta lainanottoa lykättiin vahvan maksuvalmiuden turvin. Kaupungin lainakanta (sis. liikenneliikelaitoksen lainat) oli vuoden lopulla 1 100,1 miljoonaa euroa. Lainoja myönnettiin 120,0 milj. euroa. Konsernitili- ja maksuliikepalvelut kilpailutettiin puitejärjestelyinä vuoden 2019 alusta alkavalle uudelle nelivuotiskaudelle.

Aluerakentaminen

Aluerakentamisprojekteina ohjattiin ja koordinoitiin 11 projektialueen suunnittelua ja toteuttamista sekä esikaupunkien ja keskustan kehittämistä. Vuoden aikana Helsinkiin valmistui 4 843 uutta asuntoa, aloitettiin 7 943 asunnon rakentaminen ja rakennuslupa sai 7 109 uutta asuntoa.

Kalasadatassa aloitettiin ennätyselliset 1 749 asunnon rakentaminen. Kauppakeskus Redi avattiin. K-Kampuksen ja kaupunkiympäristötoimialan talon rakentaminen jatkui, samoin Redin ensimmäisen asuintornin. Asuntorakentaminen eteni kiivaana Sompasaassa ja käynnistyi Verkkosaaren eteläosassa.

Jätkäsaassa asuntorakentaminen jatkui Jätkäsaarenkallion, Atlantinkaaren ja Saukonlaiturin alueilla. Jätkäsaaren peruskoulun rakentaminen eteni harjakorkeuteen. Hernesaaren toteutuksen valmistelu käynnistyi purkutöillä.

Asuntorakentaminen jatkui kiivaana myös Kuninkaantammassa. Myllypurossa rakennettiin asuntojen lisäksi Metropolia -ammattikorkeakoulun kampusta, jonka ensimmäinen vaihe otettiin käyttöön heti alkuvuonna 2019.

Kruunuvuorenrannassa rakentaminen eteni Haakoninlahden alueelle. Laajasalossa avattiin uusi kauppakeskus palvelemaan alueen uusia asukkaita.

Pasilassa Tripla-keskuksen rakennustyöt jatkuivat. Helsinki High Rise -kilpailun voittaja valittiin. Asuntorakentaminen Ratapihakortteleissa käynnistyi ja Postipuiston asemakaava vahvistui.

Täydennysrakentamisalueilla aloitettiin vuoden aikana yhteensä 2 311 uuden asunnon rakentaminen. Vilkkaimman täydennysrakentamisen alue oli Herttoniemi. Myös Raide-Jokerin alueen kaupunkikehitys käynnistyi. Seuraaviksi kaupunkiuudistusalueiksi valikoituivat alueellisten kehittämistarpeiden arvioinnin tuloksena Malminkartano-Kannelmäki, Mellunkylä ja Malmi.

Keskustan merkittävimpiä vuoden aikana valmistuneita hankkeita olivat keskustakirjasto Oodi ja Amos Rex -taidemuseo. Hakaniemen kauppahallin peruskorjaus käynnistyi ja alueen laajempaa kehittämistä valmisteltiin.

Ydinkeskustan viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta edistävän kävelykeskustan merkittävämmän laajentamisen sekä keskustan läpiajoliikennettä ja satamien raskasta liikennettä katutilassa vähentävän maanalaisen kokoojakadun edellytysten selvittäminen käynnistyi.

Tietotekniikka

Keskitetyn tietotekniikan 25,0 miljoonan euron määrärahasta jäi käyttämättä 4,7 miljoonaa euroa. Myönnettyä 2 miljoonan euron ylitysoikeutta ei käytetty. Suurimmat käyttömenojen kustannukset kohdentuivat keskeisten kaupunkiyhteisten järjestelmien kuten asian- ja dokumentinhallintajärjestelmän, taloushallinnon järjestelmien, sähköisen asiointin ja verkkopalvelujen (hel.fi ja Helmi) ylläpitoon sekä tietoteknisen perusinfrastruktuurin kuten tietoliikenneverkon, työasema-, palvelin- ja kapasiteettipalvelujen sekä viestintäjärjestelmien hallintaan ja ylläpitoon. Menosäästöjä syntyi muun muassa siksi, että kanslian organisaatiouudistukseen ja uuden tietohallintoyksikön toiminnan organisointiin ja rekrytointeihin keskittyminen aiheutti kehityshankkeiden siirtymistä tuleville vuosille.

Sisäinen tarkastus

Vuoden aikana valmistui 27 tarkastusraporttia ja 8 muistiota kaupungin johdolle. Tarkastukset koskivat muun muassa hankintoja ja ostolaskuja, avustuksia, yhteistyö- ja kumppanuussopimuksia, sopimusten hallintaa ja valvontaa, tytäryhteisöjen taloushallintoa, sijoituksia, pysäköintikollikkoautomaattien hallintaa, reskontran ulkopuolisia maksuja, rakennusten ja osakehuoneistojen myyntiä. Raporteissa ja muistioissa arvioitiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta toimialoilla ja tytäryhteisöissä. Vuoden 2018 aikana sisäisellä tarkastuksella ei ollut tarkastettavaa poliisitutkintaan johtaneita väärinkäytösepäilyjen selvityksiä.

Valmistuneista tarkastuksista saaduista asiakaskokemusta kuvaavan lisäarvoindeksin arvoksi saatiin 4,3 asteikolla 1–5. Toimenpidesuosituksen seurannassa todettiin, että sisäisen tarkastuksen vuonna 2017 antamista toimenpidesuosituksista vuoden 2018 syyskuuhun mennessä oli toteutettu 60 prosenttia. Vuoden lopulla sisäinen tarkastus teki koko toiminnastaan sisäisen tarkastuksen ammattistandardien mukaisen itsearvioinnin käyttäen hyväksi HM Treasuryn sisäisen tarkastuksen laadunarviointikehikkoa.

Kaupungin henkilöstöpolitiikka

Kaupungin digitalisaatiotavoitteen saavuttamiseksi käynnistettiin laaja-alainen osaamisen kehittäminen. Johdon ja avainhenkilöiden koulutuksiin osallistui noin 650 henkilöä. Koulutusteemat vaihtelivat muun muassa robotisaatiosta tekoälyyn, muutoksen johtamisesta ja digitaalisesta transformaatiosta aina alustatalouteen ja lohkoketjuajatteluun. Tämän lisäksi toteutettiin digitalisaatiojohtajan johdolla useita 50-70 henkilön digityöpajoja, joissa etsittiin eri toimialojen johdon ja asiantuntijoiden kanssa painopistealueita kaupungin tulevaan digitalisaatio-ohjelmaan.

HR-tietojärjestelmänhanke eteni rekrytointijärjestelmän kilpailutukseen ja hankintaan. Osaamisen ja suorituksen johtamisen järjestelmän hankintaprojekti käynnistettiin syksyllä.

Syksyn Kunta10-tutkimus toteutettiin kolmatta kertaa Helsingissä. Kyselyyn vastasi 23 560 kaupungin työntekijää (73 prosenttia kohdejoukosta). Tutkimuksen mukaan työ Helsingissä on aiempaa mielekkäämpää, ja lähiesimiehet ja työyhteisöt toimivat parhaimmillaan tiukkojen tilanteiden puskureina. Tuloksista käy ilmi, että työpaineet ja työstressi ovat lisääntyneet. Työntekijät ovat kuitenkin tyytyväisiä työn haasteellisuuteen ja siihen että työ on merkityksellistä ja itsenäistä. Johtamisen ja esimiestyön koetaan parantuneen, etenkin lähiesimiehiltä saatu tuki on lisääntynyt. Kaupungille luotiin uusi toimintatapa, jonka mukaan kokonaistuloksen ollessa 25 tai vähemmän ryhdytään erityisiin kehittämistoimenpiteisiin.

Tehtävien täyttöön liittyvää prosessia kevennettiin, kun luovuttiin täyttölupamenettelystä. Uudessa toimintatavassa työnantajan työntarjoamisvelvollisuuden varmistaminen tehdään osana rekrytointiprosessia. Kaupungin henkilöstömäärän kehittymistä seurataan toiminnan ja talouden vuosiraportoinnin yhteydessä.

Kaupunginkansliassa neuvoteltiin 1.1.2019 voimaantulevista palkankorotuksista kunnallisten virka- ja työehtosopimusten mukaisesti. Järjestelyerillä korjataan palkkausepäkohtia ja huomioidaan tehtävissä tapahtuneita vaatimuksmuutoksia. Kaupunginhallituksen päätöksen mukainen pidemmän aikavälin palkkakehityssuunnitelman valmistelu käynnistettiin. Tätä varten tunnistettiin tehtäviä, joissa on osaavan henkilöstön saatavuuteen ja kilpailukykyyn liittyviä haasteita sekä päätettiin vuoden 2019 palkankorotuksista.

Kaupungin viestintä ja osallistuminen

Vuoden 2018 aikana viestinnällä tuettiin kaupunginkanslian organisaatiouudistuksen valmistelua ja uuden organisaation käynnistymistä. Tietotekniikka- ja viestintäosasto muuttui kaupunginkanslian uudistuksen yhteydessä kesäkuun alusta viestintäosastoksi. Viestintäosaston uutta organisaatiota valmisteltiin loppuvuodesta.

Kaupunginkanslian viestintä koordinoi kaupunkistrategian kärkihankkeiden viestintää. Kaupunginkanslian viestinnän vastuulla oli kolmen kärkihankkeen viestintä. Merellisen strategian ja kävelykeskustan laajentamisen ja maanalaisen kokoojakadun selvitystyössä tehtiin vuorovaikutusta kaupunkilaisten ja yrittäjien kanssa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisrakenteen -hankkeen viestinnän suunnittelu aloitettiin. Pormestarikunnan ja kaupungin muun johdon työn tueksi tuotettiin viestintäpalveluja.

Iso heinäkuinen viestinnän ja markkinoinnin panostus oli Yhdysvaltojen ja Venäjän presidenttien tapaamisen viestinnän suunnittelu ja toteutus yhdessä Helsinki Marketingin kanssa.

Vuoden aikana valmisteltiin kaupungille uusi kriisiviestinnän malli, jota jalkautetaan vuoden 2019 aikana. Yhteistyössä henkilöstöosaston kanssa valmisteltiin kaupungin johdolle suunnattua Johtaja vaikuttajana -valmennuskokonaisuutta, joka käynnistyi syksyllä verkkokurssilla. Valmennus jatkuu 2019.

Uusien alueiden ja täydennysrakentamisen viestinnässä erityisenä nostona oli Asuntomessutapahtuma Kaupunkielämä Jätkäsaaressa.

Vuoden aikana oli käynnissä Hel.fi-verkkosivujen ulkoasu-uudistus kaupungin uuden ilmeen mukaiseksi. Pääsivut julkaistiin uudella ilmeellä marraskuun lopussa.

Kaupungin asukaslehden Helsinki-infon vaikuttavuutta selvitettiin Prior Oy:n toteuttamalla lukijatutkimuksella, joka osaltaan toimi lehden konseptiuudistuksen pohjana. Uudistuksen yhteydessä lehden nimi muutettiin Helsinki-lehdeksi.

Helsingin Henki -henkilöstölehti taustoitti ja seurasi kaupungin johtamisjärjestelmä- ja toimialuudistuksen käytännönpanoa, kaupunkistrategian kärkihankkeita sekä henkilöstöpolitiikan ja työnantajatoiminnan ajankohtaisia hankkeita ja muutoksia.

Kanslian uudistamista tuettiin muun muassa Helmen Kanslia uudistuu -sivuston avulla. Vuoden aikana kaupunginkanslia tuotti 143 kaupunkitasaista henkilöstöuutista ja kaikkiaan 267 Helmi-uutista.

Markkinoinnissa jatkettiin brändin jalkautusta sisäisillä valmennuksilla, verkostotyöllä ja kumppanuushankkeilla. Kaupungin visuaalisen ilmeen ohjeiston siirtäminen digitaaliseen muotoon oli käynnissä ja brändikuvastoa kerrytettiin. Markkinointitoimenpiteitä toteutettiin Suomessa ja ulkomailla muun muassa Slush-kokonaisuuteen liittyen. Helsingin kansainvälisen aseman ja tunnettuuden kehittymistä seurattiin kansainvälisissä vertailututkimuksissa.

Seitsemän stadiluotsia, kolme yritysluotsia ja kaksi osallistuvan budjetoinnin asiantuntijaa aloittivat osallisuusmallin toimeenpanossa. Osallistuva budjetointi käynnistyi syksyllä ehdotusten keruulla omastadi.hel.fi-palvelussa. Stadiluotsit järjestivät yhteensä satakunta tilaisuutta kaupunkilaisten osallistumisen tueksi. Tehtiin myös tekstianalytiikkakokeilu, jonka tavoitteena on parantaa palautetietoa vaikuttavuutta.

Tasa-arvon asiantuntijat osallistuivat tasa-arvon strategiseen tutkimushankkeeseen. Digineuvonnan koordinoijille järjestettiin valtakunnallinen seminaari. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu siirtyi sosiaali- ja terveystoimesta kaupunginkanslian alaisuuteen vuoden alusta. Sovittelualoitteiden määrä kasvoi edellisvuodesta. Neuvonta muuttui Helsinki-Infoksi, ja samalla yhdistettiin maahanmuutto- ja yleisneuvonta yhteen palvelunumeroon. Neuvonnan kasvokkaiset palvelut keskitettiin International House Helsingin (IHH) ja keskustakirjasto Oodin palvelupisteisiin.

Kaupungin tutkimustoiminta

Tutkimus- ja tilastoyksikön toiminnalliset tavoitteet toteutuivat suunnitellusti vuonna 2018. Taloudellisesti pysyttiin raameissa, säästöjä syntyi lähinnä joidenkin täyttämättä olleiden vakanssien kautta.

Vuoden 2018 tavoitteena oli tuottaa yhä ajantasaisempaa, nopeasti ja havainnollisesti jäsentyvää tietokoostetta erilaisista kaupunki-ilmiöistä. Yksi tällainen tuote oli ns. talouden tunnusluvut -paketti, joka säännöllisesti vuoden mittaan kokoaa yhteen talusteemaan liittyviä keskeisiä tietoja.

Toimintaan kuului myös monien kaupunkiyhteisten ja strategiaa tukevien hankkeiden tukeminen. Yksikön asiantuntijat osallistuivat merkittäväällä panoksella Helsingin kaupunkistrategian seurantamittareiden raportointiin sekä uusien strategiamittareiden kehittämiseen. Lisäksi tuettiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tarkastelua. Yhteistyötä on tehty myös suurimpien suomalaisten kaupunkien kanssa tuottamalla tietopohjaa niin kuuden kuin 21 suurimman kaupungin tilanteesta.

Vuonna 2018 jatkettiin verkkojulkaisujen kehittämistä ja avattiin muun muassa kaupunkiyhteinen asumisen ja rakentamisen tilastotietoa tarjoava Asuminen ja rakentaminen Helsingissä -verkkosivusto. Samalla aloitettiin kaupunkistrategiassakin mainittu tutkimushanke palvelujen sukupuolivaikutuksista. Suurimmista hankkeista mainittakoon Helsingin ympäristöasennetutkimus sekä maahanmuuttajien kotoutumista ja työmarkkinoille kiinnittymistä tarkastelleet tutkimuskokonaisuudet.

KTT:n julkaisujen ulkoasuja uudistettiin vastaamaan kaupungin uutta visuaalista ilmettä. Samalla kehitettiin tilasto- ja tutkimustietojen visualisointimalleja. Esimerkkinä tästä on paljon kiitosta kerännyt Tilastotietoa Helsingistä -tilasto-kooste, joka käännettiin seitsemälle eri kielelle.

Kaupungin hankintatoiminta

Toimialojen ja keskushallinnon hankinnat olivat toimintavuonna yhteensä noin 3,1 miljardia euroa. Kaupungin ulkopuolisten toimittajien osuus hankinnoista oli 50 prosenttia.

Kaupungin yhteishankinnoista ja keskushallinnon erillishankinnoista vastaava kaupunginkanslian talous- ja suunnitelluosaston hankinnat ja kilpailuttaminen -tiimi toteutti toimintavuoden aikana 87 hankintaa. Toimialojen ja keskushallinnon edustajista muodostettu hankintojen ohjausryhmä toimi hankintojen ohjauksen ja koordinaation työvälineenä.

Hallinto

Hallintomenettelyn ja päätösvalmistelun kehittämisessä vuonna 2018 keskityttiin johtamisjärjestelmän muutoksen jälkeisten yhteistyö- ja ohjausrakenteiden vakiinnuttamiseen (hallintomenettelyn ohjusryhmä ja sen alaryhmät) sekä erityisesti valmisteluun liittyvien asiakirjojen ja tekstien yhtenäistämiseen ja kehittämiseen (valmistelutekstien kirjoittamisen opas). Hallinto-osastoa työllisti myös kaupunginkanslian organisaatiomuutoksen valmistelu ja täytäntöönpano.

Hallinnon tehostamista ja läpinäkyvyyttä toteutettiin kehittämällä sähköistä asianhallintajärjestelmää, Ahjoa. Ahjon asiankäsitteilysovelluksen uusi versio, Ahjo2, otettiin käyttöön keuhällä. Tämän lisäksi uudistettiin kaupunginvaltuuston salijärjestelmä sekä laadittiin tiekartta seuraavien vuosien kehityshankkeiden priorisoimiseksi ja aikatauluttamiseksi.

Vuonna 2018 kaupungin tiedonhallintakäytäntöjä kehitettiin yhteistyössä toimialojen ja kaupunginkanslian kanssa. Yhteistyötä tehtiin myös kansallisella tasolla. Vuoden 2018 aikana aloitettiin asianhallinnan toimintatapojen ja -käytäntöjen yhtenäistäminen kaupunkitasoisesti.

Kaupungin entisten virastojen ja liikelaitosten arkistojen päättämisen tukiprojekti järjesti yhteensä 470 hyllymetriä sosiaalitoimen aineistoa. Kertomusvuonna digitoitiin yli 200 000 sivua asiakirjoja.

Kaupungin tietosuojavastaavan johdolla toteutettiin kaupunginkanslian, toimialojen, virastojen ja liikelaitosten yhteistyönä EU:n yleisen tietosuojasetuksen edellyttämiä toimia. Vuoden 2018 aikana kaupungin internetsivuilla julkaistiin tietoa tietosuojasta ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta sekä uudistetut kaupungin henkilörekisterien rekisteriselosteet. Henkilötietoja käsittelevälle kaupungin henkilöstölle järjestettiin koulutusta tietosuojasta.

Vuoden 2018 lopussa toteutetulla Helsingin turvallisuuskyselyllä kerättiin tietoa kaupungin turvallisuuskehityksestä.

Kaupungin turvallisuussuunnitelman kärkihankkeita edistettiin painopisteen ollessa Minun Silmin - Sinun Silmin -toimintamallin integroimisessa.

Helsingin kaupunkikonsernin kriisijohtamismalli vahvistettiin ja Palvelukeskus Helsingin kanssa käynnistettiin kriisijohtamisessa tarvittavien teknisten välineiden käyttöönottohanke.

Sopimushallintaa kehitettiin uudistamalla ICT-sopimusmalleja ja huomioimalla tietosuojan vaatimukset sopimushallintajärjestelmän toiminnoissa. Toimialoille ja keskushallinnolle asetettiin tavoitteeksi saada järjestelmän käyttöönotto valmiiksi ja tallentaa järjestelmään kaikki vanhat ja voimassa olevat sopimukset toimintavuoden loppuun mennessä. Sopimushallintajärjestelmään oli vuoden loppuun mennessä viety 18 446 sopimusta ja 858 sopimuskokonaisuutta.

Kaupungin harmaan talouden torjuntaohje päivitettiin kansliapäällikön päätöksellä 12.10.2018.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Vuonna 2018 rakennetaan 6 000 uutta asuntoa. Kaupunkistrategian mukaisesti vuosina 2019-2021 rakennetaan vuosittain 7 000 uutta asuntoa. Rakentamisen tilannetta seurataan rakennusvalvonnan ylläpitämästä kuntarekisteristä.

Tavoite toteutui, aloituksia 7 943.

- Elinkeinopolitiikan tavoitteena on, että yksityisen sektorin työpaikkamäärä kasvaa pitkällä aikavälillä yhtä nopeasti kuin asukasluku.

Tavoite toteutui, suhdeluku 2,18.

- Tavoitteena on, että 60 prosenttia kaupunginvaltuuston ja -hallituksen päätettäväksi tulevista asioista käsitellään enintään 100 kalenteripäivässä.

Tavoite toteutui. Määrä: 78,93 prosenttia kaupunginvaltuuston ja -hallituksen päätettäväksi tulevista asioista käsiteltiin enintään 100 päivässä.

- Tavoitteena on järjestää työttömälle helsinkiläisille palvelua työpaikoilla yhteensä 3 500 työttömälle.

Tavoite toteutui. Määrä 3 516.

- Hankintakilpailutukset, joissa ympäristö- ja/tai vastuullisuusnäkökulma on huomioitu kaupungin kestäviä ja vastuullisia hankintoja määrittelevien ja ohjaavien linjausten mukaisesti (% yhteishankinnoista ja kaupunginkanslian hankinnoista). Vuonna 2018 ympäristö- ja tai vastuullisuusnäkökulman huomioivia hankintoja on 65 prosenttia. Vuonna 2019 pyritään tavoitteeseen 70 prosenttia ja 2020 tavoitteeseen 75 prosenttia.

Tavoite ei toteutunut.

Toteuma: Ympäristö- ja/tai vastuullisuusnäkökulma huomioitiin 62,5 prosentissa kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston hankinnat ja kilpailuttaminen -tiimin tekemistä hankinnoista eli yhteishankinnoista ja kaupunginkanslian hankinnoista.

Hankintakilpailutusten luonne ja sisältö vaihtelevat vuosittain. Vuoden 2018 kilpailutusrakenteessa ympäristönäkökulman huomioimisen kannalta haastavien tavaroiden ja palvelujen osuus oli suhteellisen suuri. Tästä syystä tavoitetta ei saavutettu.

1 50 KESKITETYSTI MAKSETTAVAT MENOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 350	0	3 350	7 304	-3 954	0
Menot	-132 945	0	-132 945	-115 347	-17 598	-40
Toimintakate	-129 595	0	-129 595	-108 043	-21 552	-40
Poistot	0	0	0	18	18	0
Tilikauden tulos	-129 595	0	-129 595	-108 060	-21 535	-40

1 50 01 TOIMIELINTEN TOIMINTAKUSTANNUKSET, PORMESTARIN JA KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	10	-10	0
Menot	-7 553	0	-7 553	-6 892	-661	-40
Toimintakate	-7 553	0	-7 553	-6 881	-672	-40
Tilikauden tulos	-7 553	0	-7 553	-6 881	-672	-40

Kaupunginvaltuusto piti tilivuonna ennakoitua enemmän kokouksia. Lisäksi yksi kokous pidettiin pääkaupunkiseudun valtuustojen yhteiskokouksen yhteydessä Vantaalla. Erityisesti syksyllä kokoukset päättyivät tavallista myöhemmin. Kaupunginvaltuuston menot ylittivät tulosbudjetin näin ollen noin 32 000 eurolla.

Kaupunginhallituksen menot olivat edellisvuosien tasolla ja alittivat tulosbudjetin lähes 560 000 eurolla. Varsinaisia kokouksia oli hieman edellisvuosia vähemmän, toisaalta aamukoulukokousten käyttöön oton vuoksi kokonaiskokousmäärä oli ennallaan.

Virkamatkoihin käytetyt meno kasvoivat edellisestä vuodesta, jolloin valtuustokauden vaihdoksen ja johtamisjärjestelmän muutoksen vuoksi menot olivat poikkeuksellisen matalat. Kaupungin kansainvälisen edunvalvonnan tultua kaupunkistrategiassa entistä tärkeämmäksi ylittivät kulut myös vuoden 2016 tason noin 20 000 eurolla ollen nyt noin 130 000 euroa (noin 80 prosenttia budjetoidusta).

Vieraanvaraisuuden menoissa näkyi Helsingin suosion kasvu kokous- ja konferenssikaupunkina; vastaanottoja järjestettiin paljon. Kaupungintalolla vierailivat myös Islannin ja Saksan liittotasavallan presidentit sekä Tanskan kruununprinssi Mary. Kesäkuussa järjestettiin ensimmäistä kertaa koko pormestarikunnan isännöimä Helsinki-päivän vastaanotto, tällä kertaa Lasipalatsissa.

1 50 02 KESKITETYSTI MAKSETTAVAT HENKILÖSTÖMENOT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	606	-606	0
Menot	-19 410	0	-19 410	-5 828	-13 582	0
Toimintakate	-19 410	0	-19 410	-5 221	-14 189	0
Tilikauden tulos	-19 410	0	-19 410	-5 221	-14 189	0

Jaksotetut henkilöstömenot

Lomapalkkavelan määrä väheni tilinpäätökseen 2017 verrattuna 0,97 miljoonaa euroa. Lomapalkkavelan muutos toteutui talousarviossa arvioitua pienempänä. Vuonna 2018 toteutui useita muutoksia kaupungin organisaatiossa: Korkeasaari säätiöitettiin, sosiaali- ja terveystoimialalta siirtyi henkilökuntaa HUSiin ja varastotoimintoja keskitettiin Stara-liikelaitokseen. Lomapalkkamenojen (ilman liikelaitoksia) kasvua hillitsi mahdollisuus vaihtaa lomaraha joko kokonaan tai osittain vapaaksi. Vuonna 2018 maksettujen lomarahojen kokonaismäärä laski vuoteen 2017 verrattuna 7,4 miljoonaa euroa.

Vakuutusmaksujen clearaus toi 1,4 miljoonaa euroa vähennystä menoihin.

Työsuhdematkalippu

Määrärahalla tuettiin henkilöstön työsuhdematkalippuetua tai vaihtoehtoisesti annettiin rahallista tukea polkupyörän hankintaan. Määräraha alittui 310 000 euroa.

Eläkkeet

Määrärahaa on varattu kaupungin oman eläkejärjestelmän mukaisiin menoihin sekä niihin eläkemenoihin, joita ei voida kohdistaa millekään hallintokunnalle. Menoja vähentää lakisääteisen eläkevastuuvakuutuksen purkaminen. Kaupungin eläkkeiden määrä on vähentynyt kokonaisuudessaan 7,5 miljoonaa euroa ennakoidusta, josta Palmian eläkkeiden määrä on 5,5 miljoonaa euroa yhtiöittämisestä johtuen.

1 50 03 MAKSUOSUUDET, KORVAUKSET JA JÄSENMAKSUT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-34 837	0	-34 837	-31 315	-3 522	0
Toimintakate	-34 837	0	-34 837	-31 315	-3 522	0
Tilikauden tulos	-34 837	0	-34 837	-31 315	-3 522	0

Kunnallisverotus

Menoihin kirjattiin valtion veloittamat verohallintolain 11 § mukaiset verotuksen toteuttamisesta aiheutuneet kustannukset 14,75 miljoonaa euroa.

Osuudet ja korvaukset

Uudenmaanliiton maksuosuus 3,1 miljoonaa euroa, Helsingin Väylä Oy:lle 2,6 miljoonaa euroa, Helsinki Business Hub Ltd Oy:lle 1,3 miljoonaa euroa sekä Forum Viriumille 0,95 miljoonaa euroa.

Jäsenmaksut

Suurimmat yksittäiset jäsenmaksut maksettiin Suomen kuntaliitolle (2,0 miljoonaa euroa), KT Kuntatyönantajat -järjestölle 0,5 miljoonaa euroa ja Uudenmaan virkistysalueyhdistys ry:lle 0,5 miljoonaa euroa.

1 50 04 KESKITETTY HANKETOIMINTA, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 350	0	3 350	6 688	-3 338	0
Menot	-6 145	0	-6 145	-8 837	2 692	0
Toimintakate	-2 795	0	-2 795	-2 149	-646	0
Poistot	0	0	0	18	18	0
Tilikauden tulos	-2 795	0	-2 795	-2 167	-628	0

Keskitetyn hanketoiminnan määrärahalla rahoitettiin yhteensä 65 kaupungin eri toimialojen EU-hankkeita (sisältäen muun muassa 6Aika -strategian hankkeet) sekä muita ulkopuolisella osarahoituksella toteutettuja hankkeita. Euroopan Unionin rahoittamia hankkeita oli vuoden 2018 aikana yhteensä 53 ja muulla ulkopuolisella rahoituksella rahoitettiin 12 eri hanketta.

Hankkeisiin käytettiin 8,6 miljoonaa euroa, joista EU-hankkeiden osuus oli 7 miljoonaa euroa. Tuloihin on kirjattu EU:lta ja muilta rahoittajilta saatuja tukia yhteensä 6,4 miljoonaa euroa. Tuloista EU-hankkeiden osuus oli 5,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 osalta toimintakate toteutui talousarviota hiukan parempana.

1 50 05 TYÖMARKKINATUEN KUNTAOSUUS, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-65 000	0	-65 000	-62 476	-2 524	0
Toimintakate	-65 000	0	-65 000	-62 476	-2 524	0
Tilikauden tulos	-65 000	0	-65 000	-62 476	-2 524	0

Työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin kuukausittain keskimäärin 12 350 henkilöstä. Kokonaiskustannukset olivat noin 62,5 miljoonaa euroa. Verrattuna edelliseen vuoteen kustannukset laskivat hieman, mutta tukea kuukausittain saavien määrä kasvoi noin 130 henkilöllä. Kasvu kohdentui kokonaisuudessaan ylempään, 70 prosentin maksuluokkaan.

PALVELUKESKUSLIKELAITOS

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	107 241	110 561	3 320
Liikelylijäämä/alijäämä	2 598	7 425	4 827
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 518	7 345	4 827
Varsinaisen toiminnan rahavirta	420	7 662	7 242
Investointien rahavirta	-800	-71	729
Muut maksuvalmiuden muutokset	-320	4 285	4 605
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 898	11 875	9 977
Peruspääoman tuotto (8 %)	80	80	0

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavoitteet			
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	72,5	75,5	3,0
Toiminnan laajuustiedot			
Liikevaihdon muutos, prosenttia	0,6	3,6	3,0
Investoinnit liikevaihdosta, prosenttia	0,7	0,1	-0,6
Resurssit			
Henkilöstön määrä (31.12.)	1 480	1 465	-15,0
Kannattavuus			
Liikelylijäämä liikevaihdosta, prosenttia	2,4	6,7	4,3
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	4,2	11,1	6,9
Rahoitusrakenne			
Omavaraisuusaste, prosenttia	86,5	82,9	-3,6
Sitovat toiminnalliset tavoitteet			
Asiakastyytyväisyys vähintään, (asteikolla 1–5)	3,5	3,8	0,3

Palvelukeskusliikelaitos kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Palvelukeskusliikelaitos huolehtii palvelutoiminnan tukipalvelujen tuottamisesta kaupungille. Liikelaitoksen pääasiallinen toiminta muodostuu ateria- ja puhtaanapidon palvelujen, vahtimestaripalvelujen sekä puhelin- ja hyvinvointipalvelujen tuottamisesta ja kehittämisestä Helsingin kaupungin toimialoille ja liikelaitoksille. Liikelaitos käyttää toiminnassaan nimeä Palvelukeskus Helsinki.

Palvelukeskus Helsingin tehtäviin kuuluu myös kaupungin valmius-, päivittäistavara- ja pelastuspalvelusuunnitelmassa määritellyjä poikkeusolojen ruokahuoltotehtäviä.

Vuosi 2018 oli Helsingin maksuttoman kouluruoan 75-vuotisen historian merkkipäivä. Helsinki on ollut edelläkävijä maksuttoman kouluruoan tarjoamisessa: viisi vuotta edellä muuta maata. Juhlaviikkoa vietettiin Helsingin kouluissa 5.-9.11.2018. Kouluruokailun juhlat oli suunniteltu yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa.

Kouluruokailun merkkipäivä oli osa Helsinki Design Weekin ohjelmistoa. Palvelukeskus Helsinki oli mukana Helsinki Design Weekillä, jonka teemana oli Luottamus – Trust. Viikolla esiteltiin Palvelukeskus Helsingin etäpalveluiden Kotona-konseptia ja Helsingin 75-vuotista maksutonta kouluruokaa kouluruokatyöpajoilla.

Palvelukeskus Helsingin ruokapalvelutuotantoa on päätetty kilpailuttaa kaupunginvaltuuston 8.10.2014 (§ 322) päätöksen mukaisesti vuosina 2015–2022 hallitusti ja vaihteittain sosiaali- ja terveystoimialalla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla. Kilpailutus alkoi sosiaali- ja terveystoimialalla vuonna 2016 kotiateriapalveluista ja sidosyksikköluovutuksena Haartmanin sairaalan tuotannosta. Kilpailutusta jatkettiin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla sen ensimmäisen vai-

heen kilpailutuksella vuonna 2018. Uudet sopimukset alkoivat vuoden 2019 alussa. Sosiaali- ja terveystoimiala on jatkanut kilpailutustaan valtuuston päätöksen mukaisesti ulkoistamalla Töölön monipuolisen palvelukeskuksen ruokapalvelut.

Palvelukeskus Helsinki on varautunut kilpailutuksiin tehostamalla ja kehittämällä omaa toimintaansa, jotta laskevassa liikevaihdossa voidaan varmistaa toiminnan kannattavuus, palvelujen laadukas tarjonta sekä monipuolisuus asiakkaita tyydyttävällä tavalla. Tavoite on haastava, koska kiinteät kustannukset säilyvät kilpailutusten jälkeenkin, eikä kilpailutuksiin liittyvien liikkeenluovutusten piiriin voida määritellä tukipalvelujen osalta täyttä määrää henkilöitä, koska hallinnon tehtävät jäävät kuluineen liikkeenluovutusten jälkeenkin liikelaitoksen vastuulle.

Palvelukeskus Helsinki jalkautti uutta kaupunkistrategiaa valittujen strategisten teemojen ja vuositeeman ”päivä päivältä parempaa palvelua” mukaisesti. Vuositeemaan sisältyi muun muassa esimiesten yksilö- ja yhteisövalmennuksia sekä työyhteisötehtäviä. Teeman avulla Palvelukeskus Helsinki pyrki muuttamaan toimintakulttuuriansa ja tuomaan työntekijöille ja esimiehille työkaluja, jotta se voisi palvella entistä paremmin asiakkaitaan.

Palvelukeskus Helsingin liikevaihto oli 110,6 miljoonaa euroa. Henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 1 386 vakinaista ja 79 määräaikaista, yhteensä 1 465 henkilöä. Peruspääoman suuruus oli noin 1 miljoonaa euroa, josta maksettiin suunnitelman mukaisesti peruspääoman tuottoa kaupungille 80 000 euroa (8 prosenttia).

Liikevaihto kasvoi 3,8 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Kaupungin sisäisille asiakkaille myytävien palvelujen yksikköhintoihin kohdistettiin kiky-alennus. Monipalvelut-yksikön liikevaihto kasvoi yli 3 miljoonaa euroa. Siihen syynä olivat väestönkasvu, vammaistyön ruokapalvelujen siirtyminen Pakkalan ruokatehtaan tuotantoon sekä uusien palvelutuotteiden lanseeraus esimerkiksi vegaaniruoka.

Vuoden 2018 aikana Palvelukeskus Helsingille 1.6.2017 siirtyneen Logistiikkakeskuksen toimintaa kehitettiin ja tehostettiin siten, että se oli toiminnallisesti kannattavaa. Kaupunginkanslia tilasi ulkopuolisen konsulttiselvityksen, jonka pohjalta Logistiikkakeskus päätettiin siirtää 3.12.2018 Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitoksen liiketoiminnaksi. Siirtopäätöksen myötä kaupungin varastotoiminto kokonaisuutena tehostuu entisestään ja toiminto säilyy edelleen kaupungin tuottamana palveluna. Palvelukeskus Helsingin aloitteesta tapahtunut varaston siirto keskitettyyn kaupunkiyhteiseen malliin mahdollistaa tehokkuuden ja säästöjen aikaansaamisen jatkossakin.

Vuoden aikana määriteltiin Palvelukeskus Helsingin vastuullisuuspolitiikka ja -ohjelma, jotka pohjautuvat kaupungin linjauksiin, kuten Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaan, ruokakulttuuristrategiaan, kaupungin yhdenvertaisuusohjelmaan ja muihin kaupunkitasoisii linjauksiin.

Palvelukeskus Helsinki on ollut mukana kaupungin digitalisaatiotyöpajoissa ja nostanut digitaalisuuden vahvistamisen, tekoälyn hyödyntämisen ja infran vahvistamisen painopisteiksi. Näitä hyödynnetään myös tulevaisuudessa muun muassa uuden mahdollisen tuotantolaitoksen tuotantoratkaisuissa. Vuoden 2019 aikana Palvelukeskus laatii oman digitalisaatio-ohjelman.

Vuonna 2018 Palvelukeskus Helsinki rakensi uutta työkuultuuria ja vahvisti työntekijöiden itseohjautuvuutta ja osallisuuden kokemusta kaikilla organisaation tasoilla sekä kasvatti luottamusta työntekijöiden ja esimiesten välillä. Esimiehiä valmennettiin saavuttamaan tarvittavat taidot muutoksen johtamiseen sekä uuteen, valmentavampaan esimiestyöhön. Valmennuksissa tuotettiin esimiesten kanssa työpajamateriaali, jonka avulla esimiehet pystyvät fasilitoimaan työpajoja, joissa määritellään yhdessä uusia toimintatapoja, jotka tukevat osallisuuden kokemusta ja kykyä itseohjautuvuuteen.

Lisäksi vuoden 2018 aikana kilpailutettiin laaja ylemmän tason esimiesten ryhmä- ja yksilövalmennus, joka toteutetaan vuosien 2018–2019 aikana. Valmennuksen tavoitteena on kehittää esimiestyötä, yhtenäistää toimintakulttuuria ja jalkauttaa strategiaa. Yhtenä keinona käytetään esimiesten yksilö- ja ryhmävalmennuksia.

Vuoden 2018 loppupuolella toteutettiin työhyvinvointia mittaava Kunta10- kysely. Palvelukeskus Helsinki on onnistunut parantamaan työhyvinvoinnin tuloksia kaikilla mittauksen eri osa-alueilla. Erityisesti hyvää kehitystä on tapahtunut johtamis- ja työyhteisömittareissa.

Palvelukeskus Helsingin toimintaan liittyy kaksi kokonaan kaupungin omistuksessa olevaa yhtiötä, Kiinteistö Oy Ab Pakkalantie 30 ja Työmaahuolto Oy Ab. Kiinteistöyhtiö omistaa ja hallitsee Vantaalla sijaitsevaa ruokatuotantokiin-

teistöä, jossa osa liikelaitosta on vuokralaisena. Työmaahuolto Oy Ab hoitaa mainitun kiinteistön sekä sen koneiden ja laitteiden huoltoa ja korjausta. Pakkalan tuotantolaitoksen tulevaisuuden ratkaisuvaihtoehdot ovat selvitettävänä kaupunginkanslian johdolla työskentelevässä koko kaupunkia koskevassa ns. keittiöverkkotyöryhmässä. Selvitystyön on tarkoitus valmistua 28.2.2019 mennessä.

Lyhyt katsaus yksiköittäin

Monipalvelut

Monipalvelut-yksikkö tarjoaa ruokapalveluita sekä ruoka- ja siivouspalveluiden yhdistelmäpalveluita Helsingin kaupungin kouluissa, päiväkodeissa, leikkipuistoissa ja hoitoalan toimipaikoissa, kuten sairaaloissa, monipuolisissa palvelukeskuksissa, senioritaloissa ja muissa asumisyksiköissä.

Toimintaympäristön tuleviin muutoksiin varauduttiin organisaatiomuutoksella 1.10.2018 siten, että hoitoalan palvelualue jaettiin neljään palvelualueeseen. Näin varmistetaan myös moniosaaminen ja henkilöstön käyttö entistä paremmin.

Toimintakauden aikana ruokapalvelua tarjottiin 475 kohteessa ja siivouspalvelua 170 kohteessa. Lisäksi toimitettiin aterioita 208 kohteeseen, joita olivat muun muassa leikkipuistot, ryhmäperhepäiväkodit ja pienet asumisyksiköt. Päivittäin tarjottiin asiakkaille noin 100 000 ateriala, joista erityisruokavalioiden osuus kasvoi entisestään. Vuoden 2018 alusta tuli päiväkodeissa mahdolliseksi valita vegaaniruokalista ja tätä mahdollisuutta käytti noin 50 lasta.

Vastuullisen ruoan kehitystyötä jatkettiin yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa myös nostamalla luomuruoan tarjontaa päiväkodeissa Luomun neljännelle portaalle asteikolla 1-6 (<http://www.luomuravintola.fi/portaiden-kriteerit>). Päiväkoteihin julkistettiin uudet ruokailusuositukset Terveyttä ja iloa ruoasta ja niiden pohjalta kehitettiin kasvatuksellinen työkalupakki päiväkotien henkilöstön käyttöön.

Maksutonta kouluruokaa on tarjottu Helsingissä vuodesta 1943 lähtien ja 75-vuotista historiaa juhlittiin marraskuussa viikon ajan kaikissa kouluissa muun muassa erikoisruokalistalla. Kouluruokapäivä toteutettiin toisen kerran syyskauden alussa.

Uuden strategian jalkautus käynnistyi kevään aikana työpajavalmennuksina, joihin osallistuivat esimiehet ja asiantuntijat. Digitalisaation hyödyntämistä alettiin selvittää osallistamalla erilaisiin kehityshankkeisiin, joista merkittävimpiä olivat Lunchie Market – sovelluksen pilotointi ylijäämäruoan hyödyntämiseksi toimipaikoissa sekä osallistuminen Urban Food – muutosprojektiin, joka jatkuu vuonna 2019.

Pakkalan tuotanto valmistaa Helsingin kaupungin toimialoille noin 50 000 annosta / 10 000 kg ruokaa päivässä. Lisäksi tehtäviin kuuluu poikkeusolojen ruokahuoltotehtäviä, jotka liittyvät kaupungin valmiussuunnitteluun, kansanhuoltoon ja pelastuspalveluun.

Kotiateria-asiakkaiden määrässä tapahtui lievää laskua, koska osa asiakkaista siirtyi käyttämään kaupakassipalvelua.

Puhelin- ja hyvinvointipalvelut

Yksikkö tuottaa 24 tuntia vuorokaudessa kaupungin keskitettyä asiakaspalvelua toimialoille eri palveluissa ja toimii muun muassa sähköisen asioinnin tukena kuntalaisille. Uusina kanavina on laajasti otettu käyttöön chat-palvelut, sekä asiakkaan tunnistavana että anonyymina. Ensimmäinen chatbot otettiin käyttöön sosiaali- ja terveystoimialalla.

Erityisryhmien kuljetuspalvelujen toiminta on jatkanut kasvua ja sitä toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa.

Kotona asumisen teknisiä tukipalveluita, kuten vanhusten turvapuhelinhälytyspalvelua ja virtuaalihoitoa, on kehitetty edelleen. Asiakasmäärät ovat kasvaneet tasaisesti ja virtuaalisia etäkäyntejä kertyy noin 24 000 kuukaudessa. Lisäksi käytössä ovat muun muassa ovihälytin, paikannusrannekkeet ja älyvalot.

Yksikön ylläpitämä kontaktienhallintajärjestelmä on käytössä suuressa osassa toimialojen asiakaspalveluja. Yksikkö kilpailutti asiakaskokemuksen mittaamiseen pikapalautejärjestelmän, jota tarjotaan palveluna toimialoille. Toimialat ovat ottaneet sen käyttöön ja käytön oletetaan laajenevan voimakkaasti vuonna 2019.

Asiakkuudet

Asiakkuudenhoito on organisoitunut asiakasvastuuttain ja se on keskittynyt asiakkuustyöhön muun muassa asiakkuudenhoito-ohjelman ja asiakkuussuunnitelmien laatimisella ja asiakaskokemuksen seuraamisella. Palautejärjestelmää on kehitetty kaupunkiyhteisen järjestelmän puitteissa ja koulu- ja oppilaitosruokailussa pilotoitu pikapalautekanava on vakiintunut siten, että puhelin- ja hyvinvointipalvelut tarjoavat pikapalautejärjestelmää palveluna kaupungin asiakaskokemuksen seuraamiseen. Tilaa- ja käyttäjäasiakkaisiin pidetään jatkuvaa yhteyttä muun muassa uutiskirjeellä, mutta myös palveluiden ohjausryhmissä sekä yhteisissä toimialakohtaisissa työpajoissa.

Hankinnat ja logistiikka toimii tiiviissä yhteistyössä kaupunginkanslian hankintayksikön kanssa muun muassa määrittelemässä hankintatarpeita ja kriteerejä. Erityisenä painopisteenä on ollut vastuullisuuskriteerien tarkentaminen ja kotimaisten raaka-aineiden käytön lisääminen. Hankinnat ja logistiikka – tiimi kilpailutti vuoden aikana tuotannon ruokakuljetukset ja hankinnan myötä päästiin Helsingin kaupungin päästövähennysohjelman tavoitteisiin muun muassa logistiikassa käytettävän uuden kuljetuskaluston myötä.

Asiakkuudet-yksikkö on tiiviisti mukana Palvelukeskus Helsingin yhteisten kärkiprojektien koordinoinnissa. Palvelumuotoiluprojektilla pyritään määrittelemään tärkeimmät palvelupolut, joihin suunnitellaan palvelutilanteita parantavaa sisältöä muun muassa digitaalisilla ratkaisuilla. Yhteistyötä asiakkaiden kanssa kehitetään yhteisillä työpajoilla, asiakasraadeilla, yhteisellä palvelukehityksellä ja aktiivisella viestinnällä. Asiakaskokemuksen mittaamista kehitetään ja siihen liitetään Helsinki-tasoinen mittari.

Tavoitteiden toteutuminen

Laatutavoitteiden toteutuminen

Laatua kehitetään muun muassa sisäisten auditointien avulla. Vuodesta 2017 alkaen on auditoitu kaikki monipalvelujen toimipaikat mukaan lukien päiväkotisiivous. Hoitoalan toimipaikat auditoidaan joka toinen vuosi ja koulut ja päiväkodit joka kolmas vuosi. Kaikissa toimipaikoissa käytetään soveltuvin osin samaa auditointilomaketta. Vuosittain auditoidaan noin 150 toimipaikkaa.

Ympäristötavoitteiden toteutuminen

Ympäristötyötä ohjaa vuonna 2018 hyväksytty Palvelukeskus Helsingin vastuullisuusohjelma (aiemmin ympäristöohjelma) ja ympäristösitoumus. Palvelukeskus Helsinki on sitoutunut noudattamaan ympäristölainsäädännön, Helsingin kaupunkistrategian ja Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikan linjauksia sekä Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaa. Vuonna 2018 tärkeimmät ympäristötoimenpiteet keskittyivät ilmastonmuutoksen hillintään esimerkiksi kestäviä raaka-aineita käyttämällä, ruokahävikkiä ehkäisemällä ja autoilua sekä kuljetusten päästöjä vähentämällä.

Vuonna 2018 tavoitteena oli lisätä henkilöstön ympäristötietoisuutta ja sitoutumista ympäristöystävällisiin toimintatapoihin. Palvelukeskus Helsinki panosti ekotukitoimintaan ja koulutti lisää ekotukihenkilöitä. Palvelukeskus Helsingissä on 25 ekotukihenkilöä, joiden tehtävänä on huolehtia omalta osaltaan työyhteisön ympäristötavoitteiden toteutumisesta. Vuonna 2019 jatkuu vastuullisuusohjelman teemojen toteuttaminen ja niistä viestintä.

Toimintatavoitteiden toteutuminen

Palvelukeskus Helsinki ylitti vuoden 2018 talousarvion mukaisen taloudellisen tavoitteen. Tavoite tilikauden ylijäämälle talousarviossa oli 2,5 miljoonaa euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 7,3 miljoonaa euroa. Talousarvion tavoite ylittyi siis noin 4,8 miljoonalla eurolla.

Sitova toiminnallinen tavoite

- Sitovana toiminnallisena tavoitteena on asiakastyytyväisyys vähintään 3,5 (asteikolla 1-5).

Tavoite toteutui. Mittauksen tulos oli 3,8 vuonna 2018. Palvelukeskus Helsingin asiakastyytyvyyttä laskettaessa kyselyistä otetaan huomioon ns. kokonaistyytyväisyys palveluihin. Palvelukeskus Helsingin asiakastyytyväisyys muodostuu kyselyjen tulosten keskiarvosta.

Muut toiminnalliset tavoitteet

- Ensimmäisenä toiminnallisena tavoitteena oli saavuttaa vähintään 2,4 prosenttia liikeyliäämä liikevaihdosta. Tavoite ylitettiin. Palvelukeskus Helsingin liikeyliäämä liikevaihdosta oli 6,7 prosenttia.
- Toisena toiminnallisena tavoitteena oli sijoitetun pääoman tuotto vähintään 4,2 prosenttia. Palvelukeskus Helsingin sijoitetun pääoman tuotto oli 11,1 prosenttia. Tavoite ylitettiin.
- Kolmantena toiminnallisena tavoitteena oli henkilöstökulujen osuus (mukaan lukien työvoiman ostot) enintään 55 prosenttia liikevaihdosta. Palvelukeskus Helsingin henkilöstökulujen osuus vuonna 2018 oli 48,1 prosenttia liikevaihdosta. Palvelukeskus Helsingin peruspääoman tuotto, 80 000 euroa, toteutui suunnitelman mukaisesti.
- Palvelukeskus Helsingin Päivä päivältä parempaa palvelua -vuositeeman tavoitteena oli jalkauttaa strategisia tavoitteita, osallistaa henkilöstöä, muuttaa toimintakulttuuria ketterämmäksi ja tähdätä asiakaskokemuksen parantamiseen. Vuositeemaa jalkautettiin työyhteisötehtävillä, joissa onnistumista mitattiin kahdesti vuoden aikana. Tavoitteena oli, että kaupunkistrategian vision ja Palvelukeskus Helsingin vuositeeman tuntee yli 70 prosenttia vastaajista. Tavoite saavutettiin, kun vuositeeman tunnisti 92,2 prosenttia ja Helsingin kaupungin vision tunnisti 84,4 prosenttia vastaajista (540 vastaajaa).

Rakentamispalveluliikelaitos

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloslaskelma			
Tuotot	203 710	236 141	32 431
Varsinaiset kulut	-195 396	-225 484	-30 088
Poistot	-3 557	-3 321	236
Liikelylijäämä/alijäämä	4 758	7 337	2 579
Korkotuotot/ -kulut	0	9	9
Korvaus peruspääomalle	1 944	1 944	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 814	5 384	2 570

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritetavoitteet			
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euro	148,6	172,9	24,3
Käyttökate/henkilö, 1 000 euroa	6,1	7,8	1,7
Toiminnan laajuustiedot			
Liikevaihdon muutos, prosenttia	1,9	11,0	9,1
Investoinnit liikevaihdosta, prosenttia	1,5	0,8	-0,7
Resurssit			
Henkilöstön määrä (31.12.)	1 371	1 366	-5
Kannattavuus			
Käyttökate, prosenttia	4,0	4,5	0,5
Liikelylijäämä liikevaihdosta, prosenttia	2,3	3,1	0,8

Tuottavuus	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuottavuus (2015=100)	115	117	2
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Tilojen kokonaispinta-ala, htm ²	76 400	75 904	-496
Indeksi (2015= 79 294 htm ² kokonaispinta-ala)	96	96	0

Keskushallintoon kuuluva rakentamispalveluliikelaitos aloitti toimintansa 1.6.2017. Vuosi 2018 oli Staralle ensimmäinen kokonainen toimintavuosi liikelaitoksena.

Vuoden aikana muun muassa osallistuttiin kaupunginkanslian johdolla tehtyyn selvitykseen Staran tilaaja ja tuottaja -roolista, vastattiin kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityspyyntöön ja solmittiin kaupunkiympäristön toimialan ja Staran välinen yhteistyösopimus ja aikaisempaa pidempiaikaiset palvelusopimukset ympäristönhoitoon ja ylläpitoon. Rakentamisen volyyymi oli edellisvuotta korkeampi ja Staran liikevaihto kasvoi. Palvelukeskusliikelaitoksen logistiikkakeskuksen koko toiminta siirrettiin 1.12.2018 alkaen osaksi Staran logistiikkaosaston toimintaa sellaisena kuin se siirtohetkellä oli. Siirto käsitti siirtyvään toimintaan liittyvän irtaimen omaisuuden, varaston sekä siirtohetkellä palveluksessa olevan henkilöstön ja toimintaan liittyvät siirtohetkellä voimassa olevat sopimukset, oikeudet, vastuut ja velvoitteet.

Staran toiminnassa toteutettiin Helsingin kaupungin strategiaa ja tavoiteltiin Staran visiota ja vuoteen 2021 ulottuvaa tahtotilaa menestystekijöiden ja strategisten kehittämishankkeiden avulla. Staran strategiaa kehittämishankkeita ja toimenpiteitä jatkettiin vuonna 2018 kilpailukykyisyyden parantamiseksi. Tavoitteena on vahva asiakaslähtöisyys ja tuottavuuden parantaminen, jota tavoitellaan mm. kehittämällä johtamista, prosesseja, hankintoja, resurssien hallintaa ja osaamista. Kaikki strategiset kehittämishankkeet ovat käynnissä tai alkamassa. Toimintajärjestelmän rakentami-

nen päättyi erillisenä hankkeena, kun Staralle myönnettiin RALA-sertifikaatti huhtikuussa 2018. Toimintatapojen kehittäminen jatkuu prosessiryhmätyön kautta.

Staran liikevaihto vuodelta 2018 oli 232,1 miljoonaa euroa, jonka lisäksi liiketoiminnan muita tuottoja kertyi 4,0 miljoonaa euroa. Liikelylijäämää kertyi 7,3 miljoonaa euroa ja tilikauden ylijäämäksi muodostui 5,4 miljoonaa euroa. Koko vuoden tuotot kasvoivat 23,3 miljoonaa euroa (11,0 prosenttia) edelliseen vuoteen (proforma virasto ja liikelaitosaika) verrattuna ja tilikauden ylijäämä oli 4,1 miljoonaa euroa suurempi. Peruspääoman suuruus oli 24,3 miljoonaa euroa, josta maksettiin suunnitelman mukaisesti tuottoa kaupungille 1,944 miljoonaa euroa. Henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 1194 vakinaista ja 172 määräaikaista eli yhteensä 1366 henkilöä.

Muiden resurssien osalta Staran toimitilastrategia 2018-20 on päivitetty kesällä 2018 ja sen pohjalta on tehty toimitilasuunnitelma vuodelle 2019. Siinä korostetaan edelleen erityisesti tilatehokkuuden kasvavaa merkitystä. Roihupelion itäisen päätukikohdan korvaavan Vuosaaren uuden tukikohdan rakentamisen ensimmäinen vaihe valmistui syyskuun 2018. Rakentaminen toteutettiin Staran omana tuotantona.

Stara pyrki strategiatyössä määritettyyn tahtotilaan viiden menestystekijän ja niitä toteuttavien kehittämishankkeiden avulla: asiakaslähtöisyys ja myyntihenkisyys, vahva talous ja kilpailukykyiset palvelukokonaisuudet, tehokkaat ja hyvin toimivat prosessit, kannustava johtaminen ja motivoitunut henkilöstö sekä toiminnan innovatiivinen kehittäminen. Strategisten kehittämishankkeiden suunniteltu toteutusaikataulu kuvattiin toimeenpanon tiekartassa. Kehittämishankkeet toteutetaan Staran projektimallin mukaisesti. Strategisten hankkeiden tavoitteet, mittarit ja tavoitearvot on määritelty strategia-aineistossa. Tavoitteiden toteutumista seurataan tulokokouksissa. Strategisia kehittämishankkeita jatketaan edelleen kilpailukykyisyyden parantamiseksi. Vuoden 2018 kehittämisen painopisteet olivat erityisesti asiakaslähtöisyydessä ja myyntihenkisyydessä sekä vahvassa taloudessa ja kilpailukykyisissä palvelukokonaisuuksissa. Toiminnan innovatiiviseen kehittämiseen liittyvä digitalisaatio-ohjelman ensimmäinen versio valmistui syksyllä jatkotyön pohjaksi.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Taloudellisesti toimintavuosi sujui hyvin. Talousarvioon sekä tulosbudjettiin verrattuna tuotot ylittyivät yli 10 prosenttia. Stara panosti asiakastyöhön ja pääsi toteuttamaan muutamia tavanomaista suurempia hankkeita. Vuosaaren tukikohdan ensimmäinen vaihe valmistui ja jatkettiin Mechelininkadun peruskorjausta. Vuoden aikana käynnistyivät Hakaniemien kauppahallin ja Kaasukellon työmaat. Myös korjausrakentamisen puolella volyyymi kasvoi ja esim. entiselle Marian sairaala-alueelle tehdyt työt päästiin laskuttamaan. Tuotot olivat tilikauden ajalta 32,4 miljoonaa euroa ja varsinaiset kulut 30,1 miljoonaa euroa talousarviota suuremmat. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 5,4 miljoonaa euroa ja talousarvion tavoite ylitettiin 2,6 miljoonalla eurolla.

Edelliseen vuoteen verrattuna tuotot kasvoivat 23,3 miljoonaa euroa (11,0 prosenttia). Liikelylijäämä oli 4,9 miljoonaa euroa ja tilikauden ylijäämä 4,1 miljoonaa euroa edellisvuotta suurempi. Käyttökate oli 4,5 prosenttia ja liikelylijäämä liikevaihdosta 3,1 prosenttia. Kannattavuus oli edellisvuotta parempi.

Vielä toimintavuoden aikana rakentamisen suhdanne oli kuumentunut siinä määrin, että varsinkin työjohtoa ja päälliköitä siirtyi muiden palvelukseen, mikä on lisännyt ulkopuolisten palveluiden käyttöä ja siltä osin lisännyt Staran kustannuksia.

Stara käytti investointeihin 1,9 miljoonaa euroa (0,8 prosenttia liikevaihdosta). Korvaus peruspääomalle (8 prosenttia) maksettiin talousarviossa edellytetyn suuruisena eli 1,944 miljoonaa euroa.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Tavoitteena oli 14 prosentin energiansäästö vuoden 2010 energiankulutuksesta mukaan lukien aiempien vuosien säästötavoitteet. Tavoitteeseen sisältyvät sähkön- ja kaukolämmönkulutus.

Tavoite toteutui.

- Tavoitteena oli työhyvinvoinnin kehittäminen siten, että sairauspoissaolojen määrä vähenee vuodesta 2017 vähintään 0,2 prosenttiyksikköä.

Tavoite ei toteutunut. Tavoite vuodelle 2018 oli 4,61 prosenttia. Vuoden 2018 toteutunut sairauspoissaoloprosentti oli 4,65 eli tavoitteesta jäätiin 0,04 prosenttiyksikköä.

Ympäristöä koskeva tavoite

- Tavoitteena oli, että 80 prosenttia Staran hankintapäätöksistä sisältää ympäristökriteerejä. Toteutui 84 prosenttia.
- Staran hyötyajoneuvoista 70 prosenttia on siirtynyt käyttämään vain uusiutuvia biopolttoaineita. Tavoite ei toteutunut, tavoitteen toteutuma oli 38 prosenttia. Tavoite oli haastava, kun toimintavuoden aikana Stara luopui omista polttoaineasemista. Tankkausikäytäntöihin tuli muutoksia, mm. jakeluverkon osalta ja biopolttoaineiden saatavuus valitun toimittajan jakeluasemilla vaikeutti tavoitteen saavuttamista.

Tuottavuuden kehitys

Staran tuottavuuden mittarina käytettiin talousarviossa tuottavuusmatriisia, joka koostuu asiakastytyväisyysmittauksen tuloksesta lasketusta indeksistä, työhyvinvointi-indeksistä sekä Staran menot/asukas-indeksistä. Vuoden 2018 indeksi on 117, kun vuosi 2015 =100. Tuottavuus kehittyi positiivisesti vertailuvuoteen nähden. Aikaisemmin tuottavuuden mittarina käytettiin pitkään jalostusarvo/henkilö-mittausta, joka sekin kehittyi positiivisesti vuoteen 2015 verrattuna. Staran vuoden 2019 talousarvioon kirjattuna tavoitteena on, että vuoden 2019 aikana kehitetään toiminnan tuottavuutta kuvaavia mittareita. Myös Staran strateginen kehittämishanke Vahva talous ja kilpailukykyiset palvelukonaisuudet jatkuvat vuonna 2019.

TALOUSHALLINTOPALVELULIIKELAITOS

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	28 250	28 261	11
Liikelyijäämä/alijäämä	86	90	4
Tilikauden tulos	30	34	4
Peruspääoman tuotto (8 prosenttia)	56	56	0
Varsinaisen toiminnan rahavirta	286	256	-30
Investointien rahavirta	-300	-114	186
Vaikutus maksuvalmiuteen	16	142	126

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavatavoitteet			
Sähköiset muistiotositervit, 1000 kpl	225	179	-46
Myyntilaskut ja myyntireskontralaskut, 1000 kpl	1 280	1 280	0
Maksumuistutukset ja perintätoimeksiannot, 1000 kpl	225	201	-24
Ostolaskut, 1000 kpl	780	786	6
Palkka- ja palkkiolipukkeet, 1000 kpl	783	801	18
Tehokkuus/taloudellisuus			
Automaattisesti täsmäytyvät tilioitteet, prosenttia	70,00	70,9	0,9
E-laskujen osuus lähtevistä laskuista, prosenttia	29,00	30,1	1,1
Automaattisesti täsmäytyneet ostolaskut, prosenttia	18,00	18,7	0,7
CM-järjestelmässä täsmäytyneet ostolaskut, prosenttia	12,00	14,1	2,1
Sähköisesti ilmoitetut poissaolot, prosenttia	75,00	75,0	0,0
Sähköiset palkkalipukkeet, prosenttia	76,00	77,0	1,0
Resurssit			
Henkilötyövuodet	364	365	1
Tuottavuus			
Tuottavuus (2017=100)	107	103,1	-4,0
Liikevaihto/henkilötyövuosi, 1 000 euroa	78	77	-1
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Tilojen kokonaispinta-ala, m ²	6 959	6 959	0
Tilat, m ² /henkilötyövuosi	19	19	0
Sitovat toiminnalliset tavoitteet			
Tilikauden tulos 30 000 euroa	30 000	34 451,09	4 451
Asiakastytyväisyys vähintään (asteikolla 1–5)	3,85	3,89	0,04

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Talouhallintopalvelulla oli vuonna 2018 kaksi sitovaa tavoitetta: asiakastytyväisyys (asteikolla 1-5) vähintään 3,88 ja tilikauden tulos 30 000 euroa.

Asiakastytyväisyyskyselyn tavoite toteutui tasolla 3,89 ja tilikauden tulos oli 34 451,09 euroa. Näin ollen molemmat sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat.

Suoritetaavoitteet

- Sähköisten muistiotositerivien toteumamäärä jäi alle tavoitteen. Toteumaan vaikuttivat kaupungin vuoden 2017 organisaatiouudistus ja Taloushallintopalvelussa käyttöönotettu robotiikka, joka mahdollistaa entistä paremmin "kerralla oikein" -periaatteen toteutumisen.
- Maksumuistutusten ja perintätoimeksiantojen osalta toteumamäärä ei toteutunut talousarvion mukaisesti. Toteumalukuun on vaikuttanut vuoden aikana tapahtuneet ennakoimattomat järjestelmähaasteet, joiden seurauksena osa vuodelle 2018 kuuluvista maksumuistutus- ja perintätoimista on siirtynyt vuodelle 2019.
- Ostolaskujen kappalemääräinen toteuma oli liki suunnitellun mukainen. Ostolaskuprosessia onkin saatu vuoden aikana kehitettyä siten, että toistuvaislaskujen automaattista käsittelyastetta on saatu vuodesta 2017 nostettua noin 6 prosentilla.
- Palkka- ja palkkiolipukkeet -toteutuma kasvoi talousarvion nähden. Tämä selittyy ennen kaikkea sillä, että koko kaupungin henkilöstömäärä kasvoi noin 560 henkilöllä vuoteen 2017 verrattuna. Lisäksi palkkahallinnossa suoritettiin muutamia lisäpalkanlaskentatöitä.

Tehokkuus/ taloudellisuus

- Automaattisesti täsmäytyvien tilioitteiden eli automaattiliöntien kasvu kertoo siitä, että Taloushallintopalveluissa on tilikauden aikana panostettu suuresti automaation käyttöönottoon. Suurimpina kokonaisuuksina vuoden aikana sähköistettiin esimerkiksi Taloushallintopalvelun henkilöstökorvauksien pankkitilin Kela-suoritukset sekä sosiaali- ja terveystoimialan tulopankkitilin Kela-suoritukset.
- E-laskujen osuus lähtevistä laskuista toteutui talousarviota paremmin. Ennen kaikkea tähän on vaikuttanut, että kuntalaisille on aktiivisesti viestitty e-laskumahdollisuudesta. Tämän lisäksi kaupungin asiakkaina toimivat yritykset ovat myös enenevässä määrin ottaneet käyttöön e-laskutuksen.
- Vuoden aikana Taloushallintopalvelu on tarjonnut aktiivisesti asiakkailleen mahdollisuutta hyödyntää paremmin tilaukseen automaattisesti täsmäviä ostolaskuja sekä CM-järjestelmässä täsmäytyviä ostolaskuja. Tavoitteet ovatkin toteutuneet talousarviota paremmin.

Tuottavuustavoite

- Taloushallintopalvelun tuottavuuslaskennassa huomioidaan kokonaisuudessaan liikelaitoksen tuotanto sekä tuloslaskelmassa esitetyt kustannukset.
- Talousarvion yhteydessä Taloushallintopalvelu asetti kokonaistuottavuuden kasvutavoitteeksi 5 prosenttia. Tätä tavoitetta ei aivan saavutettu, vaikka työn tuottavuus paranikin lähes 5 prosenttia.

Taloushallintopalveluissa panostettiin voimakkaasti vuoden aikana robotiikan ja automaation käyttöönottoon, joista aiheutuneita kustannuksia ei vielä saatu täysimääräisesti hyödynnettyä tilinpäätöskaudella. Tämä näkyi myös kokonaistuottavuuden toteumassa.

TYÖTERVEYSLIIKELAITOS

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	16 000	16 718	718
Liikelylijäämä/alijäämä (-)	140	875	735
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	100	835	735
Poistot	-29	-21	8
Peruspääoman tuotto, (8 prosenttia)	40	40	0
Varsinaisen toiminnan rahavirta	129	856	727
Investointien rahavirta	-31	0	31
Vaikutus maksuvalmiuteen	98	856	758

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavatavoitteet			
Nettosuositteluindeksi (NPS)	70	69	-1
Työterveyshuollon kustannukset (euroa/henkilö)	372	396	24
Työterveyshuollosta kirjoitetut sairaspoissaolopäivät	280 000	260 855	-19 145
Asiakasmäärä	39 500	39 500	0
Kirjanpidon myynti/asiakasmäärä	419	433	14
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	111	116	5
Resurssit			
Henkilöstön määrä (31.12.)	144	144	0
Tuottavuus (2016=100)			
Tuottavuusindeksi	100	76	-24

Vuoden 2018 aikana ennakoitua parempi sisäisen myynnin kasvu kattoi menetettyä tytäryhtiömyyntiä. Lisäksi terveyspalveluostot toteutuivat arvioitua pienempinä. Tilikauden ylijäämä ylittyi 735 000 eurolla vuonna 2018.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Työterveys Helsingin sitovana toiminnallisena tavoitteena on asiakaskokemusta kuvaavan nettosuositusindeksin (NPS) taso 70.

Tavoite ei toteutunut, nettosuositusindeksin (NPS) taso oli 69. Tavoitteen toteutumattomuuteen vaikutti pitkään jatkunut pula työterveyslääkäreistä.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Työterveyshuollon kustannukset asiakasta kohden (396 euroa/henkilö/vuosi) nousivat vuodesta 2017 ja kustannukset ylittivät 6 prosentilla tavoitteen (372 euroa/henkilö/vuosi). Suurkuluttaja-asiakkaiden määrä on suuri. Noin 23 prosenttia asiakkaista aiheutti kokonaiskustannuksista 69 prosenttia.
- Työterveyshuollosta kirjoitetut sairaspoissaolopäivät toteutuivat tavoitetta paremmin.
- Tuottavuutta tarkasteltiin matriisimallin avulla, jossa tarkastelun kohteina olivat talous, asiakkuus, henkilöstö ja palveluiden saatavuus. Kokonaistuottavuus laski vertailuvuodesta 2016 yhteensä 24 prosenttia. Talousmittari osoitti positiivisen tuloksen liikevaihdon kasvun suhteessa käytettävissä olevaan henkilökuntaan. Asiakasmittari osoitti asiakastytyväisyyden olevan positiivinen. Henkilöstömittari osoitti henkilöstövajeen aiheuttamia koettuja työpaineita ja palvelujen saatavuus-mittari osoitti henkilöstövajeen vaikutukset vastaanottojen saatavuusongelmana.

2 Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	56 000	0	56 000	66 095	-10 095	0
Menot	-1 141 125	450	-1 140 675	-1 138 775	-1 900	0
Toimintakate	-1 085 125	450	-1 084 675	-1 072 679	-11 996	0
Poistot	20 000	0	-20 000	16 214	-3 786	0
Tilikauden tulos	-1 105 125	450	-1 104 675	-1 088 894	-15 781	0

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala huolehtii kaupungin varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta, suomenkielisestä ammatillisesta koulutuksesta sekä vapaasta sivistystyöstä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toimii kasvat- ja koulutuslautakunnan alaisuudessa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala jakaantuu neljään palvelukokonaisuuteen: varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuus, perusopetuksen palvelukokonaisuus, lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus sekä ruotsinkielisten palvelujen palvelukokonaisuus.

Tehokkuus ja taloudellisuus

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Keskimääräiset nettomenot, euroa/lapsi *)						
Suomenkielinen varhaiskasvatus	9 235	0	9 235	9 445	210	0
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus	10 043	0	10 043	11 168	1 125	0
Keskimääräiset nettomenot, euroa/oppilas/opiskelija *)						
Suomenkielinen esi- ja perusopetus	9 256	0	9 256	9 170	-86	0
Suomenkielinen lukio- ja aikuislukiokoulutus	7 846	0	7 846	7 521	-325	0
Ruotsinkielinen esi- ja perusopetus	10 078	0	10 078	9 923	-155	0
Ruotsinkielinen lukio- ja aikuislukiokoulutus	8 804	0	8 804	8 387	-417	0
Ammatillinen koulutus ilman oppisopimusta **)	11 277		11 277	11 997	720	0
Vapaa sivistystyö nettomenot euroa/opetustunti *)						
Suomenkielinen vapaa sivistystyö	118	0	118	138	20	0
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö	140	0	140	127	-13	0

*) kyseessä keskimääräinen hinta

**) Talousarvion tunnusluku 11 277 euroa/asiakas. Luku oli laskettu opiskelijamäärien perusteella ei nykyisillä opiskelijavuosilla.

Talousarvioluku opiskelijavuosilla olisi 12 471.

Tuottavuuden toteutuminen (2015 = 100)	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kokonaistuottavuus					
Suoriteindeksi	108,1	108,3	105,1	102,4	
Kustannusindeksi	107,8	107,8	103,8	101,6	
Tuottavuusindeksi	100,3	100,4	101	100,8	

Tilankäytön tehokkuuden toteutuminen (htm ² /asiakas)	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Varhaiskasvatus	9,4	9,1	9,4	9,4	
Yleissivistävä koulutus	11,9	11,9	12,2	12,2	
Lukio	9,5	9,5	9,5	9,7	
Ammatillinen koulutus	16,2	16,6	16,3	19,9	

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suomenkielinen varhaiskasvatus						
Suoritetavoitteet						
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.	38 102	0	38 102	37 307	-795	0
Omissa päiväkodeissa, 31.12.	24 549	0	24 549	23 582	-967	0
Ostopalvelupäiväkodeissa, 31.12.	290	0	290	448	158	0
Perhepäivähoidossa, 31.12.	870	0	870	782	-88	0
Lasten kotihoidon tuki, lapset 31.12.	8 000	0	8 000	7 812	-188	0
Yksityisenhoidontuki, lapset 31.12.	3 275	0	3 275	3 666	391	0
Kerhoissa, lapset 31.12.	1 050	0	1 050	901	-149	0
Esiopetus, perusopetuksessa	68	0	68	116	48	0
Perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminnan oppilaat	5 800	0	5 800	7 022	1 222	0
Kaupungin järjestämässä iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	1 400	0	1 400	1 448	48	0
Muiden järjestämässä avustettavassa iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	4 400	0	4 400	5 574	1 174	0
Suomenkielinen perusopetus	38 646	0	38 646	38 975	329	0
Suomenkielinen lukiokoulutus	7 229	0	7 229	7 327	98	0
Lukiokoulutus	7 177	0	7 177	7 280	103	0
Valmistava opetus	52	0	52	47	-5	0
Ammatillinen koulutus opiskelijavuosina *)	9 588	0	9 588	9 812	224	0
Valtionosuuteen oikeuttava koulutus	7 857	0	7 857	7 636	-221	0
Valtionosuuteen oikeuttava lisäkoulutus	150	0	150	281	131	0
Oppisopimuskoulutus	1 581	0	1 581	1 895	314	0
*) opiskelijamäärä * 0,9						

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Muu ammatillisen koulutuksen järjestämä koulutus						
Maksullinen palvelutoiminta henkilötyövuosina	300	0	300	120	-180	0
Työpajatoiminta, opiskelijamäärä henkilötyövuosina	132	0	132	98	-34	0
Perusopetuksen lisäopetus oppilasmäärä	40	0	40	88	48	0
Suomenkielinen vapaa sivistystyö						
Opetustunnit	101 500	0	101 500	101 227	-273	0
Kurssilaiset, kurssipaikan saaneet	78 000	0	78 000	87 095	9 095	0
Kokeileva, Integroiva, strateginen opetus	15 000	0	15 000	16 103	1 103	0
Ruotsinkieliset palvelut						
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus						
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.	2 548	0	2 548	2 213	-335	0
Omissa päiväkodeissa, 31.12.	2 070	0	2 070	1 917	-153	0
Ostopalvelupäiväkodeissa, 31.12.	290	0	290	214	-76	0
Perhepäivähoidossa, 31.12.	95	0	95	82	-13	0
Esiopetus, perusopetuksessa	93	0	93	86	-7	0
Ruotsinkielinen perusopetus	3 524	0	3 524	3 555	31	0
Ruotsinkielinen lukiokoulutus	1 215	0	1 215	1 253	38	0
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö						
Opetustunnit	22 500	0	22 500	23 613	1 113	0
Opiskelijamäärä	6 300	0	6 300	6 335	35	0
Kurssilaiset, ilmoittautuneet opiskelijat	18 500	0	18 500	15 488	-3 012	0
Opintonsa loppuunsaattaneiden maahanmuuttajien määrä	15	0	15	14	-1	0
Kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut yhteensä	40 650	0	40 650	39 520	-1 130	0
Peruspalvelulain mukainen iltapäivätoiminta	5 800	0	5 800	7 022	1 222	0
Kaupungin tuottaman perusopetuksen oppilaat yhteensä	42 170	0	42 170	42 530	360	0
Kaupungin tuottaman lukiokoulutuksen opiskelijat yhteensä	8 444	0	8 444	8 580	136	0
Ammatillinen koulutus	9 588	0	9 588	9 812	224	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kotikuntakorvausten perusteena olevat oppilasmäärät						
Helsingin kaupungin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevat muiden kuntien oppilaat	626	0	626	626	0	0
Muiden koulutuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksessa olevat helsinkiläiset oppilaat	8 750	0	8 750	8 750	0	0

Vaikuttavuustavoitteet	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suomen- ja ruotsinkielinen varhaiskasvatus						
Lapsia varhaiskasvatuksen palvelujen piirissä 1-6v.	93,7 %	0,0	93,7 %	97,8 %	4,1 %	0,0
Suomenkielinen perusopetus						
Peruskoulun päättötodistuksen saaneet	98 %	0	98 %	99 %	1 %	0
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 1. luokan oppilaat	86 %	0	86 %	93 %	7 %	0
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 6. luokan oppilaat	75 %	0	75 %	84 %	9 %	0
Ruotsinkielinen perusopetus						
Peruskoulun päättötodistuksen saaneet	99 %	0	99 %	99 %	0 %	0
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 1. luokan oppilaat	89 %	0	89 %	98 %	9 %	0
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 6. luokan oppilaat	81 %	0	81 %	95 %	14 %	0
Suomenkielinen lukiokoulutus						
Ylioppilaskirjoitusten tulokset (ero valtak. keskiarvoon)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
Läpäisyaste	89,4 %	0,0	89,4 %	83,3 %	-6,1 %	0,0
Keskeyttäminen negatiivinen	1,3 %	0,0	1,3 %	3,0 %	1,7 %	0,0
Ruotsinkielinen lukiokoulutus						
Ylioppilaskirjoitusten tulokset (ero valtak. keskiarvoon)	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,0
Läpäisyaste	93,4 %	0,0	93,4 %	98,5 %	5,1 %	0,0
Keskeyttäminen negatiivinen	1,2 %	0,0	1,2 %	1,2 %	0,0 %	0,0

Vaikuttavuustavoitteet	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Ammatillinen koulutus						
Läpäisyaste	53,8 %	0,0	53,8 %	50,3 %	-3,5 %	0,0
Läpäisyaste, näyttötutkintoperusteinen	59,8 %	0,0	59,8 %	63,3 %	3,5 %	0,0
Keskeyttämiset, negatiivinen	11,8 %	0,0	11,8 %	11,1 %	-0,7 %	0,0
Järjestämisluvan käyttöaste	100,0 %	0,0	100,0 %	98,6 %	-1,4 %	0,0

Käyttötalous

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulot ylittivät talousarvion noin 10,0 miljoonalla eurolla. Lisätulot kertyivät kaupungin saamista käyttötarkoitussidonnaisista valtionavustuksista sekä muusta ulkopuolisesta rahoituksesta, joita ei ole pystytty huomioimaan talousarviossa sekä kasvaneista varhaiskasvatuksen maksutuloista.

Toimialan käyttötalouden menot toteutuivat 1,9 miljoonaa euroa alle talousarvion. Menot alittivat talousarvion joh-tuen muun muassa varhaiskasvatuksen asiakasmäärien jäämisestä alle talousarvion.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Toimialalla on kaksi sitovaa toiminnallista tavoitetta vuoden 2018 talousarviossa. Sitovia tavoitteita mitataan kymmenellä mittarilla. Toimialan kaikki sitovat tavoitteet toteutuivat talousarvion mukaisesti.

- Helsingissä joustavat elinikäisen oppimisen polut ottavat huomioon erilaisten oppijoiden tarpeet.

Tavoite toteutui. Kolme viidestä mittarista toteutui.

- Koko kaupunki oppimisympäristönä, tehostetaan toimialan yhteistä tilankäyttöä.

Tavoite toteutui. Neljä mittaria viidestä toteutui.

Tuottavuus

Toimialan tuottavuutta mitattiin vuonna 2018 toimialatasolla. Tuottavuus lasketaan tuottavuusindeksillä tuotospanoslaskentana. Tuottavuutta on pyritty parantamaan tilankäyttöä tehostamalla sekä digitalisaatiota ja inklusiivista koulua edistämällä. Toimialan tuottavuus oli 100,4 vuonna 2018, mikä ylitti talousarvion, tavoitteen ollessa 100,3.

Määrä- ja taloustavoitteet

Varhaiskasvatuksen asiakasmäärä oli noin 1 100 lasta vähemmän kuin talousarviossa. Perusopetuslain mukaisessa iltapäivätoiminnassa oli 1 200 oppilasta enemmän kuin talousarviossa. Perusopetuksen oppilasmäärä ylitti talousarvion 360 oppilaalla ja lukiokoulutuksessa oli 130 opiskelijaa enemmän kuin talousarviossa. Ammatillisen koulutuksen opiskelijavuosimäärä oli 9 812 vuotta, mikä ylittää talousarvion noin 200 opiskelijavuodella. Vapaan sivistystyön opetustuntien lukumäärä oli talousarvion tasolla sekä suomenkielisessä että ruotsinkielisessä työväenopistossa

Varhaiskasvatuksen keskimääräiset nettomenot/lapsi ylittivät suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa 210 eurolla ja ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa 1 100 eurolla. Menojen kasvu johtui ennustettua pienemmästä lapsimäärästä.

Perusopetuksen keskimääräiset oppilaskohtaiset nettomenot olivat pienemmät kuin talousarviossa sekä suomen-että ruotsinkielisessä perusopetuksessa samoin kuin opiskelijakohtaiset nettomenot lukiokoulutuksessa. Tämä johtuu kasvaneesta oppilas- ja opiskelijamäärästä.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijavuoden yksikköhinta alitti talousarvion. Tämä johtuu ammatillisen koulutuksen kasvaneesta opiskelijamäärästä.

Vapaan sivistystyön nettomenot/opetustunti olivat talousarviota korkeammat suomenkielisessä työväenopistossa, mutta alemmat ruotsinkielisessä työväenopistossa.

Tilankäytön tehokkuuden toteutuminen

Toimialan tilankäyttöä seurataan tilankäyttösuunnitelmassa olevilla kaupungin yhteisillä mittareilla, jotka ovat tilojen lukumäärä, käytettävissä oleva huoneistoala kokonaisuutena sekä asiakas/lapsikohtainen huoneistoala. Suomenkielisten päiväkotien tilojen seurannassa on käytössä oma tilamittari, tilantäyttö-prosentti.

Toimialan tilankäytön tehokkuus on heikentynyt talousarvioon verrattuna ammatillisen koulutuksen osalta. Tilankäytön tehokkuus on pysynyt talousarvion tavoitteen tasolla yleissivistävässä koulutuksessa ja lukioissa. Varhaiskasvatuksen tilankäytön tehokkuus on parantunut 0,3 htm²/asiakas. Tilatavoitteen toteutumisen seuranta ei ole mahdollista tehdä samalla tavalla kuin talousarviossa.

3 Kaupunkiympäristön toimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 007 060	0	1 007 060	1 019 182	-12 122	-5 500
Menot	-753 322	0	-753 322	-737 420	-15 903	-4 180
Toimintakate	253 737	0	253 737	281 762	-28 025	-9 680
Poistot	257 918	0	-257 918	252 451	-5 466	0
Tilikauden tulos	-4 181	0	-4 181	29 311	-33 491	-9 680

Toimialalla oli käytettävissä menoihin 753,3 miljoonaa euroa ja lisäksi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella hissiavustuksiin myönnettyä ylitysoikeutta 0,2 miljoonaa euroa. Menojen toteuma oli 737,4 miljoonaa euroa. Talousarviossa tuloarvio oli 1 007,1 miljoonaa euroa ja toteuma 1 019,2 miljoonaa euroa.

3 10 01 KAUPUNKIRAKENNE

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	457 400	0	457 400	475 625	-18 225	0
Menot	-185 692	0	-185 692	-180 747	-4 946	-180
Toimintakate	271 708	0	271 708	294 878	-23 170	-180
Poistot	95 915	0	-95 915	104 569	8 654	0
Tilikauden tulos	175 793	0	175 793	190 309	-14 516	-180

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritettavatavoitteet						
Vapautuvien vuokra-asuntojen markkinointiaika, keskiarvo enintään pv.	5	0	5	3,6	-1	0
Maanmittaustoimintaan liittyvien keskeisten palvelujen toimitusaika enintään, keskiarvo pv	19	0	19	15,5	-4	0
Ulkoiset maanvuokrat, milj. €, vähintään	214	0	214	220	6	0
Kaupungin tuella rakennettujen hissien määrä, kpl	60	0	60	74	14	0
Geoteknisestä suunnittelusta johtuvia, yli 0,5 milj. euron vahinkoja ei toteudu pohja- ja kalliorakentamisessa, vahinkojen määrä, kpl	0	0	0	0	0	0
Rekisteröityjä kiinteistöjä ja rasitteita	550	0	550	925	375	0
Uudisrakennusmittauksia	650	0	650	775	125	0
Pysäköinnin valvontatapahtumat	1 200 000	0	1 200 000	782 093	-417 907	0
Ympäristönsuojelussa tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään	430	0	430	579	149	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Elintarviketurvallisuudessa tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään	2 700	0	2 700	2 909	209	0
Ympäristöterveydessä tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään	500	0	500	832	332	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Maankäyttö ja kaupunkirakenteen menot euroa/asukas	41	0	41	54,6	14	0
Maankäyttö ja kaupunkirakenteen menot euroa/kaavoitettu kokonaiskerrosala (kem ² 5 v keskiarvo)	22	0	22	27,0	5	0
Ulkovalaistuksen energian kulutus, kWh/asukas	71,2	0,0	71,2	70,8	-0,4	0,0
Toiminnan laajuustiedot						
Kaavoituksen mahdollistamat uudet asunnot (kpl)*	6 000	0	6 000	7 000	1 000	0
Kaavoitettu kokonaiskerrosala (kem ²)**	1 300 000	0	1 300 000	1 367 357	67 357	0
Suunnitellut baana- ja pyöräilyn pääväyläkilometrit (km) **)	10	0	10	6	-4	0
Suunniteltujen pyöräpysäköintipaikkojen lkm **)	300	0	300	180	-120	0
Alueidenkäytön valvontatapahtumat	15 000	0	15 000	15 651	651	0
Katutyöluvut	6 000	0	6 000	6 420	420	0
Tilapäiset liikennejärjestelyt, kpl	6 700	0	6 700	6 575	-125	0
Sijoitusluvut ja -suostumukset	450	0	450	474	24	0
Maanvuokrasopimukset, HKR	1 500	0	1 500	1 918	418	0
Tonttikorkeusilmoitukset	600	0	600	576	-24	0
Pysäköintivirhemaksut ja -huomautukset, kpl	200 000	0	200 000	156 887	-43 113	0
Pysäköintiautomaatit, kpl	450	0	450	560	110	0
Pysäköintitunnukset	28 000	0	28 000	27 730	-270	0
Kunnossa- ja puhtaanapitosiirrot, kpl	11 900	0	11 900	17 000	5 100	0
Pysäköinninvalvonnan siirrot, kpl	4 100	0	4 100	2 152	-1 948	0
Ylläpidettävä katuala, ha	2 112	0	2 112	2 180	68	0
Ylläpidettävät sillat, m ²	322 000	0	322 000	324 869	2 869	0
Yleiset käymälät, kpl	39	0	39	39	0	0
Uudelleen päällystetty katuala, ha	46	0	46	43	-3	0
Rakennetut puistot, ha	924	0	924	924	0	0
Pellot ja niityt, ha	1 045	0	1 045	1 052	7	0
Metsäiset alueet, ha	4 655	0	4 655	4 655	0	0
Katuvihreä, ha	496	0	496	497	1	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Rakennusvalvonnan lupapäätökset, kpl	3 600	0	3 600	2 486	-1 114	0
Uudisrakentamista koskevat lupapäätökset, kpl	700	0	700	478	-222	0
Uudisrakentamisen lupapäätökset, asuntoja kpl	6 000	0	6 000	6 544	544	0
Käyttötarkoituksen muutokset, asuntoja kpl	1 000	0	1 000	734	-266	0
Uudisrakentamisen lupapäätökset, toimistot, liiketilat, julkiset tilat kem ²	300 000	0	300 000	242 175	-57 825	0
Uudisrakentamisen lupapäätökset, teollisuus ja varastotilat kem ²	90 000	0	90 000	24 857	-65 143	0
Uudisrakentamisen lupapäätökset, muut kem ²	7 500	0	7 500	8 566	1 066	0
Rakennusvalvonnan erityissuunnitelmat, kpl	42 000	0	42 000		-42 000	0
Rakennusvalvonnan katselmukset, kpl	15000	0	15 000	15 687	687	0
Uudisrakentamisen määrä milj. m ³	4,3	0	4,3	3,2	-1,1	0
*) sisältää poikkeamispäätökset						
**) kyseisen vuoden lisäys						
Resurssit						
Henkilöstön määrä *)	1 103	0	1 103	1 140	37	0
Toimialan tilojen kokonaispinta-ala htm ²	37 946	0	37 946	37 946	0	0

*) suuruusluokka-arvio hallinto- ja tukipalveluhenkilöstön määrän vähentämisen vaikutuksesta kokonaishenkilöstömäärään (ei sisällä yleisiä alueita)

Tuottavuus (2017 = 100)	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Tuottavuus	100,5	100,5			

Kaupunkirakenteella oli talousarviossa käytettävissä 185,7 miljoonaa euroa ja lisäksi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella hissiavustuksiin myönnettyä ylitysoikeutta 0,2 miljoonaa euroa. Menojen toteuma oli 180,7 miljoonaa euroa alittaen talousarvion 5,0 miljoonalla eurolla. Henkilöstökulut toteutuivat noin 3,2 miljoonaa euroa (4,6 prosenttia) budjetoitua pienempinä. Palveluiden ostoista säästyi noin 1,2 miljoonaa euroa (1,3 prosenttia).

Kaupunkirakenteen tuloarvio oli talousarviossa 457,4 miljoonaa euroa. Tulojen toteuma oli 475,6 miljoonaa euroa, joka ylittää talousarvion 18,2 miljoonalla eurolla (4 prosenttia).

Maan- ja rakennusten myynneistä saatiin myyntivoittoja yhteensä 112,5 miljoonaa euroa. Pääosa maanmyyntituloista (111,8 miljoonaa euroa) tuli Kalasataman ja Jätkäsaaren asuntotonttien myynnistä. Rakennusten osalta (0,7 miljoonaa euroa) merkittävin myyntitulo saatiin Kansakoulunkadun kiinteistön kaupasta. Toimintavuoden aikana toteutui 11 maankäyttösovinnusta. Kaupunki sai niistä maksuja 19 miljoonaa euroa, ja ne toivat ilmaisluovutuksina 0,6 ha maita, joiden hankintahinta muutoin olisi ollut noin 2 miljoonaa euroa.

Ulkoisia maanvuokria koskeva tavoite oli 214 miljoonaa euroa. Maanvuokratulojen toteuma oli noin 220 miljoonaa euroa, joten tavoite saavutettiin.

Vuosi 2018 oli kaupunkiympäristön toimialan ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Toiminta jatkoi vakiintumistaan uuden organisaation mukaisena, ja yhteistyöverkostot tiivistyivät entisestään niin toimialan sisällä kuin muiden

toimijoiden kanssa. Toiminta kehittyi entistä tehokkaampaan, tuottavampaan ja asiakaslähtöisempään suuntaan, ja toiminnan keskeisenä tavoitteena oli kaupunkistrategian visio Helsingistä maailman toimivimpana kaupunkina.

Helsingin kaupunki kantaa vastuuta ilmastonmuutoksen hillinnästä. Tavoitteena on olla hiilineutraali kaupunki vuoteen 2035 mennessä. Tähän päästään vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä 80 prosentilla sekä kompensoimalla jäljelle jäävä 20 prosenttia toteuttamalla päästövähennyksiä muualla. Yhtenä kaupungin kärkihankkeista kaupunkiympäristön toimiala valmisteli Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman ja siihen liittyvää päästövähennysohjelmaa yhteistyössä kaupungin muiden toimijoiden kanssa, ja kaupunginhallitus hyväksyi ohjelman vuoden lopussa.

Helsingin uusi yleiskaava eli kaupunkikaava sai lainvoiman 5. joulukuuta 2018. Korkein hallinto-oikeus kumosi yleiskaavasta joitain osia. Kumotut merkinnät koskevat muun muassa Länsiväylän, Turunväylän, Hämeenlinnanväylän ja Lahdenväylän kaupunkibulevardeja sekä alueita Viikintien ympäristössä, Tuomarinkylässä, Pornaistenniemessä, Vartiosaareissa, Ramsinniemessä ja Ilmalassa. Myös Östersundomin kolmen kunnan yhteinen yleiskaava hyväksyttiin kussakin kunnassa loppuvuodesta.

Uuden yleiskaavan pohjalta jatketaan suunnittelua. Kaavoituksen painopisteinä ovat kohteet, jotka tukevat tiivistystä kaupunkirakennetta raideliikenteen palvelualueelle. Vuonna 2018 kaavoitettiin Raide-Jokerin varrelle sijoittuvaa kaupunkirakennetta. Muita asuntotuotannon kannalta merkittävimpiä kaavoja valmistui mm. Postipuistoon, Herttoniemen yritysalueen eteläosaan ja Jätkäsaaren Melkinlaituriin.

Maanalainen kokoojakatu ja kävelykeskustan merkittävä laajentaminen kaupunkiyhteisenä strategiahankkeena etenivät kansliavetoisena. Selvitys keskustan huoltoväylän hyödyntämiseksi toimenpideohdotuksineen valmistui joulukuussa.

Vuonna 2018 toteutettiin merellisen Helsingin yleissuunnitelman luontoarvojen tarkasteluja, saarten kategorisointia sekä laadittiin huoltoliikenteen periaatesuunnitelma ja aloitettiin ilmastokestävän rantarakentamisen periaatteiden laadinta.

Helsingin kaupunki pyrkii lisäämään tontinluovutustoiminnan avoimuutta. Avoimuus edistää muun muassa rakennusalan kilpailua ja toimijoiden yhdenvertaista kohtelua sekä kannustaa innovaatioiden kehittämiseen sekä täydennysrakentamiseen. Näiden tavoitteiden edistämiseksi kaupunkiympäristön toimialalla valmisteltiin osana maapoliittisia linjauksia tontinluovutusta koskevat periaatteet. Nämä hyväksytään alkuvuonna 2019, minkä jälkeen maapoliittisten linjausten valmistelua jatketaan koskien maanhankintaa ja muita maapoliittisia toimenpiteitä.

Liikenneturvallisuuden edistämiseksi päätettiin uusista nopeusrajoitusten periaatteista kaupunginhallituksessa, minkä lisäksi kaupunkiympäristölautakunta päätti liikenteen kameravalvonnan periaatteista. Jalankulun turvallisuutta parannettiin asuntoalueiden tonttikatujen kadunvarsien pysäköinnin uusien periaatteiden avulla, jotka mahdollistavat tonttikatujen jalkakäytävien tehokkaan lumenpoiston ja liukkaudentorjunnan. Katutöiden liikennehäiriöiden vähentämiseksi käynnistettiin kehittämisprojekti vuosille 2019-2021.

Pyöräliikenteen tavoiteverkon hankkeiden yleis- ja katusuunnittelu sekä toteutus etenivät vuonna 2018 ohjelmien mukaisesti. Muun muassa Mäkelänkadun liikennesuunnitelma sekä Baana-yhteyden Kansalaistori-Kaisaniemenpuisto - suunnitelma hyväksyttiin lautakunnassa.

Raitioliikenteen kehittämisohjelman toimenpiteitä ohjelmoitiin ja toteutettiin muun muassa läntisen kantakaupungin raitioteiden yleissuunnittelun sekä Jätkäsaaren ja Ilmalan raitioteiden liikenne- ja katusuunnittelun osalta. Kalasataman ja Hernesaaren raitioteiden yleissuunnitelmat hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa.

Kestävien liikennemuotojen kulkumuoto-osuustavoitteen toteutumista edistettiin laajentamalla jalankulun ja pyöräilyn pääväylien tehostetun talvihoidon reitistöä Haagan ja Pitäjänmäen suuntaan.

Hankintatoimen kehittäminen oli yksi toimialan painopisteistä vuonna 2018. Kehittämisen tavoitteena oli parantaa muun muassa hankintojen suunnitelmallisuutta, innovatiivisuutta, vaikuttavuutta ja vastuullisuutta ja siten koko kaupungin taloudenpidon vastuullisuutta. Tätä kohti pyritään jatkossa kehittämistyön tuloksena syntyneen hankintastrategian avulla, jonka toimenpideohjelman laatimista jatketaan vielä vuonna 2019.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Asuntotuotantoon luovutetaan rakennusoikeutta vähintään 380 000 kerrosneliometriä.

Tavoite ei toteutunut. Asuntotontteja luovutettiin noin 313 000 k-m² vastaava määrä, josta noin 245 500 k-m² vuokraamalla. Yhtenä keskeisenä tekijänä luovutetun asuinrakennusoikeuden alhaiseen määrään voitaneen edelleenkin pitää noususuhdanteen johdosta nousseita urakkahintoja, jotka ovat edelleen vaikeuttaneet erityisesti valtion tukeman asuntotuotannon hankkeiden, mutta myös muun säännellyn asuntotuotannon hankkeiden liikkeellelähtöä ja siten myös tontinluovutusta. Kaupungin omalla rakennuttajalla useiden urakkakilpailujen tarjoukset ovat ylittäneet valtion tukemassa ja kohtuuhintaisessa asuntotuotannossa hyväksyttävän hintatason.

- Laaditaan MAL-sopimuksen ja uuden AM-ohjelman mukaisesti asemakaavoja asuntotuotantoon vähintään 600 000 kerrosneliometriä pääosin raideliikenteen palvelu-alueelle. Kerrosalasta on täydennysrakentamista vähintään 240 000 kerrosneliometriä.

Tavoite toteutui. Vuonna 2018 asemakaavoitettiin 760 120 k-m² asuntotuotantoa pääosin raideliikenteen palvelu-alueelle. Tästä täydennysrakentamista on 45,21 prosenttia (343 677 k-m²). Lisäksi 14 175 k-m² poikkeamispäätöksistä.

- Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa verrattuna viiden edellisen vuoden keskiarvoon.

Tavoite toteutui. Vuonna 2018 osuus oli 79,5 prosenttia, kun viiden edellisen vuoden keskiarvo oli 76,9 prosenttia.

- Rakennetaan ja otetaan käyttöön toimialan asiakastyytyvyyden mittausjärjestelmä.

Tavoite toteutui. Toimialan johtoryhmä päätti 17.12.2018 kokouksessaan ottaa käyttöön ydinprosessikokonaisuuksille esitetyt mittarit vuosille 2018-2019.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti

- Tavoitteena oli nostaa vuotuinen asuntotuotantotavoite 6 000 asuntoon ja edelleen 7 000 asuntoon vuoteen 2019 mennessä. Tavoite toteutui. Vuonna 2018 on asemakaavoitettu 760 120 k-m², joka mahdollistaa vähintään 7 500 asuntoa.
- Laaditaan tarkemmat yleissuunnitelmat yleiskaavan toteuttamisohjelman 1. vaiheen painopistealueille.
- Tavoite toteutui. Vihdintien ja Tuusulanväylän suunnitteluperiaatteet hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa Selvitetty Vihdintie-Huopalahden tien bulevardikaupunginosan liiketilat, alustava mitoitus ja keskeiset sijainnit (5/2018), Tuusulan bulevardikaupunginosan liiketilat, alustava mitoitus ja keskeiset sijainnit (10/2018). Käynnistetty Vihdintien bulevardin pikaraitiotien kaupunkitaloudellinen arviointi. Priorisoitu täydennysrakentamisen painopistealueet jatkosuunnittelun pohjaksi.
- Turvataan yritysten toimintaedellytykset ja elinkeinoelämän toimivuus laatimalla riittävästi ja oikea-aikaisesti toimitilakaavoja kaupunkirakenteen ja saavutettavuuden kannalta hyvillä paikoilla. Tavoite toteutui. Toimitilaa hyvillä sijainneilla on kaavoitettu vuoden 2018 aikana 276 540 k-m².
- Joukkoliikenteen kuljetusosuustavoitteena aamuliikenteessä keskustaan oli vähintään 74 prosenttia ja joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteessä vähintään 22 prosenttia. Kulkutapajakaumaa ei ole vielä saatavissa.
- Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden ja kuolleiden kokonaismäärätavoitteen vähenemistrendi oli vähintään 2 prosenttia viiden edellisen vuoden keskiarvosta. Tavoite toteutui. Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden ja kuolleiden kokonaismäärä väheni v. 2018 12,6 prosenttia viiden edellisen vuoden keskiarvoista.

- Asunto-ohjelman mukaisille tonteille oli tavoitteena rakentaa katu sellaiseen vaiheeseen, että tontin rakentaminen oli oikea-aikaisesti mahdollista. Tavoite on pääsääntöisesti toteutunut. ATO-mittariston käyttöön oton jälkeen 2019 tavoitteen seuranta tulee tarkentumaan ja tavoitteelle saadaan toteumaluvut.
- Keskusta-alueiden kävely-ympäristön toiminnallisen ja kaupunkikuvallisen laadun parantamista tavoiteltiin ja tätä seurattiin edellisvuonna käyttönotetulla seurantamenetelmällä. Tavoite toteutui. Vuonna 2018 valmistui tutkimus Kannelmäen alueelta.
- Yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa oli tavoitteena tukea toimia, jotka edistävät pyöräilyä. Tavoitteena oli pyöräilyn lisääminen ja turvallisuuden edistäminen. Mittarina käytettiin pyöräliikenteen automaattilaskentapisteissä pyörämäärien kasvua kolmen edellisen vuoden keskiarvosta sekä pyöräilyn turvallisuuteen tyytyväisten osuuden kasvua edelliseen pyöräilybarometrin tulokseen (2016) verrattuna. Molemmat tavoitteet toteutuivat. Automaattisten pyörälaskimien yhteenlaskettu pyöräilijämäärä oli 10,9 prosenttia suurempi kuin kolmen edellisen vuoden keskiarvo. Pyöräilyn turvallisuuteen tyytyväisten ja melko tyytyväisten yhteenlaskettu osuus kasvoi 74,4 prosentista 75,6 prosenttiin.
- Kansallisen kaupunkipuiston perustamisselvityksen ensimmäinen vaihe valmistuu. Tavoite toteutui osittain. Perustamisselvityksen ensimmäiseen vaiheeseen kuuluva raportin luonnos valmistui. Selvitykseen kuuluvan vuorovaikutuspilotin karttakyselyt, eri vuorovaikutustilaisuuudet ja nettialogi toteutuivat. Ensimmäinen vaihe ei edennyt päätöksentekoon.
- Luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa oli tavoitteena laatia hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä rauhoitusesitykset kolmelle luonnonsuojelualueelle. Tavoite toteutui. Hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä rauhoitusesitykset on laadittu seuraaville alueille: Kallahden matalikon luonnonsuojelualue, Maununnevan luonnonsuojelualan laajennus, Haltialan metsän luonnonsuojelualue.
- Ympäristötalon kokonaisenergiankulutus vuonna 2018 oli 3 prosenttia pienempi kuin vuonna 2015. Tavoite toteutui. Ympäristötalon kokonaisenergiankulutus vuonna 2018 on 7,3 prosenttia pienempi kuin vuonna 2015.
- Rakennusvalvontaan saapuneista lupahakemuksista tavoiteltiin käsiteltävän vähintään 80 prosenttia 6 viikossa. Tavoite toteutui. Käsitelyaika oli 36 päivää.
- Asumisterveyttä koskevista toimenpidepyynnöistä oli tavoitteena ratkaista 80 prosenttia 200 vuorokaudessa asian vireille tulosta. Tavoite ei toteutunut. 80 prosenttia toimenpidepyynnöistä ratkaistiin 238 vuorokaudessa. Asumisterveystiimin toimintaa on haitannut poikkeuksellinen resurssitilanne.
- Oleskelutilojen, mm. päivähoitotilat, koulut, majoitustilat ja nk. hygieniaa edellyttävien huoneistojen käyttöönottoa koskevista ilmoituksista oli tavoitteena käsitellä 80 prosenttia alle 15 vuorokaudessa. Tavoite toteutui. 80 prosenttia ilmoituksista käsiteltiin 10 vuorokaudessa.
- Pilaantuneen maaperän kunnostamista koskevista ilmoituksista oli tavoitteena ratkaista 80 prosenttia 80 vuorokauden kuluessa ilmoituksen vireille tulosta. Tavoite toteutui. Kaikki ilmoitukset käsiteltiin alle 80 vuorokauden kuluessa ilmoituksen vireille tulosta.
- Maanmittaustoimintaan liittyvien keskeisten palvelujen toimitusaikojen keskiarvoksi tavoiteltiin enintään 19 päivää. Tavoite toteutui. Neljän keskeisen palvelun toimitusaikojen keskiarvo oli 15,5 päivää.
- Uusia elintarvikehuoneistoja ja toimijanvaihdoksia koskevien ilmoitusten keskimääräiseksi käsitelyajaksi tavoiteltiin enintään 7 vuorokautta. Tavoite toteutui. Keskimääräinen käsitelyaika oli 5 vuorokautta.

3 10 02 RAKENNUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	512 094	0	512 094	506 735	5 359	-5 500
Menot	-276 095	0	-276 095	-279 347	3 252	-4 000
Toimintakate	235 999	0	235 999	227 388	8 611	-9 500
Poistot	160 000	0	-160 000	145 551	-14 449	0
Tilikauden tulos	75 999	0	75 999	81 837	-5 837	-9 500

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritavoitteet						
Tyhjien tilojen osuus tilakannasta enintään % *)	4	0	4	3,1	-1	0
Uudisrakennukset ja peruskorj., m ²	60 000	0	60 000	63 000	3 000	0
Arkkitehtuuripalvelun projekteille tehdyt tunnit	30 000	0	30 000	43 378	13 378	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Kaupungin palvelurakennusten sääkorjattu lämpöenergian kulutus, kWh/brm ² /v **)	140	0	140	136	-4	0
Toiminnan laajuustiedot						
Tiloja vuokrauksessa, m ²	2 970 000	0	2 970 000	2 713 000	-257 000	0
Tiloja ylläpidossa, m ²	1 880 000	0	1 880 000	1 986 227	106 227	0
Tilojen pinta-ala suhteessa asiakasmäärään	0,96	0,00	0,96	0,95	-0,01	0,00
Resurssit						
Henkilöstön määrä *)	393	0	393	350	-43	0

*) Tyhjien tilojen laskennassa käytetään ulkopuolisen, riippumattoman kiinteistötaloustutkimuslaitoksen (KTI) mukaista laskentatapaa

Tuottavuus (2017 = 100)	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Tuottavuus	100,5	100,5			

Rakennusten sitova toimintakate oli 236,0 miljoonaa euroa. Toteutunut toimintakate oli 227,4 miljoonaa euroa alittaan toimintakatetavoitteen 8,6 miljoonalla eurolla (noin 3,7 prosenttia).

Tulot alittivat talousarvion (512,1 miljoonaa euroa) noin 5,4 miljoonalla eurolla. Toimialauudistus pienensi kaupunkiympäristön toimialan sisäisiä vuokratuloja. Asuntojen korjaustoiminnan hidastuminen lisäsi asuntojen tyhjääkäyttöä ja Kätilöopiston sairaalan vuokrasopimuksen päättymisen aiheuttivat tulojen menetyksiä.

Menot ylittivät talousarvion (276,1 miljoonaa euroa) noin 3,3 miljoonalla eurolla. Väistötiloista johtuen vuokrat ja vastikkeet olivat noin 2,5 miljoonaa euroa korkeammat kuin talousarviossa ja lämmön sekä sähkön oston kustannukset olivat noin 6 miljoonaa euroa korkeammat kuin aiempina vuosina.

Yritysvuokrausten vuokrasopimusten tulot olivat yhteensä 51,4 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 laadittiin lyhytaikaisten vuokrausten periaatteet sekä solmittiin 30 lyhytaikaista vuokrasopimusta.

Toimitilavuokrauksen sisäisten vuokrasopimusten tulot olivat yhteensä 379,5 miljoonaa euroa. Tästä summasta noin 60 miljoonaa euroa oli markkinoilta vuokrattujen tilojen osuus. Voimassa olevien vuokrasopimusten määrä oli noin 1500 kpl ja vuokrattu pinta-ala noin 2,1 milj. m². Keskivuokra oli 15,2 euroa/m²/kk. Tilamäärä lisääntyi 9 000 m²:llä.

Tyhjien, markkinoitavissa olevien tilojen määrä (vajaakäyttöaste) oli vuodenvaihteessa 2018 (toimitila-, asunto- ja yritys vuokraus) 3,12 prosenttia eli 80 000 m² koko kannasta 2 800 000 m². Vastaava luku pääkaupunkiseudulla on 12,5 prosenttia.

Rakennuttamispalvelun johtamana toteutettiin vuoden 2018 aikana julkisia investointihankkeita noin 600 miljoonalla eurolla, josta infrarakentamisen osuus on noin 220 miljoonaa euroa ja talonrakentamisen noin 380 miljoonaa euroa. Rakennuttamistoimeksiannot tulivat kaupungin sisältä ja kaupungin kokonaan tai osittain omistamilta yhtiöiltä ja säätiöiltä. Vuonna 2020 valmistuva Olympiastadionin perusparannushanke sekä 2020-luvun loppupuolelle jatkuva Kruununsillat-hanke olivat suurimmat yksittäiset hankkeet. Muita merkittäviä hankkeita olivat muun muassa Meche-lininkadun peruskorjaus, Kansalaistori, Metropolian Myllypuron campus, Kaupunkiympäristötalo ja Keskustakirjasto Oodi sekä lukuisat uusien projektialueiden aluerakentamishankkeet. Lisäksi kiireaikataululla rakennutettiin noin 1200 lisätilapaikkaa esiopetusta ja varhaiskasvatusta varten.

Kaupunkiympäristön toimialan yksi keskeisistä painopisteistä on rakennuskannan ylläpito, kehittäminen ja turvallisuus. Näiden tavoitteiden tukemiseksi laadittiin vuonna 2018 kiinteistöstrategia, joka koostuu toimitilastrategiasta ja toimitilaomaisuuden omistajapolittisista linjauksista. Linjausten tavoitteena on osaltaan turvata rakennettua omaisuutta koskevan päätöksenteon systemaattisuus, pitkäjänteisyys sekä pääomien käytön tehokkuus. Lisäksi kiinteistöstrategia tukee korjausvelan hallintaa ja mahdollistaa osaltaan uusien urakkamuotojen kokeilut. Kiinteistöstrategia sisältää myös sisäilmaohjelman, jossa linjataan sisäilmaongelmien ennaltaehkäisyä ja ratkaisemista. Kiinteistöstrategian toteutusohjelman laadinta käynnistyi loppuvuonna 2018, ja se jatkuu vuonna 2019. Laadittu kiinteistöstrategia viedään päätöksentekoon vuoden 2019 aikana.

Vuonna 2018 toteutettiin useita eri tasoisia palveluverkkotarkasteluja. Tarkasteluja toteutettiin yksittäisten hankkeiden arviointia varten esimerkiksi Puotilan ala-asteen korvaavan uudisrakennuksen tarpeen määrittelemiseksi, väistö- ja lisätilajärjestelyiden kehittämiseksi sekä kaupunkitasoisesti lukioverkon osalla. Laajoja asukkaita osallistavia palvelutilaverkkotarkasteluja toteutettiin mm. Mellunkylässä ja Puistolassa. Lisäksi osallistuttiin asukkaita osallistavaan Herttoniemen visio -työskentelyyn. Palvelutilaverkkotyön kehittämistä on tehty erityisesti yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa.

Kaudella valmistauduttiin sote- ja maakuntauudistukseen ja osallistuttiin sopimusten tekemiseen päivitysintegraatiosta HUSin kanssa.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Energiansäästöavoite ulkovalaistuksen ja toimitilojen osalta on 3 prosenttia toimitilojen ja ulkovalaistuksen vuoden 2015 energiankulutuksesta.

Tavoitteet toteutuivat. Ulkovalaistuksen osalta energiansäästö on noin 6 prosenttia ulkovalaistuksen vuoden 2015 energiankulutuksesta. Toimitilojen osalta sääkorjattu lämmön kulutus on noin 5 prosenttia pienempi kuin vuonna 2015.

- Vuoden 2018 aikana laaditaan kaupungin toimitilakiinteistöjen korjausvelan hallintasuunnitelma ja esitys sen seurannasta.

Tavoite toteutui. Korjausvelan haltuunottosuunnitelma ja esitys sen seurannasta on laadittu. Korjausvelan haltuunotto kytkeytyy vahvasti vuonna 2018 valmistellun kiinteistöstrategian toimenpiteisiin.

- Tyhjien tilojen osuus vuokrattavissa olevasta toimitilakannasta on enintään 4 prosenttia.

Tavoite toteutui. Tyhjien tilojen osuus tilakannasta 31.12.2018 oli 3,12 prosenttia.

3 10 03 ASUNTOTUOTANTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	23 200	0	23 200	20 388	2 812	0
Menot	-19 469	0	-19 469	-12 101	-7 368	0
Toimintakate	3 731	0	3 731	8 287	-4 556	0
Poistot	45	0	-45	36	-9	0
Tilikauden tulos	3 686	0	3 686	8 251	-4 565	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritetavoitteet						
ARA-tuotanto: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	1238	0	1 238	1 141	-97	0
Muu uudistuotanto: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	262	0	262	402	140	0
Uudistuotanto yhteensä: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	1 500	0	1 500	1 543	43	0
Peruskorjaus: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	697	0	697	806	109	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä	56	0	56	73	17	0

Tuottavuus (2017 = 100)	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Tuottavuus	100,5	100,5			

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Toimialan tilojen kokonaispinta-ala htm ²	1 984	1 607	1 787	1 787	

Asuntotuotannon sitova toimintakatetavoite oli talousarviossa 3,7 miljoonaa euroa ja toteuma 8,3 miljoonaa euroa, mikä ylitti tavoitteen 4,6 miljoonalla eurolla.

Käyttömenot olivat yhteensä 12,1 miljoonaa euroa, mikä alitti talousarvion noin 7,4 miljoonalla eurolla (37,8 prosenttia). Käyttömenoista henkilöstökulut alittivat tulosbudjetin mukaiset menot noin 1,3 miljoonalla eurolla (22,3 prosenttia), lainojen korot olivat yhteensä noin 2,2 miljoonaa euroa, mikä alitti tulosbudjetin mukaiset menot noin 3,5 miljoonalla eurolla (61,4 prosenttia) ja palveluiden ostoihin varatuista määrärahoista säästyi 1,9 miljoonaa euroa (35,4 prosenttia).

Asuntotuotannon tulot kertyvät rakennuttamispalkkioista. Tilikaudelle oli budjetoitu palkkioita 23,2 miljoonaa euroa, joista toteutui 20,4 miljoonaa euroa.

Toimintakatteen ylitys kirjataan asuntotuotantorahastoon.

Asuntotuotanto käynnisti 1543 uudisasunnon rakentamisen, joista 753 ARA vuokra-asuntoa (48,9 prosenttia), 388 asumisoikeusasuntoa (25,1 prosenttia) ja 402 Hitas-asuntoa (26 prosenttia). Lisäksi vuokra-asuntojen peruskorjauksia käynnistettiin 806 kappaletta. Uudis- ja peruskorjauksista tehtiin rahoituskilpailut 2 566 asunnosta arvoltaan yhteensä 463 miljoonaa euroa. Rakennusaikaiset korot muodostivat 18 prosenttia talousarviomenoista.

Kestävän rakentamisen toimenpideohjelmissa uudisrakentamiselle ja peruskorjauksille vuosille 2017–2021 uudiskohteiden E-lukutavoite kerrostaloille on noin 10 prosenttia määräystasoa tiukempi. Hankesuunnitelmissa varaudutaan uusiutuvan energian käyttöön ja sähköautojen latauspaikkoihin. Vuonna 2018 kestävän rakentamisen toimenpideohjelmaa jatkettiin kaikissa Postipuiston alueen hankkeissa. Uudiskohteiden määräystasoa tiukempi E-luku tavoite

alitettiin (kerrostalojen tulos 79 on parempi kuin tavoite 80 ja rivitalojen tulos 80 parempi kuin tavoite 90). Sähköautojen latauspaikkoihin ja aurinkopaneeleihin varauduttiin Helsingin kaupungin asunnot Oy:n ja Helsingin asumisoikeus Oy:n hankkeissa mahdollisuuksien mukaan.

Vuonna 2018 suoritettiin asiakaspalautekysely asunnon ostajille yhteensä 16 Hitas- ja asumisoikeuskohteesta. Lisäksi osallistuttiin esittelijänä Jätkäsaaren asuntomessuille sekä Habitare-messuille.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Asuntotuotantopalvelun tavoitteena oli rakennuttaa 1 500 asuntoa.

Tavoite toteutui. Asuntotuotanto käynnisti 1 543 uudisasunnon rakentamisen, joista 753 ARA vuokra-asuntoa (48,9 prosenttia), 388 asumisoikeusasuntoa (25,1 prosenttia) ja 402 Hitas-asuntoa (26 prosenttia).

3 10 04 HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE JA HELSINGIN SEUDUN YMPÄRISTÖPALVELUT -KUNTAYHTYMIEN MAKSUOSUUDET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-198 050	0	-198 050	-197 677	-373	0
Toimintakate	-198 050	0	-198 050	-197 677	-373	0
Tilikauden tulos	-198 050	0	-198 050	-197 677	-373	0

Vuonna 2018 HSL maksuosuuksien toteuma oli 195,6 miljoonaa euroa ja HSY:n maksuosuus 2 miljoonaa euroa.

Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymän (HSL) määrärahan mitoitus perustuu HSL:n hallituksen 24.10.2017 yhtymäkokouksen hyväksymään talousarvioon 2018 ja toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2019–2020. Kuntaosuuksilla katetaan kullekin kunnalle kohdistettujen kulujen ja tuottojen erotus.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) perussopimuksen mukaan kuntayhtymä rahoittaa toimintakulunsa vesihuolto- ja jätehuoltotoimintojen maksuilla, kuntaosuuksilla ja muilla tuloilla. Kuntayhtymä perii jäsenkunniltaan maksuosuudet muista kuin vesihuollon tai jätehuollon tehtävistä aiheutuvista kustannuksista.

3 10 05 PELASTUSLAITOS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	14 365	0	14 365	16 433	-2 068	0
Menot	-52 435	0	-52 435	-52 316	-119	0
Toimintakate	-38 070	0	-38 070	-35 882	-2 188	0
Poistot	1 958	0	-1 958	2 295	337	0
Tilikauden tulos	-40 028	0	-40 028	-38 177	-1 851	0

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritetaivoitteet						
Turvallisuuspisteet	8 600	0	8 600	8 100	-500	0
Ensihoidon tavoittamisviive on enintään 8 minuuttia vähintään 70 %:ssa kiireellisyysluokkien A ja B tehtävistä.	70	0	70	67	-3	0
I-riskialueella pelastustoiminnan keskimääräinen lähtö- ja ajoaika kohteeseen ensimmäisellä 1+3 vahvuusella yksiköllä on enintään 6 minuuttia vähintään 50 %:ssa tehtävistä.	50	0	50	53	0	0
Muut tavoitteet						
Määräaikaisen valvontatoiminnan piirissä olevissa valvontakohteissa riskiluvun 3–5 saaneiden kohteiden osuus kaikista valvonnan piirissä olevista kohteista ei laske.	100	0	100	100	0	0
Maallikoiden havaitsemista kammiovärinäpotilaista selviytyy vähintään 32 prosenttia.	100	0	100	100	0	0
Ensihoitoyksiköiden tehtäväsidadonnaisuus ei nouse vuoteen 2017 verrattuna.	100	0	100	100	0	0
VATU-menettelyt toteutuvat 100 prosenttia.	100	0	100	82	-18	0
Täydennyskoulutuksen määrä on vähintään sama kuin vuonna 2017.	100	0	100	100	0	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Kaukolämmön kulutus (2010=100)	85	0	85	86	1	0
Sähkön kulutus (2010=100)	85	0	85	86	1	0
Toiminnan laajuustiedot						
Asukasluku	643 103	0	643 103	649 800	6 697	0
Palo- ja pelastustehtävät ilman ensivastetta	7 500	0	7 500	8 727	1 227	0
Ensihoitotehtävät ensivaste mukaan lukien	63 000	0	63 000	61 857	-1 143	0
Resurssit						
Vakanssit vuoden lopussa	688	0	688	708	20	0
Palkansaajat keskimäärin tilikaudella	670	0	670	652	-18	0
Bruttokäyttömenot, 1 000 euroa	52 435	0	52 435	52 316	-119	0
Nettokäyttömenot, 1 000 euroa	38 070	0	38 070	35 882	-2 188	0

Tuottavuus (2015=100)	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Bruttokäyttömenot, euroa/asukas	80,9	80,5	81,8	83,1	82,0
Nettokäyttömenot, euroa/asukas	58,8	55,2	59,3	61,0	56,6
Uusi tuottavuusindeksi, (2014=100)	98,4	102,3	98,5	100,0	101,4

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Tilojen kokonaispinta-ala htm ²	182 477	176 716	178 681	173 624	173 624
Tilojen pinta-alamäärä (htm ²) suhteessa asiakasmäärään	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Vuokrakustannukset, 1 000 euroa/vuosi	6 907	6 959	6 761	6 061	6 517
Toimipaikkojen määrä	10	10	10	10	10

Määrärahaa käytettiin 52,32 miljoonaa euroa. Käyttömenot alittuivat 0,12 miljoonaa euroa. Tulot ylittivät talousarvion 2,07 miljoonalla eurolla. Ylitys jakaantui tasaisesti kaikkiin laskutustuotteisiin.

Pelastuslaitoksen bruttokäyttömenot ilman poistoja olivat 80,51 euroa per asukas. Menot jakautuvat pelastustoimen käyttömenoihin 63,05 euroa ja ensihoitopalveluun 17,46 euroa. Pelastuslaitoksen ja samalla pelastustoimen nettomenot poistot mukaan lukien olivat 58,8 euroa. Ensihoitopalvelun pelastuslaitos järjestää omakustannusperiaatteella. Ensihoidon kokonaiskustannus ensivaste ja poistot mukaan lukien oli 18,81 euroa asukasta kohden.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä omatoimisen varautumisen kehittämiseksi kuntalaisiin sekä alueella toimiviin tahoihin kohdistetaan turvallisuuteen ja onnettomuusriskien hallintaan liittyviä toimenpiteitä. Vuoden 2018 turvallisuuspistekertymätavoite on vähintään 8 600.

Tavoite ei toteutunut. Tavoitteesta jäätin noin 6 prosenttia. Ylitettiin kuitenkin hieman 2017 tavoite ja toteutuma. Noususuhdanteen myötä kiihtynyt yksityissektorin kysyntä on lisännyt huomattavasti henkilöstön vaihtuvuutta. Poistumaa ei kyetä korvaamaan uusrekrytoinneilla riittävän nopeasti. Vaikean tilanteen ennakoidaan jatkuvan vuonna 2019.

- I-riskialueella pelastustoiminnan keskimääräinen lähtö- ja ajoaika kohteeseen ensimmäisellä 1+3 vahuisella yksiköllä on enintään 6 minuuttia vähintään 50 prosentissa tehtävistä.

Tavoite toteutui. Toteuma oli 53 prosenttia.

- Ensihoidon tavoittamisviive on enintään 8 minuuttia vähintään 70 prosentissa kiireellisyysluokkien A ja B tehtävistä.

Tavoite ei toteutunut. Toteuma oli 67 prosenttia. Poikkeama johtuu kiireellisen ensihoidon runsaasta tehtävämäärästä suhteessa ensihoitoyksiköiden kapasiteettiin.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Määräaikaisen valvonnan piirissä olevissa valvontakohteissa riskiluvun 3–5 saaneiden kohteiden osuus kaikista valvonnan piirissä olevista kohteista ei laske. Tavoite toteutui. Tulos 89,4 prosenttia ylittää tavoitteen 2,2 prosenttiyksikköä.
- Maallikoiden havaitsemista kammioväriäpotilaista selviytyy vähintään 32 prosenttia. Tavoite toteutui. Toteuma oli 66 prosenttia.

Käyttötalousoosan toteutuminen

- Ensihoitoyksiköiden tehtäväsidonnaisuus ei nouse vuoteen 2017 verrattuna. Tavoite toteutui. Kuljettavien yksiköiden tehtäväsidonnaisuus oli sama 50 prosenttia kuin viime vuonna. Johto- ja lääkäriyksikkö mukaan lukien sidonnaisuus pysyi ennallaan 46,0 prosentissa.
- Varhaisen tuen (VATU)-menettelyt toteutuvat 100 prosenttia. Tavoite ei toteutunut. Toteuma oli 82 prosenttia. Poikkeama johtuu työterveyshuollon ruuhkista ja esimiesten vaihtumisesta.
- Täydennyskoulutuksen määrä on vähintään sama kuin vuonna 2017. Tavoite toteutui. Tavoite ylittyi 6 prosenttia.
- Pelastustoimialueen alueellinen pelastusliitto sekä sopimuspalokunnat tuottavat onnettomuuksien ehkäisyyn ja omatoimiseen varautumiseen liittyviä palveluja kuntalaisille vähintään saman kuin vuonna 2017. Tavoite toteutui. Tavoite ylittyi 12 prosenttia.

3 10 06 TUKI HKL – LIIKELAITOKSELLE

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-21 581	0	-21 581	-15 232	-6 349	0
Toimintakate	-21 581	0	-21 581	-15 232	-6 349	0
Tilikauden tulos	-21 581	0	-21 581	-15 232	-6 349	0

HKL:lle maksettavalla tuella katetaan ne menot, joita HKL ei pysty laskuttamaan HSL:ltä tai muulta taholta. Vuonna 2018 tukea maksettiin 15,2 miljoonaa euroa. Tukea tarvitaan esimerkiksi HKL:n infrainvestointien pääomakulujen kattamiseen, koska HSL maksaa HKL:lle pääomakuluista vain 50 prosenttia. Lisäksi tuella katetaan mm. liityntäpysäköinnin ja pyöräilyn menoja.

LIKENNELIIKELAITOS (HKL)

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	221 225	200 456	-20 769
Liikelylijäämä/alijäämä	36 048	35 406	-642
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	2 809	2 809
Varsinaisen toiminnan rahavirta	13 783	47 182	33 399
Investointien rahavirta	-172 640	-102 704	69 936
Rahoituksen rahavirta	122 809	55 435	-67 374
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	-88	-88
Peruspääoman tuotto (9 %)	8 442	8 442	0
Infran korkotulo	20 036	19 093	-943
Tuki kaupungilta	-21 581	-15 232	6 349
Netto	6 897	12 303	5 406
Pitkäaikaisen vieraan pääoman vähennys	1 988	1 988	0
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korko	4 184	350	-3 834

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritetavoitteet			
Paikkakilometrit			
Raitioliikenne, miljoonaa	734	736	2
Metroliikenne, miljoonaa	3 513	3 457	-56
Yhteensä, miljoonaa	4 247	4 193	-54
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikelyijäämä, prosenttia	16,3	17,7	1,4
Koko pääoman tuotto, prosenttia	3,5	3,7	0,2
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	4,0	3,9	0,5
Omavaraisuusaste, prosenttia	41,9	46,6	4,7
Paikkakilometrikustannus, euroa	0,058	0,053	-0,005
Toiminnan laajuustiedot			
Liikevaihto, miljoonaa euroa	221,1	200,5	-20,6
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	172,0	163,7	-8,3
Liikevaihdon muutos, prosenttia	12,4	11,0	-1,4
Resurssit			
Henkilöstö keskimäärin	1 287	1 225	-62
Tuottavuus			
Tuottavuus (2015=100)	110	116	6
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Toimistotilojen kokonaispinta-ala yhteensä, m ²	6 050	6 050	0
Toimistotilojen pinta-ala suhteessa toimistotilojen henkilömäärään, m ² /hlö	30	30	0

Raitioliikenteen tarjoamat paikkakilometrit nousivat edellisvuodesta ja olivat 736,1 miljoonaa paikkakilometriä (2017: 664,6). Metroliikenteessä paikkakilometrejä kertyi 3 456,9 miljoonaa (2017: 2 368,5). Metroliikenteessä länsimetron liikenne alkoi marraskuussa 2017.

Raitioliikenteessä tehtiin 61,5 miljoonaa matkaa ja metroliikenteessä 88,4 miljoonaa matkaa. Raitioliikenteessä matkat lisääntyivät 2,2 prosenttia ja metroliikenteessä 30,9 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

HKL on jatkanut johtokunnassa vuonna 2016 hyväksytyyn tavoiteohjelman toteutusta. Toteutuksessa on huomioitu vuonna 2017 valtuustossa hyväksytyyn kaupunkistrategian linjaukset. Tavoiteohjelmaa toteutetaan kehitysohjelmien avulla, joista käynnissä vuonna 2018 oli operatiivisen tehokkuuden, omaisuuden hallinnan, turvallisuuden ja henkilöstön -kehitysohjelma.

HKL:n johtokunta jätti kokouksessaan 13.9.2018 HSL:lle tarjoutumisen Raide-Jokerin ja kantakaupungin raitioliikenteen liikennöinnistä. Tarjoutumisessa HKL alentaa kantakaupungin raitioliikenteen operoinnin hintaa 11 prosentilla. HSL:n hallitus tulee käsittelemään tarjoutumista vuoden 2019 aikana.

Raide-Jokerin valmistelu eteni ensimmäisenä allianssimuodossa toteutettavana Helsingin seudun joukkoliikenneinfranhankkeena. Allianssin kehitysvaiheen valmistuessa kustannusarvio tarkentui 386 miljoonaan euroon ja varikon osalta 69 miljoonaan euroon. Raide-Jokerin infrahanke etenee tältä pohjalta poliittiseen päätöksentekoon niin Helsingissä kuin Espoossa ja rakentaminen voisi alkaa kesäkuussa 2019.

Metron automatisointia koskevien Siemens-sopimusten purkuasiaa on käsittelemässä käräjäoikeudessa vuonna 2018. Purkuasiaan saataneen oikeuden päätös vuoden 2019 aikana.

HKL:n tilikauden liikevaihto oli 200,5 (2017: 180,6) miljoonaa euroa. Liikevaihto muodostuu HSL:ltä laskutettavista liikennöintikorvauksista 96,9 (2017: 91,2) miljoonaa euroa ja infrakorvauksesta 76,7 (2017: 67,1) miljoonaa euroa sekä kaupungin infratuesta 15,2 (2017: 18,9) miljoonaa euroa ja muista myyntituotoista 11,7 (2017: 3,4) miljoonaa euroa.

Tulojen nousu johtuu pitkälti länsimetron vaikutuksesta. Länsimetro käynnistyi marraskuussa 2017 ja oli käytössä koko vuoden 2018. Infrakorvauksessa tasoa nostaa erityisesti länsimetron pääomakorvaus, jota HSL maksaa HKL:lle. Muissa myyntituloissa on HKL:n kunnossapitolaskutus Länsimetro Oy:ltä; HKL vastaa länsimetron asemien ja radan kunnossapidosta.

Kaupungin tuen vähennys edellisvuodesta johtuu siitä, että Siemensin kulunvalvontajärjestelmän poistot (2017: 5,4 miljoonaa euroa) loppuivat 31.12.2017 ja poistoista korvattavaa 50 prosentin osuutta ei ollut mukana tuessa enää vuonna 2018.

Liiketoiminnan muut tuotot olivat 21,9 (2017: 20,1) miljoonaa euroa. Mainostulot lisääntyivät selvästi vuodesta 2017.

Kulut ennen liikeylijäämää olivat 191,6 (2017: 177,9) miljoonaa euroa eli 7,7 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Aine- ja palveluostoissa nousua edellisvuoteen selittää länsimetron asemien kulut 6,9 (2017: 2,5) miljoonaa euroa.

Henkilöstökuluissa nousua on 0,6 miljoonaa euroa. Henkilöstöä oli keskimäärin 6 henkilöä vähemmän kuin edellisellä tilikaudella. Henkilöstökuluja nosti KVTESin mukaiset palkankorotukset.

Poistot olivat 43,2 (2017: 48,3) miljoonaa euroa. Poistotasoa laskivat Siemensin kulunvalvontajärjestelmän ja Bombardierin raitiovaunujen poistojen loppuminen 31.12.2017; kulunvalvonnasta kirjattiin poistoja 5,4 miljoonaa euroa ja vaunuista 2,0 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Liiketoiminnan muut kulut olivat 24,2 (2017: 15,4) miljoonaa euroa. Länsimetro Oy:n vastikkeita kirjattiin vastikemenoihin 8,5 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän.

Tulos rahoituserien jälkeen eli ylijäämä ennen varausten muutoksia oli 3,9 (2017: 3,9) miljoonaa euroa.

Uuden investointivarauksen lisäyksen ja edellisten tilikausien investointivarausten purun nettovaikutus on -1,1 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Poistoeron ja investointivarausten muutoksien jälkeen HKL:n tulos oli 2,8 (2017: 3,0) miljoonaa euroa.

HKL:n investoinnit olivat 107,2 miljoonaa euroa. Suurin yksittäinen investointikohde oli uudet Artic-raitiovaunut 55,0 miljoonaa euroa.

Muita suuria hankkeita olivat Raide-Jokerin infra 9,8 miljoonaa euroa, Kalasataman liityntäpysäköinti 4,9 miljoonaa euroa, uudet metrovaunut 3,5 miljoonaa euroa, kantametron asetinlaite 3,2 miljoonaa euroa ja Hakaniemen metroaseman peruskorjaukset 3,1 miljoonaa euroa.

HKL nosti uutta lainaa 130,0 miljoonaa euroa uusien raitio- ja metrovaunujen hankintaan. HKL lyhensi kaupungin sisäisiä lainojaan 2,0 miljoonalla eurolla ja ulkopuolelta nostettuja lainojaan 13,1 miljoonalla eurolla vuonna 2018.

Liikennelaitoksen taseen loppusumma oli 992,6 miljoonaa euroa 31.12.2018 (31.12.2017: 932,8 miljoonaa euroa). Omavaraisuusaste oli 46,6 prosenttia (2017: 49,3 prosenttia).

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Tilikauden tulos on vähintään nolla.

Tavoite saavutettiin. Tilikauden taloudellinen tulos oli 2,8 miljoonaa euroa.

- Liikennöintikustannukset (kokonaiskustannukset) per paikka-km laskevat (positiivinen tuottavuuskehitys).

Tavoite saavutettiin. Toiminnan kokonaiskustannukset olivat 0,053 euroa/paikka-km (TP17: 0,067; TP16: 0,066 euroa/paikka-km).

- Raitio- ja metroliikenteen asiakastyytyväisyys säilyy vähintään vuoden 2016 tasolla (raitio 2016: 4,04; metro 2016: 4,19).

Asiakastyytyväisyystavoitetta ei saavutettu kummassakaan liikennöintimuodossa. Asiakastyytyväisyys raitioliikenteessä oli 4,01 (tav. 2018: 4,03; TP17: 4,06) ja metroliikenteessä 3,90 (tav. 2018: 4,19; TP17: 4,10). Asiakastyytyväisyyden laskuun raitioliikenteessä vaikuttivat linjastomuutoksen ja lipunmyynnin loppumisen aiheuttama epävarmuus sekä erityisesti kuljettajien puutteet kyvyssä neuvota ja opastaa asiakkaita näissä tilanteissa. Metroliikenteen heikentyneen asiakastyytyväisyyden taustalla on useita tekijöitä, mm. länsimetron liikenteen alun vaikeudet, mittava kielteinen medianäkyvyys ja tyytymättömyys Espoon bussilinjaston uudistuksiin. Metro arvoitiin monelta kannalta huonommaksi niillä matkoilla, jotka tehtiin kokonaan tai osittain länsimetrossa, verrattuna kantametrossa tehtyihin matkoihin.

- Raitio- ja metroliikenteen luotettavuus säilyy vähintään vuoden 2016 tasolla (raitio 2016: 99,84 %; metro 2016: 99,84 %).

Metro- ja raitioliikenteen luotettavuustavoitteita ei saavutettu. Raitioliikenteessä luotettavuus oli 99,74 prosenttia (tav. 2018: 99,84; TP17: 99,85) ja metroliikenteessä 99,00 prosenttia (tav. 2018: 99,84; TP17: 99,89). Raitioliikenteen tavoitetta alhaisempaa luotettavuutta selittää tammikuussa ollut kalustopula sekä ennakoitua suurempi henkilökuntapula syyskuusta alkaen. Metroliikenteessä luotettavuutta laski alkuvuoden kuljettajavaje johtuen ennakoitua suuremmasta tilatusta liikenteestä länsimetroon sekä kertaluonteiset tekniset viat.

- Matkustajien kokema järjestys ja turvallisuus säilyy vähintään vuoden 2016 tasolla (raitio 2016: 4,22; metro 2016: 4,18).

Tavoitteet eivät toteutuneet kummassakaan liikennemuodossa. Matkustajien kokema järjestys ja turvallisuus olivat raitioliikenteessä 4,11 (tav. 2018: 4,22; TP17: 4,21) ja metroliikenteessä 4,06 (tav. 2018: 4,18; TP17 4,15). Raitioliikenteessä heikentyneen turvallisuuden tunteen taustalla lienee yleisemmin koko joukko liikenteeseen kohdistuva epävarmuus luotettavuudesta. Metroliikenteessä arviointiin vaikuttaa yleinen tyytymättömyys metroon ja länsimetron käynnistymisen ympäröinyt kielteinen julkisuus.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Henkilöstötyytyväisyyskyselyssä mitattu johtamisen ja esimiestyön arvosana paranee.
Tavoite ei toteutunut. Henkilöstötyytyväisyyskyselyssä mainittu johtamisen ja esimiestyön arvosana heikkeni edellisestä kyselystä. Varsinkin johtamisen oikeudenmukaisuus ja valmentava johtaminen koettiin olevan aikaisempaan verrattuna heikommalla tasolla. Tulokset lähiesimiestoiminnan oikeudenmukaisuudesta oli edellisten vuosien tasolla ja tulos- ja kehityskeskusteluita pidettiin aikaisempaa hyödyllisempinä.
- Vakavista työtapaturmista johtuvien sairauspoissaolopäivien määrä laskee 25 prosenttia
Tavoite ei toteutunut. Vakavista työtapaturmista johtuvien sairauspoissaolopäivien määrä laski 16 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna ja varsinkin pitkät työtapaturmapoissaolot vähenivät merkittävästi.

- Seuraavien strategisten kehitysohjelmien toteutuminen suunnitelman mukaisesti:
 - Operatiivisen tehokkuuden kehitysohjelma
 - Omaisuuden hallinnan kehitysohjelma
 - Turvallisuuden kehitysohjelma
 - HenkilöstöohjelmaKehitysohjelmat toteutuivat pääsääntöisesti suunnitelman mukaisesti (arviolta 75-90 prosenttia suunnitelmista toteutui).
- Raide-Jokerin toteutus etenee suunnitelman mukaisesti
Raide-Jokerin suunnittelu ei edennyt täysin suunnitellussa aikataulussa. Raide-Jokerin korotettu hankesuunnitelma tulee valtuuston päätettäväksi keväällä 2019.
- Kruunusiltojen valmistelu etenee suunnitelman mukaisesti
Kruunusillat-hankkeen aikataulu tarkentui kesän 2018 aikana ja hankkeen rataosuuden toteuttavan allianssin toimijat valitaan vuonna 2019.
- Varikkostrategian valmistelu ja toteutuksen suunnittelu etenevät suunnitelman mukaisesti
Valmistelu eteni suunnitellusti ja kaupunginhallitus vahvisti elokuussa 2018 HKL:n valmisteleman raitiovarikkojen kehittämissuunnitelman. Ruskeasuon varikon hanke päätös tehdään vuoden 2019 aikana.

Selvitys tuottavuuden toteutumisesta vuonna 2018:

HKL:n tuottavuusmittarin suoritteena käytetään raitio- ja metroliikenteen paikkakilometrejä painotettuna liikennöinti- ja infrakorvauksilla. Panoksena mittarissa käytetään kokonaismenoja ennen liikeylijäämää.

HKL:n tuottavuusindeksi oli 116 vuonna 2018. Vuoden 2018 talousarviossa tavoitteena oli 110. HKL:n menoja toteutui selvästi talousarviossa arvioitua vähemmän.

4 Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	27 243	0	27 243	29 689	-2 446	0
Menot	-235 494	-450	-235 944	-238 492	2 548	-150
Toimintakate	-208 251	-450	-208 701	-208 802	102	-150
Poistot	3 354	0	-3 354	12 938	9 584	0
Tilikauden tulos	-211 605	-450	-212 055	-221 740	9 686	-150

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ylläpitää ja parantaa eri-ikäisten helsinkiläisten mahdollisuuksia henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, sivistymiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen sekä tukee Helsingin elinvoimaisuutta.

Toimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen sekä toimialan hallintoon. Palvelukokonaisuudet ovat kirjastopalvelukokonaisuus, kulttuuripalvelukokonaisuus, liikuntapalvelukokonaisuus ja nuorisopalvelukokonaisuus.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on kolme talousarviokohtaa: kulttuuri- ja vapaa-aika (talousarviokohta 4 10 01), kulttuurin laitosavustukset (talousarviokohta 4 10 02) ja liikunnan laitosavustukset (talousarviokohta 4 10 03).

4 10 01 KULTTUURI JA VAPAA-AIKA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	27 243	0	27 243	29 689	-2 446	0
Menot	-201 638	-450	-202 088	-204 663	2 575	-150
Toimintakate	-174 395	-450	-174 845	-174 973	129	-150
Poistot	3 354	0	-3 354	12 938	9 584	0
Tilikauden tulos	-177 749	-450	-178 199	-187 912	9 713	-150

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritettavatavoitteet						
Liikunta						
Käyntikerrat	8 400 000	0	8 400 000	9 635 491	1 235 491	0
Aukiolopäivät (monitoimi- ja uimahallit, maauimalat ja tekojääkentät)	2 730	0	2 730	2 827	97	0
Nuoriso						
Käyntikerrat	1 430 000	0	1 430 000	1 487 346	57 346	0
Toiminnan tuottamiseen osallistuneet nuoret	3300	0	3 300	4 115	815	0
RuutiBudjettiin osallistuneet yläkoulut (prosenttia)	100	0	100	84	-16	0
Kulttuuri						
Yleiset kulttuuripalvelut						
Tapahtumien määrä	1 680	0	1 680	1 981	301	0
Käyntikerrat	430 000	0	430 000	669 844	239 844	0
Yhteisöllisesti tuotetut tapahtumat	255	0	255	526	271	0
Haettujen avustusten määrä	990	0	990	550	-440	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Orkesteri						
Sinfonikonserttien määrä	44	0	44	46	2	0
Käyntikerrat	110 000	0	110 000	127 702	17 702	0
HAM						
Käyntikerrat	145 000	0	145 000	170 359	25 359	0
Museo						
Käyntikerrat	300 000	0	300 000	444 898	144 898	0
Julkiseen verkkoon avatut tietueet	60 000	0	60 000	70 160	10 160	0
Kirjasto						
Aukiolotunnit	106 000	0	106 000	104 701	-1 299	0
Käyntikerrat	15 500 000	0	15 500 000	15 632 745	132 745	0
Resurssit						
Henkilöstömäärä	1 811	0	1 811	1 864	53	
Tilat m ²	316 078	0	316 078	317 962	1 884	

Tuottavuus (2016=100)	TA 2018	2018	2017	2016
Tuottavuusindeksi (2016=100)		107,5	104,3	100

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2018	2018	2017	2016
Tilojen kokonaispinta-ala htm ²	316 078	317 962	308 316	308 578
Tilojen pinta-alamäärä (htm ²) suhteessa asiakasmäärään		0,017	0,018	0,018

Talousarviokohdan sitovana tavoitteena on toimintakate. Talousarviokohta alitti sitovan toimintakatteen noin 130 000 eurolla. Toimialalle siirtyi kesken vuotta sosiaali- ja terveystoimialalta neljä vapaaehtoistyön koordinaattoria ja kaupunginkansliasta johtava asiantuntija, joiden palkkamäärärahoja ei ole huomioitu vuoden 2018 talousarviossa. Kaupunginvaltuusto myönsi toimintakatteen alitukselle alitusoikeuden 13.2.2019.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Tiedolla johtaminen: Monipuolista tietoa hyödyntävän toimintatavan käyttöön ottaminen toimialalla. Tavoitteen toteutumisen mittarina ovat tiedolla johtamisen tavoitteiden ja mittareiden valmistuminen, tiedolla johtamisen käytäntöjen kuvaus sekä toimintatavan käyttöön ottaminen vuoden 2018 aikana.

Tavoite toteutui. Tiedolla johtamiselle luotiin tavoitteet ja mittarit. Toimintatavan käyttöönotto aloitettiin välineillä, jotka olivat heti käytettävissä, ja datalla ja informaatiolla, joka oli jo olemassa (pikapalautekokeilun tulosten käsittely, palvelusuoritteiden keruumenetelmien kehittäminen, suoritedatan järjestäminen kojelaumaisiin näkymiin sekä tekoälyn kokeilu asiakaspalauteaineiston käsittelyssä). Lisäksi tehtiin suunnitelma tiedolla johtamisen kehittämiseksi vuonna 2019. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan johtoryhmä vahvisti tavoitteen toteutumisen kokouksessaan 7.1.2019.

- Asiakaskokemus: Toimialan eri palvelujen kohderyhmät määritellään asiakastuntemukseen perustuvien motivaatiopohjaisten kävijäprofiilien avulla. Kullekin palvelulle määritellään asiakaslupaukset ja tavat arvioida asiakaskokemuksen laatua. Tavoitteen toteutumisen mittarina on asiakaslupauksien ja ensimmäisten asiakaskokemuserviöiden valmistuminen. Näitä käytetään lähtötietoina sekä niiden pohjalta laaditaan vuoden 2019 sitovia toiminnallisia tavoitteita.

Tavoite toteutui. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle toteutettiin omat motivaatioperustaiset asiakasprofiilit, jotka nimettiin kaupunkilaisprofiileiksi. Työn tulokset on koottu kahteen julkaisuun (Kaupunkilaisprofiilit ja Kaupunkilaisprofiilit/työkirja). Syksyn mittaan profiileja otettiin käyttöön prosesseissa ja hankkeissa. Kaupunkilaisprofiileja voivat hyödyntää myös muut vapaa-ajan toimijat, eivät pelkästään toimialan palvelut. Palvelulupaukset toteutettiin yhdeksässä työpajassa palvelukohtaisesti (Kirjastopalvelut, Nuorisopalvelut, Yleiset kulttuuripalvelut, HAM Helsingin taidemuseo, Kaupunginorkesteri, Kaupunginmuseo, Liikuntaan aktivointi, Ulkoliikunta ja Liikuntapaikat). Palvelulupaustyöpajoissa hyödynnettiin toimialan kaupunkilaisprofiileja, persoonamenetelmää ja asiantuntijoiden asiakastietoa. Palvelulupauksien standardit johdettiin talousarviotekstistä olevista Kulttuurin ja vapaa-ajan teemoista. Lisäksi käytiin läpi palvelulupauksien mittaamisen menetelmät.

- Digitaalisuus: Toimialan palveluissa toteutetaan rajattu kokeilu eri palveluja yhdistävästä digitaalisesta asiakkuudesta, jolla lisätään toimialan palvelujen saavutettavuutta. Kokeilun tulokset ovat koko kaupunkiorganisaation käytössä. Tavoitteen toteutumisen mittarina ovat kokeilun toteuttaminen ja sen tulosten valmistuminen.

Tavoite toteutui. Kokeilu toteutettiin ja tulokset jaettiin ja niitä hyödynnetään parhaillaan kaupunkitasoisen digivalmistelun yhteydessä. Kaupunkilaisten digitaalisen asiakkuuden koordinointi ja jatkokehitys on kokeilun myötä noussut oleelliseksi kärkihankkeeksi kaupunkitasolla. Vuoden 2018 kokeilu loi teknistä pohjaa vuoden 2019 tavoitteelle yhdistää toimialan keskeisiä asiakasjärjestelmiä osaksi yhteistä digitaalista asiakaskokemusta.

HAM

- Tavoite: Käyntikerrat 145 000 kävijää.

HAM Helsingin taidemuseon sitova toiminnallinen tavoite, 145 000 kävijää ylittyi. HAM Helsingin taidemuseon näyttelyt ja oheistapahtumat vetivät Tennispalatsiin vuonna 2018 yhteensä 170 359 kävijää. HAM oli Ateneumin, Kiasman ja Amos Rexin jälkeen neljänneksi suosituin taidemuseo vuonna 2018. HAMin suosituin näyttely oli Graffiti-näyttely, joka houkutteli yli 70 000 kävijää. Erityisesti näyttely houkutteli nuorta yleisöä. Toinen suosittu näyttely oli Gilbert & George The Major Exhibition. Bäcksbäckan kokoelmaan liittyviä näyttelyitä toteutettiin kaksi, Air de Paris sekä Odotin sinua – Paavo Westerbergin valinnat Bäcksbäck-kokoelmasta. Jussi Kiven, Ulla Jokisalon sekä Tove Janssonin näyttelyt saivat myös runsaasti huomiota. HAM galleriassa esiteltiin seitsemän nykyaikaisen taiteen näyttelyä ja HAM kulmassa neljä.

Museo

- Tavoite 1: Käyntikerrat 300 000.
- Tavoite 2: Julkiseen verkkoon avatut tietueet 60 000.

Tavoitteet toteutuivat. Käyntejä kertyi 444 898 kappaletta ja verkkoon avattiin 70 160 tietuetta. Kaupunginmuseo oli ensimmäistä kertaa Suomen suosituin museo vuonna 2018 virallisen museotilaston tietojen mukaan. Kaikkiaan näyttelykäyntien määrä kasvoi edellisestä vuodesta 2,4 prosenttia. Lippulaivan eli uuden kaupunginmuseon kävijämäärät kasvoivat edellisestä ennätysvuodesta parilla tuhannella, mitä osittain selittää vetovoimainen palvelu, ohjelma- ja tapahtumatarjonta.

Kirjasto

- Tavoite 1: 106 000 aukiolotuntia.

Tavoite ei toteutunut. Toteuma oli 104 701 tuntia. Kirjasto 10 ja Laajasalon kirjasto suljettiin molemmat muuttovalmistelujen vuoksi vuonna 2018. Pukinmäen kirjasto suljettiin vuonna 2018 korjauksen takia ja Kallion kirjaston vuonna 2017 alkanut remontti jatkui. Lisäksi laitoskirjastojen aukioloaikoja korvattiin omatoimipalvelulla.

- Tavoite 2: Käyntien määrä 15,5 miljoonaa.

Tavoite toteutui. Toteuma oli 15 632 745 kävijää. Tavoite koostuu sekä fyysisistä käynneistä että verkkokäynneistä. Verkkokäyntien määrä oli 9 157 125 ja fyysisiä käyntejä kertyi 6 475 620 kappaletta. Keskustakirjasto Oodi avattiin 5.12.2018. Käyntejä kertyi 285 684 joulukuun loppuun mennessä eli keskimäärin 11 904 käyntiä aukiolopäivää kohti.

Orkesteri

- Tavoite 1: 44 maksullista, Musiikkitalossa järjestettävää sinfoniakonserttia.

Tavoite toteutui. Musiikkitalossa järjestettiin 46 maksullista sinfoniakonserttia. Kamarimusiikkikonsertteja järjestettiin kahdeksan ja näiden lisäksi kolme viihdekonserttia, 23 lastenkonserttia ja 26 julkista kenraaliharjoitusta. Tilauskonserteissa esiinnyttiin kuusi kertaa, muun muassa Hartwall Arenalla noin 8 500 kuulijalle. Ulkomailla pidettiin neljä konserttia Salzburgissa ja Pariisissa.

- Tavoite 2: Käyntikerrat 110 000 kävijää.

Tavoite toteutui. Orkesterin esityksissä kävi yhteensä 127 702 kuulijaa.

Kulttuuri

- Tavoite 1: Tapahtumien määrä 1 680 tapahtumaa.

Tavoite toteutui. Toteuma oli 1 981 tapahtumaa.

- Tavoite 2: Käyntikerrat 430 000 kävijää.

Tavoite toteutui. Toteuma oli 669 844 kävijää.

- Tavoite 3: Yhteisöllisesti tuotetut tapahtumat 255 kappaletta.

Tavoite toteutui. Toteuma oli 526 tapahtumaa.

- Tavoite 4: Haettujen avustusten määrä 990 kappaletta.

Tavoite ei toteutunut. Toteuma oli noin 550 kappaletta. Avustusten määrä laski, koska yksittäisiä pieniä taiteilija-apurahoja ei enää myönnetä. Niihin käytetty tuki siirrettiin osaksi muita taide- ja kulttuuriavustuksia.

Liikunta

- Tavoite 1: Käyntikerrat 8 400 000 kävijää.

Tavoite toteutui. Toteuma 9 635 491 kävijää.

- Tavoite 2: Aukiolopäivät (monitoimi- ja uimahallit, maauimalat ja tekojääkentät) 2 730 päivää.

Tavoite toteutui. Toteuma oli 2 827 aukiolopäivää.

Nuoriso

- Tavoite 1: Käyntikerrat 1 430 000.

Tavoite toteutui. Toteuma oli 1 487 346 käyntiä.

- Tavoite 2: Toiminnan tuottamiseen osallistuneet nuoret 3 300.

Tavoite toteutui. Toteuma oli 4 115 nuorta.

- Tavoite 3: RuutiBudjettiin osallistuneet yläkoulut 100 prosenttia.

Tavoite ei toteutunut. Toteuma oli 84 prosenttia. Kaikki Helsingin sopimuskoulut eivät osallistuneet osallistumisjärjestelmään kulttuurin ja vapaa-ajan toimista huolimatta.

Tuottavuuden toteutuminen

Toimiala käyttää tuottavuuden mittaamiseen tuottavuusindeksiä, joka kuvaa asiakasmäärän kehitystä suhteessa kustannusten kehitykseen. Asiakasmääränä on käytetty laskennassa yksikkökustannuksilla painotettuja fyysisiä käyntikertoja toimialan palveluissa ja kustannuksina perusvuoteen deflatoituja avustuskorjattuja nettomenoja. Perusvuotena tässä vertailussa on 2016. Toimialan tuottavuus on kehittynyt suotuisesti. Tuottavuuden kasvuun on pyritty tilojen käyttöä tehostamalla, tarkoituksenmukaisella henkilöstön käytöllä sekä asiakasmääriä kasvattamalla.

4 10 02 KULTTUURIN LAITOSAVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-24 331	0	-24 331	-24 331	0	0
Toimintakate	-24 331	0	-24 331	-24 331	0	0
Tilikauden tulos	-24 331	0	-24 331	-24 331	0	0

Kulttuurin laitosavustuksilla tuetaan kulttuuria edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat laina-, toiminta- ja vuokra-avustus. Vuonna 2018 avustuksia myönnettiin yhteensä 24,3 miljoonaa euroa, joka jakautui seuraavalla tavalla: Helsingin teatterisäätiö sr (13,7 miljoonaa euroa), Suomen Kansallisoopperan säätiö sr (3,7 miljoonaa euroa), Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr (4,6 miljoonaa euroa), Helsinki-viikon säätiö (1,5 miljoonaa euroa), UMO-säätiö (0,8 miljoonaa euroa).

4 10 03 LIIKUNNAN LAITOSAVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-9 525	0	-9 525	-9 498	-27	0
Toimintakate	-9 525	0	-9 525	-9 498	-27	0
Tilikauden tulos	-9 525	0	-9 525	-9 498	-27	0

Liikunnan laitosavustuksilla tuetaan liikuntaa edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat rahoitus-, toiminta- ja vuokra-avustus. Vuonna 2018 avustuksia myönnettiin yhteensä 9,5 miljoonaa euroa, joka jakautui seuraavalla tavalla: Urheiluhallit Oy (3,3 miljoonaa euroa), Vuosaaren urheilutalo (2,2 miljoonaa euroa), Stadion-säätiö (1,8 miljoonaa euroa), Jääkenttäsäätiö (1,0 miljoonaa euroa), Mäkelänrinteen uintikeskus (0,6 miljoonaa euroa), Helsinki Stadion Oy (0,2 miljoonaa euroa), muut toimijat (0,4 miljoonaa euroa).

5 Sosiaali- ja terveystoimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	192 439	0	192 439	216 793	-24 355	0
Menot	-2 060 580	0	-2 060 580	-2 062 906	2 326	-5 320
Toimintakate	-1 868 141	0	-1 868 141	-1 846 112	-22 029	-5 320
Poistot	16 800	0	-16 800	11 703	-5 097	0
Tilikauden tulos	-1 884 941	0	-1 884 941	-1 857 815	-27 126	-5 320

Sosiaali- ja terveystoimiala huolehtii kaupungin sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä ja tuottamisesta sekä luo sosiaali- ja terveystalouden keinoin edellytyksiä terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiselle ja edistämiseksi, omatoimisuudelle ja yhteisvastuullisuudelle sekä ehkäisee ja vähentää sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia ja niiden haittavaikutuksia. Toimiala toimii sosiaali- ja terveystalouden alaisuudessa.

Sosiaali- ja terveystoimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen: perhe- ja sosiaalipalvelut, terveys- ja päihdepalvelut, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut sekä hallinto.

Toimialalla on viisi talousarviokohtaa: sosiaali- ja terveystalouden (5 10 01), toimeentulotuki (5 10 02), vastaanotto-keskukset ja valtion korvaamat maahanmuuttopalvelut (5 10 03), Apotti ja Sote- ja maakuntaudistus (5 10 04) sekä Helsingin Uudenmaan sairaanhoitopiiri (5 10 05).

Sosiaali- ja terveystoimialan menot ylittivät talousarvion 2,3 miljoonalla eurolla. Kaupunginvaltuusto myönsi kokouksessaan 13.2.2019 määrärahojen ylitysoikeuden ja toimintakatteen alitusoikeuden. Tulot ylittivät talousarvion 24,4 miljoonaa euroa, joka johtui valtion korvauksien kirjauskäytännöissä tapahtuneista muutoksista.

5 10 01 SOSIAALI- JA TERVEYSTALOUDELLISET PALVELUT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	164 571	0	164 571	183 269	-18 698	0
Menot	-1 453 602	0	-1 453 602	-1 453 393	-209	0
Toimintakate	-1 289 031	0	-1 289 031	-1 270 124	-18 907	0
Poistot	16 800	0	-16 800	11 701	-5 099	0
Tilikauden tulos	-1 305 831	0	-1 305 831	-1 281 825	-24 006	0

Määrä- ja taloustavoitteet

Suoritetaivoitteet (1000 kpl)	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Terveystalouden, terveydenhoitaja, käynti	225	0	225	227,47	2	0
Terveystalouden, lääkärikäynti	58	0	58	51,50	-7	0
Kouluterveydenhuolto, terveydenhoitaja, käynti	114	0	114	115,79	2	0
Opiskeluterveydenhuolto, terveydenhoitaja, käynti	48	0	48	49,12	1	0
Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, lääkärikäynti	22	0	22	19,76	-2	0
Lastensuojelun perhehoito, hoitovrk	328	0	328	328,25	0	0
Lastensuojelun laitoshoido, hoitovrk	191	0	191	207,21	16	0
Läheisverkostosijoitukset, hoitovrk	13	0	13	8,96	-4	0

Talousarvion toteutuminen

Käyttötalouden osan toteutuminen

Suoritetaavoitteet (1000 kpl)	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kasvatus- ja perheneuvonta, käynti	21	0	21	19,09	-2	0
Lapsiperheiden kotipalvelu, käynti	28	0	28	31,47	3	0
Terveysaseman lääkärin vastaanotto, käynti	480	0	480	466,22	-14	0
Terveysaseman lääkärin vastaanotto, muu asiointi	300	0	300	299,40	-1	0
Terveysaseman hoitajan vastaanotto, käynti	410	0	410	427,54	18	0
Terveysaseman hoitajan vastaanotto, muu asiointi	350	0	350	477,88	128	0
Suun terveydenhuolto, käynti	530	0	530	526,28	-4	0
Pkl-vastaanotto, käynti *)	48	0	48	47,74	0	0
Pkl-vastaanotto, muu asiointi *)	21	0	21	24,65	4	0
Sisätautien päivystyspoliklinikka, käynti	45	0	45	48,91	4	0
Terveyskeskuspäivystys, käynti	135	0	135	138,69	4	0
Päivystyksen psykiatrian pkl, käynti **)	9	0	9	10,15	1	0
Psykiatrian avohoito, käynti **)	175	0	175	180,35	5	0
Psykiatrian avohoito, muu asiointi	70	0	70	75,73	6	0
Psykiatrian vuodeosastohoitopäivät	70	0	70	73,14	3	0
Psykiatrian avohoitopäivä	60	0	60	43,59	-16	0
Polikliininen päihdehuolto, as.käynnit vuoden aikana	65	0	65	55,54	-9	0
Korvaushoito, käynnit vuoden aikana	140	0	140	126,89	-13	0
Päihdehuollon asumispalvelut, asumisvuorokaudet yht.	75	0	75	67,38	-8	0
Päihdehuollon laitoshuolto, hoitovuorokaudet yht.	33	0	33	26,18	-7	0
Kotihoito, käynti	2 900	0	2 900	2 940,06	40	0
Kotihoito, muu asiointi	400	0	400	288,56	-111	0
Somaattinen sairaalahoido, päättyneet hoitajaksot	28	0	28	27,12	-1	0
lääkkäiden ympärivuorokautinen palveluasuminen, vrk	1 100	0	1 100	1 061,73	-38	0
lääkkäiden ympärivuorokautinen laitoshoido, vrk	400	0	400	356,60	-43	0

*) Neurologian siirto HUSiin vähentää suoritteita vuodesta 2018 eteenpäin

**) Päivystyksen psykiatrian poliklinikkakäynnit erotettu vuodelle 2018 psykiatrian avohoitokäynneistä

Tuottavuus (2015 = 100)	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Tuottavuus	103,5	104,9	103,8	100,7	100,0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2018	2018	2017	2016	2015
Tilojen kokonaispinta-ala (h ²)	478 955	481 628	479 406	476 290	
Tilojen pinta-alamäärä (h ²) suhteessa asiakasmäärään	0,97	0,98	0,99	0,99	
Hallintokunnan oma mittari, tilat m ² /vakanssi	34,5	36,5	34,5	34,0	

Sosiaali- ja terveystalouseläiden menot toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti, vuoden 2018 menot alittivat talousarvion noin 0,2 miljoonalla eurolla. Menolajeista palkat alittivat tulosbudjetin ja asiakaspalvelujen ostot sekä muiden palvelujen ostot ylittivät tulosbudjetin.

Sosiaali- ja terveystalouseläiden tulot ylittivät talousarvion 18,7 miljoonalla eurolla. Tuloylitys johtui pääosin valtion korvausten kirjauskäytännön muutoksista.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Toimialalla oli yhteensä 11 sitovaa toiminnallista tavoitetta talousarviossa, joista kaksi jäi toteutumatta. Yksi sitova toiminnallinen tavoite koski toimeentulotuen talousarviokohtaa.

- Erityistä tukea tarvitsevien lasten palveluja lisätään ja kehitetään peruspalveluissa, ja lastensuojeluasiakkaiden määrä vähenee vuoteen 2017 verrattuna.

Tavoite toteutui. Erityistä tukea tarvitsevien lasten palveluja kehitettiin. Lastensuojeluasiakkaiden määrä väheni vuoteen 2017 verrattuna 472 asiakasta.

- Aikuissosiaalityön palvelutarpeen arviointien määrä kasvaa 20 prosenttia suhteessa asiakasmäärään vuoteen 2017 verrattuna.

Tavoite toteutui. Palvelutarpeen arviointi oli tehtynä noin 38 prosentille nuorten ja aikuissosiaalityön palvelun asiakkaista. Vuoteen 2017 verrattuna palvelutarpeen arviointien määrä kasvoi 38,4 prosenttia.

- Kehitysvammaisten asumispalveluissa itsenäisesti asuvien osuus kasvaa 2 prosenttiyksikköä vuoteen 2017 verrattuna.

Tavoite ei toteutunut. Tavoitteen mukaan kehitysvammalain perusteella 23,2 prosenttia kehitysvammaisten asumispalveluja saavista asiakkaista olisi tuetuissa asumispalveluissa vuoden 2018 lopussa. Vuoden 2018 lopussa tuetuissa asumispalveluissa oli 22,1 prosenttia asiakkaista eli 232 asiakasta asumispalvelujen asiakkaista. Vuonna 2018 kehitysvammaisten asumispalveluja saaneiden määrä kasvoi 64 asiakkaalla. Kehitysvammaisten asumispalveluissa laitoshoidon purettiin vuonna 2018 ja osa laitoshoidon asiakkaista siirtyi tarpeidensa mukaisesti autettuun asumiseen, jolloin autetun asumisen asiakasmäärä nousi ja tuetun asumisen suhteellisen osuuden kasvua ei saavutettu.

- Asiakas pääsee lääkärin kiireettömälle vastaanotolle keskimäärin 10 vuorokauden sisällä (T3 ≤ 10 vrk eli kolmas vapaa ajanvarausaika kalenteripäivissä, odotusaikojen mediaani).

Tavoite ei toteutunut. Kiireettömälle vastaanotolle pääsi keskimäärin 16 vuorokauden (T3) sisällä vuoden 2018 lopussa. Kiireettömälle vastaanotolle pääsyyn toteutumattomuuden pääsyyntä on terveyskeskuslääkäreiden rekrytointihaaste, joulukuussa 74 viroista oli täytetty vakinaisella viranhaltijalla ja 14 prosenttia viroista oli kokonaan hoitamatta. Rekrytointia on tehostettu sekä palveluja ja palveluohjausta kehitetty haasteen ratkaisemiseksi. Palveluja tarjotaan terveysasemilta enenevässä määrin muuten kuin lääkärivastaanottojen muodossa. Tämä ei ole kuitenkaan vielä oleellisesti vähentänyt tavanomaisten kiireettömien vastaanottojen kysyntää (T3), kun palvelujen kysyntä kokonaisuudessaan on samanaikaisesti kasvanut.

- Asiakas pääsee hammaslääkärin kiireettömälle vastaanotolle alle kolmessa kuukaudessa (T3 ≤ 90 vrk eli kolmas vapaa ajanvarausaika kalenteripäivissä, odotusaikojen mediaani).

Tavoite toteutui. Suun terveydenhuollon hammaslääkärin kiireettömän vastaanoton (ns. 3R tutkimusaika) kolmannen vapaan ajan (T3) mediaanin keskiarvo oli 66 vuorokautta.

- Psykiatrisessa avohoidossa olevien potilaiden sairaalapäivien määrä vähenee vuoteen 2017 verrattuna avohoidon laadullisella kehittämisellä ja sen eri muotoja vahvistamalla.

Tavoite toteutui. Sairaalapäivien määrä suhteessa kaikkien avohoitopotilaiden lukumäärään väheni 0,4 yksikköä verrattuna vuoteen 2017.

- Kotona asumista tuetaan palveluita vahvistamalla niin, että kotona asuvien osuus 75 vuotta täyttäneistä nousee vuoteen 2017 verrattuna.

Tavoite toteutui. Kotona asumisen palveluja on vahvistettu ja kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus oli hieman suurempi kuin vuonna 2017.

- Laitoshoidossa olevien osuus 75 vuotta täyttäneistä laskee ja palveluasumisessa olevien osuus nousee vuoteen 2017 verrattuna.

Tavoite toteutui. Suhdeluvut laitoshoidon ja palveluasumisen välillä tasapainoutuivat tavoitteen mukaisesti. Laitoshoidossa olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus laski 0,04 prosenttia ja palveluasumisessa olevien osuus nousi 0,03 prosenttia.

- Sähköinen asiointi kasvaa vähintään 20 prosenttia vuoteen 2017 verrattuna.

Tavoite toteutui. Sähköinen asiointi lisääntyi 110 057 yhteydenoton verran, tämä edustaa 21 prosentin kasvua.

- Asiakaskokemus paranee terveysasemilla ja kotihoitossa vuoteen 2017 verrattuna.

Tavoite toteutui.

5 10 02 TOIMEENTULOTUKI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	9 402	0	9 402	7 809	1 593	0
Menot	-20 500	0	-20 500	-16 875	-3 625	0
Toimintakate	-11 098	0	-11 098	-9 067	-2 031	0
Tilikauden tulos	-11 098	0	-11 098	-9 067	-2 031	0

Toimeentulotuki -talousarviokohdan menot alittivat talousarvion 3,6 miljoonalla eurolla ja tulot 1,6 miljoonalla eurolla. Menojen alituksen syinä olivat täydentävän toimeentulotuen ja kotouttamistuen menojen toteutuminen talousarviossa ennakoitua pienempiä. Tulojen talousarviota alhaisempi määrä johtuu pääosin kotouttamistuen ennakoitua pienemmästä toteutuksesta.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Ehkäisevän toimeentulotuen budjetista kohdennetaan ehkäisevänä tukena vähintään 45 prosenttia lapsiperheille.

Tavoite toteutui. Lapsiperheiden osuus ehkäisevästä toimeentulotukea saaneista oli 48 prosenttia.

5 10 03 VASTAANOTTOKESKUKSET JA VALTION KORVAAMAT MAAHANMUUTTOPALVELUT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	15 167	0	15 167	24 961	-9 794	0
Menot	-14 467	0	-14 467	-17 876	3 409	0
Toimintakate	700	0	700	7 085	-6 385	0
Poistot	0	0	0	2	2	0
Tilikauden tulos	700	0	700	7 083	-6 383	0

Vastaanottokeskukset ja valtion korvaamat maahanmuuttopalvelut -talousarviokohdan sitova toimintakate toteutui lähes 6,4 miljoonaa euroa talousarviota parempana, joka johtui valtion korvausten ennakoitua suuremmasta määrästä. Osa korvauksista oli aiempien vuosien toimintaan liittyviä.

5 10 04 APOTTI JA SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 299	0	3 299	754	2 544	0
Menot	-6 307	0	-6 307	-5 068	-1 239	-1 320
Toimintakate	-3 009	0	-3 009	-4 314	1 305	-1 320
Tilikauden tulos	-3 009	0	-3 009	-4 314	1 305	-1 320

Apotti ja Sote- ja maakuntauudistus -talousarviokohdan toimintakate alittui 1,31 M€. Kaupunginvaltuusto myönsi 13.2.2019 talousarviokohdalle toimintakatteen alitusoikeuden. Toimintakatteen alituksen syynä oli Apotin talousarviovaiheessa ennakoitua korkeammat menot. Apotin menot ovat toteutuneet talousarvion hyväksymisen jälkeen tarkentuneen etenemissuunnitelman mukaisesti.

Talousarviokohdan menot ja tulot alittivat talousarvion. Sote- ja maakuntauudistuksen eteneminen on ollut talousarviossa arvioitua hitaampaa. Tämän vuoksi Uudenmaan maakunnassa resurssisopimuksella työskentelevien menoina kirjautuvat palkkakulut ja tuloina kirjautuvat Uudenmaan maakunnan maksamat palkkakuluja vastaavat korvaukset ovat toteutuneet talousarviota pienempinä.

5 10 05 HELSINGIN JA UUDENMAAN SAIRAANHOITOPUOLUSTUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-565 704	0	-565 704	-569 693	3 989	-4 000
Toimintakate	-565 704	0	-565 704	-569 693	3 989	-4 000
Tilikauden tulos	-565 704	0	-565 704	-569 693	3 989	-4 000

HUSin määrärahojen kehitys on ollut seuraava:

1 000 euroa	2018	2017	2016	2015	2014	2013
	569 693	561 973	550 597	543 227	527 231	516 643

HUSin tilinpäätöksien lukuja vuosilta 2015 ja 2016 on vertailukelpoistettu siten, että vuoden 2015 ylijäämän palautus on huomioitu vuodelle 2015 ja poistettu vuodelta 2016.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri -talousarviokohdan menot toteutuivat 4,0 miljoonaa euroa talousarviota suurempina. Kaupunginvaltuuston kokouksessa 13.2.2019 myönnettiin talousarviokohdalle määrärahojen ylitysoikeutta menoylityksen verran. Määrärahan ylitys johtui Helsingille tuotetun Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) palvelutuotannon määrän ja laskutuksen toteutumisesta talousarviossa arvioitua suurempana. Palvelutuotannon kysynnän, määrän ja laskutuksen muutokset vastaavat muun muassa väestönkasvun ja ikääntymisen aiheuttama palvelutarpeen kasvua. Vuoden 2018 menototeumassa on huomioitu HUS: in valtuuston päättämä noin 17,3 miljoonan euron ylijäämän palautus vuodelle 2018 sekä Töölön kiinteistön 13,5 miljoonan euron myyntivoiton palautus. Ilman Töölön kiinteistön myyntivoiton palautusta, talousarviokohdan ylitys olisi ollut noin 17,5 miljoonaa euroa.

2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

2.2.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelman toteutumisvertailu

1 000 euroa	Toteutunut 2017	Talousarvio 2018	Toteutunut 2018	Poikkeama 2018	Toteuma % 2018	Ylitysoikeus 2018
Toimintatulot						
Myyntitulot	327 589	361 067	355 971	5 096	99	0
Maksutulot	229 429	207 096	226 855	-19 759	110	0
Tuet ja avustukset	48 769	48 081	45 056	3 025	94	0
Vuokratulot	363 404	388 873	366 846	22 027	94	-5 500
Muut toimintatulot	210 545	150 999	160 332	-9 333	106	0
	1 179 736	1 156 116	1 155 060	1 056	100	-5 500
Valmistus omaan käyttöön	135 069	118 512	163 192	-44 680	138	0
Toimintamenot						
Palkat	-1 353 556	-1 408 588	-1 372 451	-36 137	97	-440
Henkilösivumeno	-400 583	-410 569	-389 344	-21 225	95	-188
Palvelujen ostot ¹	-1 703 349	-1 739 383	-1 772 720	33 337	102	-21 256
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-192 186	-196 097	-206 980	10 883	106	-4 000
Avustukset	-311 649	-327 961	-310 104	-17 857	95	-180
Vuokramenot	-196 655	-229 166	-222 588	-6 578	97	0
Muut toimintamenot	-17 188	-18 723	-18 633	-90	100	-150
	-4 175 166	-4 330 487	-4 292 820	-37 667	99	-26 214
TOIMINTAKATE	-2 860 361	-3 055 859	-2 974 568	-81 291	97	-31 714
Verotulot ja valtionosuudet						
Verotulot	3 380 795	3 333 000	3 416 582	-83 582	103	0
Valtionosuudet	220 442	175 000	197 308	-22 308	113	0
	3 601 237	3 508 000	3 613 890	-105 890	103	0
Rahoitustulot ja -menot						
Korkotulot	79 827	79 590	77 739	1 851	98	0
Muut rahoitustulot	36 306	45 248	52 459	-7 211	116	0
Korkomenot	-18 134	-28 893	-16 870	-12 023	58	0
Muut rahoitusmenot	-975	-1 800	-654	-1 146	36	0
	97 024	94 145	112 674	-18 529	120	0
VUOSIKATE	837 900	546 286	751 996	-205 710	138	-31 714
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-354 807	-358 490	-346 801	-11 689	97	0
	-354 807	-358 490	-346 801	-11 689	97	0
Satunnaiset erät						
Satunnaiset menot	0	0	-18 412	18 412	..	0
	0	0	-18 412	18 412	..	0
TILIKAUDEN TULOS	483 093	187 796	386 783	-198 987	206	-31 714
Poistoeron muutos	3 816	2 767	-1 308	4 075	-47	0
Varausten muutos	-3 893	-2 560	1 015	-3 575	-40	0
Rahastojen lisäys	-13 122	0	-8 223	8 223	..	0
Rahastojen vähennys	11 496	7 900	28 328	-20 428	359	8 452
	-1 703	8 107	19 812	-11 705	244	8 452
TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ (-)	481 390	195 903	406 595	-210 692	208	-23 262

¹ Palvelujen ostojen määrärahoihin vaikuttaa laskelmassa esitetyn lisäksi 480 tuhannen euron käyttötarkoituksen muutos investointimenoista keskushallinnon käyttötalousmenoihin.

2.2.2 Helsingin kaupungin talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu eroaa virallisesta tuloslaskelmasta siten, että se ei sisällä kunnallisten liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen tuloja ja menoja eikä siinä ole eliminoitu kaupungin sisäisiä eriä.

Toimintatulot (sisältäen valmistus omaan käyttöön) olivat 1 355,8 miljoonaa euroa sisältäen maanmyyntitulot. Laskua edellisen vuoden vastaavasta luvusta 1 453 miljoonaa euroa oli 6,7 prosenttia, mikä johtuu Staran liikelaitostamisesta (valmistus omaan käyttöön on mukana viiden kuukauden osalta vertailuvuoden 2017 osalta nostaan sen vuoden tuloja keskushallinnon toimialalla) sekä edellisen vuoden hieman suuremmista maanmyynneistä. Talousarvioon nähden toimintatulot ylittivät eniten sosiaali- ja terveystoimialalla. Talousarviokohdassa sosiaali- ja terveyspalvelut tulot ylittivät talousarvion 18,7 miljoonalla eurolla johtuen pääosin valtion korvausten kirjauskäytännön muutoksista.

Toimintamenot olivat 4 417,2 miljoonaa euroa ja ne olivat hyvin lähellä edellisen vuoden tasoa. Vuoden 2017 vertailukuun 4 418,2 miljoonaa euroa vaikuttaa Staran liikelaitostuminen kesken vertailuvuotta 2017 ja siten vuoden 2017 toimintamenoissa näkyvät menotasoa nostavasti Staran menot ennen liikelaitostumista viiden kuukauden ajalta.

Toimintamenot alittivat talousarvion 52 miljoonalla eurolla. Talousarvioon nähden toimintatulot alittuivat eniten keskushallinnon toimialalla, jonka menot alittavat talousarvion mukaiset määrärahat 39,6 miljoonalla eurolla. Toimialan toiminoista, vaalien järjestämisen menot, kaupunginkanslian toimintamenot, keskitetysti varattujen tietotekniikan kehittämismäärärahat, jaksotetut henkilöstömenot sekä eräät maksusuudet toteutuvat talousarviota pienempinä.

Kaupungin ulkoiset kokonaismenot alittivat talousarvion 38 miljoonaa euroa. Kaupunkistrategian käyttötalouden toimintamenoja mitoittava taloustavoitteen mukaiset menot kasvoivat vuonna 2018 noin 2,0 prosenttia. Kyseisissä talousarviokohdissa menot alittivat noin 58 miljoonalla eurolla talousarviossa asetetun tason (joka oli asetettu talousarvion valmisteluvaiheen kustannustason muutoksen ja väestönkasvuvauhdin ennusteiden perusteella).

HELSINGIN KAUPUNGIN TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

1 000 euroa	Toteutunut 2017	Talousarvio 2018	Toteutunut 2018	Poikkeama 2018	Toteuma % 2018	Ylitysoikeus 2018
Toimintatulot						
Myyntitulot	186 678	119 361	153 711	-34 350	129	0
Maksutulot	236 724	207 056	233 854	-26 798	113	0
Tuet ja avustukset	48 511	47 346	43 974	3 372	93	0
Vuokratulot	747 120	767 922	756 429	11 493	99	-5 500
Muut toimintatulot	204 656	149 478	154 115	-4 637	103	0
	1 423 689	1 291 163	1 342 083	-50 920	104	-5 500
Valmistus omaan käyttöön	29 324	12 817	13 699	-882	107	0
Toimintamenot						
Palkat	-1 212 254	-1 244 212	-1 206 211	-38 001	97	-440
Henkilösivumenot	-360 876	-364 747	-343 755	-20 992	94	-188
Palvelujen ostot ¹	-1 790 370	-1 808 297	-1 817 794	9 497	101	-21 256
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-143 661	-116 007	-137 509	21 502	119	-4 000
Avustukset	-330 435	-349 486	-323 886	-25 600	93	-180
Vuokramenot	-560 479	-570 603	-573 368	2 765	100	0
Muut toimintamenot	-20 106	-15 864	-14 680	-1 184	93	-150
	-4 418 181	-4 469 217	-4 417 203	-52 013	99	-26 214
TOIMINTAKATE	-2 965 168	-3 165 237	-3 061 421	-103 815	97	-31 714
Verotulot ja valtionosuudet						
Verotulot	3 380 795	3 333 000	3 416 582	-83 582	103	0
Valtionosuudet	220 442	175 000	197 308	-22 308	113	0
	3 601 237	3 508 000	3 613 890	-105 890	103	0
Rahoitustulot ja -menot						
Korkotulot	77 793	81 274	75 986	5 288	93	0
Muut rahoitustulot	58 136	75 846	81 964	-6 118	108	0
Korkomenot	-14 311	-25 300	-13 262	-12 038	52	0
Muut rahoitusmenot	-856	-1 800	-554	-1 246	31	0
	120 762	130 020	144 134	-14 114	111	0
VUOSIKATE	756 831	472 783	696 603	-223 819	147	-31 714
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-303 656	-304 080	-299 671	-4 409	99	0
	-303 656	-304 080	-299 671	-4 409	99	0
Satunnaiset erät						
Satunnaiset menot	0	0	-18 412	18 412	..	0
	0	0	-18 412	18 412	..	0
TILIKAUDEN TULOS	453 175	168 703	378 520	-209 816	224	-31 714
Poistoeron muutos	841	0	841	-841	..	0
Rahastojen lisäys	-9 498	0	-4 556	4 556	..	0
Rahastojen vähennys	4 427	7 900	15 383	-7 483	195	8 452
	-4 230	7 900	11 668	-3 768	148	8 452
TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ (-)	448 945	176 603	390 188	-213 584	221	-23 262

¹ Palvelujen ostojen määrärahoihin vaikuttaa laskelmassa esitetyn lisäksi 480 tuhannen euron käyttötarkoituksen muutos investointimenoista keskushallinnon käyttötalousmenoihin.

2.2.3 Tuloslaskelmaosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen

7 TULOSLASKELMAOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 673 020	0	3 673 020	3 788 065	-115 045	8 452
Menot	-27 100	0	-27 100	-18 372	-8 728	0
Netto	3 645 920	0	3 645 920	3 769 692	-123 772	8 452

7 01 TOIMINNAN RAHOITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 508 000	0	3 508 000	3 613 890	-105 890	0
Netto	3 508 000	0	3 508 000	3 613 890	-105 890	0

7 01 01 VEROTULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kunnallisvero	2 530 000	0	2 530 000	2 580 483	-50 483	0
Yhteisövero	540 000	0	540 000	574 753	-34 753	0
Kiinteistövero	263 000	0	263 000	261 347	1 653	0
Koiraverot		0		0	0	0
Tulot	3 333 000	0	3 333 000	3 416 582	-83 582	0
Netto	3 333 000	0	3 333 000	3 416 582	-83 582	0

Verotulot toteutuivat 84 miljoonaa euroa talousarviota korkeampina ja vuoteen 2017 verrattuna verotuloja kertyi 1,1 prosenttia enemmän. Valtionosuustilitykset laskivat verrattuna edelliseen vuoteen 23 miljoonaa euroa. Tämä huomioiden verorahoitus kasvoi vuonna 2018 edelliseen vuoteen nähden vain noin 13 miljoonaa euroa eli 0,4 prosenttia.

Kunnallisveron tuotto Helsingissä vuonna 2018 oli 2 580,5 miljoonaa euroa eli 50,5 miljoonaa euroa talousarviota enemmän. Kunnallisverotilitys on noin 15 miljoonaa euroa heikompi (-0,6 prosenttia) kuin vuonna 2017. Valtakunnallisesti kehitys oli Helsinkiä heikompaa (-0,8 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen), vaikka Helsinki alensi kunnallisveroprosenttia -0,5 prosenttiyksikköä. Helsingin ansiotuloveropohja on kasvanut viime vuosina paremmin kuin maassa keskimäärin. Kunnallisverotilitysten lasku johtui pääosin kilpailukykysovimuksesta ja sen aiheuttamista vaikutuksista vuoden 2018 tilityksiin. Lisäksi valtion pääomatuloverot nousivat ripeästi mikä osaltaan heikensi tilitysten oikaisuerien kautta kunnallisverotulokasvua edellisestä vuodesta ja jätti 2018 tilityksen vuoden 2017 tasoa heikommaksi.

Yhteisöveron tuotoksi Helsingissä vuonna 2018 muodostui 575 miljoonaa euroa eli 35 miljoonaa euroa talousarviota enemmän ja 46 miljoonaa euroa (8,7 prosenttia) edellistä vuotta enemmän. Yhteisöveron tilitykset vuonna 2018 olivat valtakunnallisesti -0,6 prosenttia heikommät edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2018 ennakkoverot olivat nousussa 11 prosenttia myönteisen talouskehityksen ansiosta, mutta edelliselle vuodelle ajoittui korkeita poikkeavia tilityksiä, joiden takia ennakkoverojen myönteisestä kasvusta huolimatta jäi yhteisöveron kasvu vuodesta 2017 valtakunnallisesti jopa negatiiviseksi. Helsingin kuntakohtainen jako-osuus nousi vuoden 2017 noin 29,1 prosentin tasosta vuodelle 2018 noin 31,6 prosentin tasolle. Nousu liittyy vuoden 2016 verotuksen valmistumiseen marraskuussa 2017 eli se ei ollut talousarviota 2018 valmisteltaessa tiedossa. Kuntakohtaisen jako-osuuden nousun myötä on Helsingin yhteisöverojen kasvu valtakunnallista parempi.

Kiinteistöveron tuotoksi vuonna 2018 toteutui 261,3 miljoonaa euroa, joka oli lähes talousarvion mukainen ja 4,6 miljoonaa euroa (1,8 prosenttia) edellistä vuotta enemmän.

7 01 03 VALTIONOSUUDET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	175 000	0	175 000	197 308	-22 308	0
Netto	175 000	0	175 000	197 308	-22 308	0

Valtionosuustilitykset olivat 197,3 miljoona euroa ja ne laskivat hieman alle 23 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna kilpailukyky sopimukseen liittyvien leikkausten seurauksena sekä verotulopohjan eroihin liittyvän valtionosuuksien tasauksen kasvun kautta.

7 02 RAHOITUS- JA SIOJITUSTOIMINTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	157 120	0	157 120	157 950	-830	0
Menot	-27 100	0	-27 100	-13 816	-13 284	0
Netto	130 020	0	130 020	144 134	-14 114	0

Lyhyet markkinakorot pysyivät vuoden 2018 edelleen historiallisen alhaisilla tasoilla. Markkinakorkojen matalia tasoja selittää pääosin Euroopan Keskuspankin tilapäiset Euroalueen talouskasvua tukevat toimet, joiden seurauksena kaikkien lyhyiden Euribor-korkojen noteeraukset ovat olleet negatiivisilla tasoilla vuoden 2016 helmikuusta lukien. Ennakoitua matalampana säilynyt korkotaso sekä pitkäaikaisten lainojen nostotarpeen lykkäytyminen heijastuivat kaupungin korkomenoihin, jotka toteutuivat arvioitua pienempinä.

7 02 01 KOROT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Asuntorakennustoiminnan tukemiseen myönnettyjen antolainojen korot	5 900	0	5 900	5 757	143	0
Muiden antolainojen korot	1 000	0	1 000	919	81	0
Rakennusaikaisen luoton korot	800	0	800	460	340	0
Muut korot	1 500	0	1 500	1 010	490	0
Helen Oy:n lainojen korot	22 000	0	22 000	21 523	478	0
Helsingin Satama Oy:n lainojen korot	9 500	0	9 500	9 571	-71	0
HKL:n lainojen korot	4 184	0	4 184	350	3 834	0
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän lainojen korot	36 390	0	36 390	36 397	-7	0
Tulot yhteensä	81 274	0	81 274	75 986	5 288	0
Menot						
Ottolainojen korot	-23 300	0	-23 300	-13 175	-10 125	0
Tilapäisluoton korot	-2 000	0	-2 000	-87	-1 913	0
Menot yhteensä	-25 300	0	-25 300	-13 262	-12 038	0
Netto	55 974	0	55 974	62 724	-6 750	0

7 02 02 MUU RAHOITUS, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Muut rahoitustulot	50	0	50	467	-417	0
Osingot	40 949	0	40 949	47 593	-6 644	0
HKL:n infratulo	20 036	0	20 036	19 093	943	0
Tulot yhteensä	61 035	0	61 035	67 153	-6 118	0
Menot						
Muut rahoitusmenot	-1 800	0	-1 800	-555	-1 245	0
Arvonlennukset	0	0	0	0	0	0
Menot yhteensä	-1 800	0	-1 800	-555	-1 245	0
Netto	59 235	0	59 235	66 599	-7 364	0

7 02 04 PERUSPÄÄOMIEN TUOTOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
HKL:n peruspääoman tuotto	8 442	0	8 442	8 442	0	0
HUS-peruspääoman tuotto	4 249	0	4 249	4 249	0	0
Palvelukeskuksen peruspääoman tuotto	80	0	80	80	0	0
Taloushallintopalvelun peruspääoman tuotto	56	0	56	56	0	0
Työterveys Helsingin peruspääoman tuotto	40	0	40	40	0	0
Staran peruspääoman tuotto	1 944	0	1 944	1 944	0	0
Tulot yhteensä	14 811	0	14 811	14 811	0	0
Netto	14 811	0	14 811	14 811	0	0

7 03 RAHASTOINTI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	7 900	0	7 900	15 383	-7 483	8 452
Menot	0	0	0	-4 556	4 556	0
Netto	7 900	0	7 900	10 827	-2 927	8 452

7 03 06 KAMPPI-TÖÖLÖNLAHTI RAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	2 900	0	2 900	10 253	-7 353	536
Menot	0	0	0	0	0	0
Netto	2 900	0	2 900	10 253	-7 353	536

Rahastosta tuloutettiin investointiosan Kamppi-Töölönlahti -alueen investointeja vastaava rahamäärä 10,3 miljoonaa euroa. Alueella ei ollut tontinmyyntejä.

7 03 07 ASUNTOTUOTANTORAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	0	0	0	-4 556	4 556	0
Netto	0	0	0	-4 556	4 556	0

7 03 09 LÄHIÖRAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 000	0	5 000	5 131	-131	7 916
Menot	0	0	0	0	0	0
Netto	5 000	0	5 000	5 131	-131	7 916

Rahastosta tuloutettiin investointiosan kohdan 8 07 01 Lähiörahastosta rahoitettavat hankkeet investointeja vastaava rahamäärä 5,1 miljoonaa euroa.

7 05 POISTOEROT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	841	-841	0
Netto	0	0	0	841	-841	0

2.3 Investointiosan toteutuminen

8 INVESTOINTIOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	28 628	0	28 628	31 271	-2 643	0
Menot	-571 974	480	-571 494	-516 027	-55 467	-122 833
Netto	-543 346	480	-542 866	-484 756	-58 110	-122 833

Investointituloja ilman liikelaitoksia kertyi yhteensä 31,3 miljoonaa euroa. Kiinteän omaisuuden myynnistä kertyi investointituloja 18,5 miljoonaa euroa sekä rakennusten ja osakkeiden myynneistä, 7,3 miljoonaa euroa investointituloja. Lisäksi investointituloja kertyi valtionosuuksista ja avustuksista 11,8 miljoonaa euroa sekä muita pääomatuloja 0,9 miljoonaa euroa.

Investointimenoihin ilman liikelaitoksia käytettiin 516,0 miljoonaa euroa. Investointimenoihin oli käytettävissä talousarviossa varatun 571,5 miljoonan euron ja kaupunginvaltuuston eri perusteilla myöntämien 122,8 miljoonan euron ylitysoikeuksien jälkeen yhteensä 694,3 miljoonaa euroa. Investointeihin käytettävissä olleista määrärahoista käytettiin 74 prosenttia.

Talousarvion lukutasoilla eniten investoitiin Rakennukset-luvussa, 208,7 miljoonaa euroa, Kadut ja liikenneväylät-luvussa, 140,1 miljoonaa euroa sekä Kiinteä omaisuus -luvussa 70,9 miljoonaa euroa.

8 01 KIIINTEÄ OMAISUUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 400	0	5 400	11 157	-5 757	0
Menot	-86 663	0	-86 663	-70 913	-15 750	-20 964
Netto	-81 263	0	-81 263	-59 756	-21 507	-20 964

Määrärahaa käytettiin 70,9 miljoonaa euroa. Menoihin oli käytettävissä 107,6 miljoonaa euroa, joka muodostui talousarvioon varatusta 86,6 miljoonasta eurosta sekä eri perusteilla myönnettyistä yhteensä 21,0 miljoonan euron ylitysoikeudesta.

8 01 50 KIIINTEÄN OMAISUUDEN MYYNTI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 400	0	5 400	11 157	-5 757	0

Talousarviossa on maaomaisuutta arvioitu myytävän 100 miljoonalla eurolla vuonna 2018. Vuonna 2018 toteutui 59 kauppaa, joiden kauppahinnat olivat yhteensä noin 123 miljoonaa euroa. Kauppahintakertymästä noin 70 prosenttia muodostui Jätkäsaaren ja Kalasataman asuntotonttien myynneistä. Joukkoon mahtui lisäksi yksi toimitontti Vallilassa ja Kansakoulunkatu 3:n kaupan tonttiosuus. Myynneistä taseeseen kirjattava arvo oli 11,2 miljoonaa euroa ja myyntivoittoiin kirjattiin 111,8 miljoonaa euroa.

8 01 01 KIIINTEISTÖJEN JA KIIINTEISTÖJEN HALLINTAAN OIKEUTTAVIEN OSAKKEIDEN OSTOT JA LUNASTUKSET SEKÄ KAAVOITUSKORVAUKSET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-11 500	0	-11 500	-6 455	-5 045	-4 821

Kiinteistöjen ostoihin ja lunastuksiin sekä kaavoituskorvauksiin oli käytettävissä talousarviossa varatun 11,5 miljoonan euron lisäksi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetty 4,8 miljoonan ylitysoikeus, yhteensä 16,3 miljoonaa euroa. Vuoden aikana tehtiin yhteensä 24 kauppaa, joiden yhteenlaskettu kauppahinta oli 6,6 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi siten käyttämättä 9,7 miljoonaa euroa. Määrärahoista 3,3 miljoonaa euroa oli varattu Englantilaisen koulun vaihtokauppaan, joka ei toteutunut vuonna 2018.

Maanhankinnan määrärahaa käytettiin valittuihin painopistealueisiin, jotka olivat muun muassa ovat Raide-Jokerin varsi, tiivistettävien rautatieasemien lähialueet, täydennysrakentamisalueet sekä Östersundom.

Maanhankintaan osoitettuja määrärahoja jäi käyttämättä, koska resursseja keskitettiin yksityisten maiden lisääntyneiden täydennysrakentamiskaavojen maankäyttösovimusten valmisteluun. Maankäyttösovimusten viivästyminen olisi viivästyttänyt näiden asemakaavojen käsittelyaikoja ja siten viivästyttänyt kaavojen toteuttamista. Maanhankinnan neuvottelutuloksia, jotka eivät ehtineet edetä kaupantekoon, oli 31.12.2018 saavutettu yhteensä noin 5,0 miljoonan euron edestä. Lisäksi kahden vuonna 2018 tehdyn maankäyttösovimuksen kiinteistöjärjestelyt olisivat edellyttäneet yhteensä noin 6,9 miljoonan euron määrärahan, mutta kaavavalitusten vuoksi toteutuminen viivästyy vuosille 2019–2020.

8 01 02 PROJEKTIALUEIDEN ESIRAKENTAMINEN, KHN:N KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kamppi-Töölönlahden esirakentaminen	0	0	0	-423	423	-466
Länsisataman esirakentaminen	-18 507	0	-18 507	-17 759	-748	-954
Kalasadaman esirakentaminen	-27 170	0	-27 170	-20 283	-6 887	-3 000
Kruunuvuorenrannan esirakentaminen	-5 952	0	-5 952	-1 928	-4 024	-4 726
Kuninkaankolmion esirakentaminen	-279	0	-279	-263	-16	-320
Pasilan esirakentaminen	-3 255	0	-3 255	-3 025	-230	-677
Uudet projektialueet ja muun täyd.	-1 200	0	-1 200	-340	-860	0
Menot yhteensä	-56 363	0	-56 363	-44 021	-12 342	-10 143

Projektialueiden esirakentamiseen oli talousarviossa osoitetun 56,4 miljoonan euron lisäksi käytettävissä projektialueiden esirakentamismäärärahoja ylitysoikeutena 10,1 miljoonaa euroa, yhteensä 66,5 miljoonaa euroa. Projektialueiden esirakentamis- investointirahoista käytettiin 44,0 miljoonaa euroa (66,19 prosenttia). Käyttämättä jäi 22,5 miljoonaa euroa.

Merkittävimmät poikkeamat johtuivat hankkeiden viivästyisestä prosessin eri vaiheissa. Länsisatamassa Telakkarannan urakoitsijan valinnasta valittiin ja se viivästytti urakan käynnistymistä. Kruunuvuorenrannan osalta vesiluvasta tehdyn valituksen vuoksi vesilupa sai lainvoiman vasta kesällä ja urakka pääsee kilpailutuksen jälkeen alkamaan vasta vuonna 2019. Kalasadaman osalta Verkkosaaren pohjoisosan esirakentamissuunnitelmat valmistuivat vasta loppuvuodesta ja urakka käynnistyy kilpailutuksen jälkeen vuonna 2019. Myös tiilisten kaasukellojen puhdistaminen viivästyi suunnitellusta.

8 01 03 ESIRAKENTAMINEN, TÄYTTÖTYÖT, RAKENTAMISKELPOISEKSI SAATTAMINEN, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiseksi saattaminen	-15 300	0	-15 300	-20 437	5 137	-6 000
Täydennysrakentamiskorvaukset ja korvausinvestoinnit	-3 500	0	-3 500	0	-3 500	0
Menot yhteensä	-18 800	0	-18 800	-20 437	1 637	-6 000

Esirakentamiseen, täyttötöihin ja rakentamiskelpoiseksi saattamiseen oli talousarviossa osoitetun 18,8 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 6,0 miljoonaa euroa, yhteensä 24,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 20,4 miljoonaa euroa (82,3 prosenttia). Käyttämättä jäi noin 4,4 miljoonaa euroa.

Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattaminen

Muuhun esirakentamiseen, alueiden käyttöönottoon ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattamiseen oli talousarviossa osoitettu 15,3 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 6,0 miljoonaa euroa, yhteensä 21,3 miljoonaa euroa. Määrärahasta käytettiin 20,4 miljoonaa euroa (95,9 prosenttia). Käyttämättä jäi 0,9 miljoonaa euroa.

Merkittävimmät pilaantuneen maan kunnostuskohteet olivat Kivikontie ja Päivöläntie. Lisäksi toteutettiin useita pienempiä rakentamiskelpoiseksi saattamiskohteita eri puolilla kaupunkia. Merkittävimmät maaperän vahvistamis- ja johtosiirto-kohteet olivat Tankovainio, Maatullinpuisto, Vuosaaren liikuntapuisto, Naulakallio, Tullivuoren eteläpuoli, Isonnevan alue. Merkittävimmät rakennusten purkukohteet olivat Lpk Lapinmäki, Myllypuron ala-asteen osapurku, vanha Lpk Neulanen ja muita pienempiä kohteita. Merkittävin kunnostuskohde on Vuosaaren kaatopaikan kunnostaminen.

Täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit

Täydennyskorvauksiin ja korvausinvestointeihin oli talousarviossa osoitettu 3,5 miljoonaa euroa. Määräraha jäi käyttämättä kokonaisuudessaan, koska sopimuksia täydennysrakentamiskohteista ei realisoitunut.

8 02 RAKENNUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-218 391	0	-218 391	-208 703	-9 688	-35 172
Netto	-218 391	0	-218 391	-208 703	-9 688	-35 172

Vuonna 2018 talonrakennushankkeille oli osoitettu investointimäärärahaa 253,6 miljoonaa euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn ylitysoikeuden 35,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 talonrakennusmäärärahaa käytettiin 208,7 miljoonaa euroa, eli 82,3 prosenttia määrärahoista ja määrärahasta jäi käyttämättä 44,9 miljoonaa euroa.

8 02 01 UUDIS- JA LISÄRAKENNUSHANKKEET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Uudisrakennushankkeiden tarveselvitykset	-1 000	0	-1 000	-867	-133	0
Kasvatus- ja koulutustoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-63 800	2 000	-61 800	-42 596	-19 204	-1 983
Kaupunkiympäristötoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-690	700	10	-537	547	-848
Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-29 605	-4 000	-33 605	-33 314	-291	-5 468

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Sosiaali- ja terveystoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-519	200	-319	-404	85	-246
Muut uudisrakennushankkeet	-8 317	1 100	-7 217	-6 115	-1 102	-2 878
Menot yhteensä	-103 931	0	-103 931	-83 833	-20 098	-11 423

Uudis- ja lisärakennushankkeisiin käytettiin 83,8 miljoonaa euroa, eli noin 72,6 prosenttia määrärahasta. Vuoden 2018 määrärahaa oli käytettävissä 115,4 miljoonaa euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn ylitysoikeuden 11,4 miljoonaa euroa. Uudisrakennushankkeissa keskustakirjasto Oodin investointimenoihin oli aikaisemmista vuosista poiketen varauduttu kokonaismenojen osalta sisältäen valtion avustuksen. Uudisrakennushankkeille osoitetusta investointimäärärahasta jäi käyttämättä 31,6 miljoonaa euroa.

Tästä summasta 20 miljoonaa euroa jäi käyttämättä, koska eräissä hankkeissa aloitusten edellytykset eivät toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti tai hankkeiden sisällön muutosten vuoksi. Lasten päiväkoti Malminkartanon, lasten päiväkoti Suursuon, lasten päiväkoti Aadan ja leikkipuisto Idan sekä Jätkäsaaren liikuntapuiston ja Paloheinän ulkoilumajan huoltorakennusten aloitusedellytykset eivät ole toteutuneet talousarvion mukaisessa aikataulussa, koska hanke- ja toteutussuunnittelu on resurssipulan vuoksi kestänyt arvioitua kauemmin ja hankkeet ovat yli puoli vuotta myöhässä verrattuna talousarvioon merkittyyn aikatauluun. Leikkipuisto Kotinummen, Lohikäärmeen ja Brahen uudisrakennushankkeet on päätetty keskeyttää 28.6.2018, koska tarjouspyyntöasiakirjojen mukaisten tarjousten perusteella arvioidut urakkavaiheen kustannusarviot ylittävät merkittävästi hankkeisiin varatut määrärahat. Stadin ammattiopiston Roihupellon kampuksen 1. vaiheen sisältö on muuttunut ja uudet tilat on suunniteltu rahoitettavaksi investointiohjelman ulkopuolelta. Vesalan peruskoulun laajennuksen aloitus on viivästynyt kolme kuukautta talousarvion mukaisesta ajoituksesta. Lisäksi urakkavaiheen kokonaiskustannus alittaa indeksikorjatun hankesuunnitelman enimmäishinnan 20 prosentilla, jonka seurauksena talousarviossa hankkeelle merkitty määrärahavaraus alittui 2 miljoonalla eurolla.

Loput käyttämättä jääneestä määrärahasta 11,6 miljoonaa euroa on siirtyvää investointirahoitusta, joka tarvitaan hankkeisiin, joiden laskutus on myöhentynyt ja jotka jatkuvat vuonna 2019 sekä vuosina 2017 ja 2018 valmistuneiden uudisrakennushankkeiden takuuajaksiin veloitteisiin. Merkittävin viivästynyt rakennustyö on lasten päiväkoti Lauttasaaren - daghemmet Drumsön uudisrakennus. Kaupunkiympäristön toimialan Rakennukset ja yleiset alueet on purkanut Helsingin kaupungin ja urakoitsijan välisen urakkasopimuksen aikatauluviiveen ja urakoitsijan heikon taloudellisen tilanteen perusteella. Edellä mainitusta syystä päiväkodin valmistuminen viivästyy ja vuonna 2018 määrärahaa jää käyttämättä 3 miljoonaa euroa.

Vuonna 2018 valmistuneet uudisrakennushankkeet ovat keskustakirjasto Oodi sekä lasten päiväkoti Borgströmmäki ja Yliskylä. Merkittävimmät rakentamisvaiheessa olevat uudisrakennushankkeet ovat rakentamispalveluliikelaitos Staran ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalveluiden Vuosaaren työtukikohta, lasten päiväkoti Lauttasaari – daghemmet Drumsö, Vesalan peruskoulun laajennus ja Jätkäsaaren peruskoulu.

8 02 02 KORJAUSHANKKEET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Korjausrakennushankkeiden tarveselvitykset	-1 900	500	-1 400	-1 735	335	-605
Kasvatus- ja koulutustoimialan korjaushankkeet	-59 470	-13 800	-73 270	-82 745	9 475	-14 800
Kaupunkiympäristötoimialan korjaushankkeet	-3 460	-2 800	-6 260	-5 468	-792	0
Kulttuuri- ja vapaa- aikatoimialan korjaushankkeet	-2 030	-1 000	-3 030	-2 918	-112	-718
Sosiaali- ja terveystoimialan korjausrakennushankkeet	-10 060	-8 000	-18 060	-19 028	968	-1 484
Muut korjausrakennushankkeet	-35 630	25 100	-10 530	-12 134	1 604	-4 440
Menot yhteensä	-112 550	0	-112 550	-124 028	11 478	-22 047

Talousarvioon varattujen 112,6 miljoonan euron määrärahojen lisäksi kaupunginvaltuusto myönsi käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella 22,0 miljoonaa euroa ylitysoikeutta, eli korjaushankkeisiin oli yhteensä käytettävissä 134,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 korjausrakentamiseen käytettiin 124,0 miljoonaa euroa, eli noin 92,1 prosenttia. Käyttämättä jääneistä korjausrakentamismäärärahoista 10,6 miljoonaa euroa on kokonaisuudessaan vuodelle 2019 siirtyvää investointirahoitusta. Eräissä hankkeissa aloitusten edellytykset eivät ole toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti. Lisäksi siirtyviä investointimäärärahoja käytetään vuosina 2017 ja 2018 valmistuneiden perusparannushankkeiden takuuajaksiin velvoitteisiin talousarviovuoden jälkeen.

Aleksis Kiven peruskoulun, Helsingin medialukion ja Metropolian Arabianrannan kampuksen perusparannushankkeiden sekä Puistopolun peruskoulun aineopetusluokkien, Puistolanraitin peruskoulun salaajituksen ja Pihkapuiston peruskoulun vesikaton rakentamiset siirtyvät alkamaan vuonna 2019, koska hankkeiden aloitusedellytykset eivät ole toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti. Näille hankkeille oli talonrakentamishjelmassa vuonna 2018 varattu yhteensä 12 miljoonaa euroa.

Suurimmat vuonna 2018 valmistuneet peruskorjaushankkeet olivat Roihuvuoressa Prinsessantiellä sijaitsevan ammatillisten toimipaikan perusparannus, Munkkivuoren ala-asteen perusparannus sekä Sofianlehdon A-taloon rakennettavan toimintakeskuksen, kehitysvammapoliklinikan ja lyhytaikaisyksikön muutostyöt.

Suurimmat rakentamisvaiheessa olevat korjaushankkeet olivat Alppilan lukion, Botby grundskolanin, Ressun lukion peruskoulun perusparannukset sekä Marian sairaala-alueen rakennuksen 3 peruskorjaus Start-up toiminnalle ja Hakaniemen kauppahallin perusparannus.

8 02 03 KAUPUNGINTALOKORTTELEIDEN KEHITTÄMINEN, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 910	0	-1 910	-843	-1 067	-1 702
Netto	-1 910	0	-1 910	-843	-1 067	-1 702

Talousarviovuoden määräraha oli 3,6 miljoonaa euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn ylitysoikeuden 1,7 miljoonaa euroa. Kaupungintalokorttelien kehittämisen määrärahaa jäi käyttämättä 2,8 miljoonaa euroa, koska osa kaupungintalokorttelien korjauksista siirtyi vuodelle 2019. Merkittävimmät hankkeet olivat kaupungintalokorttelien 1. kerroksen liiketilojen muutostyöt sekä torikorttelien julkisivuvalaistuksen uusiminen.

8 03 KADUT JA LIIKENNEVÄYLÄT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-142 855	0	-142 855	-140 070	-2 785	-17 068

Katu- ja liikenneväyläinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 142,9 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 17,1 miljoonaa euroa, yhteensä 159,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 140,1 miljoonaa euroa (87,6 prosenttia).

8 03 01 UUDISRAKENTAMINEN JA PERUSPARANTAMINEN SEKÄ MUUT INVESTOINNIT, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-61 150	0	-61 150	-59 223	-1 927	-14 215

Uudisrakentamis-, perusparantamis-, liikennejärjestely- ja muihin investointeihin oli talousarviossa osoitetun 61,2 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 14,2 miljoonaa euroa, yhteensä 75,4 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 59,2 miljoonaa euroa (78,5 prosenttia).

8 03 01 01 UUDISRAKENTAMINEN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Eteläinen suurpiiri	-500	310	-190	-185	-5	0
Läntinen suurpiiri	-1 100	370	-730	-421	-309	0
Keskinen suurpiiri	-1 150	650	-500	-225	-275	0
Pohjoinen suurpiiri	-1 400	0	-1 400	-535	-865	0
Koillinen suurpiiri	-5 000	-540	-5 540	-5 528	-12	0
Kaakkoinen suurpiiri	-800	-230	-1 030	-1 019	-11	0
Itäinen suurpiiri	-4 150	-340	-4 490	-4 478	-12	0
Östersundomin suurpiiri	-500	480	-20	-8	-12	0
Meluusteet	-3 000	-700	-3 700	-3 690	-10	0
Menot yhteensä	-17 600	0	-17 600	-16 090	-1 510	0

Uudisrakentamisen määrärahaa käytettiin 16,1 miljoonaa euroa 17,6 miljoonasta eurosta. Merkittävimmät uudisrakentamiskohteet olivat asuntotuotannon edellyttämä asuntorakentaminen Lauttasaassa, Haagassa, Munkkiniemessä, Maunulassa, Isonpellon alueella, Maatullinpuistossa, Tapulikaupungissa, Siltalanpuistossa, Mellunmäessä, Naulakalliossa, Kontulassa ja Vuosaassa sekä muita pienempiä kohteita. Merkittäviä suunnittelukohteita olivat Lapinmäentien alue, Käskynhaltijantien alue, Koskelan entisen sairaalan alue, Fallkullan alue, Jakomäen keskiosa ja Reginanrannan alue. Meluusteen rakentamista Itäväylälle välillä Suunnittelijankatu - Siilitie jatkettiin, ja meluuste valmistuu vuoden 2019 kesään mennessä.

8 03 01 02 PERUSPARANTAMINEN JA LIIKENNEJÄRJESTELYT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Katujen peruskorjaukset	-9 250	1 300	-7 950	-9 117	1 167	-8 335
Siltojen peruskorjaukset	-8 000	0	-8 000	-8 885	885	-2 864
Päällysteiden uusiminen	-4 400	0	-4 400	-4 218	-182	0
Joukkoliikenteen kehittäminen	-4 000	0	-4 000	-3 986	-14	-2 171
Liikennejärjestelyt	-4 800	0	-4 800	-3 189	-1 611	-500
Jalankulun ja pyöräilyn väylät	-11 300	-1 300	-12 600	-12 592	-8	0
Menot yhteensä	-41 750	0	-41 750	-41 986	236	-13 870

Perusparantamisen ja liikennejärjestelyjen määrärahaa käytettiin 42,0 miljoonaa euroa 55,7 miljoonasta eurosta. Katujen peruskorjaukseen käytettiin 9,1 miljoonaa euroa 17,1 miljoonasta eurosta. Merkittävimmät katujen peruskorjaukkohteet olivat Erottajan, Takkatien pysäköintialueen ja Schildtinpolun peruskorjaus sekä ulkovalaistuksen saneeraus. Poikkeaman merkittävimmät syyt ovat hankkeiden siirtyminen vuodelle 2019 johtuen muun muassa uusista prosesseista, resurssivajeesta projektin eri vaiheissa ja konsulttien viivästyneistä suunnitelmista sekä ulkovalaistuksen osalta urakoitsijavalinnasta tehty valitus ja LED-valaisinten saatavuusongelmat. Siltojen peruskorjaukseen käytettiin 8,9 miljoonaa euroa 10,87 miljoonasta eurosta. Merkittävimmät kohteet eli Herttoniemenradan, Koskelantien sekä Latokartanontien siltojen peruskorjaukset valmistuivat vuoden lopulla.

Päällysteiden uusintaan käytettiin 4,2 miljoonaa euroa 4,4 miljoonasta eurosta kuntokartoituksen mukaisiin kohteisiin eri puolilla kaupunkia. Joukkoliikenteen kehittämiseen käytettiin 4,0 miljoonaa euroa 6,2 miljoonasta eurosta. Merkittävin kohde on Runkolinja 500 reitillä Munkkivuoren ostoskeskus–Tukholmankatu–Reijolankatu, ja lisäksi tehtiin pienempiä muutoksia Teollisuuskadulla sekä Herttoniemessä. Liikennejärjestelyihin käytettiin 3,2 miljoonaa euroa 5,8 miljoonasta eurosta. Suurin siirtyvä hanke oli Oulunkylän liikenneturvallisuussuunnitelman toteuttaminen, joka toteutuu vuonna 2019. Merkittävimpiä liikennejärjestelykohteita olivat erilaiset liittymä- ja suojatiejärjestelyt eri puolilla kaupunkia sekä Raide-Jokeriin liittyvät liikennejärjestelyjen suunnittelukohteet. Jalankulun ja pyöräilyn väylien määrärahaa käytettiin 12,6 miljoonaa euroa. Merkittävimmät jalankulun ja pyöräilyn väyläkohteet olivat Mechelininkatu, Tukholmankatu, Itäbaana Kulosaarensillalla ja Vuosaaren raittasilta.

8 03 01 03 MUUT INVESTOINNIT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot yhteensä	-1 800	0	-1 800	-1 147	-653	-345

Muihin investointeihin käytettiin 1,1 miljoonaa euroa 2,1 miljoonasta eurosta. Täytemaan vastaanottoaikojen perustamiseen ja käyttöön käytettiin 0,39 miljoonaa euroa. Lumen vastaanottoaikojen ja hiekkasiilojen perustamiseen sekä peruskorjaukseen käytettiin 0,27 miljoonaa euroa. Yleisten käymälöiden hankkimiseen varatulla määrärahalla toteutettiin Sibeliuksenpuiston käymäläyksikön perustukset ja tarvittava kunnallistekniikka, ja määrärahaa käytettiin näihin yhteensä 0,06 miljoonaa euroa. Ranta-alueiden kunnostuksen määrärahaa käytettiin 0,43 miljoonaa euroa. Määrärahalla käynnistettiin Vanhanväylänpuiston tulvasuojauksen toteuttaminen ja lisäksi muita pienempiä kohteita. Merkittävimmät poikkeamat talousarviomäärärahojen käytössä koskivat lumenvastaanottoaikojen ja hiekkasiiloja. Ranta-alueiden osalta Vanhaväylänpuiston tulvasuojaurakka käynnistyi vasta vuoden lopulla.

8 03 02 PROJEKTIALUEIDEN KADUT, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kamppi-Töölönlahti	-1 500	-3 300	-4 800	-4 830	30	-55
Länsisatama	-10 400	-2 900	-13 300	-13 270	-30	-5
Kalasadama	-15 200	200	-15 000	-14 965	-35	-3
Kruunuvuorenranta	-6 870	770	-6 100	-6 162	62	-75
Pasila	-39 000	5 900	-33 100	-33 095	-5	-2
Kuninkaankolmio	-3 280	830	-2 450	-2 227	-223	-750
Kruunusillat	-4 180	1 000	-3 180	-1 554	-1 626	0
Uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen	-975	-2 500	-3 475	-3 093	-382	-13
Menot yhteensä	-81 405	0	-81 405	-79 197	-2 208	-903

Projektialueiden katuinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 81,4 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 0,9 miljoonaa euroa, yhteensä 82,3 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin yhteensä 79,2 miljoonaa euroa (96,2 prosenttia).

Kamppi-Töölönlahden -alueella merkittävin kohde oli keskustakirjasto Oodin ympäristön katujen toteuttaminen ja tulvapumppaamon suunnittelu. Määrärahaa käytettiin suunnitteluun ja toteutukseen 4,8 miljoonaa euroa. Lisämäärärahaa siirrettiin käyttämättä jäävästä Pasilan katuihin osoitetusta määrärahasta 4,4 miljoonaa euroa talousarviossa olleen 1,5 miljoonan euron lisäksi. Käyttämätön määräraha 1,1 miljoonaa euroa siirrettiin muiden projektialueiden katujen ylitysten kattamiseen.

Länsisatamassa käytettiin katujen suunnitteluun ja rakentamiseen 13,3 miljoonaa euroa käytettävissä olleesta 10,4 miljoonasta eurosta. Ylitys katetaan muiden projektialueiden katujen käyttämättä jäävillä määrärahoilla. Merkittävimmät kohteet ovat Länsisatamankadun ja Salmisaarenkadun liikennejärjestelyt sekä Jätkäsaaren, Salmisaaren ja Telakkarannan katujen rakentaminen.

Kalasadamassa käytettiin katujen suunnitteluun ja rakentamiseen 14,97 miljoonaa euroa käytettävissä olleesta 15,2 miljoonasta eurosta. Merkittävimmät kohteet ovat Kalasadaman keskuksen, Sörnäistenniemen, Verkkoosaaren eteläosan ja Sompassaaren katujen toteuttaminen. Käyttämätön määräraha 0,20 miljoonaa euroa siirrettiin muiden projektialueiden katujen ylitysten kattamiseen.

Kruunuvuorenrannan käytettävissä olleesta 6,9 miljoonan euron määrärahasta käytettiin 6,2 miljoonaa euroa. Käyttämättömästä määrärahasta 0,7 miljoonaa euroa siirrettiin muiden projektialueiden katujen ylitysten kattamiseen. Merkittävimmät Kruunuvuorenrannan kohteet olivat Haakoninlahti I:n eteläpuolisten katujen toteuttaminen ja Haakoninlahti II:n alueen suunnittelu. Projektialueeseen kuuluvan Itäväylän/Herttoniemen liittymän urakan vastaanotto siirtyi vuoden 2019 alkupuolelle.

Pasilan alueelle oli talousarviossa varattu 39 miljoonaa euroa ja siitä käytettiin 33,1 miljoonaa euroa. Pasilasta siirrettiin määrärahaa Kamppi–Töölönlahden ylityksen kattamiseen 4,4 miljoonaa euroa ja 2,5 miljoonaa euroa uusiin projektialueisiin. Siirron jälkeen Pasilaan jäi määrärahaa 32,1 miljoonaa euroa ja käyttö oli 33,1 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin muiden projektialueiden katujen käyttämättä jäävillä määrärahoilla.

Ilmalankujan ja Radiokujan rakentamishankkeet valmistuivat vuoden 2018 aikana. Raitiotien jatkeen suunnittelu Pasilankadulle ja Radiokadulle käynnistyi. Keski-Pasilan merkittävimmät kohteet olivat Veturitien eteläosan, Asemapäällikkökadun sillan joukkoliikenneterminaalin ja Teollisuuskadun tunnelin urakoiden jatkaminen sekä kokonaisvastuu-urakan sitoumukset YIT:n kanssa. Pohjois-Pasilan alueella laadittiin katusuunnitelmia ja kadun rakentamisen käynnistäminen siirtyi vuoden 2019 puolelle. Konepajan alueen itäosan katu-urakan vuoden 2018 osuus valmistui. Pohjois-Pasilan rakentamisen käynnistäminen siirtyi vuodelle 2019. Konepajan alueella kiinteistöjen kehittäminen ei edennyt siten, että katurakentamista olisi voitu tehdä nyt toteutettua enempää.

Kuninkaankolmioon osoitetusta 4,0 miljoonasta eurosta käytettiin 2,3 miljoonaa euroa. Honkasuon alueella länsiosan katujen toteutus viivästyi asuntorakentamisen käynnistämisen viivästymisen vuoksi. Kuninkaantammen alueella toteutettiin keskustan, etelärinteen ja Kuninkaankallion alueen katuja sekä hulevesijärjestelmää.

Käyttämättömästä määrärahasta siirrettiin 0,83 miljoonaa euroa muiden projektialueiden katujen määrärahaylityksiin.

Kruunusiltoihin osoitetusta 4,2 miljoonaa euron määrärahasta käytettiin 1,6 miljoonaa euroa. Käyttämättömästä määrärahasta siirrettiin 1,0 miljoonaa euroa muiden projektialueiden katujen määrärahaylityksiin. Määrärahalla jatkettiin katu- ja siltasuunnittelua välillä Nihti–Kruunuvuori sekä yleissuunnittelua Hakaniemessä. Lisäksi valmisteltiin toteutusta (aikataulusuunnittelu, kilpailutuksen valmistelu). Toteutusmuodoista päätettiin siten, että Kruunuvuorensilta, Finkensilta ja Korkeasaaren alueen esirakentaminen toteutetaan yhtenä kokonaisurakkana. Muut osat hankkeesta toteutetaan allianssimuotoisesti, ja sen vuoksi määrärahaa jäi tässä vaiheessa käyttämättä.

Uusilla projektialueilla ja muussa täydennysrakentamisessa käytettävissä oli 1,0 miljoonaa euroa ja lisäksi Pasilan projektialueista siirretty 2,5 miljoonaa euroa, yhteensä 3,5 miljoonaa euroa. Määrärahasta käytettiin 3,1 miljoonaa euroa Laajasalon keskuksen ja Tankovainion katujen toteutukseen. Laajasalon keskuksen urakka valmistui, mutta Tankovainion katu-urakka jatkuu vuonna 2019.

8 03 03 YHTEISHANKKEET LIKENNEVIRASTON KANSSA, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-300	0	-300	-1 650	1 350	-1 950

Yhteishankkeisiin liikenneviraston kanssa oli talousarviossa osoitetun 0,3 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 2 miljoonaa euroa, yhteensä 2,3 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 1,7 miljoonaa euroa (73,3 prosenttia).

Kehä I:n Sepänmäen meluste valmistui. Tuusulanväylällä Yhdyskunnantien vaihtopysäkit valmistuivat viimeistelytöitä lukuun ottamatta. Porvoonväylän meluntorjuntahanke Jakomäen kohdalla valmistui. Ylitysoikeutena saatu 0,4 miljoonaa euroa mahdollisiin takuuajan korjauksiin jäi käyttämättä, ja sitä voitiin käyttää Tuusulanväylällä Yhdyskunnantien vaihtopysäkkien toteutus sopimuksen mukaiseen kaupungin maksusuuteen. Tiehankkeiden suunnittelun osalta käynnissä oli Länsiväylällä sijaitsevan Koivusaaren eritasoliittymän suunnittelu ja Kehä I:n Myllypuron eritasoliittymän tekninen rakennettavuus selvitys.

8 04 PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-19 895	0	-19 895	-23 236	3 341	-5 337

Puisto- ja liikunta-alueinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 20 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 5,3 miljoonaa euroa, yhteensä 25,3 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 23,2 miljoonaa euroa (91,7 prosenttia).

8 04 01 PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Uudet puistot ja puistojen peruskorjaukset	-7 140	2 350	-4 790	-6 517	1 727	-1 743
Liikuntapaikat ja ulkoilualueet	-7 660	1 850	-5 810	-7 024	1 214	-3 069
Menot yhteensä	-14 800	4 200	-10 600	-13 540	2 940	-4 812

Puisto- ja liikunta-alueinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 14,8 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 4,8 miljoonaa euroa, yhteensä 19,6 miljoonaa euroa, josta siirrettiin projektialueiden puistojen ja liikunta-alueinvestointeihin kaupunginhallituksen käyttöön 4,2 miljoonaa euroa määrärahaylitysten kattamiseen, jolloin kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön jäi 15,4 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 13,5 miljoonaa euroa, ja käyttöaste määrärahasiirron jälkeen oli 87,6 prosenttia.

Uudet puistot ja puistojen peruskorjaus 8 04 01 01

Uusiin puistoihin ja puistojen peruskorjaukseen oli talousarviossa osoitetun 7,1 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 1,7 miljoonaa euroa, yhteensä 8,9 miljoonaa euroa, josta siirrettiin projektialueiden puistoinvestointeihin kaupunginhallituksen käytettäväksi 4,2 miljoonaa euroa määrärahaylitysten kattamiseen. Määrärahaa käytettiin 6,5 miljoonaa euroa, mikä ylitti käyttöön jääneen määrärahan. Vaje katettiin siirtämällä ulkoilualue- ja liikuntapaikkainvestoinneista käyttämättä jäävästä määrärahasta 1,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 6,5 miljoonaa euroa.

Merkittävimpiä uudisrakentamiskohteita olivat Tullivuoren eteläosan puistot ja Porolahden koira-aitaus. Lisäksi toteutettiin pieniä käytävä- ja leikkivälinetäydennyksiä eri puolilla kaupunkia. Peruskorjattavista puistoista merkittävimmät olivat Pyhän Laurin puiston koira-aitaus, Pikku-Huopalahden puistot, Brahen puisto, Roineenpuisto ja Liinamaanpuisto. Lisäksi toteutettiin pieniä käytävä- ja leikkivälineparannuksia eri puolilla kaupunkia. Suunnittelukohteista merkittävimmät olivat Kaisaniemenpuiston ja Johanneksenpuiston peruskorjauksen suunnittelun käynnistäminen. Merkittävimmät poikkeamat olivat eräiden puistojen kuten Tankovainionpuiston peruskorjauksen toteutuksen siirtyminen pääosin vuoden 2019 puolelle.

Liikuntapaikat ja ulkoilualueet 8 04 01 01

Liikuntapaikka- ja ulkoilualueinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 7,7 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 3,1 miljoonaa euroa, yhteensä 10,8 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin 7,0 miljoonaa euroa (65,5 prosenttia). Käyttämättömästä määrärahasta siirrettiin osa uusien puistojen rakentamisen ja puistojen peruskorjauksen määrärahaylityksen kattamiseen.

Merkittävimpiä kohteita olivat Vuosaaren liikuntapuiston toteutuksen jatkaminen ja Paloheinän ulkoilualueen kuntoalueen laajentaminen. Uusien liikuntapaikkojen toteutus käynnistyi tekonurmikentän toteutuksella Latokartanoon ja Kannelmäkeen sekä tekojäähäkkäkalon toteutuksella Laajasaloon. Liikuntapaikkoja ja -kenttiä peruskorjattiin Tuomarikylässä, Käpylässä ja Myllypurossa. Lisäksi kunnostettiin ulkoilualueita, uimarantoja, venesatamia ja laitureita eri puolilla kaupunkia.

8 04 02 PROJEKTIALUEIDEN PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kamppi-Töölönlahden alueen puistot	-1 400	-3 600	-5 000	-5 000	0	-15
Länsisataman puistot ja liikunta-alueet	-2 571	0	-2 571	-2 879	308	-310
Kalasadaman puistot ja liikunta-alueet	-357	55	-302	-422	120	-200
Kruunuvuorenrannan puistot ja liikunta-alueet	-255	-15	-270	-269	-1	0
Pasilan puistot	-257	-640	-897	-896	-1	0

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kuninkaankolmion puistot	-255	0	-255	-230	-25	0
Menot yhteensä	-5 095	-4 200	-9 295	-9 695	400	-525

Projektialueiden puisto- ja liikunta-alueinvestointeihin oli talousarviossa osoitetun 5,1 miljoonan euron lisäksi käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 0,53 miljoonaa euroa. Projektialueiden puisto- ja liikunta-alueinvestointeihin tehtiin 4,2 miljoonan euron siirtoesitys kaupunkiympäristölautakunnan käytössä olleesta puistojen ja liikunta-alueiden määrärahasta. Siirron jälkeen määrärahaa oli yhteensä käytettävissä 9,8 miljoonaa euroa. Projektialueiden puisto- ja liikunta-alueinvestointien määrärahaa käytettiin määrärahasiirron jälkeen 9,7 miljoonaa euroa (99,0 prosenttia).

Kamppi–Töölönlahden -alueella rakennettiin keskustakirjasto Oodin viereistä Makasiinipuistoa. Määrärahaa käytettiin 5,0 miljoonaa euroa, ja Kamppi–Töölönlahti -alueen puistoihin siirrettiin kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön osoitetusta puisto- ja liikunta-alueiden määrärahasta 3,6 miljoonaa euroa talousarviomäärärahan 1,4 miljoonan euron lisäksi.

Länsisataman alueella jatkettiin Hyväntoivonpuiston ja Saukonpaadenpuiston toteutusta. Määräraha 2,9 miljoonaa euroa käytettiin kokonaisuudessaan. Jätkäsaaren liikuntapuiston toteutusta jatkettiin esirakentamismäärärahalla.

Kalasataman alueella jatkettiin Kalasatamanpuiston toteutusta ja Loviseholminpuiston suunnittelua. Määrärahasta 0,6 miljoonaa euroa käytettiin 0,4 miljoonaa euroa. Käyttämättömästä määrärahasta siirrettiin 0,06 miljoonaa euroa muiden projektialueiden puistojen määrärahan ylityksiin.

Kruunuvuorenrannan alueella suunniteltiin Saaristofregatinpuistoa ja Stansvikin kartanopuistoa. Määrärahaa käytettiin 0,27 miljoonaa euroa, mikä ylitti käytössä olleen 0,26 miljoonan euron määrärahan. Vaje katettiin siirtämällä Kalasataman puistoista käyttämättä jäävää määrärahaa.

Pasilan alueella jatkettiin Konepajanpuiston toteutusta. Lisäksi suunniteltiin Keski-Pasilan ja Pohjois-Pasilan puistoja. Määrärahaa oli käytettävissä 0,26 miljoonaa euroa, ja lisäksi kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön osoitetusta puisto- ja liikunta-alueiden määrärahasta siirrettiin 0,6 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 0,90 miljoonaa euroa. Määrärahan ylitys 0,04 miljoonaa euroa katettiin siirtämällä Kalasataman puistoista käyttämättä jäävää määrärahaa. Määrärahaa käytettiin 0,9 miljoonaa euroa. Määrärahasta siirrettiin Pasilan puistoihin kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön osoitetusta puisto- ja liikunta-alueiden määrärahasta 0,6 miljoonaa euroa.

Kuninkaankolmion puistoihin käytettiin 0,2 miljoonaa euroa 0,3 miljoonasta eurosta ja sillä toteutettiin Helene Schjerfbeckin puistoa. Merkittävin suunnittelukohde oli Vennynpuisto.

Kamppi–Töölönlahti -alueen puistoihin ja Pasilan puistoihin oli talousarviossa varattu liian vähän määrärahaa. Vaje katettiin siirtämällä uusien puistojen rakentamiseen ja puistojen peruskorjaukseen kaupunkiympäristölautakunnan käyttöön varatusta määrärahasta 3,6 miljoonaa euroa Kamppi–Töölönlahden -alueen puistoja varten ja 0,6 miljoonaa euroa Pasilan puistoja varten. Vastaavasti liikuntapaikka- ja ulkoalueinvestointien määrärahasta siirrettiin uusien puistojen rakentamiseen ja puistojen peruskorjaukseen 1,8 miljoonaa euroa.

8 05 IRTAIMEN OMAISUUDEN PERUSHANKINTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	613	0	613	126	487	0
Menot	-71 340	0	-71 340	-54 457	-16 883	-29 163
Netto	-70 727	0	-70 727	-54 332	-16 395	-29 163

8 05 01 KESKUSHALLINTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kaupunginkanslia	-900	0	-900	-903	3	-230
Keskityt tietotekniikkahankinnat	-13 219	0	-13 219	-6 806	-6 413	-4 000
Menot yhteensä	-14 119	0	-14 119	-7 709	-6 410	-4 230

Kaupunginkanslia

Määrärahaa käytettiin 0,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa oli käytettävissä edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjen ylitysoikeuksien kanssa 1,13 miljoonaa euroa.

Keskitetyt tietotekniikkahankinnat

Määrärahaa käytettiin 6,8 miljoonaa euroa käytettävissä olleista 13,2 miljoonan euron määrärahoista. Käyttämättä jäi 6,4 miljoonaa euroa. Myönnettyä 4 miljoonan euron ylitysoikeutta ei käytetty. Menosäästö syntyi sekä viivästyneistä että siirtyneistä hankkeista esimerkiksi HR-hankkeesta, taloushallinnon järjestelmähankkeista sekä kaupunkiyhteisen tietoteknisen infrastruktuurin investoinneista. Viivästymiset ja siirtymiset aiheutuivat sekä kaupunginkanslian organisaatiouudistuksen vaatimista resurssitarpeista, että normaalia suuremmasta henkilöstön lähtövaihtuvuudesta.

8 05 02 KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-23 747	0	-23 747	-14 067	-9 680	-10 191
Muut hankinnat	-7 309	0	-7 309	-6 465	-844	-1 840
Menot yhteensä	-31 056	0	-31 056	-20 533	-10 523	-12 031

Toimialan investointimäärärahat olivat 43,1 miljoonaa euroa. Määrärahat sisältävät edellisenä vuonna käyttämättömien määrärahojen perusteella ylitysoikeutena myönnettyjä määrärahoja 12,0 miljoonaa euroa. Määrärahoja käytettiin 20,5 miljoonaa euroa. Määrärahoja jäi käyttämättä 22,6 miljoonaa euroa johtuen pääasiassa hankintojen siirtymisestä vuodelle 2019.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on esittänyt vuoden 2019 investointimäärärahoihin ylitysoikeutta siirtyvien hankkeiden perusteella. Digihankkeelle osoitetut määrärahat tullaan käyttämään kokonaisuudessaan vuodelle 2019 siirtyvät hankinnat huomioiden.

Toimialan ICT-investointimäärärahat olivat 34,8 miljoonaa euroa. Investointimääräraha sisälsi ylitysoikeutena myönnettyjä määrärahoja 11,2 miljoonaa euroa. Määrärahoja käytettiin 14,1 miljoonaa euroa. Määrärahoja jäi käyttämättä 20,7 miljoonaa euroa. Tietotekniikkainvestointien viivästyksistä johtuvat toimitusten viivästymisistä, tietohallinnon henkilöstövajeesta ja investointien uudelleenarvioinnista. Toimialan laitetilauksien suuruudesta johtuen toimittajat eivät pysty toimittamaan kaikkia tilattuja laitteita annettussa aikataulussa. Investointien valmistelua on viivästyttänyt myös tietohallinnon henkilöstövaje, jota on pystytty asteittain korjaamaan vuoden kuluessa. Merkittäviä hankintakokonaisuuksia, kuten oppimisen kokonaisvaltaiseen tietojärjestelmään liittyviä hankintoja on arvioitu uudelleen. Järjestelmän kustannustehokkuuden varmistamiseksi järjestelmäarkkitehtuuria on tarkistettu syksyn aikana, minkä jälkeen hankinnat käynnistetään.

Merkittävimmät toteutuneet ICT-investoinnit olivat hallinnon IT-laitteet ja opetuksen verkkopalveluratkaisut 11,0 miljoonaa euroa ja Stadin ammattiopiston IT-laitteet 2,3 miljoonaa euroa sekä muut IT-hankinnat 0,8 miljoonaa euroa.

Toimialan muiden investointien määrärahat olivat 8,2 miljoonaa euroa, sisältäen 1,1 miljoonaa euroa ylitysoikeutena myönnettyjä määrärahoja. Määrärahoja on käytetty 6,5 miljoonaa euroa. Määrärahoja jäi käyttämättä 1,7 miljoonaa euroa.

Muiden hankintojen viivästyksistä johtuvat rakennus- ja perusparannushankkeiden viivästymisestä.

Merkittävimmät toteutuneet investoinnit olivat uudisrakennushankkeiden ja perusparannushankkeiden kalustaminen sekä Stadin ammattiopiston investoinnit.

8 05 03 KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Pelastustoimi						
Tulot	613	0	613	126	487	0
Menot	-3 507	0	-3 507	-4 239	732	-5 500
Netto	-2 894	0	-2 894	-4 114	1 220	-5 500
Tietotekniikkahankinnat	-3 294	0	-3 294	-2 373	-921	-583
Muut hankinnat	-219	0	-219	-295	76	-76
Menot yhteensä	-7 020	0	-7 020	-6 907	-113	-6 159

Kaupunkiympäristön toimiala ilman pelastustoimea

Kaupunkiympäristön toimialalle ilman pelastustoimea oli talousarviossa osoitettu määrärahaa 3,5 miljoonaa euroa ja lisäksi oli käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 0,7 miljoonaa euroa. Yhteensä irtaimen omaisuuden perushankintaan oli käytettävissä 4,2 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin tietotekniikkahankintoihin 2,4 miljoonaa euroa ja muihin hankintoihin 0,3 miljoonaa euroa, yhteensä määrärahaa käytettiin 2,7 miljoonaa euroa.

Tietojärjestelmähankkeista keskeisimmät kehityskohteet olivat Maanvuokrajärjestelmä, Yleisten alueiden tapahtumanhallintajärjestelmä (ALLU), Lupapiste ja asiakaspysäköintitunnusten verkkokauppa.

Pelastustoimen irtaimen omaisuuden perushankinta

Pelastustoimella oli talousarviossa osoitettu määräraha ja ylitysoikeudet mukaan lukien käytettävissä 9,0 miljoonaa euroa irtaimen omaisuuden perushankintaan. Määrärahaa käytettiin yhteensä 4,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 vastaanotettiin nostolava-auto, joka sijoitettiin Mellunkylän pelastusasemalle. Lisäksi keskusvaraston käyttöön hankittiin hybridi kalustokuorma-auto ja otettiin käyttöön kolmetoista uutta ambulanssia. Öljyntorjuntakalustoa täydennettiin kahdella B-luokan öljyntorjunnan työveneellä. Muun irtaimen osalta tehtiin tarpeellisia varustetäydennyksiä ja korvaushankintoja. Määrärahaa jäi käyttämättä, koska osa päätetyistä hankinnoista toteutuu pitkistä toimitusaajoista johtuen vasta vuoden 2019 aikana.

8 05 04 KULTTUURIN JA VAPAA-AJAN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-4 262	0	-4 262	-4 328	66	-1 189
Muut hankinnat	-4 233	0	-4 233	-4 617	384	-1 189
Menot yhteensä	-8 495	0	-8 495	-8 945	450	-2 378

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan investointibudjetti oli ylitysoikeudet mukaan lukien 10,9 miljoonaa euroa. Määrärahan käyttö oli yhteensä 8,9 miljoonaa euroa. ICT-investointien osuus tästä oli 4,3 miljoonaa, kirjastopalvelujen 2,2 miljoonaa, kulttuuripalvelujen 1,0 miljoonaa, liikuntapalvelujen 1,0 miljoonaa, nuorisopalvelujen 0,2 miljoonaa ja toimialan hallinnon 0,2 miljoonaa euroa. Merkittävimmät investoinnit kohdistuivat keskustakirjasto Oodin varustamiseen, mikä näkyy tietotekniikkapalvelujen ja kirjastopalvelujen suuressa investointitoteutuksessa. Käyttämättä jääneet investointirahat (1,9 miljoonaa euroa) johtuivat hankkeiden viivästyisestä.

8 05 05 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-6 650	0	-6 650	-7 139	489	-2 000
Muut hankinnat	-4 000	0	-4 000	-3 224	-776	-2 365
Menot yhteensä	-10 650	0	-10 650	-10 363	-287	-4 365

Talousarvion toteutuminen

Investointiosan toteutuminen

Määrärahaa käytettiin 10,4 miljoonaa euroa. Käytettävissä oli yhteensä 10,65 miljoonaa euroa, joka koostui talousarvioon varatusta 15,1 miljoonasta eurosta ja edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyistä 4,4 miljoonan euron ylitysoikeudesta. Merkittävimpiä tietotekniikan investointeja ovat olleet järjestelmien ja tietoliikenneverkon ylläpitokehityshankkeet sekä työasemien uusiminen. Merkittävimpiä muita hankintoja ovat olleet kalasataman kalusteet, lääkelaitteet, valvonta- hälytysjärjestelmät sekä hammashoitoyksiköiden uusiminen. Määrärahaa jäi käyttämättä 4,7 miljoonaa euroa.

8 05 06 TARKASTUSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	0	0	0	0	0	0

8 06 ARVOPAPERIT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-26 830	0	-26 830	-13 420	-13 410	-6 540

8 06 01 HITAS-OSAKKEIDEN OSTAMINEN, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 000	-12	-1 012	-1 012	0	0

Hitas-osakkeiden ostamiseen oli käytössä määrärahaa 1,0 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 1,0 miljoonaa euroa.

Vuoden 2018 aikana ostettiin yksitoista Hitas-huoneistoja, joista neljä maksettiin kokonaisuudessaan. Vuoden 2018 määrärahoista on lisäksi maksettu vuosina 2016–2017 ostettujen Hitas-osakkeiden kauppahintaeriä.

8 06 02 MUUT KOHTEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-25 530	12	-25 518	-12 109	-13 409	-6 540

Määrärahaa käytettiin 12,1 miljoonaa euroa. Määrärahaa oli käytettävissä talousarviossa varatun 25,5 miljoonan euron ja eri perusteiden myönnettyjen 6,5 miljoonan euron ylitysoikeuksien kanssa yhteensä 32,0 miljoonaa euroa. Kohteita olivat muun muassa Koy Helsingin Kaapelitalon päämittaminen Tanssin talo -hankkeeseen liittyen 3,4 miljoonalla eurolla ja Apotti Oy:tä päämitettiin 2,8 miljoonalla eurolla.

8 06 03 HELSINKI STADION OY:N OSAKKEIDEN MERKITSEMINEN, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-300	0	-300	-299	-1	0

Talousarvioon varatut määrärahat käytettiin kokonaisuudessaan.

8 07 MUU PÄÄMATALOUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	22 615	0	22 615	19 988	2 627	0
Menot	-6 000	480	-5 520	-5 227	-293	-8 589
Netto	16 615	480	17 095	14 761	2 334	-8 589

8 07 50 VALTIONOSUUDET JA -AVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	13 000	0	13 000	11 807	1 193	0

Valtionosuuksia ja avustuksia kertyi yhteensä 11,8 miljoonaa euroa. Merkittävin avustus kohdistuu keskustakirjasto-hankkeelle, joka oli 5,0 miljoonaa euroa.

8 07 51 RAKENNUSTEN JA OSAKKEIDEN MYYNTITULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 300	0	5 300	7 270	-1 970	0

Talousarviossa on arvioitu myytävän kaupungin ydintoiminnan kannalta tarpeettomia rakennuksia ja osaketiloja 20 miljoonaa eurolla, josta 5,3 miljoonaa euroa kirjataan investointiosaan (erotuksena syntyvät vajaa 15 milj. euron myyntivoittotulot kirjataan käyttötalousosan talousarviokohtaan kaupunkirakenne). Rakennusten ja osakkeiden myynnistä toteutui rakennuksista 7,3 miljoonaa euroa ja osakkeista 0,7 miljoonaa euroa eli yhteensä 8 miljoonaa euroa.

Kiinteistöjen myynnistä merkittävin myyntitulo saatiin Kansakoulukadun kiinteistön ja Helsingin Kristillisen koulun kaupoista. Loput myyntituotoista saatiin pienrakennusten ja osakkeiden myynneistä. Myynneistä taseeseen kirjattu arvo oli 7,3 miljoonaa euroa ja myyntivoittoihin kirjattiin 0,7 miljoonaa euroa.

Kaupunkiympäristölautakunta palautti 21.8.2018 § 379 esityksen Pienrakennusten myynti vuonna 2018 uudelleen valmisteltavaksi. Esityksessä ehdotettiin myytäväksi 18 pienrakennusta. Esitys valmistellaan uudelleen päätettäväksi 2019 kiinteistöstrategian linjausten mukaisesti.

Helsingin kaupunki säätiöitti Korkeasaaren eläintarhan vuonna 2018. Kaupunkiympäristön toimialan ja Korkeasaaren taseissa olleet rakennukset ja irtain omaisuus siirtyivät vastikkeetta Korkeasaaren säätiölle.

8 07 52 MUUT PÄÄOMATULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	4 215	0	4 215	911	3 304	0

8 07 53 VÄESTÖNSUOJAKORVAUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	100	0	100	0	100	0

8 07 01 LÄHIÖRAHASTOSTA RAHOITETTAVAT HANKKEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-5 000	480	-4 520	-5 131	611	-7 916

Määrärahaa käytettiin 5,1 miljoonaa euroa ja käyttämättä jäi 7,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa oli käytettävissä 12,9 miljoonaa euroa, joka muodostui talousarvioon varatusta 5,0 miljoonasta eurosta ja edellisen vuoden ylitysoikeudesta 7,9 miljoonasta eurosta.

Kaupunkiympäristön toimialalla oli käytettävissä 9,4 miljoonaa euroa lähiörahastoinvestointeihin kaupunginhallituksen myöntämästä määrärahasta, josta 5,5 miljoonaa euroa on ylitysoikeusmäärärahaa. Lisäksi kaupunginhallitus myönsi lisämäärärahaa hankkeiden toteuttamiseen 3,9 miljoonaa euroa. Käyttö oli 3,3 miljoonaa euroa eli 35,5 prosenttia. Kaupunkiympäristön toimialalle myönnetystä määrärahasta jäi käyttämättä 6,1 miljoonaa euroa, joka haettiin ylitysoikeutena hankkeiden jatkamiseen vuonna 2019.

Määrärahaa käytettiin pääasiassa puistojen ja leikkipuistojen toteuttamiseen. Hankkeet etenivät pääosin suunnitelman mukaisesti. Joidenkin leikkipuistohankkeiden määrärahat jäivät käyttämättä leikkipuistorakennusten toteutuksen viivästyttyä. Joissakin hankkeissa toteutusmääräraha on saatu vasta toukokuussa 2018 ja määrärahaa on varattu koko hankkeen toteuttamiseen ja siten osa määrarahasta siirtyy ylitysoikeutena vuodelle 2019.

8 07 02 KEHITTÄMISHANKKEET, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 000	0	-1 000	-96	-904	-673

Määrärahaa käytettiin 0,09 miljoonaa euroa, joka kohdistui muun muassa Kalasataman ympäristötaiteeseen. Käytettävissä olevat määrärahat olivat ylitysoikeuksineen yhteensä 1,7 miljoonaa euroa.

2.4 Rahoitusosan toteutuminen

2.4.1 Helsingin kaupungin rahoituslaskelman toteutumisvertailu

Koko kaupungin rahoituslaskelman toteutumisen sisältö on kuvattu toimintakertomuksessa luvun 1.3.2 yhteydessä.

Helsingin kaupungin rahoituslaskelman toteutumisvertailu sisältää kaikki kaupungin rahavirrat kaupungin sisäiset erät eliminoituna. Se vastaa ulkoisen laskennan rahoituslaskelmaa, sillä erotuksella, että laskelma sisältää vertailun talousarviossa esitettyyn rahoituslaskelmaan. Rahoituslaskelma on suoriteperusteinen.

HELSINGIN KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU

1 000 euroa	Toteutunut 2017	Talousarvio 2018	Toteutunut 2018	Poikkeama 2018	Toteuma-% 2018	Ylitysoikeus 2018
Toiminnan rahavirta						
Tulorahoitus						
Vuosikate ¹	837 900	546 286	751 996	-205 710	138	-31 714
Satunnaiset erät	0	0	-18 412	18 412	..	0
Tulorahoituksen korjaukset	-173 704	-109 279	-107 180	-2 099	98	0
Investointien rahavirta						
Investointimenot ¹	-621 443	-753 745	-625 292	-128 453	83	-122 833
Rahoitusosuudet investointimenoihin	9 667	18 713	11 933	6 780	64	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	192 631	124 194	137 672	-13 478	111	0
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	245 051	-173 831	150 717	-324 548	-87	-154 547
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys	-12 283	-104 950	-120 031	15 081	114	-20 211
Antolainasaamisten vähennys	69 483	70 170	70 302	-132	100	0
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	135 000	0	135 000	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-165 308	-119 967	-105 849	-14 118	88	0
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset	59 755	29 417	-70 282	99 699	-239	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-48 353	9 670	-225 860	135 831	-2 336	-20 211
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	196 698	-164 161	-75 143	-188 717	46	-174 758

¹ Vuosikatteen ja investointimenojen määrärahoihin vaikuttaa laskelmassa esitetyn lisäksi 480 tuhannen euron käyttötarkoituksen muutos investointimenoista keskushallinnon käyttötalousmenoihin.

2.4.2 Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu eroaa virallisesta rahoituslaskelmasta siten, että se ei sisällä kunnallisten liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen tuloja ja menoja eikä siinä ole eliminoitu kaupungin sisäisiä eriä.

HELSINGIN KAUPUNGIN TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

1 000 euroa	Toteutunut 2017	Talousarvio 2018	Toteutunut 2018	Poikkeama 2018	Toteuma-% 2018	Ylitysoikeus 2018
Toiminnan rahavirta						
Tulorahoitus						
Vuosikate ¹	756 831	472 783	696 603	-223 820	147	-31 714
Satunnaiset erät	0	0	-18 412	18 412	..	0
Tulorahoituksen korjaukset	-174 335	-109 279	-107 169	-2 110	98	0
Investointien rahavirta						
Investointimenot ¹	-545 671	-571 974	-516 027	-55 947	90	-122 833
Rahoitusosuudet investointimenoihin	9 667	13 713	11 933	1 780	87	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	192 184	124 194	133 217	-9 023	107	0
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	238 676	-70 563	200 145	-270 708	-284	-154 547
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys	-7 904	-329 850	-145 595	-184 255	44	-20 211
Antolainasaamisten vähennys	65 220	63 808	66 349	-2 541	104	0
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	135 000	0	135 000	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-153 761	-106 000	-92 764	-13 236	88	0
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset ²	83 579	30 000	-98 151	128 151	-327	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-12 866	-207 042	-270 161	63 119	130	-20 211
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	225 810	-277 605	-70 016	-207 589	25	-174 758

¹ Vuosikatteen ja investointimenojen määrärahoihin vaikuttaa laskelmassa esitetyn lisäksi 480 tuhannen euron käyttötarkoituksen muutos investointimenoista keskushallinnon käyttötalousmenoihin.

² Vuoden 2017 vertailutieto lisätty nykyisen esitystavan mukaisesti laskelmaan.

2.4.3 Rahoitusosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen

9 RAHOITUSOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	198 808	0	198 808	66 349	132 459	0
Menot	-435 850	0	-435 850	-238 359	-197 491	-20 211
Netto	-237 042	0	-237 042	-172 010	-65 032	-20 211

9 01 PITKÄVAIKUTTEINEN RAHOITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	198 808	0	198 808	66 349	132 459	0
Menot	-435 850	0	-435 850	-238 359	-197 491	-20 211
Netto	-237 042	0	-237 042	-172 010	-65 032	-20 211

9 01 01 ANTOLAINAT ASUNTOTUOTANTOON, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	17 000	0	17 000	17 095	-95	0
Menot	-10 000	0	-10 000	0	-10 000	0
Netto	7 000	0	7 000	17 095	-10 095	0

9 01 02 MUU ANTOLAINAUS, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Vuokra-asuntotuottajien oman pääoman osuutta varten myönnettyjen lainojen lyhennykset	120	0	120	0	120	0
Muiden antolainojen lyhennykset	3 700	0	3 700	4 947	-1 247	0
Helen Oy:n lainojen lyhennykset	20 600	0	20 600	20 600	0	0
Helsingin Sataman lainojen lyhennykset	19 600	0	19 600	19 600	0	0
HKL:n lainojen lyhennykset	1 988	0	1 988	1 988	0	0
Sosiaalisen luototuksen lainojen lyhennykset	800	0	800	2 119	-1 319	0
Tulot yhteensä	46 808	0	46 808	49 254	-2 446	0

Talousarvion toteutuminen

Rahoitusosan toteutuminen

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot						
Lainojen myöntäminen kouluille	-7 000	0	-7 000	-6 349	-651	-7 673
Muut koululainat	-10 000	0	-10 000	0	-10 000	-1 880
Sosiaaliin tarkoituksiin myönnettäviä lainoja varten	-1 500	0	-1 500	-403	-1 097	-608
Lainoja kaupunginorkesterin soittajille soitinhankintoja varten	-50	0	-50	-50	0	-50
Liikelaitosten lainat	-299 500	0	-299 500	-130 000	-169 500	0
Sosiaalisen luototuksen lainojen myöntämiseen, sosiaalilautakunnan käytettäväksi	-1 800	0	-1 800	-1 293	-507	0
Laina Kiinteistö Oy Helsingin Kalliolalle	0	0	0	0	0	0
Lainat kaupunkikonsernin yhteisöille	0	0	0	-7 500	7 500	-10 000
Menot yhteensä	-319 850	0	-319 850	-145 595	-174 255	-20 211
Netto	-273 042	0	-273 042	-96 341	-176 701	-20 211

Liikenneliikelaitoksen lainatarve toteutettiin kaupungin sisäisellä lainajärjestelyllä. Sisäisen lainaus toteutui 169,5 miljoonaa euroa arvioitua pienempänä. Liikenneliikelaitos nosti sisäistä lainaa vaunukalustoinvestointeihin 130,0 miljoonaa euroa. Liikelaitoksen investoinnit toteutuivat 71,4 miljoonaa euroa talousarviossa esitettyä pienempinä.

9 01 03 OTTOLAINAT JA NIIDEN LYHENNYKSET, RAHOITUSJOHTAJAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	135 000	0	135 000	0	135 000	0
Menot yhteensä	-106 000	0	-106 000	-92 764	-13 236	0
Netto	29 000	0	29 000	-92 764	121 764	0

Kaupungin lainakanta (sisältäen liikenneliikelaitoksen ulkoiset lainat) aleni 1 100,1 miljoonaan euroon. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin yhteensä 105,8 miljoonaa euroa. Uusia lainoja ei nostettu. Lainakannan 105,8 miljoonan euron nettolyhennykset rahoitettiin ylijäämäisestä toiminnan ja investointien kassavirrasta.

Kaupungin taseen rahat ja pankkisaamiset -erä sisältää myös kaupungin konsernitiliin kuuluvien yhteisöjen tilivarat. Kaupungin velka em. yhteisöille näiden varoista kaupungin konsernitilillä näkyy vastaavasti lyhytaikaisten velkojen määrässä. Kaupungin konsernitilillä oli tytäryhteisöjen varoja vuoden lopussa yhteensä 427,8 miljoonaa euroa.

Tilinpäätöslaskelmat

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelma

	01.01.–31.12.2018	01.01.–31.12.2017
Toimintatuotot		
Myyntituotot	355 971 091,95	327 589 174,96
Maksutuotot	226 854 683,31	229 428 776,94
Tuet ja avustukset	45 056 170,59	48 768 874,68
Vuokratuotot	366 845 509,96	363 403 719,41
Muut toimintatuotot	160 332 394,21	210 545 201,03
	1 155 059 850,02	1 179 735 747,02
Valmistus omaan käyttöön	163 191 932,08	135 068 816,47
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 372 450 789,98	-1 353 555 699,09
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-333 795 876,83	-334 559 819,87
Muut henkilösivukulut	-55 547 989,20	-66 023 072,19
Palvelujen ostot	-1 772 720 418,21	-1 703 349 213,91
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-206 980 202,53	-192 186 276,91
Avustukset	-310 104 211,24	-311 648 833,92
Vuokratulut	-222 588 144,12	-196 655 233,23
Muut toimintakulut	-18 632 923,25	-17 187 757,01
	-4 292 820 555,36	-4 175 165 906,13
TOIMINTAKATE	-2 974 568 773,26	-2 860 361 342,64
Verotulot ja valtionosuudet		
Verotulot	3 416 582 438,52	3 380 795 434,38
Valtionosuudet	197 308 024,00	220 441 998,00
	3 613 890 462,52	3 601 237 432,38
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	77 739 097,40	79 827 098,22
Muut rahoitustuotot	52 458 862,78	36 306 338,55
Korkokulut	-16 869 668,34	-18 133 668,08
Muut rahoituskulut	-653 709,26	-975 639,15
	112 674 582,58	97 024 129,54
VUOSIKATE	751 996 271,84	837 900 219,28
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-346 801 421,80	-354 807 206,58
	-346 801 421,80	-354 807 206,58
Satunnaiset erät		
Satunnaiset kulut	-18 412 104,38	0,00
	-18 412 104,38	0,00
TILIKAUDEN TULOS	386 782 745,66	483 093 012,70
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 308 079,71	3 815 918,85
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	1 014 755,18	-3 892 770,20
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	20 105 669,48	-1 626 248,16
	19 812 344,95	-1 703 099,51
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ (-)	406 595 090,61	481 389 913,19

3.2 Helsingin kaupungin rahoituslaskelma

	2018	2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	751 996 272	837 900 219
Satunnaiset erät	-18 412 104	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-107 179 778	-173 704 368
	626 404 390	664 195 851
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-625 292 354	-621 442 850
Rahoitusosuudet investointimenoihin	11 933 227	9 667 190
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	137 672 086	192 630 878
	-475 687 041	-419 144 782
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	150 717 348	245 051 069
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-120 031 492	-12 283 053
Antolainasaamisten vähennys	70 302 313	69 482 771
	-49 729 179	57 199 718
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-105 849 049	-165 307 750
	-105 849 049	-165 307 750
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-64 475 015	10 267 678
Vaihto-omaisuuden muutos	4 533 008	-4 899 610
Saamisten muutos	-14 884 474	21 756 900
Korottomien velkojen muutos	4 544 304	32 630 470
	-70 282 177	59 755 438
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-225 860 405	-48 352 594
RAHAVAROJEN MUUTOS	-75 143 056	196 698 475
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 241 418 100	1 316 561 156
Rahavarat 1.1.	1 316 561 156	1 119 862 681
	-75 143 056	196 698 475

3.3 Helsingin kaupungin tase

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	24 105 984,15	12 617 474,89
Muut pitkävaikutteiset menot	75 326 674,47	74 467 009,26
Ennakkomaksut	5 566 430,03	4 012 823,41
	104 999 088,65	91 097 307,56
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 256 019 325,62	3 223 738 970,90
Rakennukset	1 706 183 217,60	1 689 290 381,27
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 524 952 269,64	1 430 144 986,96
Koneet ja kalusto	409 316 302,08	344 819 030,18
Muut aineelliset hyödykkeet	12 522 851,90	12 294 984,90
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	308 272 478,71	324 180 530,48
	7 217 266 445,55	7 024 468 884,69
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 239 756 171,35	3 223 741 711,94
Muut lainasaamiset	1 943 954 947,48	1 894 225 768,87
Muut saamiset	546 462,37	546 462,37
	5 184 257 581,20	5 118 513 943,18
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	113 366 052,34	124 511 358,61
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	5 069 568,19	4 391 541,49
Muut toimeksiantojen varat	544 714 969,22	456 356 001,73
	663 150 589,75	585 258 901,83
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	12 038 613,33	10 035 975,35
Keskeneräiset tuotteet	5 697 868,65	12 228 571,29
Muu vaihto-omaisuus	89 584,75	94 527,73
	17 826 066,73	22 359 074,37
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	62 229,53	62 229,53
Muut saamiset	71 026 196,71	108 206 802,79
	71 088 426,24	108 269 032,32
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	96 158 834,20	87 696 248,91
Lainasaamiset	545 068,95	553 086,22
Muut saamiset	104 035 350,52	55 847 489,72
Siirtosaamiset	81 825 201,64	86 402 550,42
	282 564 455,31	230 499 375,27
Saamiset yhteensä	353 652 881,55	338 768 407,59
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	50 000 000,00	0,00
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20 000 000,00	20 000 000,00
	70 000 000,00	20 000 000,00
Rahat ja pankkisaamiset	1 171 418 099,59	1 296 561 155,88
VASTAAVAA YHTEENSÄ	14 782 570 753,02	14 497 027 675,10

VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 406 573,75	2 972 406 573,75
Arvonkorotusrahassto	1 798 439 979,48	1 800 089 797,50
Muut omat rahastot	583 229 361,49	553 928 030,97
Muu oma pääoma	729 030 699,71	729 030 699,71
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	5 346 275 024,69	4 914 292 111,50
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	406 595 090,61	481 389 913,19
	11 835 976 729,73	11 451 137 126,62
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	63 595 530,43	62 287 450,72
Vapaaehtoiset varaukset	4 690 337,25	5 705 092,43
	68 285 867,68	67 992 543,15
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	101 217 149,00	112 918 927,00
	101 217 149,00	112 918 927,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	115 323 474,23	125 553 689,48
Lahjoitusrahastojen pääomat	5 069 568,19	4 391 541,49
Muut toimeksiantojen pääomat	460 969 281,87	438 000 420,19
	581 362 324,29	567 945 651,16
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 006 127 944,04	1 092 668 865,48
Lainat muilta luotonantajilta	7 437 802,77	7 437 802,77
Saadut ennakot	5 109 035,62	3 992 214,17
Ostovelat	1 211 400,00	1 235 000,00
Liittymismaksut ja muut velat	7 551 735,97	7 551 735,97
	1 027 437 918,40	1 112 885 618,39
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	86 540 921,42	105 849 048,69
Saadut ennakot	7 561 690,36	12 696 538,44
Ostovelat	202 275 246,85	186 280 600,15
Liittymismaksut ja muut velat	490 863 382,70	498 636 881,95
Siirtovelat	381 049 522,59	380 684 739,55
	1 168 290 763,92	1 184 147 808,78
Vieras pääoma yhteensä	2 195 728 682,32	2 297 033 427,17
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	14 782 570 753,02	14 497 027 675,10

3.4 Helsingin kaupungin konsernituloslaskelma

1 000 euroa	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Toimintatuotot	3 551 633	3 368 014
Toimintakulut	-5 797 476	-5 549 282
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	14 523	23 333
TOIMINTAKATE	-2 231 320	-2 157 935
Verotulot	3 416 582	3 380 795
Valtionosuudet	197 861	220 442
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	20 613	17 647
Muut rahoitustuotot	7 960	10 023
Korkokulut	-61 488	-69 456
Muut rahoituskulut	7 798	-8 851
	-25 117	-50 638
VUOSIKATE	1 358 006	1 392 664
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-777 801	-708 445
Omistuksen eliminointierot	-2 600	-867
Arvonalentumiset	-100	0
	-780 501	-709 312
Satunnaiset erät	-18 391	2 492
TILIKAUDEN TULOS	559 114	685 844
Tilinpäätössiirrot	2 050	-15 738
Tilikauden verot	-15 145	-12 602
Laskennalliset verot	-18 959	-10 462
Vähemmistöosuudet	1 311	1 289
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	528 372	648 330
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/ Toimintakulut, prosenttia	61,3	60,7
Vuosikate/Poistot, prosenttia	174,6	196,6
Vuosikate, euroa/asukas	2 090	2 160
Asukasmäärä	649 800	644 700

3.5 Helsingin kaupungin konsernirahoituslaskelma

1 000 euroa	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	1 358 006	1 392 664
Satunnaiset erät	-18 391	2 493
Tilikauden verot	-15 145	-12 602
Tulorahoituksen korjauserät	-158 164	-188 918
	1 166 305	1 193 637
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-1 718 766	-1 385 994
Rahoitusosuudet investointimenoihin	11 511	33 379
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	506 424	330 243
	-1 200 831	-1 022 372
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-34 526	171 265
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-10 089	-10 709
Antolainasaamisten vähennys	11 509	8 986
	1 421	-1 724
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	366 423	417 793
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-305 620	-347 200
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-891	-26 228
	59 912	44 364
Oman pääoman muutokset	-16 411	24 163
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-58 326	-5 774
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 857	-8 506
Saamisten muutos	-5 963	-23 272
Korottomien velkojen muutos	33 229	74 214
	-33 917	36 661
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	11 004	103 464
RAHAVAROJEN MUUTOS	-23 521	274 729
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 508 920	1 532 441
Rahavarat 1.1.	1 532 441	1 257 711
	-23 521	274 730

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	90 701	-111 905
Investointien tulorahoitus, prosenttia	79,5	103,0
Lainanhoitokate	3,3	3,5
Kassan riittävyys (pv)	69	76

3.6 Helsingin kaupungin konsernitase

1 000 euroa	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	59 625	56 491
Muut pitkävaikutteiset menot	203 355	206 939
Ennakkomaksut	7 946	6 035
	270 925	269 465
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 328 928	3 295 118
Rakennukset	6 032 715	5 731 550
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 575 088	2 515 717
Koneet ja kalusto	1 378 441	1 347 125
Muut aineelliset hyödykkeet	23 387	20 073
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 277 670	1 199 966
	14 616 229	14 109 550
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	272 871	264 097
Muut osakkeet ja osuudet	484 078	459 315
Muut lainasaamiset	478 189	480 390
Muut saamiset	2 902	2 123
	1 238 040	1 205 923
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	542 538	456 847
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	123 485	120 628
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	128 390	157 317
Lyhytaikaiset saamiset	458 651	423 761
	587 041	581 078
Rahoitusarvopaperit	105 929	57 306
Rahat ja pankkisaamiset	1 402 991	1 475 135
VASTAAVAA YHTEENSÄ	18 887 178	18 275 933

1 000 euroa	31.12.2018	31.12.2017
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 407
Säätöiden peruspääomat	7 015	5 815
Arvonkorotusrahasto	1 803 300	1 804 950
Muut omat rahastot	962 469	903 374
Muu oma pääoma	734 105	734 105
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	4 721 234	4 122 257
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	528 372	648 330
	11 728 901	11 191 238
VÄHEMMISTÖOSUUDET	90 444	85 014
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	102 113	113 833
Muut pakolliset varaukset	37 134	36 193
	139 246	150 025
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	599 631	572 266
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 654 445	4 716 499
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	112 907	97 302
	4 767 353	4 813 801
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	329 378	268 250
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 232 226	1 195 339
	1 561 603	1 463 589
Vieras pääoma yhteensä	6 328 956	6 277 390
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	18 887 178	18 275 933
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	62,6	61,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	87,4	89,2
Velat ja vastuut, prosenttia käyttötuloista	96,9	97,8
Kertynyt ylijäämä, euroa	5 249 605	4 770 587
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	8 079	7 400
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	4 983 823	4 984 749
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	7 670	7 732
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	478 189	480 390
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	736	745

Tilinpäätöksen liitetiedot

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1. ARVOSTUS- JA JAKSOTUSPERIAATTEET SEKÄ MENETELMÄT

Pysyvien vastaavien arvostus

Omaisuus maa-alueita lukuun ottamatta on merkitty taseeseen pysyviin vastaaviin hankintameno suunnilman mukaisilla poistoilla ja investointeihin saaduilla rahoitusosuuksilla vähennettynä.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoituksiin merkityt osakkeet ja osuudet on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alemman markkinahintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen Fifo-periaatteen mukaisesti hankintameno tai sitä alemman jälleenhankintameno tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alemman todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alemman todennäköiseen luovutushintaan.

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

2. EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOJEN VERTAILUKELPOISUUS

Kirjanpitolausautakunnan kuntajaoston yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta (2018) sekä taseen laatimisesta (2016) mukaan olennaiset lahjoitusrahastojen pääomat, joiden kartuttamiseen ja käyttämiseen liittyy lahjakirjaan tai muuhun sopimukseen perustuvia erityismääräyksiä, merkitään toimeksiantojen pääoman erään Lahjoitusrahastojen pääomat. Toimeksiantojen pääomiin sisältyvän lahjoitusrahaston pääoman muutoksia ei käsitellä tulosvaikutteisesti. Kun taas sellainen lahjoituksena tai testamenttina saatu omaisuus, johon ei liity käyttörajoituksia, kirjataan luonteensa mukaisesti tase-eriin ja tuloksi tuloslaskelmaan. Edellämäinitusta johtuen Helsingin kaupungin kirjanpidossa tehtiin vastaavat kirjauskäytännön muutokset vuonna 2018. Taseen lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta siirrettiin sidottujen lahjoitusten varat lahjoitusrahastojen pääomiin ja käyttörajoituksettomien lahjoitusten ja testamenttien varat tuloutettiin muihin tuottoihin.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

3. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISEN PERIAATTEET

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 83 kaupunkikonserniin kuuluvaa tytäryhteisöä, jotka tekivät tilinpäätöksen.

Uutena tytäryhtiönä yhdisteltiin Helsingin Kalasataman Kymppi Koy. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös niiden omaan tilinpäätöksiinsä yhdistelemät 17 tytäryhteisöä eli alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Tilinpäätökseen on myös yhdistelty kaikki 12 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Uutena säätiönä yhdisteltiin Korkeasaaren eläintarhan säätiö. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty yksi yhteisyhteisö sekä 37 osakkuusyhteisöä kaikkiaan 53 osakkuusyhteisöstä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat samoin kuin konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston konserniyleisohjeen mukaisesti käyttäen ns. sovellettua hankintamenomenetelmää.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Tytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- ja alijäämän oikaisuksi.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston konserniyleisohjeen mukaisesti poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on jaettu konsernituloslaskelmassa laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli- tai alijäämään sekä konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Osakkeiden arvonalennukset

Kaupungin tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisösakkeistaan tilinpäätöksessä 2015 tekemät 56 miljoonan euron arvonalennukset on konsernitilinpäätöksessä konsernin sisäisinä erinä peruttu.

Osakkuusyhteistöt

Osakkuusyhteistöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Muutoksia konsernirakenteessa vuonna 2018: uutena tytäryhtiönä yhdisteltiin Helsingin Kalasataman Kymppi Koy. Uutena säätiönä yhdisteltiin Korkeasaaren eläintarhan säätiö.

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

4. TOIMINTATUOTOT TEHTÄVÄALUEITTAIN

Toimintatuotot tehtäväalueittain tot 2017 1 000 euroa	Konserni		Kaupunki ^{1 2}	
	2018	2017	2018	2017
Keskushallinto	974 943	853 846	26 138	24 059
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	41 417	48 343	65 151	72 381
Kaupunkiympäristön toimiala	1 328 400	1 357 944	589 016	639 672
Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala	56 581	57 365	28 643	27 649
Sosiaali- ja terveystoimiala	754 845	701 614	213 857	202 142
Liikelaitokset	376 565	330 514	376 565	330 514
Rahastot	18 883	18 388	18 883	18 388
Toimintatuotot yhteensä *)	3 551 634	3 368 014	1 318 253	1 314 805

*) Toimintatuottojen erittely esitetään ulkoisista eristä.

¹ Tietoihin sisältyy valmistus omaan käyttöön.

² Vuoden 2018 muihin toimintatuottoihin on tuloutettu valtionperintöjä 4 576,9 teur kirjauskäytännön muutoksen vuoksi.

5. VEROTULOJEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Kunnallisvero	2 580 483	2 595 152	2 580 483	2 595 152
Yhteisövero	574 753	528 591	574 753	528 591
Kiinteistövero	261 347	256 711	261 347	256 711
Koiraverot	0	341	0	341
Verotulot yhteensä	3 416 583	3 380 795	3 416 583	3 380 795

6. VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	501 619	500 970	501 619	500 970
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-319 277	-289 177	-319 277	-289 177
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	14 965	8 649	14 965	8 649
Valtionosuudet yhteensä	197 307	220 442	197 307	220 442

7. PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY

1 000 e	Kaupunki	
	2018	2017
Asiakaspalvelujen ostot	997 224	974 531
Muiden palvelujen ostot	775 496	728 818
Palvelujen ostot yhteensä	1 772 720	1 703 349

8. VALTUUSTORYHMILLE ANNETUT TUET

1 000 euroa	Kaupunki	
	2018	2017
Kansallinen Kokoomus	86	79
Vihreä liitto	73	66
Vasemmistoliitto	70	54
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	42	43
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	35	28
Perussuomalaiset	27	19
Valtuustoryhmä Sininen	12	6
Suomen Keskusta	11	2
Suomen Kristillisdemokraatit	7	11
Feministinen puolue	7	4
Valtuustoryhmä Terve Helsinki	7	1
Piraattipuolue	7	4
Suomen Kommunistinen Puolue	0	3
Valtuustoryhmä Huru Nina	0	..
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	384	320

9. SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA JA NIIDEN MUUTOKSISTA

Poistosuunnitelma on kaupunginvaltuuston 18.9.1996 vahvistama. Poistosuunnitelmaa on tämän jälkeen täydennetty kaupunginvaltuuston päätöksillä. Päätös 14.11.2001 koskee tehdas- ja tuotantorakennuksia sekä kiinteitä rakenteita ja laitteita. Päätös 9.10.2002 koskee Vuosaaren Sataman liikenneväylien investointeja. Päätös 18.6.2003 koskee raidekalustoa ja muita kuljetusvälineitä. Päätöksellä 2.11.2001 päätettiin asuinkiinteistöjen rakennusten ja pysäköintiyhtiöiden kalliotunneleiden ja maanpäällisten laitosten poistoajoista. Päätös 15.2.2011 koskee atk-ohjelmistojen poistoaikaa. Khs päätös 11.1.2016 koskee viestintävälineitä ja muita aineellisia hyödykkeitä. Poistosuunnitelma perustuu arvioitun taloudellisen käyttöajan mukaiseen tasapoistoon. Poistojen laskenta muutettiin vuonna 2012 SAP -järjestelmän käyttöönoton myötä alkamaan hankintakuukautta seuraavan kuukauden alusta kun aikaisemmin poistot alkoivat hankintakuukauden alusta. Poistoajat ovat seuraavat:

Aineettomat oikeudet		5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		3 - 20 vuotta
Asuinkiinteistöyhtiöiden asuinrakennukset	Progressiivinen poisto	enintään 40 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat		10 - 50 vuotta
Pysäköintiyhtiöiden kalliotunnelit		enintään 100 vuotta
Pysäköintiyhtiöiden maanpäälliset laitokset		enintään 60 - 70 vuotta
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet		8 - 50 vuotta
Koneet ja kalusto		3 - 30 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		3 - 5 vuotta

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

10. PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Eläkevastuu 1.1.	113 833	125 976	112 919	124 885
Lisäykset tilikaudella	0	0	0	0
Vähennykset tilikaudella	-11 720	-12 143	-11 702	-11 966
Eläkevastuu 31.12.	102 113	113 833	101 217	112 919
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus (HSY) 1.1.	17 111	17 097
Lisäykset tilikaudella	2 941	13
Vähennykset tilikaudella	-1 556	0
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus (HSY) 31.12.	18 496	17 111
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (HUS) 1.1.	17 330	18 573
Lisäykset tilikaudella	48	0
Vähennykset tilikaudella		-1 243
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (HUS) 31.12.	17 378	17 330
Muut pakolliset varaukset 1.1.	1 752	1 083	0	0
Lisäykset tilikaudella	421	1 356	0	0
Vähennykset tilikaudella	-913	-687	0	0
Muut pakolliset varaukset 31.12.	1 260	1 752	0	0

11. PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSVOITOT JA TAPPIOT

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	112 269	138 363	112 269	138 258
Rakennusten myyntivoitot	14 472	29 793	561	29 770
Apportit	0	0	0	0
Osakkeiden myyntivoitot	1 141	1 237	1 141	1 459
Muut luovutusvoitot	1 162	1 464	956	826
Luovutusvoitot yhteensä	129044	170 857	114 927	170 313
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	0	0	0	81
Rakennusten myyntitappiot	241	7 977	241	7 884
Osakkeiden myyntitappiot	0	136	0	136
Muut luovutustappiot	1155	1 910	796	458
Luovutustappiot yhteensä	1 396	10 023	1 037	8 559

12. SATUNNAISTEN TUOTTOJEN JA KULUJEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Satunnaiset kulut				
Korkeasaaren luovutuskulut	18 412		18 412	
HUS satunnaiset tuotot		2 476		
Muut	21	16		
Satunnaiset kulut yhteensä	18 391	2 492	18 412	0

13. OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY

1 000 euroa	Kaupunki	
	2018	2017
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	45 111	29 684
Osinkotuotot muista yhteisöistä	2 506	1 687
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	4 249	4 249
Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot yhteensä	51 866	35 620

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

14. ARVONKOROTUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	1 804 162	1 810 481	1 800 090	1 806 409
Arvonkorotusten purku	-1 650	-6 319	-1 650	-6 319
Arvo 31.12.	1 802 512	1 804 162	1 798 440	1 800 090
Rakennukset				
Arvo 1.1.	3 595	3 595
Arvo 31.12.	3 595	3 595

Kaupungin omaisuus arvostettiin uudelleen 1.1.1997 kaupungin siirtyessä uuteen kirjanpitoikäntöön. Ennen vuotta 1985 hankittujen rakennusten ja rakennelmien hankintamenoa käytettiin kirjanpitoarvoa 31.12.1984 vähennettynä sen jälkeisillä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Vastaavasti ennen vuotta 1974 hankitun maaomaisuuden hankintamenoa käytettiin kirjanpitoarvoa 31.12.1973. Maa-alueille suoritettiin tuolloin myös arvonkorotus. Maaomaisuuden laskennallisesta käyvästä jälleenhankinta-arvosta 60 prosenttia jaettiin arvojen suhteessa hankintahintaan. Laskennallisesti uudet arvot saatiin jakamalla kaupunki kolmeen hinta-alueeseen ja alueiden sisällä edelleen käyttötarkoituksen mukaan.

15. AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1 000 e	Aineettomat oikeudet	Kaupunki			Yhteensä
		Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut		
Aineettomat oikeudet					
Poistamaton hankintameno 1.1.	12 617	74 467	4 013		91 097
Lisäykset tilikauden aikana	4 312	364	1 976		6 652
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	0	0	0		0
Vähennykset tilikauden aikana	0	-29	0		-29
Siirrot erien välillä	14 788	22 475	-422		36 841
Tilikauden poisto	-7 611	-21 950	0		-29 561
Poistamaton hankintameno 31.12.	24 106	75 327	5 567		105 000

16. AINEELLISET HYÖDYKKEET

1 000 e	Maa- ja vesialueet	Kaupunki		
		Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto
Aineelliset hyödykkeet				
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 423 649	1 689 290	1 430 145	344 819
Lisäykset tilikauden aikana	1 427	29	602	35 634
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	-7 692	-27 018	0	-126
Vähennykset tilikauden aikana	-11 157	-17 907	-5 602	-4 593
Siirrot erien välillä	51 352	206 695	216 736	88 906
Tilikauden poisto		-144 906	-116 929	-55 324
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 457 579	1 706 183	1 524 952	409 316
Arvonkorotukset	1 798 440	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 256 019	1 706 183	1 524 952	409 316

16. AINEELLISET HYÖDYKKEET (JATKOA)

1 000 e	Kaupunki		
	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Aineelliset hyödykkeet			
Poistamaton hankintameno 1.1.	12 295	324 181	5 224 379
Lisäykset tilikauden aikana	168	562 340	600 200
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	-76	25 108	-9 804
Vähennykset tilikauden aikana	0	-2 610	-41 869
Siirrot erien välillä	217	-600 746	-36 840
Tilikauden poisto	-81	0	-317 240
Poistamaton hankintameno 31.12.	12 523	308 273	5 418 826
Arvonkorotukset	0	0	1 798 440
Kirjanpitoarvo 31.12.	12 523	308 273	7 217 266

17. MAA- JA VESIALUEET ERITTELY

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	20 800	19 813	0	0
Muut maa- ja vesialueet	3 308 128	3 275 305	3 256 019	3 223 739
Maa- ja vesialueet yhteensä	3 328 928	3 295 118	3 256 019	3 223 739

18. PYSYVIEN VASTAAVIEN SIOITUKSET, OSAKKEET JA OSUUDET

1 000 e	Kaupunki				
	Tytäryhteisö-osakkeet ja -osuudet	Jäsenkunta-yhtymäosuudet	Osakkuus- ja muut omistus-yhteisyhteisö-osakkeet ja -osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Osakkeet ja osuudet yhteensä
Osakkeet ja osuudet					
Hankintameno 1.1.	2 474 200	428 932	222 220	98 390	3 223 742
Lisäykset tilikauden aikana	5 887	0	3 323	9 229	18 439
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	-2 129	0	0	0	-2 129
Vähennykset tilikauden aikana	-98	0	-1	-197	-296
Hankintameno 31.12.	2 477 860	428 932	225 542	107 422	3 239 756

19. PYSYVIEN VASTAAVIEN SIOITUKSET, JOUKKOVELKAKIRJA-, MUUT LAINA- JA MUUT SAAMISET

1 000 e	Jvk-lainasaamiset	Saamiset tytäryhteisöiltä	Kaupunki		Jvk-, muut laina- ja muut saamiset yhteensä
			Saamiset jäsenkuntayhtymiltä	Saamiset muilta	
Jvk-, muut laina- ja muut saamiset					
Hankintameno 1.1.	0	1 020 040	687 282	187 449	1 894 771
Lisäykset tilikauden aikana	0	109 943	0	10 089	120 032
Vähennykset tilikauden aikana	0	-60 896	0	-9 406	-70 302
Hankintameno 31.12.	0	1 069 087	687 282	188 132	1 944 501

20. PÄÄOMALAINASAAMISTEN OSUUS PYSYVIEN VASTAAVIEN SIOITUKSISTA

1 000 e	Kaupunki	
	2018	2017
Pääomalainasaamiset tytäryhteisöiltä lainoittain		
Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy ¹	1 875	1 875
Helsingin Väylä Oy ²	5 000	5 000
Helsingin Asuntohankinta Oy Ab ³	3 500	3 500
Helsingin Asuntohankinta Oy Ab ³	3 500	3 500
Suomenlinnan Liikenne Oy ²	62	62
Helsingin Satama Oy ⁵	98 000	98 000
Helen Oy ⁵	157 000	157 000
Pääomalainasaamiset tytäryhteisöiltä yhteensä	268 937	268 937
Pääomalainasaamiset osakkuus- ja omistusyhteisyyhteisöiltä lainoittain		
Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy ⁴	1 285	1 713
Pääomalainasaamiset yhteensä	270 222	270 650

¹ Lainan korko on neljä (4) prosenttia.

² Laina on koroton.

³ Lainan korko on kaupungin oman pääoman ehtoisista asuntolainoista (ns. tertiäärilainat) kulloinkin veloitettavan koron suuruinen.

⁴ Lainan korko on Suomen valtion kymmenen (10) vuoden obligaation keskiporko lisätynä yhdellä (1) prosenttiyksiköllä.

⁵ Lainan korko on kuusi (6) prosenttia; laina-aika 31.12.2014 - 15.12.2034.

Pääomalainat on annettu osakeyhtiölain mukaisin pääomalainaehtoin.

21. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVÄT YHTEISÖT

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Tytäryhteisöt						
Auroranlinna Koy	Helsinki	100,0	100,0	13 968	28 165	0
Etelä-Hermannin Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	100,0	14 467	7	0
Finlandia-talo Oy	Helsinki	100,0	100,0	4 635	1 895	579
Forum Virium Helsinki Oy	Helsinki	100,0	100,0	311	9 809	10
Hansasilta Koy	Helsinki	100,0	100,0	1 855	24	32
Helen Oy	Helsinki	100,0	100,0	2 009 780	741 794	89 501
Helsingin Asumisoikeus Oy	Helsinki	100,0	100,0	128 905	645 021	1
Helsingin Asuntohankinta Oy	Helsinki	100,0	100,0	98 710	77 641	7 381
Helsingin Harmajankatu Asoy	Helsinki	56,6	56,6	1 020	324	6
Helsingin Kalasataman Kymppi Koy	Helsinki	100,0	100,0	245	40 534	-55
Helsingin Kartanonisäntä Asoy	Helsinki	95,8	99,0	1 184	2 800	0
Helsingin kaupungin asunnot Oy	Helsinki	100,0	100,0	98 479	2 624 515	679
Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy	Helsinki	100,0	100,0	11 240	5	2 517
Helsingin Konsernihankinta Oy	Helsinki	98,3	98,3	50	5	10
Helsingin Korkotukiasunnot Kkoy	Helsinki	100,0	100,0	64 709	64 389	0
Helsingin Kuparitie 5 Asoy	Helsinki	5,9	73,9	4 845	640	-23
Helsingin Leijona Oy	Helsinki	100,0	100,0	340	756	50
Helsingin Liikuntahallit Oy	Helsinki	0,0	100,0	4 597	10 274	2
Helsingin Malminkatu 3 Koy	Helsinki	84,0	84,0	13 423	3 034	0
Helsingin Nattastenpolku Asoy	Helsinki	98,9	100,0	913	2 273	0
Helsingin Santakuja Asoy	Helsinki	9,7	60,2	6 437	43	-53
Helsingin Satama Oy	Helsinki	100,0	100,0	327 711	196 117	10 645
Helsingin Sinikaisla Asoy	Helsinki	4,1	50,7	4 545	87	0
Helsingin Sähkötalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	22 332	37 544	221
Helsingin Tennispalatsi Koy	Helsinki	100,0	100,0	11 473	1 325	0
Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy	Helsinki	52,2	52,2	4 944	6 869	154
Helsingin Toimitilat Koy	Helsinki	100,0	100,0	48 569	24 729	0
Helsingin V Yhteiskoulun Talo Oy	Helsinki	100,0	100,0	3 639	0	-92
Helsingin Varustuskenttie 1 Asoy	Helsinki	98,7	100,0	1 578	3 397	0
Helsingin Vellamonkatu 29 Asoy	Helsinki	97,9	100,0	896	2 678	0
Helsingin Väylä Oy	Helsinki	100,0	100,0	-3 624	72 439	105
Helsingin Ympäristötaalo Koy	Helsinki	74,6	74,6	1 705	7 894	1
Helsinki Abroad Ltd Oy	Helsinki	100,0	100,0	125	78	-26
Helsinki Marketing Oy Ltd	Helsinki	100,0	100,0	203	1 473	7
Helsinki Region Marketing Oy	Helsinki	100,0	100,0	42	30	-138
Helsinki Stadion Oy	Helsinki	80,5	80,5	6 659	319	-442
Hämeentien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	75,7	1 379	22	-17
Intiankatu 31 Koy	Helsinki	75,6	75,6	201	139	13
Itä-Pasilan Pysäköinti Oy	Helsinki	31,0	42,5	1 936	77	133
Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	13,3	26,3	4 447	3 632	-274
Kaapelitalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	21 278	3 173	1

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Kaisaniemen Metrohalli Koy	Helsinki	62,1	62,1	13 370	181	-335
Kalasataman jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	9,4	18,2	1 666	2 385	-173
Kallahden Pysäköinti I Oy	Helsinki	0,0	80,3	1 487	15	-32
Kivikon Pysäköinti I Oy	Helsinki	0,6	56,6	2 094	9	-28
Kivikon Pysäköinti II Oy	Helsinki	0,4	59,5	1 401	35	-12
Kontulan Palvelutalo Oy	Helsinki	62,1	76,2	723	327	3
Kruunuvuorenannan jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	18,4	45,6	2 980	3 631	-306
Käpylän Terveystalo Koy	Helsinki	54,5	54,5	2 146	21	-2
Lasipalatsin Mediakeskus Oy	Helsinki	0,0	100,0	76	59	2
Loviisan Satama Oy	Loviisa	0,0	60,0	3 879	121	85
Länsi-Viikinmäen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	100,0	6 064	813	-84
Malmin Liiketalo Oy	Helsinki	56,4	56,4	2 626	272	-32
Malmin Pysäköintitalo Oy	Helsinki	44,6	64,1	1 567	10	-80
Merimiehenkatu 12 Asoy	Helsinki	55,4	55,4	222	252	0
Metropolilab Oy	Helsinki	69,0	69,0	2 451	831	477
Mosaikkitorin Pysäköintilaitos Koy	Helsinki	88,3	98,7	4 554	319	-73
Myllypurron Kampus Koy	Helsinki	100,0	100,0	66 682	23 456	-76
Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy	Helsinki	66,7	66,7	1 134	1 965	93
Paciuksenkadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	53,0	1 121	62	-1
Paciuksenkatu 4 Asoy	Helsinki	78,4	86,2	1 416	296	0
Pakkalantie 30 Koy	Helsinki	100,0	100,0	5 939	463	-68
Palmia Oy	Helsinki	100,0	100,0	16 125	17 783	917
Paloheinän Palvelukeskus Koy	Helsinki	28,5	76,6	1 616	10	-15
Palvelukeskus Albatross Oy	Helsinki	77,9	77,9	10 198	42	0
Parmaajanpuisto Koy	Helsinki	82,9	100,0	2 273	411	9
Puistolan Pankkitalo Koy	Helsinki	58,2	58,2	2 194	357	0
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy	Helsinki	51,3	51,3	573	824	-235
Rastilankallion Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	60,2	3 578	6	-32
Rastilankallion päiväkotiyhtiö Koy	Helsinki	66,0	88,6	1 174	6	-34
Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy	Helsinki	100,0	100,0	30 812	5 074	710
Seure Henkilöstöpalvelut Oy	Helsinki	56,4	58,2	2 817	7 382	20
Suomenlinnan Liikenne Oy	Helsinki	100,0	100,0	894	1 150	109
Suutarilan Lamputtie Koy	Helsinki	100,0	100,0	236	0	2
Säterintie 12 autopaikat Koy	Helsinki	0,0	70,9	1	2	-1
Säterintie 2 Koy	Helsinki	22,0	64,7	2 166	9	-3
Torpparinmäen korttelitalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	2 369	169	-3
Työmaahuolto Oy	Helsinki	100,0	100,0	518	205	-23
Töölönlahden pysäköinti Oy	Helsinki	100,0	100,0	19 189	11 335	0
Urheiluhallit Oy	Helsinki	51,3	51,3	1 344	4 758	288
Viikin viher- ja ympäristötietokeskus Koy	Helsinki	91,3	91,3	4 839	99	-30
Viikinmäen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	63,6	2 607	6	-45
Vuosaaren Urheilutalo Oy	Helsinki	89,2	89,2	2 279	9 267	200

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Tytärsäätiöt						
Helsingin kaupungin 450-vuotistaiteilijatalosäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	2 466	4 079	0
Helsingin Musiikkitalon säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	2 176	0	0
Helsingin Seniorisäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	7 769	5 400	614
Helsingin seudun kesäyliopistosäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	472	279	-44
Helsingin teatterisäätiö sr (Hgin kaupunginteatteri)	Helsinki	100,0	100,0	3 198	68 782	649
Helsinki-viikon säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	541	112	-67
Jääkenttäsäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	8 954	1 195	705
Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	2 437	1 304	1 237
Niemikotisäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	3 435	1 050	258
Oulunkylän Sairaskotisäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	2 960	4 039	269
Stadion-säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	291	205 706	-815
UMO-säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	61	206	28
Osakkuus- ja omistusyhteisöt						
Apotti Oy	Helsinki	37,1	37,1	6 446	56 739	0
Asemapäällikönkatu 5 Kiinteistö Oy	Helsinki	21,1	39,3	2 957	293	0
Espoon Terminaali Koy	Helsinki	50,0	50,0	15	3 021	3
Fastighets Ab Glaspalatset i Helsingfors	Helsinki	30,9	30,9	22 503	34	-11
Haapaniemenkatu 7-9 Kiinteistö Oy	Helsinki	44,1	44,1	8 115	5 559	0
Helsingin Itämerenkatu Asoy	Helsinki	1,3	38,1	4 322	18	-19
Helsingin Laivapoika Asoy	Helsinki	0,3	46,7	4 540	29	0
Helsingin Mannerheimintie 13 a Koy	Helsinki	26,2	26,2	19 416	17 092	-374
Helsingin Musiikkitalo Oy	Helsinki	41,7	41,7	2 225	419	112
Helsingin Ruoholahdenpuisto Asoy	Helsinki	7,4	34,5	3 065	503	-39
Helsingin Ruoholahdentori Asoy	Helsinki	4,8	42,4	5 346	40	-25
Helsingin Rusokkikuja Asoy	Helsinki	1,5	44,0	4 563	588	3
Helsingin Tapulikaupungintie 5 Koy	Helsinki	35,7	35,7	1 174	2	7
Helsinki Business Hub Ltd Oy	Helsinki	45,0	47,9	346	335	0
Herttoniemen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,9	38,4	6 874	19	-85
Itätori Kiinteistö Oy	Helsinki	35,6	35,6	2 175	4	0
Kaivonkatsojantien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	49,0	1 856	25	12
Kalatataman Palvelu 2 Oy	Helsinki	41,7	41,7	2 535	17	-18
Kalatataman Palvelu Oy	Helsinki	26,6	26,6	1 761	1	-54
Keskeisen Rannan Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	36,3	1 507	21	0
Kruunuvuoren rannan Palvelu Oy	Helsinki	12,9	12,9	4 444	203	-40
Kytösuontien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	29,1	1 840	0	3
Laajasalon palloiluhallit Kiinteistö Oy	Helsinki	40,0	40,0	169	91	-40
Latokartanon Pysäköinti Oy	Helsinki	0,3	34,7	6 462	233	26

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Maatullinaukio Kiinteistö Oy	Helsinki	48,7	48,7	2 890	35	-9
Maistraatintori Kiinteistö Oy	Helsinki	25,1	25,1	1 500	3	0
Malminkadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	39,6	2 761	56	4
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	Helsinki	42,0	42,0	16 891	7 436	101
Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy	Helsinki	49,5	49,5	103	4 638	0
Runeberginkatu 4 b Asunto Oy	Helsinki	25,5	25,5	1 649	32	-16
Startup Maria Oy	Helsinki	34,0	34,0	116	144	78
Strömbergin pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	43,6	896	3	-16
Tapulikaupungin palvelutalo Koy	Helsinki	49,4	49,4	1 080	8	0
Tilkankadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	31,5	741	22	-4
Tollinpolku Asunto Oy	Helsinki	45,7	45,7	768	167	-48
Tulusuontien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	47,6	906	3	-5
Uudenmaan Sairaalapesula Oy	Kerava	30,1	30,1	2 515	2 003	30
Vantaan Energia Oy	Vantaa	40,0	40,0	102 818	163 806	13 869
Osakkuus- ja omistusyhteisöt, joita ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen						
Helsingin Humalistonkatu 4 Kiinteistö Oy	Helsinki	27,8	27,8	794	214	0
Helsingin Karhusuontie 53 Asunto Oy	Helsinki	24,2	24,2	104	0	0
Kartanonmetsäntie 13 Asunto Oy	Helsinki	23,8	31,8	1 069	30	0
Katajanokan Huolto Oy	Helsinki	6,2	28,7	73	38	1
Kotitie 45-47 Asunto Oy	Helsinki	20,2	20,2	127	4	1
Kumpulantie 1 Kiinteistö Oy	Helsinki	22,5	22,5	135	10	3
Kurkimäen Huolto Oy	Helsinki	0,0	36,9	55	24	1
Lehtisaaren Huolto Oy	Helsinki	27,5	27,5	35	2	3
Mechelininkatu 38 Asoy	Helsinki	43,5	45,0	125	95	0
Mellunmäen Autopaikat Oy	Helsinki	0,0	46,6	-8	14	-12
Pihlajamäen Liiketalo Oy	Helsinki	23,6	23,6	128	6	0
Runeberginkatu 63 Asunto Oy	Helsinki	20,7	20,7	636	3	4
Siltakeskus Oy	Helsinki	26,0	32,8	218	7	2
Syreeni Asunto Oy	Helsinki	20,0	20,0	11	3	0
Tapulin huolto Oy	Helsinki	19,7	0,0	0	0	0
Turkismiehentie 8 Kiinteistö Oy	Helsinki	20,0	20,0	105	2	0
Jäsenkuntayhtymät						
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)	Helsinki	36,2	36,2	141 974	266 297	-2 056
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	Helsinki	50,2	50,2	41 744	54 096	900
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	Helsinki	57,6	57,6	316 341	941 953	17 683
Kärkulla Samkommun	Kirjala	17,4	17,4	2 183	5 231	-65
Uudenmaan liitto	Helsinki	29,1	29,1	484	8 954	1
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	Hyvinkää	9,5	9,5	197	45	8

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka
Tytäryhteisöjen tytäryhteisöt (alikonserniyhtiöt)	
Heka Etelä Oy	Helsinki
Heka Koillinen Oy	Helsinki
Heka Länsi Oy	Helsinki
Helen Sähköverkko Oy	Helsinki
Helsingin Energiatunnelit Oy	Helsinki
Helsingin Keijukaistenpolku 4 As Oy	Helsinki
Helsingin Puusuutarintie 2 - 4 As Oy	Helsinki
Helsinginkatu 25 Koy	Helsinki
Kaupinparkki Koy	Helsinki
Laivalahdentori Kiinteistö Oy	Helsinki
Mankala Oy	Iitti
Mannerheimintie 54 As Oy	Helsinki
Markkinatie 10 As Oy	Helsinki
Pieni Villasaarentie 2 As Oy	Helsinki
Suomen Energia-Urakointi Oy	Helsinki
Tinasepäntie 48 Koy	Helsinki
Virvatulentien Pysäköinti Oy	Helsinki

Tytäryhteisöissä, joissa konsernin omistusosuus on alle 50 %, on Helsingillä tosiasiallinen määräysvalta eri osakesarjan perusteella.

22. SAAMISTEN ERITTELY

1 000 e	Kaupunki			
	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	19 357	0	15 644
Lainasaamiset	62	0	62	0
Muut saamiset	0	47 352	0	7 063
Siirtosaamiset	0	8 206	0	9 376
Yhteensä	62	74 915	62	32 083
Saamiset jäsenkuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset	0	19 870	0	14 117
Siirtosaamiset	0	27 935	0	37 712
Yhteensä	0	47 805	0	51 829
Saamiset osakkuus- ja omistusyhteisyyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	302	0	624
Muut saamiset	0	0	0	0
Siirtosaamiset	0	27	0	0
Yhteensä	0	329	0	624
Saamiset yhteensä	62	123 049	62	84 536

23. SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTÄVÄT OLENNAISET ERÄT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	761	766	7 075	7 409
Helen-konsernin tulojen jaksotus	117 227	81 815	0	0
Saaminen HUS-kuntayhtymältä	15 965	22 024	25 024	34 521
HSL / Joukkoliikenteen valtioneuvosto	0	1 230	0	0
ATJ-asiakasmaksutulot/jaksotus	877	5 309	877	5 309
Saaminen Maahanmuuttovirastolta	9 660	0	9 660	0
Kela	14 434	15 120	14 434	15 210
HUS / Kelakorvaus työterveyshuollosta	2 546	1 437	0	0
Muut siirtosaamiset	45 634	59 123	24 755	23 949
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	207 104	186 823	81 825	86 398

24. RAHOITUSARVOPAPERIT

1 000 e	Kaupunki	
	2018	2017
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin		
Jvk-saamiset muilta		
Jälleenhankintahinta	21 288	22 624
Kirjanpitoarvo 31.12.	20 000	20 000
Erotus	1 288	2 624
Yhteensä	20 000	20 000
Rahoitusarvopaperit yhteensä	20 000	20 000

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. OMAN PÄÄOMAN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	2 972 407	2 972 407	2 972 407	2 972 407
Peruspääoma 31.12.	2 972 407	2 972 407	2 972 407	2 972 407
Säätiöiden peruspääomat 1.1.	5 815	5 815	0	0
Lisäykset	1 200	0	0	0
Säätiöiden peruspääomat 31.12.	7 015	5 815	0	0
Arvonkorotusrahasto 1.1.	1 804 952	1 811 270	1 800 090	1 806 409
Vähennykset	-1 652	-6 318	-1 650	-6 319
Arvonkorotusrahasto 31.12.	1 803 300	1 804 952	1 798 440	1 800 090
Muut omat rahastot				
Vakuutusrahasto 1.1.	56 667	55 001	56 667	55 001
Lisäykset	1 533	1 666	1 533	1 666
Vakuutusrahasto 31.12.	58 200	56 667	58 200	56 667
Urheilu- ja ulkoilurahasto 1.1.	182 770	152 768	182 770	152 768
Lisäykset	4	30 002	4	30 002
Urheilu- ja ulkoilurahasto 31.12.	182 774	182 770	182 774	182 770
Kamppi-Töölönlahti-alueen investointirahasto 1.1.	17 294	17 899	17 294	17 899
Vähennykset	-10 253	-605	-10 253	-605
Kamppi-Töölönlahti-alueen investointirahasto 31.12.	7 041	17 294	7 041	17 294
Asuntotuotantorahasto 1.1.	234 842	228 589	234 842	228 589
Lisäykset	6 686	9 498	3 963	9 498
Vähennykset	-10 989	-3 245	-8 266	-3 245
Asuntotuotantorahasto 31.12.	230 538	234 842	230 538	234 842

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Lähiörahasto 1.1.	52 304	56 126	52 304	56 126
Vähennykset	-5 131	-3 822	-5 131	-3 822
Lähiörahasto 31.12.	47 173	52 304	47 173	52 304
Innovaatorahasto 1.1.	10 051	11 919	10 051	11 919
Lisäykset	10 000	0	10 000	0
Vähennykset	-2 549	-1 868	-2 549	-1 868
Innovaatorahasto 31.12.	17 502	10 051	17 502	10 051
Osallisuusrahasto 1.1.	0	0	0	0
Lisäykset	40 000	0	40 000	0
Osallisuusrahasto 31.12.	40 000	0	40 000	0
Asumisoikeusmaksut 1.1.	118 579	101 268	0	0
Lisäykset	10 162	17 365	0	0
Vähennykset	-194	-54	0	0
Asumisoikeusmaksut 31.12.	128 547	118 579	0	0
Muut omat rahastot 1.1.	230 865	216 036	0	0
Lisäykset	28 833	14 986	0	0
Vähennykset	-9 005	-157	0	0
Muut omat rahastot 31.12.	250 693	230 865	0	0
Muut omat rahastot yhteensä	962 468	903 372	583 228	553 928
Muu oma pääoma 1.1.	734 105	734 105	729 031	729 031
Muu oma pääoma 31.12.	734 105	734 105	729 031	729 031
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	4 770 587	4 153 306	5 395 682	4 944 292
Lisäykset / Vähennykset	-48 929	-30 713	-49 407	-30 000
Oikaisu edelliseen tilikauteen	-424	-336	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	4 721 234	4 122 257	5 346 275	4 914 292
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	528 372	648 330	406 595	481 390
Oma pääoma yhteensä	11 728 901	11 191 238	11 835 977	11 451 138

26. PITKÄAIKAISET VELAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin 5 v. kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 139 909	3 028 467	755 658	832 580
Lainat julkisyhteisöiltä	651 850	667 731	0	0
Lainat muilta luotonantajilta	7 438	7 438	7 438	7 438
Muut pitkäaikaiset velat	138 069	133 923	0	0
Pitkäaikaiset velat yhteensä	3 937 266	3 837 559	763 096	840 018

27. PAKOLLISET VARAUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Eläkevastuuvaraus	102 125	113 833	101 217	112 919
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus	18 496	17 690
Potilasvahinkovastuumaksuvastuu	17 377	17 329
Muut pakolliset varaukset	1 260	1 173
Pakolliset varaukset yhteensä	139 258	150 025	101 217	112 919

28. VIERAS PÄÄOMA

1 000 e	Kaupunki			
	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot	0	0	0	215
Ostovelat	0	20 997	0	28 938
Muut velat ¹⁾	0	443 084	0	435 843
Siirtovelat	0	2 773	0	2 354
Yhteensä	0	466 854	0	467 350
Velat jäsenkuntayhtymille				
Ostovelat	0	24 346	0	16 988
Siirtovelat	0	14 400	0	30 939
Yhteensä	0	38 746	0	47 927
Velat osakkus- ja omistusyhteisöille				
Ostovelat	0	718	0	932
Siirtovelat	0	424	0	65
Yhteensä	0	1 142	0	997
Vieras pääoma yhteensä	0	506 742	0	516 274

¹⁾ Muihin velkoihin tytäryhteisöille sisältyy konsernin käyttöoikeustilin velat.

29. SEKKITILILIMIITTI

1 000 e	Kaupunki	
	2018	2017
Luotollisen sekkitilin limitti 31.12.	2 523	2 523
- siitä käyttämättä oleva määrä	2 523	2 523

30. MUIDEN VELKOJEN ERITTELY

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Muut velat				
Liittymismaksut	50 349	49 559	0	0
Muut velat	154 456	131 747	490 863	498 637
Muut velat yhteensä	204 805	181 306	490 863	498 637

31. SIIRTOVELKoihin sisältyvät olennaiset erät

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Lomapalkkajaksotus	339 457	340 409	234 083	233 790
Siirtyvät korot	7 679	8 962	1 035	1 344
Velka HUSille	286	14 294	448	22 404
Velka Kevalle	18 116	18 577	18 116	18 577
Stadion-säätiö / OKM:n erityisavustus perusparannushanke 2014 - 2018	87 427	87 427
HUS / Palkkajaksotus	12 651	17 066
HSL / Lipputulojaksotus	6 859	7 438
HUS / Potilaskuutus	0	0
Muut siirtovelat	178 938	145 511	127 368	104 570
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	651 412	639 684	381 050	380 685

32. LASKENNALLISET VEROVELAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Korottomaan vieraaseen pääomaan sisältyvät laskennalliset verovelat				
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	32 532	20 520
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	76 858	69 967
Laskennalliset verovelat yhteensä	109 390	90 487

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

33. VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU KIINNITYKSIÄ KIINTEISTÖIHIN

1 000 e	Konserni	
	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 292 730	2 197 251
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	3 288 193	3 142 941
Lainat julkisyhteisöiltä	561 565	614 883
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	1 500 818	1 583 359
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	4 789 011	4 726 300

34. VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU OSAKKEITA

1 000 e	Konserni	
	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	21 706	24 907
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	78 323	84 083
Lainat julkisyhteisöiltä	122	206
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	686	792
Pantatut osakkeet yhteensä	79 009	84 875

35. MUUT VAKUUDET

1 000 e	Konserni	
	2018	2017
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Sitoumusten vakuudeksi annetut kiinnitykset	23 956	23 890
Sitoumusten vakuudeksi pantatut arvopaperit	686	686
Sitoumusten vakuudeksi pantattu muu omaisuus	1 141	1 146
Vakuudet yhteensä	25 783	25 722

36. VUOKRA- JA LEASINGVASTUUT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Vuokravastuut yhteensä, voimassa 2025 asti	603 512	537 411	246 180	286 581
- Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	109 160	88 248	50 138	49 137
- Myöhemmin maksettavat	494 352	449 162	196 042	237 444
Leasingvastuut yhteensä	75 735	46 878	47 713	22 885
- Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	23 597	17 014	12 634	8 366
- Myöhemmin maksettavat	52 138	29 864	35 079	14 519
Vuokra- ja leasingvastuut yhteensä	679 247	584 289	293 893	309 466

Leasingsopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

37. VASTUUSITOUMUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Takaukset omasta puolesta	35 583	29 557	28 058	22 026
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	793 948	793 948
Jäljellä oleva pääoma	431 049	416 402	383 357	373 905
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	363 032	363 032
Jäljellä oleva pääoma	297 163	316 055	297 005	315 872

38. VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUISTA

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	3 555 845	3 555 845	3 672 393	3 555 845
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	2 359	2 350	2 359	2 350

39. MYÖNNETYT NOSTAMATTA OLEVAT ANTOLAINAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Rahastojen antolainat				
Asuntotuotantorahasto	5 941	8 394	5 941	8 394
Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto	2 869	8 525	2 869	8 525
Yhteensä	8 810	16 919	8 810	16 919
Muut antolainat	29 210	20 213	29 210	20 213
Myönnetty nostamatta olevat antolainat yhteensä	38 020	37 132	38 020	37 132

40. MUUT TASEEN ULKOPUOLISET JÄRJESTELYT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Sopimusvastuut				
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset				
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	15 631	4 584	15 631	4 584
Myöhemmin kohdistuva osuus	15 119	25 160	15 119	25 160
Yhteensä	30 750	29 744	30 750	29 744
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut	0	0		
Muut taloudelliset vastuut	3 099	3 539		

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Johdannaissopimukset				
Sähköjohdannaiset ¹				
Käypä arvo	-7 236	-13 934	5 425	0
Ostettu, GWh	4 182	6 805	725	0
Myyty, GWh	6 774	7 141		
Koronvaihtosopimukset ²				
Käypä arvo	-11 607	-11 915		
Kohde-etuuden arvo	244 537	295 587		
Valuuttajohdannaiset ³				
Käypä arvo	426	-112		
Kohde-etuuden arvo	4 073	7 992		
Hiilijohdannaiset ³				
Käypä arvo	2 026	1 727		
Ostettu, 1 000 t	288	201		
Myyty, 1 000 t	186	55		

¹ Sähköjohdannaissopimusten tulouttamatta oleva osa on muodostunut tulevaisuudessa tapahtuvaa fyysistä markkinahintaista sähkön ostoa ja myyntiä suojaessa.

² Korkojohdannaisilla suojataan vaihtuvakorkoisten lainojen tulevia korkokustannuksia.

³ Valuuttajohdannaissopimusten sekä hiilijohdannaisten käypä arvo on muodostunut tulevaisuudessa tapahtuvaa hiilen hankintaa suojaessa.

Olenneimmat sopimukset taseen ulkopuolisista järjestelyistä

Kaupunki

Olenneimmat sopimukset on eritelty samaan puitesopimukseen sisältyvinä kaupungin toimilalat yhteensä.

Sähköjohdannaiset

Osa tai kaikki sähköntoimituksesta suojataan: sähköjohdannaiset hankitaan suojaamistarkoituksessa. Kaupunkiympäristön toimitiloilla on oma sopimus v.2019 loppuun jonka jälkeen toimitilat siirtyy kaupungin sähkönoston puitesopimukseen jossa on mukana kaupunkiympäristön yleiset alueet, kasvatus ja koulutus sekä Stara liikelaitos. Sopimus on tehty vuosille 2019 ja 2020.

1 000 e	Kaupunki	
	2018	2017
Käypä arvo	5 425	0

Konserni

Olenneimmat sopimukset eritelty konserniyksiköittäin ja sopimuksittain Helen-konsernista, Helsingin kaupungin asunnot -konsernista, Oy Helsingin Asuntohankinta Oy:stä, HSY:stä ja Hus-konsernista alla. Tiedot on kerätty yksiköiden tilinpäätöstiedoista.

HSY:stä ja HUS-konsernista ilmoitettu Helsingin kaupungin jäsenosuuden mukainen osuus.

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Helen-konserni

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2018	2017
Koronvaihtosopimus 1		
Bullet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	0	5 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	0	-43
Koronvaihtosopimus 1 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 31.10.2018, eikä sopimuksessa ole purkuehtoa. Korko maksetaan kuukausittain.		
Koronvaihtosopimus 2		
Bullet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	0	30 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	0	-199
Koronvaihtosopimus 2 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 28.6.2018, eikä sopimuksessa ole purkuehtoa. Korko maksetaan neljännesvuosittain.		
Koronvaihtosopimus 3		
Lyhennettävän lainan pääomaa vastaava nimellisarvo tilinpäätöshetkellä	22 000	22 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-163	130
Lainan lyhennykset alkavat 30.11.2021. Koronvaihtosopimus 3 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoman lyhennysohjelma, eräpäivät sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 30.11.2028, eikä sopimuksessa ole purkuehtoa. Korko maksetaan puolivuositain.		

Helen-konsernissa korkosuojauksessa käytetään vain koronvaihtosopimuksia (swap), korkokattoja (cap), korkoputkia (collar) tai muita sellaisia instrumentteja, joilla koron maksimitaso on yksiselitteisesti rajattu.

Helen-konsernissa johdannaisten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöshetken markkinahintoihin.

Suojaustarkoituksessa tehtyjen johdannaissopimusten arvonmuutokset kirjataan tulokseen samalle jaksolle niillä suojattujen kohde-etuuksien kanssa. Siinä tapauksessa että olisi muita kuin suojaustarkoituksessa tehtyjä johdannaissopimuksia, niiden realisoitumaton tappio kirjattaisiin tulosaikutteisesti tilikaudelle.

Kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Sähkötalo

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2018	2017
Koronvaihtosopimus		
- Sopimusten maturiteetti pisimmillään 7 vuotta		
Nimellisarvo	49 132	50 489
Käypä arvo	-3 450	-3 068

Johdannaisilla suojataan vaihtuvakorkoisten lainojen tulevia korkokustannuksia ja valuuttakurssieroja

Helsingin kaupungin asunnot -konserni

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2018	2017

Koronvaihtosopimus

- Voimassa 19.12.2023 asti

Nimellisarvo	27 699	29 084
Käypä arvo	-2 171	-2 348

Tilikauden päättyessä voimassa oleva koronvaihtosopimus on tehty vain kohteena olevan lainan korkomenojen suojaamisen tarkoituksessa. Pitkäaikaisen lainan vaihtuva korko on sidottu koronvaihtosopimuksella kiinteään korkoon. Yhtiöllä ei ole spekulatiivisia johdannaissopimuksia. Korkotason alhaisuudesta johtuen korkosuojaus on tappiollinen. Myös negatiivinen korkotaso aiheuttaa maksuveloitteen. Koronvaihtosopimuksen osalta korkojen 1 prosenttiyksikön nousulla kaikkien muiden muuttujien pysyessä ennallaan olisi seuraavan 12 kuukauden aikana yhtiön tulokseen positiivinen vaikutus 83,9 tuhatta euroa.

Oy Helsingin Asuntohankinta Ab

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2018	2017

Koronvaihtosopimus

- Voimassa 19.12.2023 asti

Nimellisarvo	10 000	10 000
Käypä arvo	-795	-778

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 3.6.2024, eikä sopimuksessa ole purkuehtoa. Korko maksetaan kaksi kertaa vuodessa.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2018	2017

Skandinaviska Enskilda Banken AB**Koronvaihtosopimus 1029580ST/R050**

Koronvaihtosopimus on purettu vastakaupalla; sopimus 20671916SA.
Sopimus erääntyy 31.10.2022.

Sopimuksen nimellisarvo	8 634	8 634
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-536	-846

Koronvaihtosopimus 1198312ST/R055

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan.
Sopimus erääntyy 9.1.2023.

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	2 590	3 166
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-72	-138

Koronvaihtosopimus SDID6120/58768

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma on pienempi kuin koronvaihtosopimuksen pääoma.
Koronvaihtosopimus on suojaava edellyttäen että Euribor3kk ei ylitä 5,50%.
Sopimus erääntyy 29.11.2019.

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	18 419	18 419
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-538	-1 160

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2018	2017
Koronvaihtosopimus 35177409ST		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 2.1.2022.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	11 512	11 512
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-705	-892
Koronvaihtosopimus 281053/40493218ST		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 3.3.2036.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	11 512	11 512
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-267	-195
Danske Bank Oyj		
Koronvaihtosopimus 20671916SA		
Koronvaihtosopimuksella on purettu sopimus 1029580ST/R050. Sopimus erääntyy 31.10.2022		
Sopimuksen nimellisarvo	8 634	8 634
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	780	1 071
Koronvaihtosopimus 62163 IRS		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 15.1.2021.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	1 919	2 302
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-124	-202
Nordea Pankki Suomi Oyj		
Koronvaihtosopimus 1361515/1851677		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 30.6.2022.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	8 634	8 634
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-439	-471
Koronvaihtosopimus 1559956/2143219		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 30.12.2024.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	8 634	8 634
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-739	-720
Koronvaihtosopimus 1595524/2202015		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 3.3.2036.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	11 512	11 512
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-358	-279

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2018	2017
Koronvaihtosopimus 1487638/2032310		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Laina erääntyy jo 2023. Sopimus erääntyy 30.12.2024.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	17 268	17 268
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-797	-650
Koronvaihtosopimus 1488390/2033453		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 15.6.2023.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	14 390	14 390
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-390	-291
Koronvaihtosopimus 1031291/1301670		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 7.1.2019.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	583	656
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-9	-28
Koron- ja valuutanvaihtosopimus 1012761/1275143		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi ja SEK-määräinen laina EUR-lainaksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 6.7.2026.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	583	656
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-63	-50

HUS-konserni

1 000 e	Konserni	
	2018	2017
Potilasvakuutuskannan uudelleen arvostus		
Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut 16.1.2015 lausunnon "108 Lausunto potilasvakuutusvastuun kirjaamisohjeiden muuttamisesta". Lausunnon mukaan Vammaispalvelulain (VPL) takaisinsaantioikeuteen perustuvia korvauksia voidaan pitää muusta potilashinkovastuusta poikkeavina. Ts. kyseessä on ne tulevat varaukset, joista ei ole esitetty takaisinsaantivaadetta Potilasvakuutuskeskukselle.		
Ilmoitettujen vahinkojen osuus: Vammaispalvelulain mukaisten etuuksien varaukset, tulevan tuetun asumisen varaukset	12 015	12 487
Varmuuslisä: Vammaispalvelulain mukaisten etuuksien varaukset, tulevan tuetun asumisen varausten osuus	240	250
Yhteensä	12 255	12 737
Sopimusvastuut		
Muu sopimusvastuu	1 508	1 162

1 000 e	Konserni	
	2018	2017
Koronvaihtosopimukset		
Koronvaihtosopimus 1		
- korkoriskin suojaaminen, kohdistus yksittäiseen lainaan		
- muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi 15.9.2022 asti		
- osa lainan pääomasta suojattu, koronmaksupäivät vastaavat lainasopimusta suojausajanjaksolla		
- korkoherkkyys: korkotason nousu yhdellä korkopisteellä vähentäisi negatiivista markkina-arvoa 3605,51 euroa		
- negatiivisten kassavirtojen suoritukset ajoittuvat vuosille 2019-2022		
Nimellisarvo	3 620	3 620
Käypä arvo	-192	-202
Koronvaihtosopimus 2		
- korkoriskin suojaaminen, kohdistus yksittäiseen lainaan		
- muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi 15.12.2021 asti		
- osa lainan pääomasta suojattu, koronmaksupäivät vastaavat lainasopimusta suojausajanjaksolla		
- rahoituslaitoksella purkuoikeus 6 kk välein		
- korkoherkkyys: korkotason nousu yhdellä korkopisteellä vähentäisi negatiivista markkina-arvoa 3002,33 euroa		
- negatiivisten kassavirtojen suoritukset ajoittuvat vuosille 2019-2021		
Nimellisarvo	3 620	3 620
Käypä arvo	-154	-177
Sähköjohdannaiset		
- osa sähkönkulutuksesta suojataan: sähköjohdannaiset hankitaan suojaamistarkoituksessa ja vaihdetaan fyysiseen tuotteeseen. Sopimuksia 26 kpl, joista suurin osa tehty kalenterivuosille 2019, 2020, 2021 ja 2022		
Käypä arvo	1 128	-68

Maankäyttösopimukset

Maankäyttösopimukset eivät tuo kaupungille veloitteita, jotka olennaisesti poikkeavat Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista yleisistä asemakaavan toteuttamisvelvoitteista. Maankäyttösopimuksilla kaupunki perii yksityisiltä maanomistajilta korvaukset, jotka keskimäärin vastaavat heidän maiden osuutta asemakaavojen toteuttamisesta kaupungille aiheutuvista kuntainfran kustannuksista (yleisten alueiden ja tonttien hankinta, katujen ja puistojen rakentaminen, johtosiirrot ym.).

Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt**KAUPUNKI****Asfalttikartelli**

Kaupunki on vaatinut Lemminkäinen Oy:ltä ja VLT-Trading Oy:n konkurssipesältä noin 13 miljoonan euron suuruisia korvauksia asfalttikartellin kaupungille aiheuttamista vahingoista. Helsingin hovioikeus on 20.10.2016 velvoittanut Lemminkäinen Oy:n ja VLT-Trading Oy:n konkurssipesän suorittamaan Helsingin kaupungille korvausta 4,7 miljoonaa euroa korkoineen sekä oikeudenkäyntikuluja. Kaikki osapuolet ovat vaatineet valituslupaa korkeimmasta oikeudesta. Kaupungin valituslupahakemus on hylätty. Vastajien valituslupahakemukset ovat lepäämässä odottamassa Vantaan kaupungin asiassa tehdyn valituksen käsittelyä. Vantaan kaupungin asiassa on pyydetty ennakkoratkaisua Euroopan unionin tuomioistuimelta.

Vuoteknon vuokrasopimusriita

Vuotekno Oy on riitauttanut Helsingin kaupungin ja Vuotekno Oy:n välisen Liikuntamylyssä sijaitsevia tiloja koskevan vuokrasopimuksen irtisanomisen ja vaatii sen tehottomaksi julistamista. Toissijaisesti Vuotekno Oy vaatii noin 1,1 miljoonaa euron vahingonkorvausta kaupungilta. Kaupunki on jättänyt asiassa vastakanteen. Asia on vireillä Helsingin käräjäoikeudessa ja se on siirretty tuomioistuinsovitteluun.

Palomiesten palkkoja koskeva kanne

Kantajien kanne perustuu väitteeseen, että palomiehille maksetaan samasta työstä pienempää palkkaa kuin ensihoitajille. Mikäli kaupunki häviäisi asian, voisi kaupunki joutua korvaamaan asian käsittelyn aikana kertyneet palkkakustannukset ja oikeudenkäyntikulut arviolta yli 13 miljoonaa euroa. Tällöin palkkakulujen nousun vuosikustannus olisi jatkossa lähes 2 miljoonaa euroa. Käräjäoikeus on antanut kaupungin kannan mukaisen ratkaisun. Kantajat valittivat tuomiosta hovioikeuteen, joka kumosi käräjäoikeuden antamat tuomiot kaupungille kielteisellä tavalla. Kaupunki haki hovioikeuden antamiin tuomioihin muutosta korkeimmalta oikeudelta jonka ratkaisua odotetaan.

Servean sopimusriita

Kaupunki purki Servea Oy:n kanssa tekemänsä sopimuksen kolme kuukautta sopimuskauden 1.3.2017 alkamisen jälkeen Servea Oy:n sopimusrikkomusten johdosta. Servea Oy katsoo kanteessaan kaupungin purkaneen sopimuksen perusteella ja vaatii noin 1,6 miljoonan euron vahingonkorvausta kaupungilta. Kaupunki jättää vastineensa 2019 alkupuolella ja tulee myös jättämään asiassa vastakanteen, jossa Servea Oy:tä vaaditaan korvaamaan kaupungille ennaikaisesta sopimuksen purkamisesta aiheutunut vahinko. Asia on vireillä Helsingin käräjäoikeudessa.

Metron automatisointihankintaa koskevien sopimusten purkaminen ja niihin liittyvä vahingonkorvausvaatimus

HKL:n johtokunta oikeutti 18.12.2014 purkamaan HKL:n ja Siemens-konsortion väliset metron automatisointia koskevat hankintasopimukset. HKL purki hankintasopimukset 21.1.2015.

Puretun Helsingin metron automatisointia koskeneen hankintasopimuksen kauppahinta oli 99,9 milj. euroa. HKL on suorittanut ko. sopimuksen perusteella Siemensille maksueriä yhteensä 24,6 milj. euroa, joka sisältää vuonna 2012 sovitun etenemissopimuksen mukaisia ns. LOP-maksuja 1,8 milj. euroa. Metrovarikon laajennuksen automatisointia koskevan hankintasopimuksen kauppahinta oli 18,1 milj. euroa, ko. sopimuksen perusteella HKL on suorittanut Siemensille maksueriä 13,4 milj. euroa.

Puretun länsimetron automatisointia koskeneen hankintasopimuksen kauppahinta oli 56,3 milj. euroa, ko. sopimuksen perusteella Länsimetro Oy on suorittanut Siemensille maksueriä 11,3 milj. euroa. Länsimetroa koskevat maksuerät eivät ole HKL:n kirjanpidossa.

HKL on vaatinut Siemensiä purun johdosta palauttaman koko maksetun kauppahinnan. HKL ja Länsimetro ovat ottaneet asiassa kanteen Siemensiä vastaan Helsingin käräjäoikeudessa 2015. Siemens on ottanut asiassa vastakanteen alkuvuodesta 2016.

HKL:n ja Siemensin vastakkaiset vaatimukset purkuriita-asiassa on suuruudeltaan merkittävät, HKL:lla noin 200 milj. euroa ja Siemensillä noin 175 milj. euroa.

HKL ja Siemens ovat loppuvuodesta 2016 sopineet eräiden HKL:n käyttöön pysyvästi jäävien laitteiden lunastamisesta. Sopimuksen mukaan kummankin osapuolen vaateet toisiaan kohtaan ovat alentuneet lunastettavan omaisuuden määrän mukaisesti n. 14 milj. eurolla.

Purkuriita-asian valmistelevat käsittelyt käräjäoikeudessa alkoivat vuonna 2017 ja pääkäsittely alkoi vuoden 2018 aikana syksyllä ja jatkuu vuoden 2019 kesään, minkä jälkeen tuomioistuin antaa asiassa ratkaisun arviolta keväällä 2020.

Siemens vei lisäksi riidan ensimmäisen toimituserän viivästyksen osalta välimiesoikeuden ratkaistavaksi. Välimiesoikeuden ratkaisu asiassa annettiin 8.5.2017. Ratkaisun mukaan Siemens oli vastuussa valtaosasta toimituserän 1 toimituksen viivästyisestä 401 vuorokauden osalta, siis yli yhden vuoden ajalta.

Automaattimetromatkojen oikeudenkäyntien seurantaan on perustettu seurantaryhmä, johon osallistuu kaupunginkanslian oikeuspalveluiden edustaja.

KONSERNI

Helen-konserni

Helenin tytäryhtiö Oy Mankala Ab osallistuu 1 600 MW:n Olkiluoto 3 —ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Teollisuuden Voima Oyj (TVO)-omistusosuutensa kautta. Laitoksen toimittajan, AREVA-Siemens yhteenliittymän mukaan yksikön säännöllinen sähköntuotanto alkaa tammikuussa 2020 (TVO pörssitiedote 29.11.2018). Olkiluoto 3 -ydinvoimalaitosyksikön rahoitus on järjestetty ulkoisella rahoituksella, osakeannein ja osakaslainoin omistajien ja TVO:n välillä. Oy Mankala Ab omistaa noin 8,14 % Olkiluoto 3 —ydinvoimalaitosyksiköstä ja on sitoutunut rakentamisen rahoitukseen omistusosuutensa suhteessa. Joulukuun 2018 lopussa Oy Mankala Ab:n osakaslaina TVO:lle on 55 miljoonaa euroa. Oy Mankala Ab:n jäljellä oleva sitoumus OL3-yksikköön on noin 20 miljoonaa euroa.

TVO ja OL3 EPR -laitostoimittaja peruuttivat maaliskuussa 2018 allekirjoitetun sovintosopimuksen mukaisesti kansainvälisen kauppakamarin (ICC) sääntöjen mukaisen välimiesmenettelyn, joka koski OL3 EPR -laitosyksikön valmistumisen viivästyminen ja siitä aiheutuneita kustannuksia. Välimiesoikeus vahvisti kesäkuussa 2018 välimiesmenettelyä koskevan sovinnon sovintotuomiolla ja välimiesmenettely lopetettiin. Osapuolet peruuttivat myös Euroopan unionin yleisessä tuomioistuimessa vireillä olleet valitukset.

OL3 EPR -projektin loppuunsaattamista ja projektin kiistoja koskeva sovintosopimus TVO:n ja laitostoimittajakonsortioon kuuluvien yhtiöiden, Areva NP:n, Areva GmbH:n ja Siemens AG:n sekä Ranskan valtion sataprosenttisesti omistaman Areva-yhtiöiden emoyhtiö Areva SA:n kanssa tuli voimaan maaliskuun lopulla.

Sovintosopimuksen ehtojen mukaan: Varatakseen ja säilyttääkseen OL3 EPR -projektin loppuunsaattamiseen riittävät ja pätevät tekniset ja henkilöresurssit Areva hankkii tarpeelliset lisäresurssit Framatome S.A.S -yhtiöltä, jonka enemmistöomistaja on Electricité de France (EDF). Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt sitoutuvat siihen, että OL3 EPR -hankkeen loppuunsaattamiseen tarkoitetut varat ovat riittävät ja ne kattavat myös kaikki asianmukaiset takuukaudet. Tätä varten on perustettu Areva-yhtiöiden rahoittama rahastomekanismi turvaamaan OL3 EPR -projektin loppuunsaattamisesta aiheutuvien kustannusten kattaminen. OL3 EPR -laitostoimitussopimuksen avaimet käteen -periaate ja laitostoimittajakonsortioon kuuluvien yhtiöiden yhteisvastuu sopimusvelvoitteista ovat edelleen täysimittaisesti voimassa. Sovintosopimus myös totesi laitostoimittajan sopimuksen allekirjoittamishetkellä voimassa olleen aikataulun, jonka mukaan laitosisyksikön säännöllinen sähköntuotanto olisi alkanut toukokuussa 2019.

Välimiesmenettely sovittiin 450 miljoonan euron korvauksella, jonka laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt maksavat yhteisvastuullisesti TVO:lle kahdessa erässä. TVO sai ensimmäisen maksuerän, 328 miljoonaa euroa, sovintosopimuksen tullessa voimaan maaliskuussa 2018. Toinen, 122 miljoonan euron erä maksetaan OL3 EPR -laitosisyksikön valmistuessa tai viimeistään 31.12.2019.

Osapuolet vetäytyvät käynnissä olevista OL3 EPR -projektiin liittyvistä oikeustoimista, mukaan lukien välimiesmenettelystä ja Euroopan Unionin yleisessä tuomioistuimessa olevista valituksista.

Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt olisivat olleet oikeutettuja saamaan TVO:lta enimmillään 150 miljoonan euron suuruisen kannustinmaksun projektin sovintosopimuksen aikataulun mukaisesta valmistumisesta. Mikäli laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt eivät saisi OL3 EPR -projektiä valmiiksi vuoden 2019 loppuun mennessä, ne maksavat valmistumisen ajankohdasta riippuvan, enimmillään 400 miljoonan euron lisäkorvauksen TVO:lle. TVO teki vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä 150 miljoonan euron varauksen maksimimääräisestä kannustinmaksusta, joka maksettaisiin laitostoimittajakonsortioon kuuluville yhtiöille OL3 EPR -projektin valmistuessa sovintosopimuksen mukaisessa aikataulussa. TVO sai laitostoimittaja Areva—Siemens konsortiolta päivitetyn aikataulun kesäkuussa 2018 laitosisyksikön käyttöönotosta. Kesäkuussa saadun tiedon mukaan OL3 EPR laitosisyksikön säännöllinen sähköntuotanto olisi alkanut syyskuussa 2019, joten varausta purettiin 50 miljoonaa euroa vuoden 2018 toisella neljänneksellä. Marraskuussa 2018 TVO sai laitostoimittaja Areva—Siemens -konsortiolta uuden päivitetyn aikataulun, jonka mukaan OL3 EPR -laitosisyksikön säännöllinen sähköntuotanto alkaa tammikuussa 2020, joten kannustinmaksun varaus purettiin kokonaan eli loput 100 miljoonaa euroa vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Sovintoon liittyvän korvauksen mukaiset erät TVO:lle ja mahdollisesta projektin lisäviiveestä TVO:lle maksettava lisäkorvaus on otettu huomioon OL3 EPR -projektin kokonaiskustannusarviossa. Laitostoimittajan viimeisimmän projektiaikataulun, TVO:n tämänhetkisen kustannusarvion ja sovintosopimuksen perusteella TVO arvioi, että sen kokonaisinvestointi OL3 EPR-projektiin tulee olemaan noin 5,5 miljardia euroa. Korvauksen mukaiset erät on kirjattu konsernin taseen aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintamenoon.

Helsingin Satama -konserni

Helsingin Satama Oy:llä on edelleen vireillä Helsingin käräjäoikeudessa vahingonkorvauskanne joukolle asfalttiura-koitsijoita. Helsingin Satama Oy katsoo maksaneensa ylihintaa tilatessaan rakentamispalveluja ns. asfalttikartellissa olleilta yrityksiltä. Korvausvaatimus ylittää 2 miljoonaa euroa.

KHO on antanut päätöksensä Vuosaaren rakennusaikaisten haittojen osalta. Päätös vastasi pääosin yhtiön arvioita ja varautumista asiassa.

Vuosaaren väylän syventämiseksi haetusta vesilain mukaisesta luvasta on saatu aluehallintovirastosta myönteinen päätös 26.6.2017. Päätös ei kuitenkaan ole lainvoimainen, sillä siitä on valitettu Vaasan hallinto-oikeuteen

Helsingin Bussiliikenne Oy:tä koskeva tutkintamenettely Euroopan komissiossa

Nobina Finland Oy, joka kilpailee pääkaupunkiseudun joukkoliikenteessä Helsingin kaupungin kokonaan omistaman Helsingin Bussiliikenne Oy:n kanssa, jätti lokakuussa 2011 kantelun Euroopan komissiolle Helsingin Bussiliikenne Oy:n mahdollisesti saamasta perusteettomasta valtiontuesta. Euroopan komissio epäilee alustavan tarkastelun perusteella, että Helsingin kaupunki on antanut Helsingin Bussiliikenne Oy:lle perusteetonta valtiontukea. Helsingin kaupungin käsityksen mukaan kyseessä ei ole ollut perusteeton valtiontuki. Komissio on aloittanut asiassa muodollisen tutkintamenettelyn, jonka päätteeksi se tekee päätöksen Helsingin Bussiliikenne Oy:öön liittyvien järjestelyjen luonteesta..

ARVONLISÄVERON PALAUTUSVASTUU

Helsingin kaupungilla on palautusvastuu uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäverosta, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön.

Tilinpäätöshetkellä 31.12.2018 ei ole tiedossa tilikaudella 2019 realisoituvia arvonlisäveron palautusvastuita.

Konsernin tytäryhteisöjen ilmoittama arvonlisäveron palautusvastuu 31.12.2018 on 58,5 miljoonaa euroa (63,8 miljoonaa euroa vuonna 2017).

PÄÄSTÖOIKEUDET

Helen Oy:lle on myönnetty päästöoikeuksia vuosille 2013-2020 yhteensä 6,9 miljoonaa tonnia CO₂. Arvio vuoden 2018 toteutuneista päästöistä on 3,3 miljoonaa tonnia CO₂. Vuonna 2018 kaupankäynnissä päästöoikeuksilla ei käyty kauppaa. Taseen aineettomissa oikeuksissa päästöoikeuksia ja niitä vastaavia oikeuksia on 31.12.2018 yhteensä 4,0 miljoonaa tonnia CO₂. Kirjanpidossa päästöoikeudet käsitellään KILAn ohjeen 1767/2005 mukaisesti ns. nettomenettelyllä.

4.5 Ympäristövastuut

41. EHDOLLINEN YMPÄRISTÖVELKA

1 000 e	Kaupunki	
	2018	2017
Entisten kaatopaikkojen kunnostaminen	19 200	20 700
Maaperän puhdistaminen	3 200	3 200

4.6 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42. HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ 31.12.2018

	Kaupunki							
	Vakinaiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Yhteensä	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Keskushallinto	3 720	3 833	434	425	56	49	4 210	4 307
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	10 508	10 206	2 875	2 671	154	179	13 537	13 056
Kaupunkiympäristön toimiala	3 270	3 224	256	218	18	15	3 544	3 457
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	1 596	1 584	268	230	117	135	1 981	1 949
Sosiaali- ja terveystoimiala	11 556	11 654	3 173	3 044	404	387	15 133	15 085
Yhteensä	30 650	30 501	7 006	6 588	749	765	38 405	37 854

43. HENKILÖSTÖKULUT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2018	2017
Palkat ja palkkiot	1 372 451	1 353 556
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	333 796	334 560
Muut henkilösivukulut	55 548	66 023
Henkilöstökulut tuloslaskelmassa	1 761 795	1 754 139
Luontoisetujen raha-arvo	9 160	9 252
Henkilöstökulut yhteensä	1 770 955	1 763 391
Tuloslaskelman henkilöstökuluihin sisältyy aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin aktivoituja henkilöstökuluja yhteensä	28 231	37 125

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

44. LUOTTAMUSHENKILÖN PALKKIOISTA PERITYT JA TILITETYT LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2018	2017
Kansallinen Kokoomus	151	136
Vihreä liitto	138	131
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	95	98
Vasemmistoliitto	57	54
Perussuomalaiset	31	18
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	28	26
Suomen Keskusta	12	12
Suomen Kristillisdemokraatit	6	6
Piraattipuolue	6	2
Liberaalipuolue, vapaus valita	3	0
Feministinen Puolue	2	0
Suomen Kommunistinen Puolue	1	3
Luottamushenkilömaksut yhteensä	530	486

45. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2018	2017
KPMG Oy Ab		
Tilintarkastuspalkkiot	202	182
Tilintarkastajan lausunnot	28	56
Palkkiot yhteensä	230	238

INTRESSITAHOLIIKETAPAHTUMAT

Intressitaholiiketoimet ovat liiketoimia konsernin tytäryhtiöiden, säätiöiden ja osakkuusyhtiöiden kanssa. Helsingin kaupungin johtavilta viranhaltijoilta ja luottamushenkilöiltä saatujen tietojen mukaan heillä ei ole intressitahotapahtumia Helsingin kaupungin kanssa.

46. INTRESSITAHOLIIKETOIMET

1 000 euroa	Konserni	
	2018	2017
Kaupungin tavaroiden ja palveluiden myynti intressitahoille		
- Myyntituotot	2 143	3 310
- Palvelumaksutuotot	2 132	2 312
- Vuokratuotot	77 045	76 901
- Liiketoiminnan muut tuotot	656	2 077
Kaupungin tavaroiden ja palveluiden ostot intressitahoilta		
- Palvelujen ostot	146 700	148 333
- Muut ostot	64 311	55 802
- Maksetut vuokrat	113 244	108 425
Kaupungin korot ja osingot intressitahoilta		
- korkotuotot	38 981	41 149
- osinkotuotot	37 117	21 691
- korko- ja rahoituskulut	113	114
Kaupungin antamat lainat intressitahoille		
- Lainoja yhteensä	1 069 087	1 020 103
- Lainojen korot ovat 0-6 % ja lainat ovat vakuudettomia		
- Lisäksi välitettyjä valtion lainojen yhteensä	105 303	114 527
Kaupungin antamat avustukset intressitahoille		
- avustukset konserniyhteisöille	33 440	30 430
Muut liiketoimet intressitahojen kanssa		
1) Kaupunkikonsernissa on käytössä konsernitili		
2) Vuosaaren Urheilutalo Oy on vapautettu tontin vuokrasta		
3) Lisäeläkejärjestelyn vuosikulu Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy	1 066	1 200

Eriytetyt tilinpäätökset

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Kunnallisten liikelaitosten tilinpäätökset

LIKENNELIIKELAITOS

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2018	01.01.–31.12.2017
LIKEVAIHTO		
Tuki kaupungilta	15 232 079,52	18 934 845,99
Liikennöintikorvaukset	96 887 065,70	91 199 717,21
Infrakorvaukset	76 680 586,12	67 110 430,77
Muut myyntituotot	11 656 512,75	3 392 194,80
	200 456 244,09	180 637 188,77
Valmistus omaan käyttöön	4 623 849,86	5 407 253,68
Liiketoiminnan muut tuotot	21 927 774,18	20 081 094,04
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-19 270 379,15	-14 949 997,29
Palvelujen ostot	-39 811 890,37	-34 721 883,76
	-59 082 269,52	-49 671 881,05
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-50 483 477,66	-49 633 170,23
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-12 188 560,29	-12 168 762,45
Muut henkilösivukulut	-2 379 612,77	-2 623 845,26
	-65 051 650,72	-64 425 777,94
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-43 249 795,54	-48 329 006,55
	-43 249 795,54	-48 329 006,55
Liiketoiminnan muut kulut		
Liiketoiminnan muut kulut	-24 218 183,71	-15 428 930,12
	-24 218 183,71	-15 428 930,12
LIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	35 405 968,64	28 269 940,83
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	31 813,27	33 397,69
Kunnalle maksetut korkokulut	-349 786,66	-1 186,87
Muille maksetut korkokulut	-3 591 736,63	-3 794 935,53
Korvaus peruspääomasta	-8 442 000,00	-8 442 000,00
Infrakorko	-19 093 229,83	-12 142 971,65
Muut rahoituskulut	-18 256,34	-29 474,27
	-31 463 196,19	-24 377 170,63
YLIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	3 942 772,45	3 892 770,20
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 149 019,34	2 974 979,22
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	1 014 755,18	-3 892 770,20
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	2 808 508,29	2 974 979,22
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	3,9	3,3
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	1,9	2,0
Voitto, prosenttia	2,0	2,2

RAHOITUSLASKELMA	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	35 405 968,64	28 269 940,83
Poistot ja arvonalentumiset	43 249 795,54	48 329 006,55
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-8 442 000,00	-8 442 000,00
Infrakorko	-19 093 229,83	-12 142 971,65
Kunnalle maksetut korkokulut	-349 786,66	-1 186,87
Muut	-3 578 179,70	-3 791 012,11
Muut tulorahoituksen korjaukset	-10 785,69	-26 508,04
	47 181 782,30	52 195 268,71
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investoinnit	-107 159 393,86	-73 451 271,63
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 455 249,24	1 074 248,30
	-102 704 144,62	-72 377 023,33
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-55 522 362,32	-20 181 754,62
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Lainakannan muutokset, pitkäaikainen		
Kunnalta saatujen lainojen lisäys	130 000 000,00	0,00
Kunnalta saatujen lainojen vähennys	-1 987 675,49	-1 987 675,49
Muilta saatujen lainojen vähennys	-13 084 883,46	-13 084 883,46
Lainakannan muutokset, lyhytaikainen		
Muilta saatujen lainojen muutos	0,00	1 538 461,54
	114 927 441,05	-13 534 097,41
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 490 168,25	-86 596,08
Saamisten muutos kunnalta	-778 461,70	-281 510,14
Saamisten muutos muilta	2 831 368,40	-34 902 329,06
Korottomien velkojen muutos kunnalta	2 240 897,76	639 460,96
Yhdystilivelkojen muutos kunnalta	-64 098 828,65	59 102 611,22
Korottomien velkojen muutos muilta	2 802 460,36	9 125 998,77
	-59 492 732,08	33 597 635,67
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	55 434 708,97	20 063 538,26
RAHAVAROJEN MUUTOS	-87 653,35	-118 216,36
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 080,56	88 733,91
Rahavarat 1.1.	88 733,91	206 950,27
	-87 653,35	-118 216,36
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	-275 060	-258 358
Investointien tulorahoitus, prosenttia	44,0	71,1
Lainanhoitokate	2,7	3,0
Kassan riittävyys, pv	0,0	0,1
Quick ratio	0,1	0,1
Current ratio	0,2	0,1

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	365 118,61	169 507,99
Muut pitkävaikutteiset menot	2 080 883,73	2 192 859,54
Ennakkomaksut	5 566 430,03	4 012 823,41
	8 012 432,37	6 375 190,94
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	207 066 184,83	216 686 614,14
Kiinteät rakenteet ja laitteet	225 559 819,56	216 661 372,18
Koneet ja kalusto	328 098 335,91	270 965 341,60
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	118 531 718,58	117 114 837,62
	879 256 058,88	821 428 165,54
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	39 505 024,70	39 505 024,70
	39 505 024,70	39 505 024,70
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	9 191 809,57	6 701 641,32
	9 191 809,57	6 701 641,32
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	31 839 535,55	31 839 535,55
	31 839 535,55	31 839 535,55
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	23 431 675,44	18 850 886,97
Saamiset kunnalta	1 199 918,02	421 456,32
Muut saamiset	98 085,19	6 056 650,32
Siirtosaamiset	41 013,24	1 494 604,98
	24 770 691,89	26 823 598,59
Rahat ja pankkisaamiset	1 080,56	88 733,91
VASTAAVAA YHTEENSÄ	992 576 633,52	932 761 890,55

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	93 804 124,97	93 804 124,97
Koroton peruspääoma	286 213 492,66	286 213 492,66
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	23 054 643,96	20 079 664,74
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	2 808 508,29	2 974 979,22
	405 880 769,88	403 072 261,59
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	51 822 375,54	49 673 356,20
Vapaaehtoiset varaukset	4 690 337,25	5 705 092,43
	56 512 712,79	55 378 448,63
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	141 085 113,41	13 072 788,90
Lainat rahoituslaitoksilta	220 037 599,06	233 122 482,52
	361 122 712,47	246 195 271,42
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	102 667 525,23	166 766 353,88
Lainat rahoituslaitoksilta	13 084 883,46	13 084 883,46
Saadut ennakot	0,00	2 529 800,00
Ostovelat	16 683 473,78	18 040 007,50
Korottomat velat kunnalle	3 777 931,31	1 537 033,55
Muut velat	2 406 346,27	1 708 375,61
Siirtovelat	30 440 278,33	24 449 454,91
	169 060 438,38	228 115 908,91
Vieras pääoma yhteensä	530 183 150,85	474 311 180,33
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	992 576 633,52	932 761 890,55
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	46,6	49,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	238,4	235,0
Vastuut ja velat, prosenttia käyttötuloista	238,8	236,9
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	25 863	23 055
Lainakanta 31.12., 1 000 e	476 875	426 047

PALVELUKESKUSLIKELAITOS

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2018	01.01.–31.12.2017
LIKEVAIHTO	110 561 483,40	106 743 364,47
Liiketoiminnan muut tuotot	725 085,06	856 015,11
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-31 168 944,79	-30 315 806,63
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	15 916,36	-79 740,48
Palvelujen ostot	-18 840 288,13	-17 191 016,58
	-49 993 316,56	-47 586 563,69
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-39 107 494,04	-39 092 595,12
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-7 555 400,46	-7 175 432,09
Muut henkilösivukulut	-1 692 368,25	-1 928 334,91
	-48 355 262,75	-48 196 362,12
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-316 637,59	-406 263,84
	-316 637,59	-406 263,84
Liiketoiminnan muut kulut		
Vuokrat ja muut kulut	-5 195 272,86	-4 077 505,12
	-5 195 272,86	-4 077 505,12
LIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	7 426 078,70	7 332 684,81
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muille maksetut korkokulut	-850,05	0,00
Korvaus peruspääomasta	-80 000,00	-80 000,00
	-80 850,05	-80 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	7 345 228,65	7 252 684,81

Tunnusluvut

Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	11,1	12,4
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	11,8	13,1
Voitto, prosenttia	6,6	6,8

RAHOITUSLASKELMA	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyljäämä (-alijäämä)	7 426 078,70	7 332 684,81
Poistot ja arvonalentumiset	316 637,59	406 263,84
Rahoitustuotot ja -kulut	-80 850,05	-80 000,00
	7 661 866,24	7 658 948,65
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-71 448,28	-133 962,98
	-71 448,28	-133 962,98
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	7 590 417,96	7 524 985,67
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Oman pääoman muutokset	0,00	1 164 880,01
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	975 101,42	-911 277,30
Yhdystilisaamisten muutos kunnalta	-11 875 828,74	-6 076 270,60
Saamisten muutos muilta	4 192 812,72	-2 143 512,17
Korottomien velkojen muutos muilta	-882 879,97	444 686,36
	-7 590 794,57	-7 521 493,70
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-7 590 794,57	-7 521 493,70
RAHAVAROJEN MUUTOS	-376,61	3 491,97
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	48 174,28	48 550,89
Rahavarat 1.1.	48 550,89	45 058,92
	-376,61	3 491,97
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	34 974	31 299
Investointien tulorahoitus, prosenttia	9 726,3	5 717,2
Quick ratio	5,8	4,9
Current ratio	5,8	5,1

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	22 231,62	92 747,58
	22 231,62	92 747,58
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	255 838,87	430 512,22
	255 838,87	430 512,22
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	897 233,53	1 872 334,95
	897 233,53	1 872 334,95
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	397 432,13	376 514,03
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	2 327 117,16	6 134 363,00
Saamiset kunnalta/lähetetili	79 818 689,96	67 492 861,22
Muut saamiset	1 666 338,96	1 878 720,74
Siirtosaamiset	9 374,85	203 478,05
	84 218 953,06	76 085 937,04
Rahat ja pankkisaamiset	48 174,28	48 550,89
VASTAAVAA YHTEENSÄ	85 442 431,36	78 980 082,68
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	1 000 000,00	1 000 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	62 472 746,01	55 220 061,20
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	7 345 228,65	7 252 684,81
	70 817 974,66	63 472 746,01
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	3 473 244,85	4 198 286,91
Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	79 050,08	245 273,86
Muut velat	743 787,75	785 958,98
Siirtovelat	10 328 374,02	10 277 816,92
	14 624 456,70	15 507 336,67
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	85 442 431,36	78 980 082,68
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	82,9	80,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	13,1	14,4
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	13,1	14,8
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	69 818	62 473

RAKENTAMISPALVELULIIKELAITOS

TUOLOSASKELMA	01.01.-31.12.2018	01.06.-31.12.2017
LIKEVAIHTO	232 100 604,41	154 515 163,40
Liiketoiminnan muut tuotot	4 040 488,22	3 176 595,92
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-24 022 126,46	-15 098 737,59
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-2 323 485,27	-1 422 682,14
Palvelujen ostot	-116 755 533,07	-70 428 747,69
	-143 101 144,80	-86 950 167,42
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-55 499 816,19	-30 972 360,44
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-13 410 197,96	-7 632 134,10
Muut henkilösivukulut	-2 259 665,16	-1 539 859,77
	-71 169 679,31	-40 144 354,31
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 321 099,44	-2 168 524,90
	-3 321 099,44	-2 168 524,90
Liiketoiminnan muut kulut		
Vuokrat ja muut kulut	-11 212 644,94	-5 855 476,36
	-11 212 644,94	-5 855 476,36
LIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	7 336 524,14	22 573 236,33
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muille maksetut korkokulut	-3 277,52	-730,00
Muut rahoituskulut	-5 285,00	-2 275,00
Korvaus peruspääomasta	-1 944 000,00	-1 134 000,00
	-1 952 562,52	-1 137 005,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	5 383 961,62	21 436 231,33
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	15,1	
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	15,1	
Voitto, prosenttia	2,3	13,6

RAHOITUSLASKELMA	2018	2017 *)
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	7 336 524,14	22 573 236,33
Poistot ja arvonalentumiset	3 321 099,44	2 168 524,90
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 952 562,52	-1 137 005,00
	8 705 061,06	23 604 756,23
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-1 920 808,78	-1 180 352,10
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	6 784 252,28	22 424 404,13
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	-406 435,73	196 969,47
Saamisten muutos kunnalta	12 709 429,11	0,00
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	-24 569 109,14	-19 122 690,94
Saamisten muutos muilta	226 482,79	1 989 546,28
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-180 555,56	0,00
Korottomien velkojen muutos muilta	5 435 936,25	-5 488 228,94
	-6 784 252,28	-22 424 404,13
Tunnusluvut		
Investointien tulorahoitus, prosenttia	453,2	1166,6
Quick ratio	2,5	2,3
Current ratio	2,5	2,3

*) 1.6.2017-31.12.2017

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	626 504,33	60 819,51
Koneet ja kalusto	9 176 697,13	11 142 672,61
	9 803 201,46	11 203 492,12
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 581 653,73	1 175 218,00
	1 581 653,73	1 175 218,00
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 189 296,74	1 632 963,05
Saamiset kunnalta	71 051 980,58	59 133 324,84
Muut saamiset	2 572 392,85	2 492 482,30
Siirtosaamiset	82 612,74	4 315,48
	74 896 282,91	63 263 085,67
VASTAAVAA YHTEENSÄ	86 281 138,10	75 641 795,79
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	24 300 000,00	24 300 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	21 436 231,33	0,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	5 383 961,62	21 436 231,33
	51 120 192,95	45 736 231,33
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Saadut ennakot	5 109 035,62	3 692 214,17
	5 109 035,62	3 692 214,17
Lyhytaikainen		
Ostovelat	10 576 953,10	9 271 185,88
Korottomat velat kunnalta	11 007,54	191 563,10
Muut velat	1 328 070,53	1 794 068,70
Siirtovelat	18 135 878,36	14 956 532,61
	30 051 909,53	26 213 350,29
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	86 281 138,10	75 641 795,79
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	63,0	63,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	12,7	16,6
Velat ja vastuut, prosenttia käyttötuloista	10,6	14,2
Kertynyt ylijäämä /alijäämä(-), 1000 €	26 820,2	21 436,2
Lainakanta 31.12., 1000 €	0,0	0,0
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	0,0	0,0

TALOUSHALLINTOPALVELULIIKELAITOS

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2018	01.01.–31.12.2017
LIKEVAIHTO	28 261 503,81	28 382 252,10
Liiketoiminnan muut tuotot	130 139,65	70 143,44
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-142 329,75	-174 244,66
Palvelujen ostot	-9 125 325,09	-8 623 157,81
	-9 267 654,84	-8 797 402,47
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-13 219 123,87	-13 539 861,35
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-3 210 288,05	-3 341 175,85
Muut henkilösivukulut	-615 270,37	-718 161,83
	-17 044 682,29	-17 599 199,03
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-221 876,73	-204 298,34
	-221 876,73	-204 298,34
Liiketoiminnan muut kulut	-1 766 978,51	-1 764 861,08
LIIEKYLJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	90 451,09	86 634,62
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-56 000,00	-56 000,00
	-56 000,00	-56 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	34 451,09	30 634,62

Tunnusluvut

Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	3,8	3,7
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	3,8	3,7
Voitto, prosenttia	0,1	0,1

RAHOITUSLASKELMA	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyjäämä (-alijäämä)	90 451,09	86 634,62
Poistot ja arvonalentumiset	221 876,73	204 298,34
Rahoitustuotot ja -kulut	-56 000,00	-56 000,00
	256 327,82	234 932,96
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-114 172,70	-167 704,27
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	142 155,12	67 228,69
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdystilisaamisten muutos kunnalta	-323 859,61	-39 766,78
Saamisten muutos muilta	-26 488,61	-55 458,11
Korottomien velkojen muutos muilta	208 193,10	-162 453,58
	-142 155,12	-217 911,69

Tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	704	507
Investointien tulorahoitus, prosenttia	224,5	140,1
Quick ratio	1,43	1,42
Current ratio	1,43	1,42

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	4 637,45
	0,00	4 637,45
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	225 300,78	328 367,36
	225 300,78	328 367,36
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	40 560,60	104 664,10
Saamiset kunnalta	6 796 661,04	6 427 699,21
Muut lyhytaikaiset saamiset	361 827,58	329 036,10
Siirtosaamiset	20 431,07	7 732,63
	7 219 480,29	6 869 132,04
VASTAAVAA YHTEENSÄ	7 444 781,07	7 197 499,40
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	694 901,28	694 901,28
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	1 666 347,07	1 635 712,45
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	34 451,09	30 634,62
	2 395 699,44	2 361 248,35
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	799 244,68	909 401,90
Korottomat velat kunnilta	2 723,25	
Muut velat	298 158,30	308 636,54
Siirtovelat	3 948 955,37	3 622 850,06
	5 049 081,60	4 840 888,50
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	7 444 781,04	7 202 136,85
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	32,2	32,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	17,9	17,1
Velat ja vastuut, prosenttia käyttötuloista	52,6	56,6
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	1 700 798	1 666 347

TYÖTERVEYSLIIKELAITOS

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2018	01.01.–31.12.2017
LIKEVAIHTO	16 717 515,76	16 518 801,30
Liiketoiminnan muut tuotot	389 662,89	485 121,41
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-425 515,99	-369 422,95
Palvelujen ostot	-4 723 621,54	-4 936 177,91
	-5 149 137,53	-5 305 600,86
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-7 587 267,87	-7 495 401,52
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 832 602,20	-1 861 163,89
Muut henkilösivukulut	-358 196,87	-406 870,54
	-9 778 066,94	-9 763 435,95
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-21 218,18	-32 116,94
	-21 218,18	-32 116,94
Liiketoiminnan muut kulut	-1 283 672,02	-1 264 488,61
LIIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	875 083,98	638 280,35
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-40 000,00	-40 000,00
Muut rahoituskulut	-187,08	0,00
	-40 187,08	-40 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	834 896,90	598 280,35
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	44,4	50,8
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	44,4	50,8
Voitto, prosenttia	5,0	3,6

RAHOITUSLASKELMA	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	875 083,98	638 280,35
Poistot ja arvonalentumiset	21 218,18	32 116,94
Rahoitustuotot ja -kulut	-40 187,08	-40 000,00
	856 115,08	630 397,23
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	0,00	0,00
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	856 115,08	630 397,29
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset ¹		
Saamisten muutos kunnalta	1 069 569,63	41 155,24
Yhdystilisaamisten muutos kunnalta	-1 976 646,21	-423 720,61
Saamisten muutos muilta	65 242,21	-8 571,52
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-61 579,25	44 323,99
Korottomien velkojen muutos muilta	47 298,63	-283 584,39
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-856 115,08	-630 397,29
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa ²	1 961	1 105
Quick ratio	1,92	1,59
Current ratio	1,92	1,59

¹ Vertailuvuoden 2017 tiedot on oikaistu nykyisen esitystavan mukaisiksi.

² Toiminut liikelaitoksena 1.1.2016 alkaen

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	3 945,60
	0,00	3 945,60
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	21 145,40	38 417,98
	21 145,40	38 417,98
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	136 602,62	187 989,10
Saamiset kunnalta	4 648 188,71	3 741 112,13
Muut saamiset	117 716,85	129 713,03
Siirtosaamiset	34 510,00	36 369,46
	4 937 018,18	4 095 183,72
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 958 163,58	4 137 547,30
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	500 000,00	500 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	1 055 223,06	456 942,71
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	834 896,90	598 280,35
	2 390 119,96	1 555 223,06
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen ¹		
Ostovelat	471 225,11	453 372,71
Korottomat velat kunnalta	450,00	62 029,25
Muut velat	198 606,48	219 016,56
Siirtovelat	1 897 762,03	1 847 905,72
	2 568 043,62	2 582 324,24
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 958 163,58	4 137 547,30
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	48,2	37,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	15,0	15,2
Velat ja vastuut, prosenttia käyttötuloista	113,8	-
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	1 890	1 055

¹ Vertailuvuoden 2017 tiedot on oikaistu nykyisen esitystavan mukaisiksi.

5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätöslaskelmat

ASUNTOTUOTANTORAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2018	01.01.–31.12.2017
Liiketoiminnan muut tuotot	18 882 550,45	18 388 057,48
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-26 099,87	-32 882,75
Palvelujen ostot	-1 354 814,53	-1 121 324,38
	-1 380 914,40	-1 154 207,13
Liiketoiminnan muut kulut	-27 898 080,26	-22 434 854,74
LIIKKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-10 396 444,21	-5 201 004,39
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 102 453,30	2 033 707,82
Muut rahoitustuotot	115 009,27	35 985,49
Muut rahoituskulut	-87 482,45	-113 939,16
	2 129 980,12	1 955 754,15
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN VARAUKSIA	-8 266 464,09	-3 245 250,24
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	8 266 464,09	3 245 250,24
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä/ alijäämä (-)	-10 396 444,21	-5 201 004,39
Rahoitustuotot ja -kulut	2 129 980,12	1 955 754,15
	-8 266 464,09	-3 245 250,24
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-8 266 464,09	-3 245 250,24
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys muille	-8 052 592,00	-532 338,00
Antolainasaamisten vähennys muille	2 608 193,12	2 697 844,65
	-5 444 398,88	2 165 506,65
Oman pääoman muutokset	3 963 098,00	9 498 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdistilisaamisen muutos kunnalta	9 612 304,09	-8 860 061,68
Saamisten muutos muilta	-143 416,31	91 881,48
Korottomien velkojen muutos kunnalta	71 882,23	-15 269,00
Korottomien velkojen muutos muilta	206 994,96	365 192,79
	9 747 764,97	-8 418 256,41
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	8 266 464,09	3 245 250,24

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Sijoitukset		
Muut lainasaamiset	108 227 609,38	102 783 210,50
	108 227 609,38	102 783 210,50
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	350 334,03	336 293,53
Lainasaamiset	121 063,53	78 752,16
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	121 993 749,73	131 606 053,82
Muut saamiset	30 295,75	30 167,54
Siirtosaamiset	696 486,72	609 550,49
	123 191 929,76	132 660 817,54
VASTAAVAA YHTEENSÄ	231 419 539,14	235 444 028,04
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	234 841 257,57	228 588 507,81
Rahastopääoman lisäys/vähennys (-)	3 963 098,00	9 498 000,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	-8 266 464,09	-3 245 250,24
	230 537 891,48	234 841 257,57
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	275 006,94	227 950,91
Ostovelat	76 895,5	339 488,56
Korottomat velat kunnalta	72 213,23	331,00
Siirtovelat	457 531,64	35 000,00
	881 647,66	602 770,47
Vieras pääoma yhteensä	881 647,66	602 770,47
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	231 419 539,14	235 444 028,04

URHEILU- JA ULKOILULAITOSRAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2018	01.01.–31.12.2017
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	673,50	1 769,39
Muut rahoitustuotot	3 123,96	723,84
	3 797,46	2 493,23
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN VARAUKSIA	3 797,46	2 493,23
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-3 797,46	-2 493,23
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Rahoitustuotot ja -kulut	3 797,46	2 493,23
	3 797,46	2 493,23
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	3 797,46	2 493,23
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys muille	-96 383 678,00	-3 846 400,00
Antolainasaamisten vähennys muille	3 333 934,77	3 552 308,32
	-93 049 743,23	-294 091,68
Oman pääoman muutokset	0,00	30 000 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdistilisaamisen muutos kunnalta	93 058 447,87	-29 627 678,02
Saamisten muutos muilta	-12 502,10	-80 723,53
	93 045 945,77	-29 708 401,55
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-3 797,46	-2 493,23

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Sijoitukset		
Muut lainasaamiset	138 073 759,17	45 024 015,94
	138 073 759,17	45 024 015,94
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	124 595,90	112 181,50
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	44 575 861,55	137 634 309,42
Muut saamiset	167,48	0,00
Siirtosaamiset	44,29	124,07
	44 700 669,22	137 746 614,99
VASTAAVAA YHTEENSÄ	182 774 428,39	182 770 630,93
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	182 770 630,93	152 768 137,70
Rahastopääoman lisäys/vähennys (-)	0,00	30 000 000,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	3 797,46	2 493,23
	182 774 428,39	182 770 630,93
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	182 774 428,39	182 770 630,93

VAKUUTUSRAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2018	01.01.–31.12.2017
Liiketoiminnan muut kulut	-576 573,38	-400 584,08
LIIKELYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-576 573,38	-400 584,08
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	2 109 493,56	2 066 808,62
	2 109 493,56	2 066 808,62
YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN VARAUKSIA	1 532 920,18	1 666 224,54
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 532 920,18	-1 666 224,54
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä/ alijäämä (-)	-576 573,38	-400 584,08
Rahoitustuotot ja -kulut	2 109 493,56	2 066 808,62
Tulorahoituksen korjaukset	1 532 920,18	1 666 224,54
	1 532 920,18	1 666 224,54

TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA

Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 260 220,13	-1 875 324,53
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	-272 700,05	209 099,99
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-1 532 920,18	-1 666 224,54
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-1 532 920,18	-1 666 224,54

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	58 200 695,22	56 940 475,09
	58 200 695,22	56 940 475,09
VASTAAVAA YHTEENSÄ	58 200 695,22	56 940 475,09
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	56 667 775,04	55 001 550,50
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	1 532 920,18	1 666 224,54
	58 200 695,22	56 667 775,04
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Korottomat velat kunnalta	0,00	272 700,05
	0,00	272 700,05
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	58 200 695,22	56 940 475,09

INNOVAATORAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2018	01.01.–31.12.2017
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-26 343,12	-117 461,97
Palvelujen ostot	-436 960,14	-462 606,95
	-463 303,26	-580 068,92
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-342 505,75	-224 158,69
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-74 575,90	-55 174,32
Muut henkilösivukulut	-12 470,94	-9 692,39
	-429 552,59	-289 025,40
Liiketoiminnan muut kulut		
Liiketoiminnan muut kulut	-1 655 724,29	-999 110,40
LIIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-2 548 580,14	-1 868 204,72
ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN VARAUKSIA	-2 548 580,14	-1 868 204,72
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	2 548 580,14	1 868 204,72
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyjäämä/ alijäämä (-)	-2 548 580,14	-1 868 204,72
	-2 548 580,14	-1 868 204,72
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-2 548 580,14	-1 868 204,72
Oman pääoman muutokset	10 000 000,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	-7 491 403,69	1 976 962,03
Saamisten muutos muilta	-11 250,27	47 059,61
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-24 998,04	-2 509,61
Korottomien velkojen muutos muilta	76 232,14	-153 307,31
	-7 451 419,86	1 868 204,72
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	2 548 580,14	1 868 204,72

TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	17 589 131,65	10 097 727,96
Muut saamiset	32 841,51	21 591,24
	17 621 973,16	10 119 319,20
VASTAAVAA YHTEENSÄ	17 621 973,16	10 119 319,20
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	10 050 367,07	11 918 571,79
Rahastopääoman lisäys/vähennys (-)	10 000 000,00	0,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	-2 548 580,14	-1 868 204,72
	17 501 786,93	10 050 367,07
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	95 721,13	35 601,09
Korottomat velat kunnalta	8 353,00	33 351,04
Siirtovelat	16 112,10	0,00
	120 186,23	68 952,13
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	17 621 973,16	10 119 319,20

OSALLISUUSRAHASTO

RAHOITUSLASKELMA	13.6.-31.12.2018
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	
Oman pääoman muutokset	40 000 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	-40 000 000,00
	-40 000 000,00
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	0,00

TASE	13.6.-31.12.2018
VASTAAVAA	
VAIHTUVAT VASTAAVAT	
Saamiset	
Lyhytaikaiset saamiset	
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	40 000 000,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	40 000 000,00
VASTATTAVAA	
OMA PÄÄOMA	
Muut omat rahastot	
Rahastopääoma 1.1.	0,00
Rahastopääoman lisäys/vähennys (-)	40 000 000,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	0,00
	40 000 000,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	40 000 000,00

5.3 Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus kaupungin talouteen

Liikelaitokset ja rahastot kaupungin kirjanpidossa, talousarviossa ja tilinpäätöksessä.

1 000 €	Tuloslaskelmaosa			Eliminointi- ja oikaisukirjaukset			Kaupungin tuloslaskelma tilinpäätöksessä
	Toteutumisvertailussa Kaupunki	Liikelaitosten	Rahastot	Kaupunki	Liikelaitokset	Rahastot	
Toimintatuotot							
Myyntituotot							
Ulkoiset	151 643	349 197		-144 869			355 971
Sisäiset	2 067	238 909		-2 067	-238 909		
Maksutuotot							
Ulkoiset	226 246	609					226 855
Sisäiset	7 608			-7 608			
Tuet ja avustukset							
Ulkoiset	43 974	1 082					45 056
Sisäiset (kunnalta)							
Muut toimintatuotot	910 544	25 514	18 883	-423 302	-4 460		527 178
Valmistus omaan käyttöön	13 699	4 624		144 869			163 192
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-1 549 966	-211 399	-430				-1 761 795
Palvelujen ostot							
Ulkoiset	-1 592 095	-178 935	-1 691				-1 772 720
Sisäiset	-225 700	-10 322	-101	225 700	10 322	101	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat							
Ostot tilikauden aikana	-137 509	-77 337	-52	7 469	449		-206 980
Varaston muutos							
Avustukset							
Ulkoiset	-308 654	-81	-1 369				-310 104
Sisäiset (liikelaitokselle)	-15 232			15 232			
Muut toimintakulut	-588 048	-43 596	-28 761	405 023	13 475	686	-241 221
Toimintakate	-3 061 421	98 265	-13 522	220 446	-219 123	787	-2 974 569
Verotulot	3 416 582						3 416 582
Valtionosuudet	197 308						197 308
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot							
Ulkoiset	75 636		2 103				77 739
Sisäiset	350			-350			
Muut rahoitustuotot							
Ulkoiset	52 309	32	118				52 459
Sisäiset	29 655		2 109	-29 655		-2 109	
Korkokulut							
Ulkoiset	-13 262	-3 608					-16 870
Sisäiset		-350			350		
Korvaus peruspääomasta		-29 655			29 655		
Muut rahoituskulut	-555	-12	-87				-654
Vuosikate	696 603	64 672	-9 278	190 441	-189 118	-1 323	751 996
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-299 671	-47 131					-346 801
Arvonalentumiset							
Satunnaiset erät							
Satunnaiset tuotot							
Satunnaiset kulut	-18 412						-18 412
Tilikauden tulos	378 520	17 541	-9 278	190 441	-189 118	-1 323	386 783

Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus kaupungin talouteen

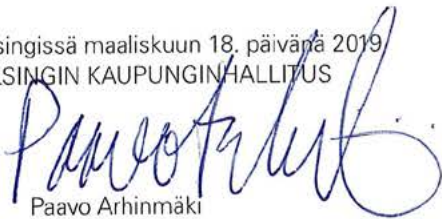
Liikelaitokset ja rahastot kaupungin kirjanpidossa, talousarviossa ja tilinpäätöksessä.

1 000 €	Rahoituslaskelma			Eliminointi- ja oikaisukirjaukset			Kaupungin rahoituslaskelma tilinpäätöksessä
	Osarahoituslaskelma Kaupunki	Liikelaitosten	Rahastot	Kaupunki	Liikelaitokset	Rahastot	
Toiminnan rahavirta							
Tulorahoitus							
Vuosikate	696 602	64 672	-9 278	190 441	-189 118	-1 323	751 996
Satunnaiset erät	-18 412						-18 412
Tulorahoituksen korjauserät	-107 169	-11					-107 180
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-516 026	-109 266					-625 292
Rahoitusosuudet investointimenoihin	11 933						11 933
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	133 217	4 455					137 672
Varsinaisen toiminnan ja investointien nk.	200 145	-40 150	-9 278	190 441	-189 118	-1 323	150 717
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäys	-145 595		-104 436	130 000			-120 031
Antolainasaamisten vähennys	66 348		5 942	-1 987			70 303
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		130 000			-130 000		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-92 764	-15 072			1 987		-105 849
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-64 099			64 099		
Oman pääoman muutokset							
Peruspääoman muutos			53 963			-53 963	
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-64 475						-64 475
Vaihto-omaisuuden muutos	6 454	-1 921					4 533
Saamisten muutos	-10 730	-18 455	53 752	-8 913	23 380	-53 919	-14 885
Korottomien velkojen muutos	-29 400	9 609	57	27 006	-2 954	226	4 544
Rahoituksen rahavirta	-270 162	40 062	9 278	146 106	-43 488	-107 656	-225 860
Rahavarojen muutos	-70 017	-88		336 547	-232 606	-108 979	-75 143
Rahavarojen muutos							
Rahavarat 31.12.	1 241 368	50					1 241 418
Rahavarat 1.1.	1 316 423	138					1 316 561
Tilikauden tulos	-75 055	-88					-75 143

Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkinnät

6 Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

Helsingissä maaliskuun 18. päivänä 2019
HELSINGIN KAUPUNGINHALLITUS

Paavo Arhinmäki

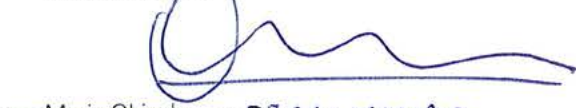
Veronika Honkasalo

Kaisa Hernberg

Terhi Koulumies

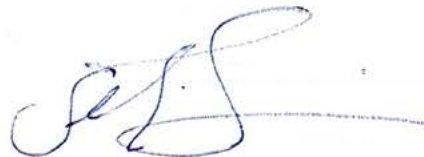
Maria Ohisalo ~~DEAN YAMVAP~~

Pia Pakarinen

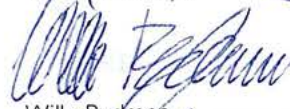
Mika Raatikainen

Marcus Rantala SILJA BORGARSDÓTTIR SANDELIN

Nasima Razmyar

Wille Rydman

Daniel Sazonov

Tomi Sevander

Anni Sinnemäki

Sanna Vesikansa

Jan Vapaavuori
Pormestari
Hallituksen puheenjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä huhtikuun ²⁶ päivänä 2019

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Jorma Murkkala
JHT, KHT

**Luettelo kirjanpitokirjoista
ja tositelajeista
sekä niiden säilytystavasta**

7 Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavasta

Luettelot kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavoista sisältyvät Helsingin kaupungin tilinpäätöksen erittelyt -sidottuun kirjaan. Kirjaan sisältyvät myös liikelaitosten allekirjoitetut tilinpäätökset sekä sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteumatietojen dokumentointikuvaukset.

Tilintarkastuskertomus 2018

8 Tilintarkastuskertomus 2018

KPMG Oy Ab
Toölonlahdenkatu 3 A
PL 1037
00101 HELSINKI

Puhelin 020 760 3000
www.kpmg.fi

Tilintarkastuskertomus

Helsingin kaupunginvaltuustolle

Olemme tarkastaneet Helsingin kaupungin hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää kaupungin taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutusvertailun ja toimintakertomuksen. Lisäksi tilinpäätös sisältää kaupungin liikelaitosten erillistilinpäätökset. Tilinpäätökseen kuuluva konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot.

Kaupunginhallitus ja muut tilivelvolliset ovat vastuussa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta tilikaudella. Kaupunginhallitus ja muu konsernijohto vastaavat kaupunkikonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupunginhallitus ja pormestari vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta ja siitä, että tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot kaupungin tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Kaupunginhallitus ja pormestari ovat toimintakertomuksessa tehneet selkoa kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisestä.

Olemme tarkastaneet tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti olennaisten virheiden ja puutteiden havaitsemiseksi ja raportoimiseksi tarkastuksen tuloksina. Hallinnon tarkastuksessa olemme selvittäneet toimielinten jäsenten ja tehtäväalueiden johtavien viranhaltijoiden toiminnan lainmukaisuutta. Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisen asianmukaisuutta olemme tarkastaneet ottaen huomioon toimintakertomuksessa niistä esitetyt selonteot. Lisäksi olemme tarkastaneet valtionosuuksien perusteista annettujen tietojen oikeellisuutta. Olemme tehneet tarkastuksen riittävän varmuuden saamiseksi siitä, onko hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa olemme tarkastaneet riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä eikä puutteita.

Tarkastuksen tulokset

- Kaupungin hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.
- Kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti.
- Valtionosuuksien perusteista annetut tiedot ovat oikeita.
- Kaupungin tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös on laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot tilikauden tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta.

Lausunnot tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä

Esitämme tilinpäätöksen hyväksymistä.

Esitämme vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 26. huhtikuuta 2019

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Jorma Nurkkala
JHT, KHT

TILINPÄÄTÖKSEN TUNNUSLUVUT	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toimintatuotot toimintakuluista, prosenttia	61,3	60,7	28,0	29,2
Vuosikate, miljoonaa euroa	1 358	1 393	752	838
Vuosikate, prosenttia poistoista	174,6	196,6	216,8	236,2
Vuosikate, euroa / asukas	2 090	2 160	1 157	1 300
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa	90,7	-111,9	789,7	563,8
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa, ilman vuoden 2014 liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	410,3	184,4
Investointien tulorahoitus, prosenttia	79,5	103,0	122,6	137,0
Lainanhoitokate	3,3	3,5	6,3	4,7
Kassan riittävyys, päivää	69	76	91	99
TASEEN TUNNUSLUVUT				
Omavaraisuusaste, prosenttia	62,6	61,7	80,6	79,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	87,4	89,2	45,8	47,7
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	96,9	97,8	51,9	54,2
Lainakanta 31.12., miljoonaa euroa	4 984	4 985	1 100	1 206
Lainat, euroa / asukas	7 670	7 732	1 693	1 871
Lainasaamiset 31.12., miljoonaa euroa	478	480	1 944	1 894
Konsernin lainasaamiset 31.12., euroa / asukas	736	745
Asukasmäärä 31.12.	649 800	644 700	649 800	644 700

TUNNUSLUKIJEN LASKENTAKAAVAT

Toimintatuotot/toimintakulut = $100 \times \text{toimintatuotot} / \text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön}$.

Omavaraisuus-prosentti = $100 \times (\text{oma pääoma} + \text{poistoero} + \text{vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot})$.

Vuosikate / poistot, prosenttia = $100 \times \text{vuosikate} / (\text{poistot} + \text{arvonalentumiset})$.

Rahoitusvarallisuus, euroa / asukas =

$(\text{saamiset} + \text{rahoitusarvopaperit} + \text{rahat ja pankkisaamiset} - \text{vieras pääoma} + \text{saadut ennakot}) / \text{asukasmäärä}, 31.12.$

Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia = $(\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / (\text{toimintatuotot} + \text{verotuotot} + \text{valtionosuudet})$.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista = $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Lainakanta 31.12. (miljoonaa euroa) = $\text{vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat})$.

Lainanhoitokate = $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$.

Investointien tulorahoitus, prosenttia = $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$.

Lainasaamiset 31.12. = sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset.

Helsinki

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
Vaihde 09 310 1641

www.hel.fi
www.hel.fi/tilinpaatos